CORREU D'UN ALTRE MON

C O R R E U D'U N A L T R E M Ó N

(Discutides memòries d'un home de Galàxies enllà)

B e n e s

GUIA DEL LLIBRE

Un plat volador a Cala de Cabres - Troballa d'un manuscrit aparement fet al planeta Quint 1312. 1

PRELIMINARS A LA GRAN PENITENCIARIA 11

L'extraordinari neixement d'un futur segent a la Presó Provincial de Dones - Petit fitxer de reclosos notables - Primera aparició del penat 333 - Enric Frost, el millor delinqüent conegut - John Renown, Cap Superior de Policia - Miquel Angel - "Quant val vostè?" Paraules en una reunió de banquers que acabà malament - Mal de caps de John Renown - Més mal de caps de John Renown - Empresonament de les joies del Sindicat de Joiers - Una lletra d'Enric Frost - La darrera batalla amb la captura del futur 333 - Les primeres paraules d'un home de l'altre món

JOAN MARIA RABELL FERGUSSON (340) 45

Les primeres passes del Bach dels hipnotitzadors - Una curiosa classe de fisiologia. "Ai, Angeleta, no entris o tapa't d'ulls". - Un malalt de compromís - Un judici poc comú.

GANYA (367)

Ell, pobret, no sabia viure fora de presidi. 53

TOMAS VILANOBA RIOHONDO (350) 54

Mare de Déu, aquell home fent bitllets de Banc!.
Ell deia que tot li venía d'haver-se donat amb massa afecció al dibuix quan anava a estudi.

ANDREU MILANS PERRIER. (334) 55

La millor memòria de la humanitat...i l'agafaren perquè no es recordàr de tancar una porta - La Fundació Marcam's i la senyora Milans - Es clar, als Bancs són dels llocs on n'hi ha més de diners! - Un cercador d'emocions - Vaudeville a casa el joier Granelli - Uns xiscles i unes bales en la nit.

ARTUR MALLART (36) 63

Un flequer d'abans de la guerra - Inconvenients de dir-se Ernestina - El doctor Vallès - De petita, a n'ella, que l'havien ensenyada a creue al metge - Una fornada mortal de necessitat.

JONÇ ADALBERT (329) 67

Deu dits com ja no en corren -,Un rossinyol embruixat - Una malaltía com una altra:obrir caixes tancades.

ENRIC POMERANZ BIAU (336) 63

Qui no ho faria, senyors, si pogués...El penat Pomerenz s'havia casat vint-i-nou vegades!

VIDAL VERDIER MARAT (332) 72

L'home que feu dir més "ais!" a la gent - Ell, en aquest món hi ha d'haver de tot, es guanyava la vida als circs saltant damunt el respectable i de quant més alt millor - Una caiguda damunt un ajuntament en pes amb baixes de consideració.

ROBINSON (531) 72

L'home de les cent llengues.

ENRIC VILAMARI GHOSH (320) 73

Descobridor d'una Illa que no es veu a cap carta de navegar. Segons el descobridor s'hauria de veure en una carta de naufragar - El millor temporal de tots els temps - "D'això en diuen l'oceà Pacífic?", paraules d'un pre-naufreg en el darrer viatge de 1.500 passatgers - Un naufragi organitzat - Els 1500 passatgers, havien pagat per a anar a Australica i se li negaren tots!

UNA SESSIO PRIVADA DEL DOCTOR FERGUSSON 83

El misteri de la fi d'Enric Frost

EL DESCONCERTANT RELAT DEL PENAT 333 86

Es mira molt les estrelles, aquí? - "Jo sóc del Planeta Quint, catalogat per nosaltres amb el número 1312, Via Làctea enllà..."

UNA HISTORIA DE BUTXACA DEL PLANETA QUINT 89

Les primeres planes - La vaca de Trena - Una col.lecció de guerres - El famós "Ha n'hi ha prou!" de Mauriari, el general més generalé de Quint - Un ham i dos ulls verds que perden un imperi - "A la Terra hi ha gent!!" - Ulta Farra, el primer cervell del planeta - L'Odissea al satèl.lit Delfis, astre coniller - L'anada a la Terra- Un savi cau de vint-i-cinc metres d'alçada - La tràgica conferència d'un general - "Ai, que ja ens han vist!"

UN DIJOUS EXTRAORDINARI 114

Fergusson, altra vegada - Una notable visita del governador - El dijous de la llibertat - "Torneu-lo a cremar, l'Ajuntament, si voleu, però a vos se us concedeix la llibertat" - Un fals jurament - Barretades a onze penats que deixen d'ésser-ho.

UN HOME D'UN ALTRE MON TROBA NOU DONES DE LA TERRA 125

ELENA ROZZO Es clar, si era la primera que veia! Inconvenients de no saber llegir. La segona equivocació d'Elena Rozzo - "Lladre!" - El meravellós somni d'Enric Vilamari - "...no volies un gendre extraordinari? Si aquest no li trobes, ni mai!"

JEANNINE I MADAME MICHELET 141

"Encara no l'has vista prou bé?" - París la nuit - Un Premi Nobel nocturn - "Ara protegeixo l'Astronomia", paraules de Monsieur Michelet al veure l'acostament de Quint a la Terra - Bitllets del Banc de França en un ball de nit.

YAOKO 148

Maruyama, pintor d'ànimes - El nas més bonic del món - Un petit Pearl Harbour - On es troba el per què d'aquestes paraules en japonès: Tokuta kai Kiku Nihon. - Entrada en acció d'un sabre famós - Un hara-kiri.

BERTA FELLINI 156

"Ah, si jo em pogués casar amb una tiple lleugera!" - Un concert insospitat dalt del 32 HP de Beneamino Totellini - Operes i poca roba.

ROSETTA PELLICO 165

"Vedere Napoli e dropo morire" - Un documental del Vesuvi amb Plini, el Vell - "I nostri spaguetti..." - La dinastía dels Pellico amb una curta historia d'unes nits de noces amb el Vesuvi en acció - Lliçons d'italià - Una cançó inoblidable a la platja de Torre del Greco - La tornada de Maria della Mare de les interioritats del volcà i la trista fi de Rosetta Pellico.

ANTEA 184

El Partenó - Confidències d'una filla natural de Cronos - "Jo he vingut d'un altre món per a veure-us - La Venus de Milo i la mala passada del senyor Escopas - La conversió d'Aiteó en cèrvol per haver assistit, sense permís, a primera fila, a un bany privat d'Artemis - "Ai, Afrodita, quines planxes em fas fer!" - Una tragèdia grega - La meravellosa i sobrenatural Dansa de l'Amor Primer - El fenomenal enuig de Zeus, pare dels déus i dels homes.

ETHEL RICKSON 205

Barcelona - La nit d'Onofroff - La Font de Canaletes - La policia i una història de Simone Gray - Nova actuació de Fergusson - Un comiat especial a la cambra de l'Agent femení més brillant de Mr. Clive.

EN RUTA A L'ILLA D'ENRIC VILAMARI 228

Londres i la boira - "Aquestes dones s'assemblen molt a les del meu planeta" - Un quintet musical a Quint - Una volta a les Set Mars - "Ara, si ens miréssin de fora, naveguem de cap-pervall.

JOANA LATIMER 236

La història d'amor més trista que hi ha hagut - Amor i manca de vent - O'Connell - La sublim follia de Thomas Mac Murray - Un concert misteriós.

A QUINT! 246

Comença la construcció de l'"ORIO" avió interplanetari - La febre del treball - "Demà-passat marxem!" - El darrer passeig de Grara Dorrei per la Terra - Rialles embruixades a la jungla - El pecat d'haver-ne estimades tantes - "Qui et pot fer l'amor cantant La Tosca?" El nou encontre amb Joana Latimer, morta de segles - A Quint, a la fi - De nou la rialla misteriosa -La caiguda fatal i darrer parlament de l'home de Quint.

EPILEG A QUINT 270

Un drama en el domicili particular del senyor Grara Dorrei Professor d'Economia de la Universitat de Gruandra. - Una festa de fi de curs - Lira, senyora rondinaire - "Així...no he estat agafat?" "No ho has estat, però més hagués valgut" - L'autènyic viatge d'Ulta Farra, a la Terra. "Ciutadans..." - Mateu Trull, savi i desmemoriat, llegeix les memòries de Grara Dorrei i les envia a la Terra - Dubtes sobre la procedència de l'arqueta plena de papers trobada a Cala de Cabres...

Era una tarda de maig. Feia temps que no havia vist la mar des dels paratges que volten Ros, un dels millors, i potser el millor si es mira amb ulls de justícia, dels miradors de pis que hi han des de Blanes a Vol Florit. I el mirador em meravellava de la mateixa manera de quan anys enllà hi podia anar gairebé cada dia. El dia és net i tens Sant Sebastià a tocar amb l'esquena blanca de l'ermita voltada de pins, el Cau als peus, pressents, mirant avall, el trau de Cala Pedrosa, l'aigua plena de camins blancs de Tamariu i, enllà, la costa fins on t'abell mirar, vestida de festa tot l'any, senyora i majora del país amb el toc just de les coses ben fetes, encertades. Qui la degué fer la devia mirar d'on jo la mirava i degué dir satisfet sinó que ningú ho degué sentir:

- Ara! No hi toqueu res mes...

Tenia la mar al davant. Una gran, una enorme quantitat de mar blava, lluminosa i viva, que sempre que es mira de penyes amunt dóna la impressió que els que hi som aprop vivim de miracles, perquè ella vol. Al bosc ara dóna bo passar-hi. La ginesta pressentint potser que Corpus no és gaire lluny s'afanya a posar-se tot el groc que pot i deixa l'aire penetrant, dolç; i romanins, rudes i farigoles enceten aromes joves que conviden a respirar fort una i altra vegada... A dalt, el cel és puríssim, net, d'un blau-blanc nou, i ales noves hi volen amunt i avall diguent coses que els homes no entenen.

S'endevina Tamariu a tocar pel bon fer de les onades. Es rar que l'aigua hi deixi el veri que deixa en altres platges. Les onades hi arriben com si tingüessin por de fer-li mal, ben pentinades, silencioses, amables. Si alguna vegada s'han errat de platja i hi entren espe-

rrucades i baladreres, passen, a l'adonar-se del mal entès, dies i dies sense dir ni piu mullant roques i sorra com si teméssin despertar algú que dorm...Darrera del mirador hi ha l'esquena de la costa tan bonica com la cara, amb corves sense malicia, fines, de bon pujar i baixar, amb la reduida geometria dels sembrats, les vinyes i els horts de butxaca amb una caseta blanca, un safareig, una parra, i un gos esperant feina.

La tarda era d'una calma total, com feta expressament. Enllà encara la feina més calmosa el pas inacabable d'un veler que es movía sense vent, ben bé perquè la mar volía i els homes no diguéssin mal d'ella. De muntanyes avall algú cantava entrant i sortint d'una barraca amb un corriol net davant la porta, i el cant era calmós com la tarda, el temps i la marxa del veler. Com sempre que mirava la mar, no sabia trobar el moment de deixar-la. La visió encomanava encantament o mandra, no se sap ben bé quina de les dues coses i, quelcom, per dins, no es cansava de repetir "Una mica més. Una mica més". I el temps, com m'havia ja passat altres vegades, malgrat la quietut i la calma que ho dominava tot, em passà volant. Fosquejava. El veler encara es veia al lluny, com si no li vingués d'aquí, tot ple de mar blava i de silenci.

Feia el camí de retorn per un corriol amic d'anys endarrera, giravoltós, alegre, que baixava convidador, fent compliments perquè se'l fes servir sovint. I, en una de les giravoltes, té, una planes d'un diari. No som partidaris de dir mal de ningú i menys dels diaris - desegons quins, és clar-, però ens hi feia nosa en aquell lloc aquell exponent de la civilització. Un diari és per a llegir vora una estufa, al llit, al teatre o al tramvia, però deixar de mirar Puig Romi i els seus dominis per a posar els ulls damunt planes

que porten la mort del pobre Ghandi, canvis de govern, els misteris del blat, el pressupost americà, la Volta a França i la nova bomba de torn, és sinó un pecat mortal, una cosa que s'hi assembla molt. La primera cosa que em passà pel cap fou destruir aquell paper imprès que en tanta de manera contrastava amb l'escenari que em voltava. I quan m'ajupia ple de males intencions contra el simbol del progrés, vaig veure un titular a grans lettres, aquelles lletres que els diaris es guarden per a dir a la gent -quan les altures les hi deixen dir-, coses de compromís. Almenys no hagués sabut llegir! Però aquesta atracció imperiosa, fatal, que devegades les coses impreses tenen damunt méu, quan no són és clar, vora Puig Romi, em feu passar vulgues que no la vista per aquella primera plana i salvar la vida al periòdic...Bah! platets voladors! Platets voladors vistos en diversos llocs: per uns aviadors en ple Pacific; vora Burdeus; al Panamà; a l'Argentina, s'havien trobat les despulles d'un aparell estrany amb uns ésseers de mig metre d'alçada, carbonitzats...fins a Reus en van veure de platets voladors!...Més avall hi han les opinions dels savis del país: "Restes d'explosius que la darrera guerra deixà pel cel, en viver...proves d'aparells dirigits per ràdio, avançadetes de viatges de gent d'altres móns...Gent d'altres móns, gent d'altres móns...altres mal-de-caps deuen tenir,si en tenen algun, que dir bon dia a la Terra! Amb tot, vaig recollir les planes del periòdic i vaig emprendre el camí de tornada -malefit diari- tot llegint. I, aqueferat amb la lectura vaig agafar, es veu, un camí per altre i va passar-me quelcom que rarament ha passat mai a gent d'aquest país tornat de veure la mar: em vaig perdre. Ho dic una mica avergonyit ja que em ventava de conèixer bé els cent camins i caminets que van i venen per tota la costa i més d'una vegada havia dit que els podia resseguir a ulls clucs. Mirin, els diaris, a més a més de fer agafar periodistes, quines coses tenen! Si, m'havia perdut. I se'm

feu fosc. I se'm feia impossible, ja nit closa del tot, saber on em trobava. I tot per culpa d'aquell diari que ni era el que jo acostumava a llegir, i que incomprensiblement encara portava a la mà, i que no deixava. Plats voladors, plats voladors...Instintivament vaig mirar cel amunt. Enllà d'enllà, per mig d'uns núvols carregats de males intencions com es veurà després, brillaven uns estels. Missatges d'altres móns...! Bah, bah, m'havia desorientat, com tantes vegades ho havia fet lluny de la costa i els seus camins, però què dimoni no n'hi havia pas per a pensar en missatges d'altres móns!

Les clarianes de cel entre els núvols, quedaren closes del tot. Un tro llunyà anuncià la seva visita. D'altres contestaren. "Només em mancava això", vaig pensar. "Ara plourà". I sí, va ploure. Un ruixat de maig, d'aquells que en el meu pais tenen fama ben guanyada, caigué cel avall amb la il.lusió, semblava, de caure per primera vegada. Allò era ploure!. Em vaig posar nerviós i em vaig posar a córrer sense saber on corría. Sentia que arboixos i argelagues se'm clavaven pertot, però jo seguía corrint. Vaig fer i desfer camins una pila de vegades fins que em vaig trobar dins una pineda on semblava que la pluja no hi entrava amb tantes ganes, però seguía sense saber per quins viaranys transitava. Demanava a qui fos un llamp que em deixés veure quelcom que m'orientés una mica. Qui fos m'escoltà, es veu, i el bosc s'aclarí uns instants a càrrec d'un llamp modest, però llamp al fi. A poques passes hi havia una barraca feta amb canyes i branques de bruc. Recordava haver-ne vistes de semblants, amb un lletreret que deia que es prohibia l'entrada als gossos. Em vaig ficar a la barraca. No sabia on era però almenys allà no em mullaria. A dins no hi havia ningú, ni gossos. Vaig començar a esternudar...Si hi hagués quelcom per a posar-me al damunt...Anava tempir...I, a les fosques, vaig fer un petit reconeixement. Vaig trobar quelcom penjat a una de les parets de l'interior, i sec. Una manta. Recordava que so-

vint aquelles barraques havian aixoplugat carrabiners. Seria el primer servei que el Cos em faria d'una manera particular. Vaig treure'm la roba molla i em vaig embolicar amb aquella manta. No parava de ploure. Era una pluja abundant, pròdigalíssima, espessa, forta, engrescada i que cada vegada anava a més. Vaig resistir aguantant l'aigua que ja començava a entrar a la barraca pel sostre, pels costats i pel sòl, tant com vaig pensar hauria resistit el carrabiner més ben dotat en cas d'aiguats. Quan la barraca es convertí amb cisterna, vaig dir que si algun carrabiner s'hi veia en cor que vingués. I vaig llençar-me de nou a bosc obert caminant a la ventura, segur que per pluja que hi hagués a un lloc o altre arribaria. I tot per culpa d'un diari mal portat pels camins de Puig Romí, i que duia encara agafat pel coll, que no trobava manera de deixar-lo anar. No podria pas dir les hores que vaig passar caminant sota la pluja. Allò que puc jurar és que quan parà de ploure fins en sabé greu. Estava tan acostumat a que em caigués aigua al damunt, a n'aquella petita festa major aquàtica, que la cessió de la pluja em va caure com un disgust. Una clariana al bosc i, ja era hora, a cosa de sis-cents metres es veia brillar una llum. Me'n hi vaig anar. Segur que es tractava d'una de les moltes casetes que hi ha escampades per les espatlles de les muntanyes que aturen la mar, i que àdhuc hi trobaria algú conegut. Demanaria el camí que portava a Palafrugell, on passava uns dies, i que em deixessin fer una mica de foc per eixugar la roba molla que portava al braç. Vaig trucar. Cap resposta. Vaig repetir els cops una pila de vegades...Si hi havia llum algú hi devia haver, carai. Fins que sentí soroll de passes, la porta s'obrí i aparaegué amb un llum a la mà, un ciutadà a qui mai no havia vist.

- Bona nit.- vaig dir tan amable com vaig poder.

L'home del llum em mirava amb cara d'espantat. Acostà més el llum

i llavors em vaig donar compte del lamentabilíssim aspecte de la meva molla humanitat. Anava ple d'esgarrinxades per cames i braços, per únic vestit aquella manta de carrabiner embolicada al cos, un farcell de roba regalimant aigua a una mà, i un diari, aquell diari!, a l'altra. Vaig intentar adobar la mala impressió que el meu aspecte devia haver causat a l'home del fanal i vaig dir:

- Perdoni, seria tan amable de dir-me...
- Us diré tot allò que vulgueu, senyor...
- Jo només vull que em digui on puc trobar...
- Ho tinc jo, senyor...però...

Per qui m'havia pres aquell home? Per què em mirava amb aquells ulls tan oberts? Què era allò que deia que tenia? Per què es mirava més esverat encara que a mi, aquelles planes d'aquell diari que jo encara portava a la mà? Quina por i de què podia tenir-la aquell home en un país on passen anys sencers que les desgràcies nacionals són perdre al canari, la manca d'aigua, un intents de trobar plom a Montràs, i, modernament fer fortunes venent pams vora les platges?

- ...entri, entri senyor i renti's les ferides...Jo no hi vaig veure ningú allà quan caigué allò...I bé havia de pensar que no volava tot sol...

Allà hi havia quelcom que aquell home no havia acabat de dir. Mai he estat afeccionat a coses misterioses i les aventures, per poques lletres que portin a coll no s'han pas fet, certament, per a mi. Però aquella nit, no ho sé, vaig sentir un interés, encomanat segur per la cursa per la fosca, la pluja o la manta del carrabiner, aneu-ho a saber, per a veure quines coses diria aquell home sense demanar-les i per no aclarir les coses de bell antuvi com normalment intento fer sempre. Algú que no era jo m'aconsellava fort, si la meva actuació no era produïda per cap de les tres coses que dic més amunt.

Em portà, sol.licit, un gibrell d'aigua neta i, anant d'un lloc a l'altre, nerviós i a petites passes ràpides, digué, després d'haver mirat de cua d'ull la plana del diari que parlava dels platets volants que per fi havia deixat damunt la única taula que hi havia a la casa:

-Jo els vaig veure molt abans que els diaris en parlessin...No menteixo, senyor,...Visc aquí sol, ja fa anys. Em vaig casar malament i no tinc ningú ni per a parlar-li de què menjarem per a sopar ni per a tenir-hi raons. Visc una mica de tot, de la mar, del bosc, i de l'hort que tinc al defora. Devegades si el peix fa l'orni, deixo unes quantes trampes pel bosc i sempre hi ha un conill que deixa agafar. I fou una nit resseguint les trampes que vaig veure les primeres lluissors al cel que van capficar-me. No hi trobava explicació possible i vaig passar moltes vetlles al ras més que per les trampes, per aquelles llums celestials que no m'agradaven massa. I això durà dies i dies i, una vegada, a vila, vaig veure un diari i vaig llegir les primeres coses sobre els platets voladors...Deien, el senyor, és clar, ho sabrà millor que jo, que eren màquines volants, que venien d'altres móns i que portaven a coll homes...homes com ara nosaltres. I jo les havia vistes aquelles màquines volants, jo les havia vistes! I jo em dia per mi tot sol que potser alguna vegada una d'aquestes màquines baixaria també prop d'aquí i que potser portaria i jo en seria testimoni, homes d'un altre món...

Ho confesso: em costà cosa de no dir no interrompre el vell i aclarir les coses, però no ho vaig fer. Quelcom més fort que les meves bones intencions em manaven que callés. Vaig intentar contradir el manament i em fou impossible. Aneu-s'hi a batre amb coses impossibles!

-...i tot s'esdevingué abans d'ahir. Aquelles lluissors que feia nits que no veiem, tornaren. Passaven com un llampec unes vegades,

i d'altres s'aturaven cel amunt, com si temèssin o esperessin algú... I abans d'ahir...

Em mirà, esperant, segur, que jo intervingués oralment. Em sentia materialment com una mà a la boca. I vaig seguir callat, mal em pesés. -...i abans d'ahir la llum era més forta que els altres dies...-un tremolor li movia els dits de la mà esquerra-, I no es perdé mar enllà. Feu una gran volta al damunt d'on jo m'estava, amagat entre dues roques, esperant, esperant no sabia què, però esperant. I la llum seguí voltant, voltant, empetitint cada vegade més el cèrcol de les voltes. La llum, d'un vert pujat, passà a un vermell enlluernador apagant-se i encenant-se. I baixava, baixava, deixant tot el bosc il.luminat. Fins que va arribat a trenta canes al meu damunt. Llavors em va entrar una mena de por i vaig tancar els ulls. I vaig sentir un gran terrabastall i bo i tinguent els ulls tancats vaig endevinar una gran resplendor després de la fressa. I vaig fugir corrents...La resplendor s'anà esmorteint i malgrat la por que no em deixava, vaig anar on em semblà haver sentit aquell espantós bat-i-bull...Al cim de Cala de Cabres...és clar, el senyor no sabrà, dic jo, on és Cala de Cabres, tingué lloc la caiguda. Una fortor, com de sofre, emplenava l'aire. Feia de mal respirar però jo no podia deixar de seguir avançant. Em vaig aturar on hi havia, a deu passes, un infern de ferros recargolats, recents. Potser algú havia quedat dintre aquella foguera esperitada, o aprop, i, amb l'intent de donar ajuda ho entengui bé el senyor, amb l'intent de donar ajuda si calia, em vaig acostar al lloc de la caiguda. No havia fet més que dues passes que aquells feros encesos, com si fossin vius, es revinclaren poderosament i feren un gran salt al buit...Quan arribaren a l'aigua una gran columna de fum s'alçà fins on jo era, espectador únic, em penso, senyor, i mut, del fet...Vaig resseguir els voltants d'on allò havia caigut. No hi havia res enlloc, ni ningú, senyor, ni nin-

gú...al menys jo no hi vaig veure ningú. Feu quan ja tornava a casa encara tremolant per les coses vistes, que, a tres-cents metres del lloc del per a mi desembarc equivocat que vaig trobar la cosa que em feu creure que ni havia somniat ni m'ho havia contat algú tot quan acabava de presenciar, i...

El vell obrí un armari. Al tombar-se de nou vers on jo era, portava a la mà una arqueta metàl.lica d'uns quatre pams quadrats de superficie i uns vint centimetres de gruix. Una de les cares era abonyegada i semblava una mica oberta.

-...aquí la té, senyor.

Em mirava amb ulls brillants, esperant. I encara va dir:

- Li juro que no guardo res més. La casa es petita i pot comprovar-ho ben facilment.

L'acabament del relat feu el seu efecte per dintre meu. Vaig ensalivar. Damunt la taula hi havía, moll, el diari mostrant aquelles lletres grosses parlant dels platets volants. Potser m'ho va semblar, però vaig veure les lletres més grosses que unes estones abans. I em vaig creure l'epissodi de Cala de Cabres. Potser algú mogui el cap amb aires de dubte, o amb altres aires, però jo puc assegurar que molta gent s'ha cregut coses de molt més mal creure, en aquest món, que la que m'acabava de creure jo en aquell moment. El vell seguía amb l'arqueta a les mans mirant-me. Què hi hauria, a dins? Sería, en veritat un missatge d'un altre món? Eren les famoses senyals del planeta Mart que ja ens arribaven d'una altra manera que en forma lluminosa? Què ens enviàven de cel amunt? Quelcom viu, diners, explossius? El cor em batía adeleradament. Me la donaria el vell si jo li diguès que era de Palafrugell i que no tenia res a veure ni amb la caiguda de la màquina ni amb l'arqueta que ell tenia a les mans? Ell degué comprendre que jo dubtava de quelcom perquè va dir-me:

-No l'obra per a veure si hi és tot?

Calia prendre una determinació tanmateix. I la vaig prendre. Vaig alçar-me, vaig sentir que la mena de mà que em tapava la boca me la deixava lliure, i:

- Obrim-la! - vaig dir.

Foren ben emotius els moments que seguiren. El contingut d'aquell estri vingut d'un altre món ens decebé a tots. No hi havia altra cosa, per extrany que sembli, que una pila de papers manuscrits contant, pel que vam inventariar, l'anada d'un home de Quint -astre 1392-a la Terra, escrita, per estrany que torni a semblar, en el mateix idioma en el qual son fetes aquestes ratlles. Un altre dia se'n pot tornar a parlar, però qui és que avui, en coneixement de causa pot afirmar que a l'astre 1392 no parlen com nosaltres?. El relat de l'arqueta és el que, si es vol, es pot llegir a continuació. Jo no hi he tocat res, al passar-ho a màquina, de com estava escrit. Unicament m'he vist obligat a fer alguna plana nova ja que l'original d'alguna, degut potser a haver-se obert la caixa per la violènica de la caiguda, no hi era. Com es podrà veure, la diferència d'estil d'un món a l'altre, és de molt bon observar. Volem aclarir, de pas, que totes les coses que seguexen les diu un home que si encara viu, viu a milions de quilòmetres d'on ho fem nosaltres.

PRELIMINARS A LA GRAN PENITENCIARIA

-...397, 398, 399 i 400. Hi són tots.

-...397, 398, 399 i 400. Sí, senyor. Hi són tots.

I els ciutadans que tenien cada dia la mateixa feina: mirar si la població penal de la Galeria F era la mateixa que figurava en els llibres de comptabilitat de la Gran Penitenciaria de X, es miraren amb un somriure forçat.

-No en falta cap. Això és tot -digué el sergent Durand-. En trenta anys que porto guardant penats, és la primera vegada que rebo instruccions al revés. Ja ho sé que qui paga mana, però si a mi l'Estat durant tants anys m'ha pagat cada mes precisament perquè no se me n'escapi cap, es veu que encara no en sé prou de fer la feina al revés. Es com si a un músic l'obliguéssin a tocar desafinat, o com si es portés a la presó a la gent que paga contribucions i precisament perquè les paga!

-Potser hi estan bé aquí. Què sabem nosaltres -contestà Pere Brown fill de guardians de presons de tota la vida-. Jo estic tan acostumat a viure a la presó que ara em donarien un destí de carter, per exemple, i m'hi moriria d'haver-me de guanyar la vida anant d'un lloc a l'altre a l'aire lliure. Potser a n'ells els passa quelcom semblant i no se'n saben moure d'aquí. De mi us puc dir que el Presidi m'ha fet l'efecte d'una droga, d'un virus...no me'n puc moure. Preveig que si mai em jubilen, hi vindré a passar estones...Si em veiessiu a casa, és a dir, si m'hi veiés algú que desconeixés com em guanyo la vida, qui sap que es pensaria de mi. Porto, les poques estones que hi passo, el mateix vestit que portà Jenn l'assassí que ha tingut més penes de mort dabudes: cinquanta-dues. Tinc reixes a totes les finestres, tres galliners, rateres a totes les habita-

cions...soc, diuen, el primer col.leccionador de canaris del barri, dormo en un llit metàl.lic de baranes altíssimes...

- Que alguns estan més bé aquí que mai no havien estat a casa seva, ho comprenc, allò que no comprenc -digué el sergent Durand com si el seu amic no hagués dit res-, és les coses d'aquests darrers dies, que vulguin que se n'escapi un, el 333. Se suposa que hi va haver planxa, però no s'acaba de creure. Jo si volgués podria fer la història de tots els meus clients i us puc assegurar que seria el millor "best seller" de tots els temps, però d'aquest 333 no en sap ningú res. Un ggafat de tres anys que no ha donat mai ni el bon dia a ningú, i que un empresonat de la seva suposada categoria no hagi volgut ni intentar escapar-se que és el menys que pot fer un empresonat per poc que s'estimi, ha fet rodar el cap a molta gent, a mi el primer. Els primers dies d'estar a la casa vingué gent a veure'l creient, com han cregut durant molt temps a les altures, que era el que figura a les llistes oficials de la casa. No han tornat més aquells primers visitants. No s'enten gaire, Pere, no s'enten gaire. I encara s'enten menys que ara es vulgui que siguem nosaltres els que l'ajudem a sortir. Això és nou...això...en fi, Pere, tot en ordre?

-Tot sergent.

- Donaria els galons de sergent que és la cosa, després de les meves tres filles que més m'estimo d'aquest món, per estar de guardia el dia que aquest 333 fes allò que a dalt volen que faci, per a veure què passaria després...però si aquest home no es vol moure...

Un timbre deixà anar durant uns segons el seu so carregat d'ins accentuades, i els llums de la Galeria F passaren per tres colors distints. Era la senyal que la nova guàrdia havia arribat. Les passes dels homes del sergent Durand es parderen Galeria dels Tres Tomasos avall, anomenada així d'ençà de l'electrificació de tres penats que

portaven el mateix nom de fonts: Tomàs, i davant la porta 28 es trobaren amb el relleu.

-Res de nou? - pregunta el sergent Grumol

-Si res de nou vol dir, en veritat, res de nou, doncs res de nou.

-Què hi farem.

- Us han donat noves instruccions?

- Donar facilitats...

- Però què volen, carai, que deixem les portes obertes!

- Qui ho sap el què volen...les altures dubten, es veu, i ara, al cap de tes anys...En fi, jo, com sempre, crec...Bona nit.

- Bona guardia.

El telèfon sord de la Direcció requeri Grumol a l'aparell.

-Sí, aquí Grumol, maneu capità Blai...Sí,..sí..., però voleu fer el favor de repetir-m'ho? Gracies. Sí, sí, ja ho havia entès, però... No, no, es farà com maneu, capità Blai.

I Grumol deixà l'aparell amb cara de vuere visions.

-Caporal Ferrer! - cridà.

-Maneu, sergent -feu l'al.ludit. I, seguidament- que no us trobeu bé, sergent?

-Ara hi ha ordres, recordeu bé, ordres, de deixar-li portes obertes. Què us sembla? Ara digueu-me quina cara es pot fer davant d'això.

-Però...

-Jo també ho he dit, però és així. Ells cobren més que nosaltres per a pensar més i millor d'aqllò que pensem nosaltres. Es veu que a les altures porten un pla. I part d'aquest pla és la nostra missió d'avui. Pareu atenció. La missió que ens han encomanat és aquesta...

La missió encarregada als homes de Grumol era deixar, autènticament, coses obertes. Entre altres, la reixa de la cel.la que donava al pati exterior, a tres metres del sòl, amb una escala a peu de reixa. Un elec-

tricista, pretextant una avaria de llum, es cuidaria de tot...Algú no es pogué estar de dir: "Si ara no fuig, ni mai!". La missió es portà a cap al peu de la lletra. Estones després:

- Caporal Ferrer!
- Maneu, sergent.
- Què?
- El 333 dorm com un angel.
- Si em fos permès diria al capità Blai que potser si li donguéssim diners a n'aquest home...

I el sergent Grumaol comunicà a la Direcció el poc falaguer resultat de la seves gestions.

-..i dorm com un àngel, capità Blai...Jo estava pensant, però no ho volia dir, que potser si li donguéssim diners...Vos també hi havieu pensat? Com maneu, capità Blai.

I el sergent Grumol es disposà a passar la resta de la nit a la petita cambra del cos de guardia interior situada a l'entrada del passadiç de la Galeria F. Era, aquella nit, la del 15 de juny, feia calor i sense que la temperatura hi tingués res a veure, el sergent Grumol complia 47 anys. Havia nascut 47 anys enllà misteriosament a la Presó Provincial de Dones. L'autora dels dies del sergent Grumol, quan aquest vingué al món, feia tres anys que estava reclosa. I era prohibit, llavors, que les empresonades rebessin cap visita de l'exterior si no es feia en presència d'alguna autoritat de la Casa. Quan la nova de la gravidosa de la penada arribà a la Superioritat, la Superioritat obrí uns ulls com unes taronges i es feu repetir la nova. La hi repetiren. El fet arribà a orelles del Governador qui manà s'obrís una informació la qual no donà, de moment, cap resultat positiu. La totalitat de la guàrdia interior de la Presó era femenina, i una curosa i total inspecció de la població penal demostrà, almenys quan es portà a cap, que es podia descartar la idea de

que es trobés enmig les empresonades algun cavaller amb roba de senyora. L'Alcaid de la Presó tenia 78 anys i una admirable fulla de serveis, però...es pogué provar temps després que, de tant en tant, les visites que es feien en presència d'ell duraven més que no permetien els reglaments. I es provà també que l'Alcaid, als tres vicis capitals de la seva vida -fumar, resoldre mots creuats, i parlar durant hores de quan un seu passat era ajudant d'Ulysses S. Grant a les batalles del Tennessee i del Cumberland- hi havia afegit, darrerament, el d'adormir-se. I s'admeté, ja què cap altra explicació lògica es podia donar a la cosa, que el futur sergent Grumol començà silenciosament i a la seva manera, és clar, a estudiar per policia en el curs d'una d'aquelles dormides en acte de servei a l'Alcaid de la Presó Provincial de Dones.

A la presó, tothom hi va de la manera que pot. Si es cregués als advocats defensors no hi aniria mai ningú, però als advocats defensors, en general, no es passa de deixar-los dir. De tant en tant, perquè no sigui dit i potser per no haver de tancar a tothom, algun tribunal es creu als advocats defensors, es desempresona a l'empresonat i el fet origina llibres i pel.licules a desdir. La futura mare del sergent Grumol anà a la presó, com la majoria dels que hi van bo i tinguent advocat defensor el qual, com veurem, va tenir de defensar-la més d'una vegada. Anna Brest tenia relacions amb el fill del director dels Tres Soterranis de X. Tot anava bé fins que el fill del director, quinze dies abans del casori s'hi repensà, cosa que molta gent hauria de fer, i es mullerà amb la filla d'un dels principals accionistes dels Camins de Ferro del Nordest. Anna Brest, que així es deia la mare del sergent Grumol, digué que si el seu casori no s'havia portat a cap perquè: la gent no parlés massa d'ella tinguent en compte la posició social del nuvi, ella sortiria a la primera plana dels periódics amb matrimoni o sense...I hi sortí. Anna

era empleada a les guixetes del Soterrani. El dia que el seu promés deixà d'esser-ne i es casà amb la filla de l'accionista, la parella prengué, per iniciar la lluna de mel, el Soterrani a l'Estació on Anna despatxava bitllets. Minuts més tard, Anna feia un petit joc de mans a la taula guarda-agulles amb resultats contundents: sis vagons destroçats, seixanta baixes defintives, i una nuvia impossibilitada pel matrimoni. El retrat i la història d'Anna sortiren a tots els diaris del país, i a primera plana...El nuvi, que sortí no se sap perquè ben parat dels descarrilament, veient que tot aquell desastre fou provocat per un canvi de senyora en el seu matrimoni, es repensà per segona vegada i jurà a Anna que ell es casaria amb ella o amb ningú. I començà un nou festeig a la Presó, els dies de visita. I fou en alguna d'aquestes visites que, diuen, l'Alcaid s'adormi en acte de servei. La segona vegada que Anna Brest sortí als diaris fou quan aquests anunciaren la seva gravidesa. I els diaris, com que allò s'esdevingué una temporada que ni es parlava de guerres ni n'hi havia cap en actiu, tingueren durant uns dies una gran primera plana llegidíssima. L'Estat, deien, no té cap dret a tenir empresonat un ésser que encara no ha tingut temps d'haver-no merescut. Aquí tingué lloc la segona intervenció de l'advocat defensor d'Anna reclamant a tot arreu la llibertat de l'empresonat més jove del món al qual, per altra part, la seva mare no podia deixar a mans alienes. Com que la gravidesa d'Anna fou dursnt un temps un misteri total, l'advocat pogué dir i redir que el mèrit d'una gravidesa en les circumstàncies en que ~~xxxxxxx~~ es produí era molt més important que el pecat per haver originat el descarrilament que valgué a Anna Brest el seu empresonament...Quan dies més tard, el futur sergent Grumol sortia, a dues setmanes d'edat, de la Presó Provincial de Dones acompanyat dels seus pares, els diaris parlaren de la famosa penada per tercera vegada. La darrera vegada que Anna Brest acaparà primeres

planes als gran rotatius fou ben da doldre tanmateix. Anava, acompanyada del seu marit i de llur fill a presenciar el gran castell de focs artificials que anualment es feien a B. en commemoració de l'alliberament de la ciutat, i, al Soterrani, aquell mateix tren que ella anys enllà feu descarrilar per considerar que s'havia donat un "sí" mal donat, descarrilà aquella nit, sembla per voluntat propia. L'aixafament fou total. Anna Brest morí. El seu marit -hauria estat exigir-li massa que s'hagués sortit de dos descarrilament-,morí. I morí el maquinista, revisadors, passatgers...morí tothom, vaja. Tothom llevat del futur sergent Grumol. Aquest fou recollit per Antoine Gerard, ferroviari posseidor del Premi a la Paternitat -18 descendents in dotze anys de matrimoni-, que l'afegí a la seva col.lecció. Quan arribà a casa portant la criatura al braç, la senyora Gerard, a qui mai ningú no havia vist,sense estar esperant la cigonya, digué:
- Ai, gràcies a Déu que me'n portes un de fet!

Joan Fadràs, que així es deia l'afillat d'Antoine Gerard, passà a engrossir el petit batalló del pare més potent del país que mai l'havia vist junt a casa seva. No hi cabia. Antoine no parà de produir fins que pogué deixar una criatura a cadascun dels companys de treball que n'estaven sense. Algú diu que va sentir dir a Antoine al queixar-se-li un vei de la manca de descendència: "No et preocupis, ja te'n farè un".

Quan Joan Fadràs sabé la seva historia, a fi de tenir un perdurable record pels autors dels seus dies ingressà quan en tingué l'edat, al Cos General de Presons on hi entrà amb el nom de Joan Grumol. Guardant penats era una flor i ben aviat ascendia a caporal. La seva actuació, durant l'incendi de la Presó Vella, fou elogiadíssima i li valgué els galons de sergent. I és que Grumol es jugà la seva inegritat per a salvar el reclosos de la seva Nau. No se n'hi cremà cap.

Llàstima que la gran escaldada que aguantà Grumol fou en va ja que ell guardava llavors, la Nau Especial destinada als condemnats a la darrera pena, però l'heroisme desplegat per a evitar que aquella gent moris d'altra manera de la que la Llei havia disposat fou degudament tingut en compte per la Direcció com si els empresonats salvats per Grumol haguéssin estat empresonats de penes menors...

-Ah, si passés aquesta nit que faig quaranta-set anys -es deia Grumol estones després d'haver donat compte al Capità Blai que el temps passava i que no passava res-...Però la cosa s'esdevindrà quan ells no hi comptin, no ara que ho provoquen...

Aquella nit el sergent tingué raó. No passà res. Els grans timbres de les deu Naus tocaren escandalosament avisant a tothom que era hora d'alçar-se. Deu minuts més tard nous cops de timbre avisaven d'estar tothom a punt per a les ablucions matinals. A la presó s'ha d'ésser net. Un presoner brut és una mala nota per una Presó de prestigi. Al defora es podia fer allò que hom volgués, llevat,és clar, de fer coses que portaven a la presó, però a la Presó hom ha d'anar net, ha de menjar, passejar-se i anar-se'n a dormir seguint la llei dels timbres. Els timbres diuen que tothom estigui a punt per anar a passar un parell d'hores al gran pati de l'Establiment on, fora sortir, els penats tenen carta blanca per a fer-ho tot.. Els homes de cada Galeria baixen arrenglerats, silenciosament, fins al mig del pati. Les senyals de tràfec es posen en moviment i un milenar d'homes vestits de gris i numerats es disposen a passar unes estones una mica lluny de la presó. Això era sempre escandalosament celebrat per molts que anavent corrents d'un lloc a l'altre per a fer una mica la pau de les estones passades dins l'estretor de les cel.les. Els nou-entrats, amb la roba encara encartronada, es miraven l'espectacle meravellats de veure que gent que no tenia altra perspectiva, anant bé, de passar

anys i més anys allà dins s'agafés les coses d'aquella manera. Es veuen homes d'edat jugant i cridant com si no tinguéssin més de dotze anys i sortissin d'estudi. Uns, s'empaitaven voltant els arbres d'un ptit jardí. Altres feien tota mena de cabrioles en aparells gimnàstics profusament escampats a la gran explanada. Dues grans colles organitzàven, com si tinguéssin por de fer tard, una animada lluita de corda. En el camp de deports anava a començar un ja clàssic partit de rugby entre els equips representants de dues Galeries. Més enllà, un compacte cor es disposava a executar les cançons de més prestigi anys endarrera...En el cor hi havia tres personalitats notables: el director Larsen, un suec que havia dirigit les masses corals més atrevides, però que s'havia girat a trets contra el públic -naturalment durant el darrer concert que dirigí- perquè el respectable no observava el silenci requerit per la simfonia que s'estava executant; Angelo Scavone, un dels millors tenors coneguts que, malgrat haver ofegat a la seva mare politica mentres es banyava, o ella s'ho pensava a una platja de moda, cantant encara arribava on volia, i Joan Parserisses. Joan Parserisses havia format part, de l'edat de dotze anys, a tots els cors que s'havien format al poble on vivia. Era un home que no podia viure sense cantar, i el cantar el portà a Presidi. Quan per manca de baixos, que cada dia n'anem més malament, no pogué actuar el cor del qual Joan Parserisses en formava part, aquest emmalaltí. El vegé un metge i digué -no tots diuen que els malalts tenen alèrgia- que si aquell home no podia cantar es moriria. Un oncle de Joan Parserisses, que havia fet diners a Cuba quan a Cuba s'hi feien diners, es feu càrrec del malalt, li comprà un petit cor i amb quatre dies el malalt deixà d'esser-ne. L'oncle, però, no tot ho havia de fer bé, es casà, perdé la solteria primer i els diners més tard i Joan Parserisses quedà sense cor. I començà

un trist pelegrinatge de poble en poble cercant cors on actuar, fins que s'esdevingué que un dia passà davant la Gran Penitenciaria i senti els cantaires de Larsen. I pensà: "Aqui es deu poder cantar tota la vida". I ja no visqué tranquil fins que l'empresonaren.

- Però per què l'heu cremat l'Ajuntament, home de Déu? - li preguntà el senyor jutge le dia del judici.

- Per a cantar - fou la única resposta de Jean Parserisses.

S'havia anunciat la vinguda del Governador per dintre pocs dies i tothom es preparava perquè el visitant s'emportés una bona impressió de la població penal. Al defora, ells podien haver estat el que haguéssin volgut, però allà dins eren uns penats models...Una banda de música donava els darrers tocs a les peces escollides pel dia del concert oficial. Una autèntica tropa de circ-l'havien empresonada en totum per robar els diners al públic quatre mesos abans-assajava els darrers trucs apresos. Es feu retirar una mica l'espai de l'assaig ja que els saltadors de la tropa saltaven cada vegada més aprop de la paret exterior de la Casa...

Al marge de les expansions i activitats de bona part dels penats hi ha gent que es passeja mandrosament parlant ells amb ells de qui els hi havia de dir que es trobarien en aquell lloc. D'altres, tombats al sol, fumen silenciosament seguint amb el pensament sinó que no es veia, el vol del fum de les cigarretes que es perdia cel amunt deixant la Presó en terra. També hi ha solitaris que es passegen apartats del bullit i de les males companyies. Un d'aquests és el que portava al barret, a l'esquena i a les butxaques, el numero 333.Feia temps ja que estava entre reixes i encara mai ningú no li havia sentit la veu. Ni cap company de captiveri sabia qui era ni per què portava aquell 333 a Presidi. Els entrants de la Casa sabien que el

333 no era el que la Policia creia que oficialment era: Enric Frost. S'assemblaven sí, com dues gotes d'aigua, com dues màquines d'escriure de la mateixa marca i noves, però el 333 "ells" sabien que no era Enric Frost. I fou precisament aquesta meravellosa semblança del 333 amb aquell geni del furt, que portà el primer entre reixes. Per altra part, com que d'Enric Frost no se n'havia sabut res més d'ençà de l'empresonament d'aquell 333, la Superioritat es resistia a creure amb l'existència d'una planxa. I, no obstant...

Fou per l'abril de 19.., exactament el dia 4 d'abril. Enric Frost havia portat a cap la seva darrera gran actuació que feu declarar al propi Secretari de la Governació: "Si no fos que no ho puc dir, declararia que a n'aquest home, enlloc d'empresonar-lo, se li hauria de donar una cosa com el Premi Nobel". I es diu que com el senyor Secretari de la Governació hi pensà molta gent perquè...

El primer d'abril arribà al despatx del Cap Superior de Policia un "Popolo di Roma" en el qual hi havia una informació de Gènova sobre la captura, per la policia italiana del famós lladre internacional Enric Frost. Una fotografia de l'interessat entre una parella d'agents i emmanillat il.lustrava la informació de primera plana del diari italià. I John Renown, Cap de Policia, no feia altra cosa d'ençà que tenia aquell diari als dits que fumar puro darrera l'altre, Es clar que ell hauria donat uns anys, els que fossin, de la seva vida, per ésser ell i la seva gent els empresonadors del gran fora de la llei...fos com fos, però, Enric Frost ja no es burlaria més d'ell com havia fet tantes vegades des de quan estudiaven junts fins que ell, perquè no se'n burlés mésx tenia un veritable exèrpolicial a les seves ordres....Ara es tractva de reposar un temps i de dir a la Policia de l'Estat que ja no el cerqués més a Enric Frost.

El mateix dia que John Renown establí el dia del puro, tenia lloc a la Residència d'estiu del director del Banc N. la reunió dels directrios dels sis Bancs de més caixa del país. L'endemà al matí s'esdevingué aquest seguit de coses en els domicilis dels sis Bancs esmentats:

- ...?

- Es estrany, però ell mana...Sí, sì, pagui'l.

-...?

- Es clar avui és el dia de la reunió. Es deu tractar d'un negoci, nou.Pagui'l, pàgui'l...Sí, home, a mi també em sap greu sempre que vaig a treure diners del Banc...

-...?

-Què diu? Un xec de l'amo de deu dólars...I per això em destorba a mi?...Que l'amo sempre porta diners al damunt?.. Pagui, home, pagui.Aqui els paguem tots els xecs, encara que siguin de deu dòlars!

...

- Una carta del senyor Pere...

- Carai!

- Deia, senyor Manuel?

- Deia carai.

- Es clar, vostè aquí dins, una de les coses que pot dir és carai.

- Doncs, miri, faci el favor de preparar tot l'efectiu que tingui i entregar-lo al senyor que porta aquesta carta.

- Carai!

- Sí, jo també ho he dit...

...

-...

- Són molts diners, senyor Clapés...

-Ja ho sé, però una de les coses que pot fer un senyor que té diners,

és gastar-se'ls.

...

-...?

-Sí, sí, la signatura és ben bé la seva...Fa dies que deia que aquí dins ens hi ofegàvem i que ens calia un edifici més gran...Com que els del Royal en van comprar un la setmana passada, ja se sap com és ell. Per tal de no deixar-se passar la mà per la cara pel Royal ho faria tot..

...

- Ja han mirat la Residència?

- Sí, sí, i no contesten.

- No contesten?

- No

Sis diàlegs, més o menys com l'anterior es tingueren aquell matí entre sis Bancs i els domicilis particulars de llurs directrès. Estones més tard, els sis homes de confiança de sis directrès de banca es trobaven reunits al Banc Nacional.

-Jo - deia en aquell moment el senyor Clapés- no ho trobaria massa estrany perquè una reunió de banquers, tal com van avui les coses, és per a no posar-se d'acord durant una setmana, si no fos que sense que nosaltres sapiguem que la reunió és acabada l'amo hagi demanat tants diners.

- No ho trobi estrany, senyor Clapés, és el mateix cas nostre.

- I el nostre.

Aquests darrers tres mots se'la feren seus dos assistents més.Fins que arribà la intervenció del senyor Grassot, del Banc del Nord.

- Tot això està molt bé, senyors. En una reunió de banquers una de les coses que hi poden passar és que es facin córrer els diners a desdir...I ara que hi penso, tots els hi han fet córrer els diners a desdir llevat de Don Manuel que ens ha portat a signar un xec de

deu dòlars...Això pinta malament!

Tothom se'l mirà. El senyor Grassot era una eminència, una mena de cardenal dintre el camp dels números, i sempre era escoltat. Podia sumar les grana columnes del llibres ratllats, de tres en tres; calculava els més enrevessats descomptes amb un tombant d'ulls, i en un tres-i-no-res donava el resultat de la divisió més complicada. Tothom l'estimava i ell volia a tothom. Unicament tenia un enemic, un enemic que el feia viure com si trepitgés foc: les màquines de calcular. La primera vegada que un meritori, amb una d'aquelles màquines feu uns comptes més depressa que ell amb el cap, ell, el senyor Grassot, va passar, del disgust, tres dies al llit.

- Senyors - digué algú darrera el senyor Grassot-, i si això fos una entrada en caixa? I si a la Residència no contesten, per què no ens hi arribem....

Hi arriben en uns moments. Truquen. Obra Miquel Angel amb cara de plena normalitat. Coneix a tots els visitants.

- Passin, passin. Encara els trobaran reunits. Mare de Déu aquests homes! Jo no se què dimoni es pot arribar a dir tantes hores seguides...

- Així són aquí?

- Clar que hi són.

- Però per què no contesteu al telèfon?

- Ordres de Don Gaspar. Anit va dir-me de no destorbar-los per res fins que la reunió s'hagués acabat. I si el telèfon piqués, que piqués. I ja saben com és Don Gaspar...Jo pensava que aquest matí els trobaria tots dormint, i encara criden...

- Criden?

- Ui! criden i piquen a la taula...No trigaran gaire a sentir-los.

I sí, uns crits ofegats, llunyans, seguits de cops profons, es deixaren sentir.

- Què deia jo! - feu Miquel Angel alegrement.

El petit auditori es mirà una mica esverat.

- Però Miquel Angel, jo m'hi jugaria...Això no són crits d'una reunió de banquers...Aqui, al meu entendre, hi ha algú que crida per altres coses que per a parlar de diners. Que sis directors de Banc passin una nit fora de casa no és res de l'altre món...Ara, que la hi passin parlant de diners...què els sembla?

Nous crits i cops es tornaren a sentir amb gran alegria de Miquel Angel, alterant aquelles humanitats que només eren feliços entre lletres retornades, quadrant balanços i despedint un meritori de tant en tant.

- Vostès facin el que vulguin. Jo telefonaria a la policía.

S'hi telefonà. Estones més tard ella i els sis senyors amb més "debe" i "haber" del pais eren davant la porta on segons Miquel Angel hi havia a l'altre costat, sis banquers cridant i picant a la taula feia hores i hores.

- Obriu a la policía!

Cap resposta.

- Obrirem nosaltres! - digué la Policia.

La porta s'obra i apareix la gran sala d'actes, buida.

- Senyors, aquí no hi ha ningú - diu la Policia.

Quan els sis homes que havien fet més números del continent es miraven sorpresos, un so entre crits d'angoixa i sospir sortí d'algun lloc. La Policia rectificà:

- Senyors, aquí hi ha algú.

- A on?

- No ho sabem, però hi ha algú.

El so venia d'un armari que ningú, ni la policia, havia mirat per creure, i molt ben cregut, que un armari no és un lloc per a guardar banquers. I hi havien sis armaris a la gran sala d'actes...Segons més tard, el primer armari era obert i seguit d'una escampadissa de papers sorti d'armari endins Don Gaspar, director del Banc Nacional. Portava l'americana mig fora i un drap a la boca.

- Don Gaspar!! - cridà el senyor Clapes -. Però...

Una mica més tard s'aclaria l'acabament d'aquella famosa reunió. A cada armari hi havia un banquer empaquetat a la moda de Don Gaspar. ...-i, a les dotze - deia aquest encara sense massa tranquilitat- quan estàvem a punt d'acabar, trucaren a la porta. Creient que era Miquel Angel que trucava, algú digué: -Endavant!" Ni mai ho hagués dit...Entrà un senyor mudat, i amb els millors somriures a la boca. Ens donà la bona nit, i la mà després. Tornà a la porta, la tancà calmosament i es guardà la clau a la butxaca. Ens el començàrem a mirar amb cara de sorpresa i ell, al veure-la ens digué poc més o menys: " Sense crits, senyors. Com si discutíssim un negoci que no vol soroll...Algú de nosaltres, no se qui, anà a dir quelcom, i el nou-vingut mostrà, sense deixar de somriure, el que a mi em semblà més voluminós revòlver mai no vist, dient, sense perdre el to, amablement:"Seria el primer en lamentar haver-lo de fer servir. Mai acostumo a actuar amb armes de foc, ara que si algú de vostès vol...Doncs bé, vostès s'han reunit per a parlar d'afers, han fet números i han vist que havien guanyat més diners que l'any passat i han decidit l'any que ve guanyar-ne més que aquest. I això és la cosa que fem tots, o intentem fer: guanyar diners. I quants més, millor. Sense diners no es pot anar en lloc, ja se sap. No hi hauria, industria, comerç, guerres, assils, cinemes, senyores...és a dir, per a fer-ho ni banquers hi hauria, sense diners. Vostès en són de banquers i saben millor que ningú, el valor que tenen els diners, però no en

podem ésser tots de banquers...Em faig càrrec del seu nerviosisme perquè potser mai s'havien trobat parlar de diners en casos com el d'ara, però en aquest món la gent de diners es trobarà cada vegada més en coses que no hi comptava. Breu, que vostès potser tinguin pressa. Quan es pensa que val vostè? -feu dirigint-se al senyor Mac- "sí, sí", vostè, repetí veient que el senyor Mac no contestava. Només suava, pobre senyor Mac. "Vostè és director del Ban Nou, no? De director en un Banca com el seu no hi posen a qualsevol...O vol que el preu li posi jo. Si vol l'hi poso. El senyor Mac ja no suava. Allò era més que suar, era negar-se. Jo i tots, es veu, estàvem admirats que un home, per banquer que fos, pogués suar tant com estava suant el senyor Mac..."Jo...-feu tremolós de veu Mac-, jo, tinc dues cases, dues casetes, set criatures..."Això és una altra història, senyor - diguè "ell". Vostè, net, sense cases ni criatures, quan considera que val?. Justament he sortit de casa sense res...jo..."No és això, senyor. Vostè, sense por, quan val! Em sembla que és clar. Si vostè hagués de comprar un home de les seves condicions, quant ne pagaría?" El pobre Mac ja no sabia com fer-ho per a suar més..."Jo...les coses, fa temps, aquests senyors ho saben, tenen tendència a la baixa...potser 20.000". "I ara, home, això és ésser massa modest...vostè té una assegurança de vida de 350.000..." Mac es defensava, sí. "Me'l vaig fer abans de casar-me perquè la dona es pensés que era home de diners...". "Doncs amb vostè no en parlem més. Vostè em farà un xec amb els gurismes amb els quals volia quedar bé amb la seva muller". I ara vostè, senyor 2 - digué dirigint-se a Cunnigham-. vostè és el cervell d'una de les Banques de més anomenada..." El senyor Cunnigham gosà dir: "No vull pensar que jo, pobre de mi, valgui més que el senyor Mac..." "Els defensen, els diners, vostès, fins en casos

com aquest, però amb mi, senyors banquers, no val. A vostè li faig l'honor d'acceptar-li un número amb set xifres. I no en parlem més. Quan tot això sigui del domini públic vostè i el seu banc se'n sentiran orgullosos d'aquestes set xifres...

"Ara vostè, senyor"- feu dirigint-se a Don Manuel. "Qui ho porta tot a casa, és el senyor Grassot -digué tremolant tot ell Don Manuel. Jo em tinc de sentir tot el dia a casa, dit per la meva senyora, que sóc un home que no valc res..." I Don Manuel començà a plorar com una Magdalena. "La seva senyora te tota la raó del món. Vestè no val cap diner. Sí, menys que cap diner. Vostè val, en mig d'aquests senyor tan ben valorats, deu dòlars, deu tristos i miserables dòlars, perquè li caigui la cara de vergonya!". "Vostè, senyor, i no em plorin més perquè de xecs de deu dòlars no en vull cap més. Siguem seriosos per favor, i np plorem com una senyora per questió de diners". I, així, d'un a un fins que em tocà el torn a mi. M'ensenyà una còpia del darrer balanç que encara no sabia que la tingués ningú. "Perquè vegin els seus companys amb qui es juguen els quartos, els hi llegiré algunes de les xifres que vostè mateix va posar aquí... Bones xifres, no? Un senyor que fa guanyar tants diners a un Banc no té preu, senyors, no té preu...Jo faria una suma i, si fos de vostè abans d'entrar en el regateig hi posaria una cosa que estés bé, per exemple tant com els altres plegats...". "Però...". "No discutim, senyor. Vostè sap tan bé com jo que si no és per vostè no es compren les Drassanes...". "Oh, senyor, també vaig fer comprar les Circumsvalacions, jo"- vaig volguer aclarir. "Magnific, això és defensar l'ofici. Ara les Circumvlacions es posaran al cel. Signi, si és servit". Vaig tenir por de mirar la xifra i vaig signar mirant al públic. I quan va acabar amb mi, digué: "I ara, senyors, jo no sóc pas un vulgar atracador de Bancs. Per a mi s'hauria d'acabar amb

la gent que entra a trets pels respectables establiments de crèdit, mata algun caixer als quals sempre els sap greu de donar diners encara que els diners siguin dels altres, i s'emporta barroerament tots els bitllets que pot. Aquesta petita sotscripció no és especificament un lucre monetari d'un servidor de vostès, té altres fins...demostrar a determinat senyor que estic en plena forma...en fi es fa tard i comprenc perfectament que vostès no estiguin per històries...Vostè - i es dirigia a mi- vostè cridarà al servent. Cridi'l ja, i li anirà repetint tot allò que jo li dictaré del darrera la porta". I llavores vingueren aquelles ordres a Miquel Angel de que no se'ns destorbés per a res per temps que passés, que anàvem per llarg...Quan Miquel Angel es retirà "ell" amb una llestesa sorprenent anà obrint un armari darrera l'altre, ens lligà com si s'hi guanyés la vida i, "vostè aquí", anava dient, "i vostè aquí" fins que ens tinguéa tots sòlidament lligats i armariats. Probablement em vaig adormir. Em despertaren uns crits estranys. Vaig obrir els ulls i vaig recordar-me de tot. Hi ha gent que les somnien aquestes coses...Quina sort tenen! El demés ja ho saben. Jo ja començava a estar una mica preocupat perquè conec Miquel Angel i sabia que, per anys que passessin, si a n'ell se li havia dit que no se'ns destorbés, no se'ns destorbaria!...Ves per què no ens podiem haver posat tots a plorar com Don Manuel!

Els diaris de la nit parlaren abundosament del fet, com un dels més sensacionals de l'any. Publicaven converses amb els banquers, alguns dels quals, banquers fins a la darrera conseqüència, aprofitaren l'ocasió per a declarar que un Banc el qual tenia un director a qui un desconegut havia posat un preu tan alt, era un establiment que per força havia de merèixer la confiança de la gent de diners.

El Cap Superior de Policia tenia, al davant seu, els seus millors homes. I,

- Senyors -deia-, us donc, per endavant, la meva felicitació. Feia

temps que no teniem res al davant per a poder-nos-hi lluir. Recordin les paraules del ministre la darrera vegada que la premsa es burlà de nosaltres. Tenim una oportunitat per a fer la pau de tot. Ja saben la forma que han estat robats els sis banquers més importants del país També som la Policia més important del país. Vull l'home que ha fet aquest robatori. Cerquin-lo, alguna senyal haurà deixat. Bona nit tinguin. Ah, un solt als diaris: La Policia està damunt la pista. Res més.

"La Marquesa de X. té l'honor de convidar a vostè i familia al Gran Ball Benèfic que tindrà lloc al Palau Rosa el proper dillums , a les 24 hores". Això era el text d'una tarja que el Cap Superior de Policia tenia damunt la taula. Prengué la cartulina per a rellegir-la i, al fer-ho, tornà a veure per qui-sap-quina-vegada, a la primera plana del "Popolo di Roma", la cara d'aquell famós Enric Frost que era als arxius de totes les policies del món.

- Sino que...però no pot ésser. Això és ben clar! -monologà John Renown amb el diari italià als dits.

...

-El senyor marquès?. Aquí Renown, Cap de Policia...No, no, ja ho suposo que no ha passat res perquè el ball no és fins demà, senyor marquès Perdoni, segurament haurà llegit el diari, no? No el llegeix mai? Es igual, no és pas obligació llegir-lo. Miri, anit han robat d'una manera especial els sis banquers més importants de la ciutat. No, no és cap sotscripció, permeti'm. Jo ja sé que un ball de marquesos sense joies és igual que anar a Roma i no veure en Sant Pare, però pel bé de tots, faci'm el favor de pregar a les seves amistats, en privat, que es presentin al ball sense joies, almenys que no les portin totes, o que en portin d'imitació...Es clar que hihaurà policies però essent un ball de marquesos no n'hi puc pas enviar masses, i jo, la veritat, prefereixo que la festa s'acabi en pau sense llums

apagats, xiscles, corredisses i escorcollaments...No ho sé, però tinc un pressentiment, sap?...Molt agraït, senyor marquès.

El resultat fou que mentres les marquesses eren al ball amb joies d'estar per casa, algú que no hi havia d'ésser era a llurs domicilis particulars, i...

- Senyor Renown, el telèfon.

- Digui, digui...Ah, el senyor marquès, què tal?...Que, que jo el vaig telefonar? Però...si llegeixo el diari? Es clar que el llegeixo...Senyor marquès aqui hi deu haver un mal entès gros...No, no és vostè qui l'ha d(aclarir, és clar...Les joies? Totes? No se si les trobarem però me n'ocupo personalment.

Renown encengué una gran pipa, la més gran de la seva col.lecció i començà a pensar passejant-se pel seu lloc de treball. Vulgue's que no, cada vegada que en el seu curt periple passava per davant de la seva taula els ulls, malgrat ell, se li posaven damunt la primera plana del "Popolo"."Que jo vaig telefonar al senyor marquès... aquí hi ha quelcom...aquí hi ha algú..." I, ja, portat per una idea que primer considerà absurda però que li anava omplenant més volum de cervell cada vegada, agafa el telèfon, i:

- Embaixada d'Italia? Bon dia, aquí Renown, de la Policia...Res, no, al menys no pas encara. Un petit favor. Els restaria infinitament agraït em deixéssin per uns moments el "Popolo" de fa tres dies.Sí que el tinc però precisament perquè el tinc me cessito el de vostès. Sí, coses de la policia. Envio un agent a recollir-lo. Moltes gràcies.

Deu minuts més tard Renown té el diair a les mans. No li cal fullejar-lo ja que a la primera plana no hi ha cap retrat d'Enric Frost. Compara les dates dels dos periòdics. Són les mateixes. Abans de decidir-se a dir res definitiu, crida a un funcionari.

- Vol fer el favor de mirar si aquests diaris són del mateix dia? Sí, veritat?...Vol fer el favor de mirar si aquest retrat, sí, aquest és a tots dos? No, veritat? Segur, eh?...Gràcies.

I, obrint la porta del seu despatx, diu en veu alta:

-Senyors: Enric Frost és aquí. Abans d'ahir va robar sis banquers i, ahir, de moment, les joies de moltes marqueses de la ciutat que en tenien. Ja no hi ha res segur!

I es tanca de nou al seu lloc de treball disposat a rebre, a qualsevol moment, les noves més inversemblants. Després d'unes quantes coses sonades vindrien les per a ridiculitzar-lo, n'estava segur. Sabia amb qui se les havia. I ràpidament fa un petit balanç del "deu" i l'"haver" d'ell i d'Enric Frost. Havien anat a estudi junts, a la mateixa aula i a la mateixa taula...El dia que ell no sabia la lliçó, Enric, precisament aquell dia la deia millor que el mestre. A l'hora de jugar, si ell era policia, Enric era lladre, o vice-versa. Si ell era blanc, l'altre era negre...Junts sortiren de col.legi i, junts, s'enamoraren de la mateixa noia. Vingué la guerra. Enric marxà a fer baixes alemanyes als camps de França. Ell ja era del Cos i no es mogué del país. Aprofitant l'absència del seu rival, es casà amb aquella noia que volien ambdós...I quan tornà Enric, el seu Déute-guard feu el més formidable cop de puny que mai cap empleat de l'Estat havia rebut. Ell ja era un policia ben considerat llavors, i l'agressor se'n feu mig any d'aquell directe. Quan sortí li digué que no l'agafaria mai més i que l'hauria de rosegar tota la vida. La primera cosa que Enric Frost robà oficialment fou la senyora Renown. De llavors ençà el fitxer del seu antic condeixeble era el més voluminós de la Casa...Per què, per què aquell home no es podia agafar?

Truca el telèfon.

- Com dieu? Voleu fer el favor de repetir-m'ho?

El temut calvari havia començat. Se li acaba de comunicar que s'ha

robat a la Casa de la Moneda. Resta uns moments que no pot ni pensar. Sap que l'envit només ha començat.

- Però jo tinc de fer quelcom! - crida-. La policia guanya sempre la darrera batalla. Això fou la primera cosa que van ensenyar-me quan vaig entrar al Cos...Quintana! - brueleja.

- Quintana, agafeu la millor gent, aneu a la Casa de la Moneda i mireu com ho ha fet aquest home per a robar-la...no la Casa, els diners que hi havien, Quintana, no ens atabalem...porteu-me les minyones de totes les marqueses robades...agafeu tota la gent que volgueu, la que menys tingui que veure amb els tres fets d'aquests dies, però agafeu algú, Quintana, agafeu algú per l'amor de Déu!

El telèfon. Renown dubta uns segons, però bo i pensant la cosa pitjor, l'agafa, heroic.

- Que passin.

I entra Marian Wolton, president del Consorci dels Joiers, acompanyat de quatre elements carregats amb voluminosos paquets.

- Vostès diran, senyors...

- Veurà, senyor Renown...

- No segueixi. Han robat el Consorci!

- Pas encara...

- Lloat sigui Déu...però el robaran, d'estiguin segurs.

- Precisament el motiu de la nostra visita és perquè si el roben ja no hi hagi de què...

- Aveure, senyor Wolton, que jo, avui, en aquests moments, no tinc el cap massa clar...Vostè diu...

- Per informacions privades sabem que de fa dos dies, si les joies de Consorci no han estat robades ha estat perquè no les han volgudes robar.

- Ha tingut una gran informació, senyor Wolton. Ja no hi ha res segur en lloc, efectivament.

- Ni aquí?

- On vol dir aquí?

- Aquí.

- Però...

- Les cartes damunt la taula, senyor Renown. Entre les coses que nosaltres sabiem i les que ens acaba de dir vostè, on poden estar més segures, aquestes joies, dic jo, que aquí? Jo, la veritat, si vostè no les vol, no sabria pas on dur-les...

Minuts més tard s'agafaren les joies del Consorci i es dipositaren al calabòç especial de la Casa.

-Han robat un tramvia? Ah, a la gent que hi anava. Sí, molt bé. No, senyor, no és que me n'alegri. Si dic molt bé ja se per què ho dic... Sí, a la Plaça del Virrei, entre l'avinguda de Grècia i la Casa Blava, davant l'Hotel Major...

No passa massa estona en pau el pobre Cap de Policia. S'esdevé tot allò que ell havia dit que s'esdevindria. I, per altra part, en té una alegria de no dir al veure que no s'havia equivocat. Es registren en poc temps el robatori del Cinema Rosa, dels assistents al Rotary Club, d'un casori amb nuvis i autoritats eclesiàstiques, de la Tombola dels Orfes de l'Aviació, de tres guixetes de l'Estadi Nacional...en fi es robà tot i a tothom, des d'un general de Cavalleria mentres es provava un vestit a la millor sastreria de la ciutat..."Ah, si jo hagués portat el sabre!", diuen que va dir el general...,a un atracador que sortia de robar un Bar de mala anomenada...Es ben bé el programa que s'havia fet interiorment John Renown: després de les coses genials, que honoren un executant, les més vulgars...

- Que el tenen voltat a l'Hotel del Nord?!

L'home s'ho vol creure i no s'ho vol creure allò que acaba d'escoltar. Pensa que és impossible, però pensa també que un dia o altre s'ha d'a-

gafar aquell endimoniat fora de la llei, i:

- Glafash! - diu...Glafash...vos, com tots, voleu pujar...

- A on, senyor?

-Deixeu-me dir, Glafash i, per Déu, no m'interrompeu...Vos, per l'edat que teniu i pel temps que fa que agafeu gent, haurieu d'ésser ja general de la Policia...No digueu res, no contesteu sinò amb el cap i prou...Us falta un fet definitiu a la vostra fulla de captures per a conseguir aquells galons que tots esperem. Jo us proporciono aquest fet definitiu. Refugiat a l'Hotel del Nord, amb policia aprop, hi ha Enric Frost. Penso que sobren els comentaris. Agafeu tota la gent de la Casa, deixant només Ramon i un parell d'elements i aneu a l'Hotel del Nord no pensant res més que això: agafar Enric Frost. Queda prohibit que penseu res més m'enteneu? Mateu, robeu, violeu, feu-ho tot, però agafeu aquest home! Jo sóc amb vosaltres dintre poc...

, Ha passat mitja hora. El cotxe del Cap Superior s'atura davant la porta de la Superioritat.

- Senyor Renown, ja hem arribat.

Per la cara del policia major s'endevina que s'ha fet feina en va. Camina d'esma fins al davant dels quatre esgraons de l'edifici on hi ha col.leccionades la majoria de coses mal fetes que han portat a cap els homes i les dones del país. De cop, com si algú li recordés quelcom, es mira la porta desguarnida de la Superioritat i, amb un fulmiant: "Ai, pobres de nosaltres!" es llença com boig edifici endins. Ell havia ordenat a tothom que sortís a la recerca d'Enric Frost. Se'n recorda bé que havia donat aquelles ordres. I Renown a mida que avança convertit en vent, ja no sap què fer per a desesperar-se més. Baixa al calabòç especial -on va pensant que la cosa millor seria que s'hi recluís voluntàriament a perpetuïtat- i, ja abans d'ésser-hi endenina què hi trobarà, millor dit, què no hi trobarà...I, sí, hi trobà Ramon i els dos agents que no havien seguit l'expedició Glafash, sòlidament

lligats i mirant-se el seu superior amb ulls de: "qui ho havia de dir senyor Renown!", i no hi trobà les joies del Consorci.

- Han robat a la policia...han robat a la policia...han robat a la policia!! anava dient John Renown ananat-se'n cap a la seva cambra de treball que s'anava convertint en cambra de turments ja que, a l'anar-se a asseure's al silló giratori de la seva taula vegè, damunt d'aquesta, un valuós anell damunt un paper amb unes ratlles escrites. Prengué l'anell mecànicament i se'l provà en dos o tres dits de cada mà. Llavors mirà el paper i, cosa extraordinària, comprovà després de llegit que el text era el mateix que pensà trobar-hi..."Enyorat amic Renown: Feia temps que la gent no parlava de tu. De fa dies ja no podràs dir-ho aixi. La teva dona, que ara és la meva, m'encarrega et saludi amb tot l'efecte i també de dir-te que ella espensava, al casar-se amb tu, que s'havia casat amb un policia...Jo, com que sempre t'he apreciat, a la meva manera, et faig ofrena d'aquest anell. Guarda'l com a record fins el dia que m'agafis. Enric"

Renown resta uns moments que ni respira. Vol explotar i no sap com fer-ho. Pensa entre demanar la baixa i en fer quelcom extraordinari per agafar aquell inagafable. Pensa en altres oficis, lleugers, sense mal-de-caps ni haver d'agafar lladres,venedors de drogues ni bígams... pensa coses que res tenen que veure amb les que hauria de pensar per veure si de cop surt la idea genial, aquella idea que ha tingut centenars de vegades i que l'han portat a Cap de Policia... i la idea no surt...Ara es mira la gran carta de la ciutat, clavada a la paret. Unes rotllanes colorides són altres tantes Delegacions escampades estratègicament per tal que l'autoritat i l'ordre arribin petot arreu. John Renwon hi ha passat moltes hores davant aquell enorme pla. En coneix tots els recons i,moltes vegades, com ara fa, tancat d'ulls l'ha resseguit amb el pensament carrer per carrer, des dels de més préstigi als de més mala anomenada. I ja feia qui-sap-les-vegades,

aquella nit, que havia dit magnificament la lliçó d'avingudes i passatges, i la idea cercada no sorgia. Renown pensà que ve un moment que les idees s'acaben, com s'acaba la gana, el cantar o la virilitat.. més seguía passejant-se per places i carrers, esperant i, sobtadament, la idea genial, miraculosa que es forma sense saber per què en el cervell de la gent que pensa o que no pensa, la que dóna les deu semifuses que espera el músic, el sonsonant que espera el poeta, la fòrmula que espera el físic o el tall que espera el sastre, comença a passejar-se pel magí de Renown...El primer fet tingué lloc a la Plaça del Virrei, amb la planxa de l'Hotel del Nord...el Cinema Rosa, el Rotary Club, la Tómbola dels Orfes de l'Aviació, l'Estadi Nacional que es troba al carrer del Mar, que baixa al Moll!!!Es clar, com dos i dos devegades fan quatre, ja pensa a tot pensar Renown. Enric Frost va camí del moll. Com si el seu pensament hagués estat seguit per la Telefònica, tan criticada, trucà el telèfon.

- Una bicicleta? Al taller Mallor?...Que no té res a veure amb Enric Frost? Clar que hi té que veure. Es la millor informació que m'heu donat d'ençà que sóu al Cos!

I, ja, ho posa tot en moviment. Toca tots els timbres, crida tothom: - Ramon, Ramon! Tothom a l'aigua!...Es igual, tothom al Moll, vull dir. Ara ja tinc el cap clar i us diré dues coses: Enric Frost va camí del Moll en bicicleta, i és vergonyós, no, escandalós, que tot un policia es deixi tancar al calabòç de la propia Superioritat. Però ara no tinc temps de dir-vos res més. Que preparin el meu cotxe i per l'amor de Déu si mai us torneu a quedar amb poca gent a la Casa no deixeu la porta del carrer oberta fins que jo us juri que Enric Frost viu entre reixes i vigilat!

Es de matinada. El Moll dorm. Llum vermelles, blanques i verdes, il.luminen les aigues brutes i tranquil.les. A bord d'un veler xinès s'hi senten cançons de mal dir i encara de més mal entendre. Un pe-

tit esquadró de llanxes ràpides desfà la simetria de les llums damunt l'aigua anant d'un lloc a l'altre. La cessió brusca dels cants a bord del veler xinès diu prou clar que la policia hi ha arribat. Se sent un gran pataxaf, seguit d'un:

- Home a l'aigua!

A Renown el cor se li para uns segons. Pensa, però,que és massa sort al primer vaixell que miren. Uns reflectors cerquen i troben, moll, un desengany. El nedador nocturn és un traficant d'opi que es pensa, pobret, que tot allò va per a ell.

- Ja m'ho pensava - diu Renown-, però algú agafarem aquesta vegada, carai!

Ara toca el torn a un gran transatlàntic italià que està a punt de sortir. A la nau hi ha de tot: millionaris, contrabandistes, exilats, músics, pobres, mariners i capità...però Enric Frost no hi és. La Policia no es dóna i segueix escorcollant vaixells, i és en el bo de la recerca dalt d'un mercant grec que el motor d'un avió sortint de l'edifici de l'Aeronàutica fa exclamar a Renown:

- Llamp, l'Aeronàtica!, per què no hi haviem pensat abans...Es ell que aquesta vegada ens fuig volant!

Poc després, una esquadreta plena de rosada es llença pels camins del cel en seguiment del fugitiu. Clareja. La mar és, com sempre, enorme, i es va tornant vermella a mida que el sol va diguent "Bon dia" pertot arreu. Vista de cel amunt és una gran massa de claror, rodona i inquieta...

- Però que no corren, aquests avions!- diu amb ràbia el Cap Superior de Policia..Per què anem tots allà mateix? Deixeu-vos d'esquadretas i formacions, ara!...Que cada avió passi per camins diferents...Ja ho sé que no se'n diuen camins, però trobem-lo...On mira, vostè? Es amunt que ha de mirar i no avall...Què?

- Miri...-fa l'observador de l'aparell que porta Renown-, senyalant

un puntet negre enmig la mar. I l'avió es llença en picat vers el punt negre que es va fent més gros a mida que l'avió s'hi atança. Es un home, sol en ple occeà. S'amara. L'aparell arriba a pocs metres del nàufreg que, amb cara de satisfacció alça una mà i diu coses que el soroll dels motors no deixa entendre bé al seus ocupants.
- Es ell, és ell!! Ja és nostre! -xiscla Renown boig d'alegria-. Es Enric Frost, és Enric Frost...La Policia sempre guanya la darrera batalla...Que no fugi!

I, amb la pressa d'ésser el primer de posar les mans al damunt d'aquell desitjat Enric Frost, Renown perd l'equilibri al passar damunt una ala de l'aparell i cau sorollosament a l'aigua. Despareix uns instants i, abans que ningú pugui fer res per ell, surt fugaçment uns metres més avall d'on s'ha submergit i té temps de cridar:
- Ai, que no se nedar! - i movent els braços desesperadament encara té temps de dir uns mots, aquests:- Deixeu-me estar a mi...Aneu per ell que encara se us escaparà...

Així fou com s'agafà el 333 quan encara s'hi havia de convertir. Ell, rioler i senyalant el cel, intentà abraçar els que ell creia els seus salvadors, però aquests pensant-se qui-sap-què i tement qualsevulga cosa de l'home que tants mal-de-caps havia donat durant anys a la Policia, contestaren a cops les seves projectades abraçades, obligant-lo a callar cada vegada que intentava dir quelcom la qual cosa, si s'ha de dir la veritat, ho deia d'una manera que la Policia determinà que ho deia per a burlar-se'n. El nàufreg, al veure com s'agafaven les coses aquella gent, decidí no dir res més, es deixa emmanillar sense protestes, i mai més ningú li sentí dir ni "bona nit", que ja és dir ben poc. I ni parlà al arribar a la Superioritat, ni parlà durant el judici, ni parlà a la Presó. La Policia digué que era la darrera cosa que Enric Frost feia contra ella, no dirigir-li la paraula...

I la cosa més curiosa de tota aquesta història, és que quan el detingut ingressà a la Gran Penitenciaria, els reclosos que coneixien Enric Frost, juraven a tot jurar, als tres dies de tenir-lo a la Casa, que aquell home no era ni havia estat mai el famós fora de la llei per més que s'hi assemblés.

...

Aquella tarda, al gran pati de la Penitenciaria, el 333, com sempre, es passejava tot sol. Dessota una acàcia, que no se sabia quin mal havia fet per a tenir-la sense poguer sortir de la Casa, uns penats es miren i parlen d'aquell curiós inquil.lí.

- Es aquest cas que no sé com acabarà. Que no és Enric Frost ho sap fins aquell angelét que va entrar abans d'ahir. Es tan igual com volgueu, però no és ell. Ells...ells diuen que tant com no es trobi Enric o aquest home no s'expliqui més el tindran aquí...

- Però si aquest home no és veritablement el que la poli creu que és, per què no parla, per què no es defineix, ho diuen així al defora, ara, no? Per què...

- A presidi, com a fora, hi ha coses que no les entendrà mai ningú.

- Mira, aquí, el téns...Potser avui enraonarà, ves...

El 333 s'ha aturat davant la colla, amb una cigarreta a la mà. Se'l saludà, com sempre es feia amablement, ja que un home que passa, sense esser mut, tres anys sense dir res a la Policia, a presidi, era ben vist per la majoria de la població penal.

- Què hi ha, 333?

I, davant l'astoració general s'esdevingué, per aquells homes que portaven centenars de novel.les al damunt, i gairebé totes prohibides als menors d'edat, un autèntic miracle. Aquell 333, de qui ningú sabà res, i a qui mai ningú no havia sentit la veu, digué:

-Teniu foc, Ganya?

Hi hagué un minut de silenci. I no perquè s'hagués mort algú. A-

quells éssers numerats es miraren entre ells incrèduls en tanta de manera, com si en aquell precís moment l'Alcaid de la Casa els hi hagués anunciat que ja podien sortir. Algú digué:

- Qui és que ha dit això?

- Jo, senyors...Teniu foc, Ganaya? - repetí somrient aquell misteriós 333.

- Però...però...però tu...

- He passat tres anys escoltant i quan he sentit tot quan es pot sentir de vosaltres, he començat a parlar...I les que acabeu de sentir són les meves primeres paraules entre vosaltres...

- Però tu havies parlat abans...abans d'entrar a casa?

- Clar. Tant, al menys, com el que hagi pogut enraonar més de tots vostès.

- Aquí hi ha quelcom que jo no puc entendre...I, encara, vostès...Què vol dir tot això? Qui ets? D'on redimoni has vingut? Què hi fas aquí?

- Sí, com em figuro, haig de passar la vida aquí - per altra part no s'hi està pas tan malament com això- hi haurà temps de tot. Sentireu les coses més extraordinaries que mai, penso, hagiu sentit...Abans, però, us vull demanar un favor...No sé si ho puc fer perquè malgrat portar tres anys junts, avui és el primer dia que ens parlem...I el favor és que no digueu a cap vigilant que jo he enraonat. Almenys fins que vegi les coses una mica més clares. Ara encara tinc por d'enraonar i por de com s'agafarien les coses que digués...

- Jo, digué el numerat 334, mentres sigui enredar a la poli, de la manera que sigui, però enredar-la, ja estic bé al món. I els demés, ja hi pots pujar de peus...Renoi, saber que aquest home pot parlar com nosaltres, i no saber-ho la policia!

- Va costar-me una mica saber que era aquí...Encara em manca algun mot. Vull dir saber on era. Els primers dies em pensava, no entenia a ningú, feu-vos-en càrrec,que aquí la vida era així...Aquí vull dir el vos-

tre món...

- El nostre món? Quin món?

- Més endavant m'entendreu, ho entendreu tot...

- Silenci. Que parli un altre.

- No, és el doctor Fergusson.

L'anomenat doctor Fergusson no era, aparentment, altra cosa que un ciutadà que portava a l'esquena un 340. En veritat, en res es notava que fos doctor ni que es digués Fergusson. Tenia l'aspecte, com la majoria dels estadants a llarg termini, d'un home apagat, descolorit, absent.

- Que no aneu al rugby? - pregunta.

- No. Sempre juguen els mateixos. Si ens deixéssin fer un partit contra els guardians...

El doctor, a l'adonar-se del 333, company de Galeria, el saludà com feia tothom:

- Bones tardes, 333 -. I esperá, com sempre, aquell somriure amb el qual contestava l'incomprensible pensat. Un moment després, les celles del 340 arribàven al nord magnètic d'aquell front un temps famós i temut, aà sentir, a càrrec del 333:

- Bona tarda, doctor.

-Però...? i Fergusson es mirà un per un els seus companys de residència que contestaren la mirada amb el siure satisfet que dóna el saber-se en possessió d'un secret de primera mà.

- Doncs mira, ha passat tres anys escoltant, i avui comença a parlar-se li contestà.

- Això és millor que el rugby, amics...però parleu, parleu, 333.

- M'haureu d'ajudar entre tots. Tinc tantes coses a dir.! En primer lòoc jo no tinc res a veure amb el que "ells" es pensen o es pensaven que era. Això molts de vosaltres ja ho sabieu. Allò que no se si sabeu és que fa una pila de dies que /ells" volen que passi quelcom...que volen saber qui sóc jo si no sóc el que "ells" creien que

era...L'avaria del llum d'anit passada, el deixar-ho tot pràcticament obert...però és que em creuran si jo dic qui sóc i d'on venia quan em van trobar a l'aigua?.

- Però d'on venieu, amic?- demanà el doctor.

- D'on venia...Els primers dies vaig pensar, al veure-us a tots vosaltres, que en el vostre món es volia saber sempre la gent que hi havia i que per això us posaven un número a l'esquena...Més tard vaig saber on m'havien portat i el per què...perquè m'assemblava a ...a una flor de perer dels vostres. Jo venia, quan van trobar-me..

Quan aquest "trobar-me" fou pronunciat, la dotzena d'ulls que anys enllà més paper havien fet gastar a jutges i fiscals, no sabien com fer-ho per estar més oberts mirant a l'autor d'aquell temps de verb.

-...ni a vosaltres tinc pit per a dir-vos-ho. Què passaria si "ells" sabessin la veritat?

- I la veritat, es?...-digué Fergusson

- Durant els tres anys que porto escoltant mai he sentit parlar a ningú de coses que m'animarien a dir a la policia d'on venia quan van trobar-me a l'aigua. Potser, però, tots els que sou aquí dins no heu tingut temps de saber-les aquestes coses, i he passat temps i més temps dubtant, no sabent què fer...però ens hem desviat una mica de quan m'heu preguntat d'on venia. Em fa tanta il.lusió parlar, després de tres anys de mutisme que...Tot simplement, amics, jo no sóc d'aquest món...i quan van trobar-me a l'aigua, venia...del meu.

La petita assamblea d'escoltadors es va desorientar una mica. No sap què fer. Riure, no gosa, al veure la seriositat d'aquell extraordinari pres. Tots es miren Fergusson i aquest, de moment, no sap què dir. Ell i tots comtàven sentir-ne una de grossa, sí, però com aquella, la veritat...

- Però...però, com parlaves al teu món? - digué algú.

- Les meves primeres paraules a la policia foren dites en la meva llengua vernacle. I, ja veieu, a cada mot en seguí un cop. Jo...Eurràmina toi Nai dista crona. Grara Dorrei...Grara Dorrei...

Algú rigué, és clar, per a fer alguna cosa. I varis pensaren que aquell home després de tres anys de mutisme absolut volia passar el temps que li restava de presó divertint-se de la millor manera possible. Algun, més agosarat en el pensar, pensà que si aquell home no era Enric, que qui sap qui podia ésser...

-...Jo, quan la policia em pegà per a dir aquests mots o altres de semblants, vaig creure que potser m'havia entès, però més tard vaig saber la història d'Enric Frost de sentir-la contar aqui, a trossos, a vosaltres...Jo només us puc jurar que dic la veritat, tota la veritat i res més que la veritat. I m'ajudaria, potser, saber on para aquell que, diuen, tant s'assembla a mi, però clar, qui ho pot saber on para si no ho sap la policia?

- Jo us ho puc dir, amic - diu el 340.

Si qualsevol altre hagués pronunciat aquells mots, aquells homes ha guéssin tornat a riure. Però era Fergusson qui havia parlat i els ciutadans que escoltaren la seva declaració sabien qui era, qui havia estat Fergusson abans de portar un 340 a la roba.

I Fergusson seguí:

- Aqui, entre nosaltres, quan no hi ha policia aprop, tots diem, normalment, la veritat. I jo crec que tu l'has dita. Es més jo estic al teu costat. Feia anys que res ni ningú m'havia interessat. Volia passar sense mal-de-caps o amb els menys possibles, els anys que em digueren que em tocava passar a la casa. De fa uns minuts, tot pot haver canviat. No sé qui ets ni què s'esdevindrà quan ho sàpiga. Tant-se-val. Jo estic al teu costat. I això pesa, amic. Jo, aqui, ara, sóc un ésser numerat com un altre qualsevol, sóc el 340. Quan

el 340 era Fergusson...M'has encomanat, amic, unes grans, unes enormes ganes a tornar a ésser Joan Maria Rabell Fergusson...i ho tornaré a ésser. I us en donaré a tots una prova. Ningú no sap on és Enric Frost. Jo, tots vosaltres, ho sabreu dintre cinc minuts!

Però abans de relatar allò que s'esdevingué a les anteriors paraules d'aquell 340, cal que sapiguem qui era abans ja que d'altra manera seria per algú sorprenent de debó llegir allò que succeí després d'aquells cinc minuts demanats pel doctor.

340

A set anys, Joan Maria Rabell Fergusson es mirà, per primera vegada en la seva vida, en un mirall. I quedà adormit.

- El noi s'ha adormit - digué mitja hora més tard del fet, la mare del noi s Joan Rabell, pare de Fergusson. Aquest parà uns moments de llegir el diari i es limità a fer aquest comentari, per latra part ben normal:

- Devia tenir son.

I no se'n parlà més. L'endemà el noi fou trobat, de nou, adormit davant del mirall de la tauleta de la seva cambra.

- El noi s'ha tornat a adormir -reportà Marta Fergusson al seu marit.

- No en facis cas. Tu també t'adorms. Dijous passat mateix, al concert, i dissabte a casa la tia Matilde, durant la visita...

I no se'n parlà més.

- Francisca! Francisca...Francisca...Joan, puja!

- Què passa?!

- Dorm!

- Sí, dorm.

- Però si són les quatre de la tarda!

- Però dorm, què hi vols fer.

- Ah, doncs mira, que dormi!

I no se'n parlà més.

- Però que ha entrat a tothom la mania de dormir a n'questa casa? deia l'endemà Joan Rabell davant Robert, el jardiner, profondíssimament adormit amb la gran podadora a les mans. El petit Fergusson empaitava papallones pel jardí...

-...potser si que tenia raó la dona a preocupar-se. Marta...Marta, mira: aquí en tens un altre que també dorm...Nen, nen, Joan...que fa gaire estona que no has vist Robert?

- No, papà. Ara mateix m'ensenyava unes roses.

- Què portes a la cara. A veure, mira'm...

I davant l'astoració general, encara no havien passat deu segons, que passen aviat, que Joan Rabell, pare, dormia com un bensurat.

S'esdevingueren després, les famoses adormides a l'escola de Don Guillem on dormí tothom, mestre inclòs, llevat Joan Maria. Un gran percentatge de pares al veure que els nois s'adormien repetidament a l'escola els feren visitar i els metges tingueren oportunitat de posar a prova la seva imaginació atribuint aquelles dormides generals a manca de vitamines, a males digestions, a la humitat del barri, i a la manera d'ensenyar de Don Guillem, el mestre. Els pares de Fergusson, encara que el seu fill fos l'únic que no s'adormís a l'escola també el feren visitar per mor, al no adormir-se, que fos diferent dels altres, i s'emportaren el primer ensurt seriós de l'any: la visita acabà amb la dormida del metge. A partir d'aquelles primere passes del que podia haver estat oficialment el millor hipnotitzador del món, la gent que se li adormí estant ell aprop hagués emplenat les fulles d'una guia telefònica normal. Se li adormiren parents, veins, amics, canaris, capellans i botiguers, entre altres...Es provaren nous metges i totes les visites acabaren a favor del noi, això es, havent de despertar els metges. Consultat un veí, recomanà un famós doctor en coses de mal entendre i s'hi portà el noi amb els

ulls tapats.

- Aquest noi -deia el doctor- acabada la visita- té als ulls i a la voluntat quelcom comparable al do que Caruso té a la gorja, el Tizià als pinzells, Castelar a l'oratòria i Napoleó organitzant batalles, per a fer-ho curt.

Digué als pares del prodigi que quan el prodigi fos més gran si no es trobava la manera de controlar aquell poder, els disbarats que podria fer serien d'un abast incalculable. Afegí que allò que calia era que el nen no es dongués compte del regal que li havia fet la naturalesa fins que tingués prou seny per a posar-lo al servei d'una causa beneficiosa per a la cosa pública...

I així fou que a cap edat Fergusson fou portat a la Policlinica de X a on es passaren instruccions de que, durant quatre o cinc anys, el noi no veiés altra cosa que llibres de medicina i retrats de metges famosos i, sobre tot, es recalcà que s'empapi de Charcot. Però succeí que aquell doctor que descobrí les portentoses facultats del nostre historiat emmalaltí de malaltia i no tingué temps de dir la causa per la qual Fergussos havia de passar uns anys voltat de tractats de coses de la voluntat i els seus misteris. I fou en el Gran Ball Anyal dels Estudiants de Medicina que Joan Maria feu les primeres observacions per compte propi. A la Policlinica se li havia recomanat només que anés pels carrers amb ulleres negres, per mor del sol, se li havia dit, i ell, és clar, al ball hi anà sense ulleres. La primera que es mirà li caigué als peus atropelladament. Quan hi ha salut, ja se sap quines coses se solen pensar, en general, quan un home té relativament pocs anys i una noia de bon mirar als braços en un ball d'estudiants de medicina, o en un ball de gent que no hagi estudiat mai res. El cas és que a Joan Maria una petita divisió de senyores no li negaren res. La cosa meravella, en veritat, al nostre amic que començà a fer-se preguntes per a trobar una ex-

plicació a n'aquell seguit de victòries insospitades. Llavors ell estudiava els aiguaforts de la voluntat i decidí fer una prova. Pensà, quan tingué dones aprop, al revés de com pensà en aquell, per a ell memorable Ball, i no fallà. Les dones deixaren de seguir-lo i es convertiren de nou en fortaleses inexpugnables amb cames ben fetes. Totes obeiren llevat de dues que es veu que ho deguéren entendre malament que és una de les coses que algunes dones solen fer... I Joan Maria sortí una mica espantat de la prova. En feu d'altres, sinzilles primers, i complicades més tard. Fins que arribà la fenomenal lliçó del Professor Maurois.

- Senyors -començà Maurois- avui parlarem de l'aparell de la visió: els ulls. L'ull és un organ complex, que neix de dos traços: un d'ells cerebral, forma la retina, i l'altre, d'origen cutani, el cristal.li. Això és la cosa que vostès deurien saber perùqè ho porten els llibres. Allò que no porten els llibres és que l'ull, estimats amics, és un dels organs del cos humà més difícil d'automossegar-se...

A l'arribar aquí, la classe en pes es mirà el Professor Maurois. S'interromperen els acostumats xiuxiueigs davant la insòlita, si bé certa declaració i mai, ni quan juny era a prop, el Professor havia tingut un auditori tan del tot pendent de les seves paraules.

-...i això és degut, entre altres coses, a que els ulls es troben, generalment, al cap. I ja veuen, senyors, un organ tan meravellós com són els ulls i unicament en tenim dos. I en canvi tenim cinc dits a cada peu. I només tenim dos braços. Vostès saben la feina que la gent podria fer si tingués més braços? On anem amb dos braços quan hi ha exemplars d'espècies que en diem inferiors que es passegen pel món amb cent cames?

Aqui la classe ja aplaudí sorollosament. Tothom picà de mans llevat Joan Maria que tenia els ulls molls. Ja no tenia dubtes. Si s'hagués tractat de la classe de Geometria de l'Espai que anava a càrrec de

Mr. Tedd, que dormia, menjava i donava classe amb una ampolla de whisky activa a la mà, encara...però Maurois era un abstemi total i el millor element d'aquella Casa del Saber. I, no obstant, Joan Maria no volia admetre la cosa portentosa i terrible alhora que s'estava esdevinguent. I provà de nou, per si ell sofria algun error, per si tot ho hagués entès malament, per si Maurois hagués perdut facultats. Sí, sí...

-...i on anem amb vint-i-quatre costelles oficials? Parlem-ne de les costelles. Jo en tinc trenta-nou, senyors. He dit trenta-nou? Potser m'he quedat curt. Ho veurem. Jo no dic, ja ho saben, mai res que no tingui demostració. Si les costelles són apòfisis ventrals de vèrtebres desenvolupades en extrem, per què dic jo, no tenim costelles al ventre? Vegem-ho.

I Maurois deixà l'americana damunt una cadira.

- Vegem-ho - repetí desfent-se la camisa-, ho veurem totseguit si tenim o no costelles al ventre...- feu actuant ja en samarreta.

L'aula es tornà a trencar les mans aplaudint. Maurois, amb una calma admirable procedí a treure's els pantalons. Allò ja era greu, greu i nou, i els alumnes de les darreres taules s'enfilaren damunt dels bancs per a no perdre's detall. I fou en aquell moment capdal quan el Professor Maurois amb les calces a les mans anava a donar una lliçó experimental a la existència de costelles ventrals, que entrà a l'aula el Director acompanyat de dues senyores. I deia el senyor Montroig, obrint la porta:

- Vostès primer. La classe d'anatomia del Professor Maurois...

L'interrompé un xiscle estrident d'una de les dues senyores. El moment fou èpic. En l'instant del xiscle, Maurois, amb poca cosa més que les ulleres i les sabates per tot portar, deia:

- Senyors, les costelles del ventre a la vista...

La senyora del xiscle, diu, ràpida:

- Ai, Angeleta, no entris o tapa't d'ulls!!!

L'anemenada Angeleta, al sentir l'avis anterior, entrà apressadament obrint uns ulls com unes taronges.

Joan Maria deixa la classe tremolant tot ell i plorant a llàgrima viva. Així que ell surt, Maurois toca de peus a terra, es mira la roba damunt la cadira, els alumnes aplaudint, i diu:

- Amics, aquí hi deu haver hagut algun mal-entès. Jo els puc jurar que fa cinquanta anys que només em despullo quan vaig a dormir...

Joan Maria passà una setmana sense sortir de la seva habitació. A la fi es decidí, anà a veure el director i li parlà clar. La conversa durà una bella estona. Fergusson dialogà de cara a la paret. Al sortir, el director Montroig li deia:

- La culpa no és pas teva, fill meu. Hi ha gent que té un cop de puny privat, una memòria prodigiosa, una paciència infinita o les mans foradades. A tu t'ha tocat un do, com t'ho diria jo, un do moltes escales per damunt d'un do de pit...La medicina t'obra un camp adequat per a treure profit d'aquestes facultats extraordinaries que se t'han posat a l'abast...

I Joan Maria cregué, i esdevingué un metge que portà a cap cures que deixaren parats a metges i malalts. Fins que tingué lloc la visita de Pere Brown.

- Doctor -li deia Pere Brown en aquella visita-, si jo no puc tornar aquests seixanta-mil...

- Però, home, això no és pas una malaltia!

- Es que si no els puc tornar, hi caure de malalt, doctor...I no és millor prevenir que curar? Si vostè ha fet coses que mig món deien que no es podien fer, per què no em podeu evitar a mi de caure malalt.

Hi havia tante pena en la petició d'aquell malalt en potència, que Joan Maria, amb el pensament posat en combatre l'enfermetat on fos, prometé a Pere Brown que no cauria malalt.

L'endemà, tot un senyor banquer deixava, en el domicili de Pere

Brown la quantitat que aquest havia demanat al doctor Fergusson per a no caure malalt...Fou el començament. La seva voluntat cedí,a n'aquella força deixada tant temps una mica lliure davant gent malalta, com cedeix una camisa massa estreta damunt un cos jove i fort, com un canyer a una torrentada imparable, com l'enamorat a l'amor... Cada cent anys, entre milions d'homes i dones, surt un ministre indiscutible, un guitarrista immortal, un Sant il.lustre, una ballarina portentosa...Aquella centúria fou la de Joan Maria Rabell Fergusson. Ningú, ni gobernant, ni brodant melodies amb primes i bordons, ni fent miracles, ni trenant amb cames perfectes la mort del Baptista, s'acostà, s'ha escrit, al ben-fer de Joan Maria en les seves activitats. Caigueren virtuts, governs, Borses, secrets d'Estat, matrimonis, monedes fortes, monopolis, forces armades...Rics de tota la vida es convertiren en pobres a perpetuitat i vice-versa...Es processaren jutges i fiscals...Les Cases de Slut es vegeren obligades a posar els temuts cartells de "Ocupades totes les localitats"...El país es desorientà en tòtum... S'agafava gent que mai ningú ho haguera dit...Fins que Adam Ros, una eminència policiaca entrà en joc i donà la culpa de tot a Joan Maria Rabell Fergusson, el famós doctor.

- Però...? - se li digué.

- Es ben clar. Es dels únics ciutadans que encara no ha estat detingut.

I se'l detingué. Millor dit, s'intentà detenir-lo, ja que la primera vegada que es provà els agents tornaren a la Comissaria amb roba interior. I fou aquesta la gran prova que Adam Ros esgrimí davant els incrèduls. "Ara ja sabem amb qui ens juguem els diners", diguè. "Tots tenen, un dia o altre, una falla. Només cal tenir paciència esperant-la"

L'agafaren el dia del seu Sant, un mes de juny. L'havia celebrat

amb les seves amistats i Joan Maria en duia més als peus que al cap. El detingueren quan dipositava una gran quantitat de diners al platet d'un pobre cec.

El procés fou sonadissim. Hi hagueren tantes sol.licituts per a assistir-hi, que algú proposà que tingués lloc a l'Estadi Nacional. No fou escoltat. Fallaren tots els fiscals en actiu. No feien més que repetir que l'acusat era ignoscent. El clima de la sala era del tot favorable a l'acusat. Adam Ros es veié obligat a fer foc tres vegades damunt altres tants agents que anaven a alliberar a Joan Maria, Per dues o tres vegades sentí la necessitat d'anar ell mateix a fer entrega al doctor de les claus de les grans cadenes que mantenien imbobilitzat al geni. A la vegada que feia quatre, Adam Ros sentí que inexorablement aniria a portar les claus al detingut, però jugantse l'estómac pel bon nom de la Policia, s'empassà heroicament les tres claus que algú infinitament més fort que ell feia estona que les hi anava demanant...Dos dies més tard aquell judici es feu per correspondència. Li sortiren trenta anys. Quan el portaren a la Gran Penitenciaria, Joan Maria ja s'havia convertit. Ja era un home de bones intencions, arrepentit, acabat. No res l'interessava, cap cosa no el commovia i ningú el veié riure mai més que és la cosa pitjor que pot passar a un ciutadà, ja sigui un condemnat a trenta anys o un president d'un consell de ministres. Ai d'aquells que no riuen. Compadiu-los!

I així fou com Joan Maria Rabell Fergusson es convertí en cos i ànima en un penat més, un de tants, el 340. Hi havia qui sostenia que el famosissim doctor encara no s'havia acabat del tot i que només mancava quelcom que tingués prou força per a tornar-li a posar en funcionament aquelles facultats inigualades. A l'hora de les confidències, quan tothom contava les seves coses i es descobrien els "treballs" més delicats, el 340 mai no deia res i, si ho feia, era amb un deix de tristor com si el récord de les seves formidables gestes fos motiu de

remordiment pel seu ara assserenat esperit. Amb tot, hi hagueren, durant el temps que feia que Joan Maria era el 340, unes evasions incomprensibles d'elements que foren portats a la Gran Penitenciaria per actes comesos en moments esgarriats. I quan les evasions foren conegudes algú es mirà el 340 més que de costum. Però ell seguí la vida i el posat de sempre, seriós, seriosissim, apàtic...La única cosa que el distingía dels demés era fumar. Fumava sempre. A tothora, de dies, de nits...tant, que un nou-entrat no es pogué estar de dir:
- Que l'han agafat perquè fumava tant a n'aquest home?...

I no estaría bé, després d'haver contat quelcom respecte al 340, que no sabéssim també quelcom sobre la personalitat pre-numerada dels demés homes que vivien a la Gran Penitenciaria i que han d'intervenir en aquesta història.

367

Ell hi era sempre, a presidi. Es pot dir que era un presitari de tota la vida. S'hi trobava bé. I sostenia que hi havia menes de viure pitjors: pescador a l'hivern; minaire hivern i estiu; tocòlegs; sastres que no cobren i aviadors d'avions que cauen, entre altres. Ell deia que en aquest món la major part de la gent que hi viu, viu presonera d'una cosa o altra. Els metges viuen presoners dels malalts, o vice-versa; els jutges, de la justicia; els obrers de les fàbriques; els marits, de les mullers; els pobres, de la pobresa; els rics, dels diners; els enamorats, de l'amor; els poetes, de la poseia; els músics de la clau de sol;els generals, de les guerres; els fumadors de l'Arrendatària..."Si som, deia,"presoners del treball, dels cobradors de contribucions, fent eleccions i festejant, tant per tant jo en sóc de debó". I ningú el podia treure d'aquí. A més a més ell deia que a la presó s'hi podia estar tranquil, s'hi portava una vida sempre igual, metòdica, i no hi havia, com a fora, distinció de classes, de

creences, de butxaca, de races, ni de partits polítics....I així que sortia per haver esgotat una condemna , trobava que el món de fora no marxava prou bé i, per tal de tornar a portar la vida ordenada i segura de la presó portava a cap qualsevulga cosa, per grossa que fos, per què el tornéssin a tancar. I com que si no feia res no el tencaven...

350

Aquest, el 350, argentí de neixement, havia fet dubtar durant quatre mesos, els tècnics de la Casa de la Moneda. I és que bitllets com els seus ja no se'n fan d'ençà que ell és agafat.

- Hi ha cercadors de bolets -sostenia el 350- que quan els han trobat, ja ho han fet tot. Hi ha qui quan ha sentit un sì d'una senyora, no el fa servir aquest "sí"...A mi em passa igual quan faig un bitllet. Penseu que penso en el seu import? Aneu errats. Jo us puc assegurar que he fet veritables fortunes fent bitllets de banc de mig món, però també us puc dir que he estat el falsificador, esmeno, copiador, més pobre que mai s'hagi agafat. Era l'obra d'art que comptava en la meva feina. I una vegada l'obra d'art enllestida, la donava per cap diner. I mai, mai, sentiu, mai a cap client meu li fou tornat cap bitllet, per gros que fos, per fals...Tot s'acabà una vegada que en volgueren masses xxxx i els hi escapà de dir d'on els havien tret...Els diners? A mi deixeu-me un calaix obert al meu davant i ple, i us juro que el tanco. Ara, aneu-li a explicar això a la Policia!

I allò que deia el 350 -Tomàs Yllanoga Riohondo-, era la veritat nua. Ell havia fet obres d'art en tot: bitllets de tramvia, cèdules personals, xecs, papers de l'Estat, quadres, rebuts de contribució... Ell deia que tot l'hi venia d'haver-se donat al dibuix amb massa afecció quan anava a estudi.

- Jo, senyors -deia el banquer Krauss durant el judici que es feu

a Tomàs Yllanoga-, puc dir que em jugo la senyora que aquesta signatura és la meva. Ara, això, jo, i ben poques vegades he begut més que del compte, no ho he signat mai. La signatura, però, és la meva. D'això en pot estar segur el President, el Jurat, el Fiscal, el Defensor i el mateix acusat...

334

- Mans enlaire!
- Mans enlaire?
- Sí, mans enlaire!
- Però...
- La falla que teniu tots un dia o altre. Us heu deixat la porta oberta.

D'aquesta manera fou agafat Andreu Milans Perrier, un dels homes més ben dotats pels treballs de nits, Aquella fou una falla imperdonable per quan Andreu Milans tenia una memòria sensacional. A dotze anys sabia de cor gairebé tota la Divina Comèdia. Empleat més tard a l'Ajuntament, en pocs dies sabia els noms de tots els contribuents. A mida que creixia, ho feia també en proporcions geomètriques aquella memòria de privilegi. Anava pel món amb tot allò vist, sentit i llegit, al cap, unicament amb un dos i mig per cent de descompte d'error. Incomprensible. Si li preguntàveu, per atzar, quin fou el darrer rei hitita, "Jattuxilix III", responia sense ni arrençar una cella..."Doncs Alexandre morí a 32 anys, pel maig del 323...Doncs Madagascar, l'any que vostè diu, produí 115.000 quintars de cafè... Un moment, un moment...l'any 1926 la producció mundial de llana fou de 1.380 milions de quilos...No maldessiu pas perquè era inútil. Aquell home ho sabia tot..."...a la plana 392 de The Pirate, de Sir Walter Scott, hi ha el Capitol XXIX, amb un vers que comença: See yonder woman, whom our swains revere...

El nomenaren director de l'Arxiu Nacional i al cap de poc temps les consultes, en lloc de fer-les als llibres, es podien fer, si es volia, directament a Andreu Milans. I, no obstant, quan era proposat per medalles d'or i les autoritats el mostraven als forasters amb el mateix orgull amb què ensenyaven els claustres de Sant Ramon, els mosaics grecs, les fàbiques de teixits i les cares misterioses del Barri Nou...

- Saps quant m'has costat, d'ençà que et conec? - deia a la seva muller poc temps abans de convertir-se, ell, en el 334.

-...?

- Doncs m'has costat entre festeig, casori, mbbles, vestits, pentinats, mantenir-te i disgustos, exactement: 62.376 amb 95.

- Però Andreu, Andreuet meu...

- No, aquesta història ja la se. Es la mateixa de sempre. Ara ve allò de somicar, de dir que vas despullada èpl carrer i que un matrimoni amb un home famós per la seva memòria i que no es recorda de la seva dona és un mal negoci. Tot això ja ho tinc sabut. El darrer vestit et va costar disset minuts de plorar i fer-me, al tenir-lo, setze petons a cada galta al contar-me les coses que et van dir les amistats al veure-te'l posat...I tu saps que aquell vestit va sortir de la Fundació Marcam's i que el que vols ara hi hauria de tornar a sortir...I jo se, perquè jo sóc el que tinc la memòria, i al cap i a la fi el que hauria d'estrenar vestits seria jo, què demà tinc de donar els diners per a començar les obres...

La Fundació Marcam's era la gran il.lusió d'Andreu Milans. Tenia pensat portar-hi les hisotries de tots els pobles del món i ni dormia pensant que ell, un dia, les podria saber totes de memòria aquelles històries. Per a portar a terme la Fundació, Andreu Milans havia tret diners de pertot on era possible treure'n, i ja ningú en volia donar més si les obres no començaven...Es clar que el tingué

el vestit la senyora Milans, perquè Andreu sabía que si no l'hi dongués no callaria mai més, i haver-se de sentir demanar un vestit a perpetuitat ho trobava una mica fort, per a bona memòria que tingués. Aquest sacrifici no li valgué cap rebaixa a la pena a que, més tard, fou condemnat. Si, segons per a qui, ja pel sol fet de convertir-se en marit hauria d'ésser a bastament premiat! El vestit es pagà dels fons de la Fundació que havien d'ésser entregats en essent l'endemà, i veure la Fundació acabada era el tot per a Andreu Milans, però per acabar-la, s'havía de començar...Recordava cassos com el seu, de mal arreglar, amb senyores que demanessin vestits pel mig o no, i que la fe fou la solució de coses que semblaven que no en tenien. I començà a tenir una fe absoluta, il.limitada. I amb aquella fe nova i magnífica, sortí al carrer. No sabia on aniria, però sortí al carrer. Ell sabia que la fe feia miracles. En sabia, concretament 765 cassos. S'aturà davant del Banc. El Banc!, és clar, per què no hi havia pensat abans. Però al Banc, de diners, no en dónen pas a tothom. Però i la fe?. Plovia. Eren les set. Començaven a sortir del gran edifici els dependents, els quals, de tan fer números tot l'any, arriben amb el temps a tenir forma de guarismes...Recordava que la senyora Magdalena, vàna seva, era, cada dia, més semblant a un quatre...Les mecanògrafes sortien xisclant, com ocells amb talons alts i paraigues de colors. Per què hi entra Andreu Milans, ara que la gent en surt? Són aquestes coses que haurien de tenir present els jutges a l'hora dels judicis i hi fan el sord. Es la fe que guia Andreu. Mentres avança per la gran sala ja deserta plena de bancs enlluentits, de guixetes tancades i d'anuncis diguent que el Banc soluciona tots els problemes, la fe d'Andreu es va refermant. Ara ha arribat al cap-de-vall de la sala. A un costat, a la dreta , hi ha una porta on s'hi llegeix "Direcció". A l'altre costat, "Caixa" s'hi pot llegir. Els diners són

aqui, pensa Andreu. I obra la porta de "Caixa". Hi ha un envidriat que no arriba al sostre i una porta i una guixeta obertes. Algú enraona darrera dels vidres glaçats. I Andreu i la seva fe segeuixen avançant. A deu passes hi ha els diners que cerca. A vuit, a set, a sis, a cinc...La conversa que venia de "Caixa" era, ara, del tot audible:

- Però encara no en teniu prous?!

- Ni que fossin vostres, aquests diners! No perdem temps, ara els d'aquell armari...

- Es que no són hores de caixa, ara, feu-vos-en càrrec...Tan sols deixèu-me'ls comptar...no per a res, per a saber els que us n'emporteu Jo tinc de donar compte dels diners que entren i dels que surten...

S'obrí una porta interior. Se sentì:

- Roman, altra vegada no us quadra l'arqueig? Ja la trobareu demà la diferència, home de Déu...Però...

I Andreu vegé alçar-se dues mans per damunt dels vidres glaçats de "Caixa".

-Hi ha algú més allà? - demana la veu de la qual es queixava el caixer.

- Sí...som tres...- fa la veu de les mans enlaire.

-Que surtin, depressa, i si tenen més diners que els portin!

Les dues mans enlaire es mouen en direcció a la porta que s'havia obert. A l'arribar-hi al davant, s'esdevé un ràpid moviment, es tanca la porta d'una revolada i la veu de les mans enlaire es posa a cridar a tot pulmó: "La caixa! La Caixa!! Ens la buiden!! Agafeu-lo!!"

Se sent un tret, dos...Cau una cadira i, en el moment que Andreu Milans deixa la porta de "Caixa", un ciutadà corrent a tot córrer l'envesteix furient, i:

- Teniu! - li digué. I li donà un gran grapat de bitllets de banc que es veu no sabia on posar-se'ls

- Gràcies - li diu Andreu -, però me n'haveu donats massa...Teniu... I es posà a seguir, tan depressa com pogué, aquell desonegut que en pocs moments li acabava de resoldre el problema econòmic de la Fundació Marcam's, per a tornar-li els diners que a ell li semblava li havia donat de més....L'endemà es començaven les obres de la Fundació.

Més la tarda del Banc mogué quelcom per dintre Andreu Milans que res encara no havia pogut moure, ni saber el Dant de memòria. I la vida d'aquàl Dant de la memòria començà a moure's per camins que res tenien a veure amb les activitats fins llavors desplegades. L'emoció dels moments passats davant aquella "Caixa" inicial deixaren a l'esperit d'Andreu quelcom comparable al primer bes per a un enamorat, o a l'influix que produi a Bach el primer si bemol que executà al piano. Què ha de fer un home quan li passèn coses semblants? Per a jutjat com cal, els jutges hi haurien d'haver passat per situacions d'aquestes. Segur que no tancarien tanta gent...Ah, entrar de nits a una casa tot sol, tot fosc, sense saber què s'hi trobarà... "Hi ha emoció comparable", deia Andreu Molins, com que algú que no hi compti et trobi a casa seva obrint calaixos i destapant armaris?". Moltes vegades aquell home entrava i sortia d'un domicili unicament pel goig de pensar que el podien sentir. Es clar que algun cop per tal de fer la cosa més emotiva s'emportava quelcom, el què fos, diners, joies, cadires...que la nit seguent deixava, potser no tot, si s'ha de dir la veritat, a un altre lloc..,

-Per què has trigat tant? - i sentí com dos braços el voltaven amables, perfumats, plens...L'escena, o sigui, anar a les dues de la matinada a casa el joier Granelli, entrar per una finestra escollida a l'atzar i passar unes estones de bracet amb la por anant d'una habitació a l'altra, i trobar-se que la finestra escollida a l'atzar era oberta i que uns braços se li penjaven al coll, hauria estat per a qualsevol altre motiu d'esverament. Per Andreu Milans, aquell co-

mençament fou la mateixa glòria i, posant-se un dit al nas,

- Xist! - feu.

- Tens por? - La veu era de senyora, i els dos braços també. Andreu Milans tremolava de joia, no de por. La veu, dolçament, prosseguí:

- Tens fred?...Feia estona que t'esperaves...Ell dorm fort, ja ho saps...entra...

Es fa un petit viatge per una habitació desconeguda i fosca. La veu porta Andreu agafat per la mà. Cau una cadira. La mà de la veu de senyora prem més fort la d'Andreu. I, de pis endins:

- Que també fa lluna, avui! - se sentí. Era una veu desagradable, aspra, plena de ganes de dormir...

- Xiiist! -repetí sense que hi pogués fer res Andreu Milans.

- Que ets boig! - li fou dit dramàticament amb l'alè.

Hi ha una pausa. Ella, la senyora, ni respirava i tenia la mà a punt de deixar anar. Andreu era tan feliç com si descobrís Amèrica, pensant que d'un moment a l'altre algú podia sortir de portes endins. Però de la fosca no sortía, de moment, altra cosa que un suau primer i potentíssim després ronxet amb tota mena de variacions sonores.Tantes, que Andreu no es pogué estar de dir:

- Es un de sol?

Sentí que la mà conductora el tornava a agafar fort i que "Ja no hi ha perill", deia. "No?" - digué llastimosament Andreu.

- Vine...I tingues compte amb el cosidor...Ja l'hauries de saber de memòria aquest camí...

Andreu Milans, llevat de saber centenars de llibres de memòria i entrar i sortir de nits de cases amb gent a dins , ben poques coses en sabia d'aquesta vida. L'atreia poderosament el que es pogués esdevenir en aquella habitació fosca on una mà de senyora el guiava, no perquè el guía fos una senyora, sinó per l'emoció que la situació prometía. Ell, d'ençà: d'aquella primera actuació la memorable tarda del

Banc no hi havia pensat mai en cercar emocions pel camp privat de les senyores. Ell sostenia que per bé que anés, elles sempre acabaven demanant alguna cosa. Aquella nit, però, era diferent. Sí, hi havia una senyora, però hi havia un ciutadà dormint que es podia despertar a qualsevol moment, i allò era impagable.

- A quina hora has sortit del Club? - pregunta ella, es veu per a fer temps.

- Fa vint minuts - contesta ell per a contestar quelcom.

- I què?

- Psé...

- Psé?

- Sí, psé.

Es veu que ella quedà convençuda perquè callà una estona. Fins que digué:

- Que has canviat de tabac?

- No...

- N'estimes alguna altra?

- No...

La conserva tenía com a teló de fons el ronxar poderós del joier Granelli, que presidí, pel goig d'Andreu, la nit del benefici de la joiera...

- Espera't...T'obriré la llum...No et facis mal al saltar...

I una llum s'encengué i tingué lloc una escena repidíssima i pujada de to. Andreu veu venir, somrient, en direcció a ell una magnífica estampa de senyora. De cop ella s'atura, encen un nou llum per a comprovar, es veu, un dubte, i un xiscle estrident remou tota la casa. La senyora, amb un horror sobtat, però en honor d'ella, veritable, al rostre, es posa apressadament roba al damunt. A l'habitació del costat es para de ronxar. Andreu Milans hauria donat tota l'estona passada a les fosques per aquells segons que estava vivint d'en-

çà que aquella senyora havia donat la llum.

- Així...així...no ets tu..no ets ell! - fa la senyora. I torna a xisclar sense restriccions. S'obra una porta i entra en escena el joier Granelli amb cent-vint quilos a coll i un paiama de colors.

- Eh? - exclama fregant-se els ulls. I per a veure si allò que té a quatre passes és real, surt i torna a entrar de nou. La senyora Granelli cau, plorant, entre coixins.

- Oh, un qualsevol...un qualsevol que qui sap què hi venia fer a casa!

- Però vostè què hi fa, aquí?! Què hi ha fet!!! -diu furiós Granell.

- Jo li puc jurar, senyor, que no hi havia vingut per això...

- Això? Què vol dir, això?!

Andreu Milans senyala, amb el cap, una part de la senyora Granelli que la roba que es tirà al damunt, pudorosa, deixava al descobert.

- A la meva dona, així, no té dret a veure-li ningú més que jo! - brueleja Granelli deixant l'habitació a les fosques. Abans que ningú digui res més se senten uns cops al vidres de la finestra que donava al carrer.

- Pilar...Pilareta...

El joier pica de peus a terra. La joiera prova d'enfonsar més el cap entre coixins. Granelli surt deixant anar unes interjeccions en italià intraduibles. Andreu creu que ha arribat el moment de sortir. Obra la finestra...

- Pilar, dona, que fa vent...Però?! - fa algú que entra quan ell surt...Mentres baixava sent la veu del joier Granelli que diu: "Tu!" i un nou xiscle de la senyora Granelli. "A n'aquest, no, Alcides". Quan Andreu arriba al carrer sent encara la darrera part del drama. Un nou xiscle, que es veu que ren el fort de la senyora Granelli, un tret del nou i mig. Més xiscles. Més dispars...Després la finestra s'obrí barroerament i Alcides Granelli tirotejà la nit en totes direccions fins que no li restaren bales...

Al dos anys justos d'aquest fet, tingué lloc la captura d'Andreu Milans Perrier acusat d'una pila d'intervencions no admeses per la llei. Quan, al jutjar-lo, digué que tot li venia per haver volgut portar a cap les obres de la Fundació Marcam's, no li serví de res.

336

Que per què s'havia casat vint-i-nou vegades, Enric Pomeranz Blau? Qui no ho faria, senyors, si pogués? No li valgué per a res, tampoc, contar al fiscal els defectes de les seves vint-i-nou senyores. Diuen que el fiscal era solter...

360

Sempre li havien dit Arturet, a n'ell. Artur Mallart i Klein en tenia per molt de sortir, si n'arribava a sortir, de la Casa. Se l'havia condemnat fort i, gràcies al seu comportament admirable s'escapà de seure en cadires de mala anomenada. Hi ha penats que en són després de fer una pila de coses i, és clar, què volen que faci un jurat. Artur Mallart només en feu una, i durant una pila d'anys havia estat incapaç d'aixafar una formiga. L'advocat defensor insistía i insistia sobre la conducta anterior d'Artur, però el fiscal digué que de les coses ben fetes se'n guardaria pla bé d'acusar-lo. La que feu Artur Mallart feu una mica grossa, la veritat, encara que ell digués que quan la feu, ell no era ell...

Artur era flequer, tenia una gran parròquia, un bonic bigoti negre, i estava gras que enamorava. Si algú no l'hagués conegut, al veure'l passar pel carrer no s'hauria pogut estar de dir: "Aquest home és flequer". Havia passat 7 anys a estudi i vint a la fleca quan conegué Ernestina. Ell, ja sempre que li parlaven de la noia, solia dir

- Tot aniría bé si no fos aquest nom...

- Però...

- Què voleu que us digui...Aquest nom...ja ho veureu!

I malgrat la seva aprenssió pel nom, Artur feia els millors llonguets de la ciutat i era tan bon festejador com flequer. El festeig no li restà cap facultat professional, ans al contrari. El bigoti li cresqué una mica més, ell guanyà pes, i barres i coques i pans de colze tenien tots els gustos d'ençà que pestava amb la noia al cap. Els diumenges anaven, sortint d'una sessio de cinema, a mirar una mica els camps de prop. Tornàven més tard, agafts del braç, amb cara de festejar i un brot de farigola a la boca. A les nits dels dies senyalats anaven, de tant en tant, a passar la vetlla a ~~m~~a casa d'una tia de la noia que tenia dispeses i un piano de manubri. Aquell piano fou d'un alemany anomenat Bayer que deia a tothom que un seu parent fou l'inventor de l'aspirina. Això no li privà d'anar-se'n de la dispesa sense pagar deixant el piano com a penyora. Junt amb el piano deixà una carta dient a la tia d'Ernestina que era la dispesera amb més bons sentiments i més mals fogons que mai havia trobat i que, en paga dels bons sentiments li deixava el piano, però com a càstig dels fogons se n(anava sense pagar. La tia, que cada vegada que un dispeser marxava sense pagar passava vuit dies al llit, aquella vegada, al veure el piano, s'ho agafà bé, i:

- Miri, dinou i mig, sí, senyor. Aigua corrent, cuina familiar i música a gust del dispeser - solia dir senyalant el manubri quan feia tractes amb un futur pensionista.

I fou en aquelles vetlles del dies senyalats a casa la tia dispesera que Artur trobà que tenia tota la raó del món quan digué per primera vegada "que tot estaria bé si no fos el nom".

- Miri, la meva neboda...el senyor Mallart, flequer...

La tia d'Ernestina acabava de fer la presentacío de la parella a un nou dispeser, el senyor Vallès, metge.

-Ella m'agrada molt! - feu el senyor Vallès.

- A mi també! - fou la resposta ràpida d'Artur refilant-se les guies del seu esplendoròs bigoti.

La tía rigué, Ernestina es tonrà una mica vermella, i la situació fou aclarida pels sons estridents d'un ball de moda que un dispeser arrancà de les interioritats del manubri. "Ballem?", digué algú. I la dispesa en pes rodà al compàs d'allò que tocava l'ex piano del senyor Bayer. A n'aquell primer ball en seguí un altre i una altre. La dispesa podia no menjar massa, però de ballar, se n'atipava...El balanç de la nit fou per Artur, que ell ballà sis balls amb la tía Manuela que el senyor Vallès ballà amb Ernestina.

- Mira, l'Ernestina, que balla cofoia - li deia la tía Manuela.

- Si.

- Fan bona parella, oi?

- Si.

- Es simpàtic, el senyor Vallès, no?

- Si...

Aquella nit Artur feu un pa d'aprenent. Tingué tantes hores el senyor Vallès al cap que tota la fornada, l'endemà, tenía gust de fenol.

Passà una setmana. Artur ballà, aquell diumenge, un noranta per cent dels balls entre la tía Manuela i una veïna la qual, com que el manubri no la deixava dormir, tant per tant la passà ballant a la dispesa. El senyor Vallès no deixà Ernestina en tota la vetllada. A la sortida, la noia digué a Artur que mai s'havia divertit tant com aquella nit, i el viatge de casa la tía al domicili de la noia fou un seguit de contar coses del senyor Vallès...El pa, durant quatre dies, tingué gust de penicilina.

Fins que Artur decidí fer quelcom i comença a parlar a la noia del casori.

- Diumenge vindréa casa teva i lligarem caps.

- Diumenge? Però si hem d'anar a ballar amb el senyor Vallès!

S'hi anà un altre dia a lligar caps, però s'hi anà. El nostre flequer era tossut tanmateix. No parà fins que es decidí que el casori es faria a l'agost. "Ballarem amb el senyor Vallès", pensava Artur, "però ens casarem amb mi". I la idea del casori emplenà, junt amb trenes i pans de Viena, la seva vida. I agost arribà. Artur començà a passar nits en blanc, rient i fent viatges d'un coixí a l'altre. Vivia en un món que només hi viuen els que s'han de casar i el casori els il.lusiona tant com il.lusionava a Artur Mallart. I aquella seva felicitat es plasmava abunodsament en els pans i barres que feia. Sense saber per què la seva parròquia s'entendrí en proporcions considerables. Els marits que menjaven aquell pa de privilegi passaven hores senceres contemplant beatificament llurs mullers; tres tavernes tancaren les portes: s'organitzaren dotzenes de prometatges...

El 14 d'agost, una setmana abans del casori, Artur rebé la nova de que Ernestina no es trobeva bé. "Ja han anat a buscar el senyor Vallès" li digué la veïna que li havia portat l'avís. Quan Artur es presentà a casa la seva promesa i entrà a la cambra de la malalta, aquesta feu:

- Ai, que has trigat, Vallès, avui...
- No sóc el senyor Vallès, Ernestina...sóc jo, l'Arturet...
- Ah...ets tu...Em penso que no em podré casar, Arturet...
- Qui ho ha dit?
- El senyor Vallès.
- Però què et fa mal?
- Ai, no ho sé però ell diu que no em puc casar...diu que jo tinc una naturalesa especial propensa a veure's alterada quan hi ha farina aprop.
- I el teu pare, què hi diu?
- El pare diu que primer és la salut que tot.
- I tu, què hi dius...
- Ai, a mi, Arturet, a casa de petita que sempre m'han ensenyat de creure el metge...

Les reaccions, en humanitats com les d'Artur Mallart, solen ésser de dues maneres: o fulminants, o passives. O es fan coses grosses o no es fa res. El nostre pobre amic passà hores dubtant. Li costava creure que aquella felicitat que havia tocat amb els dits fins feia poc, s'hagués perdut perquè la seva promesa havia preferit la carrera de metge - que es passen la vida amb malalts aprop- a la de flequer, que treballen per a la gent amb salut...Tot, tot venia de dir-se Ernestina. Ell havia tingut, fins llavors, dues il.lusions en la seva vida: fer el millor pà de la ciutat, i casar-se perquè la seva dona fos la dona del millor flequer del món. I entre conformar-se o explotar, decidí explotar. La gent del carrer, al veure'l aquells dies, no es podia estar de dir: "Aquest home em porta una de cap".

El 6 de setembre tingué lloc el casori d'Ernestina amb el senyor Vallès. El pare de la noia, com que no era ell qui s'havia de casar amb Artur, declarà que una cosa era que la seva filla li hagués donat un gendre per l'altre, i l'altra que haguéssin de menjar pà dolent en el dinar de noces. I encarregà una cinquantena de barres a Artur. Aquest, que havia vingut considerablement a menys, vegé que l'ocasió d'explotar se li presentava en plata d'argent. Aquella nit feu dues fornades. En la primera, per a la parròquia de sempre, hi posà tota l'essència de flequer que encara portava a dins...A la segona no se sap quina essència hi posà, però l'endemà, a les quatre de la tarda, de trentaquatre convidats i dos nuvis en quedaren molt pocs de vius.

329

Però, senyors, si Déu li havia donat aquells deu dits!

I és que, en veritat, de dits com aquells ja no se'n trobaven, i ben segur que Ponç Adalbert obrint caixes s'hagués pogut proclamar campió mondial. I ja veieu, per una cosa que com ell ningú podia fer s'havia de passar la vida a presidi. Ell no hauria collit una fortuna que hagués trobat al carrer, i per tres vegades, abans d'ésser registrat

amb el número 329, havía portat a l'Ajuntament carteres plenes trobades a la vía pública, al teatre i als Magatzems Internacionals...ara, obrir una caixa tancada arribà a ésser per a ell, com arribar a l'Everest per a Sir Edmund Hilary, o obrir el Canal de Suez per a Ferran de Lesseps. Una caixa tancada l'havia d'obrir. I les obrí totes. El secret pel qual durant el temps que ell actuà no fou mai robat el Banc Federal fou, i no cap altre, que un director amb un talent mai prou lloat pels accionistes, feia deixar, al tancar el Banc, la caixa forta oberta. I Ponç Adalbert a una caixa oberta no hagués gosat mai ni acostar-hi les mans. I tot vingué d'un diumenge a la tarda que la familia Poncareda, veïna de la seva, no podia obrir la porta del jardí... Algú les organitza, aquestes coses, no ténen altra explicació...Ponç preguntà què succeia.

- No ho sé...no podem obrir - contestà el senyor Poncareda que aviat perdia la paciència i volia obrir amb procediments de violència,

Ponç Adalbert repetía a qui el volgués escoltar quan parlava del fet, que va sentir materialment que algú o quelcom, l'obligava a tombar el cap tres metres a la dreta de la porta dels Poncareda. Hi havía, a terra, un filferro cargolat, enmig la polç del camí. Ell havia sentit a parlar, alguna vegada, de rossinyols. Mai n'havia utilitzat cap ni tan sols n'havía vist mai cap. Pensà que allò que tenia a tres metres n'era un, l'agafà, l'aplica al pany Poncareda, i la porta del jardí s'obrí en un tres-i-no-res.

Aquella nit Ponç la passà pensant en panys i forrellats, portes tancades i caixes de cabals. Per què? No se sap. Quan es despertà es trobà dessota el coixí aquell rossinyol que li permeté obrir la porta dels seus veins. Ponç, que fins llavors havia estat un home normal, no s'hi pensà gens a llençar aquell estri finestra avall. Al menys ell ho juraba que l'hi havia tirat, però la seva sorpresa fou gran quan, dues hores més tard, a l'oficina, al dir a la mecanògrafa que maldava

per a obrir un calaix: "Què li passa, senyoreta Mina?". "Ai, ho ho sé, no puc obrir aquest calaix!", trobar-se, al burxaquejar, el rossinyol a la butxaca. Es clar, va obrir el calaix. Però passà tot el dia que no era ell. Les cartes que feia, que generalment servien per a dir als nou-entrats: "Veus, cartes com les del senyor Ponç, hauires de fer!", aquell dia li sortiren enfarfegades, espesses, de mal llegir, en fi. Ell estava segur ja, que tot li venia de portar aquell rossinyol a la butxaca, però no se'n volgué desprendre. Li costava acceptar la influència d'uns grams de ferro, la veritat. Erem en el temps del radar, els sputnáks i la pintura abstracta, senyors! I com que no estava disposat a creure coses que entenia no s'havien de creure, volgué convéncer-se'n i aquella nit deixà deliberadament el rossinyol dessota el coixí. Ni mai ho hagués fet! Les set hores de llit resultaren set hores fatals. Una processó inacabable de coses tancades li sardanejaren pel cap fent tota mena de piruetes, fugint, acostant-se, tornant a venir, i així durant estones i estones. Ponç Adalbert es despertà primer i s'alarmà després. No volgué fer-se cap raonament, ni contestar-se cap dubte. Ell havia dormit sempre bé, era de les coses que millor sabia fer, i ara...S'alçà, obrí la finestra desfenestrant el rossinyol definitivament. No es mogué de l'ampit fins que sentí el petit "clic" metal.lic que feu aquella clau especial al tocar l'empedrat de la voravía. Se'n tornà al llit amb un sospir d'alleujament, però així que tancà els ulls no vegé altra cosa que combinacions de xifres i lletres que obrien caixes tancades de totes formes i mides. Les xifres començaven petites, com si vinguéssin de qui sap a on i s'anaven engruixint en prporcions grandioses, tant, que no li cabien al cap. I això, una i altra vegada, incansablement...S'alçà, neguitós, pensant que l'aire fresc del matí li esbandiria aquell desvari. La primera que vegé sortint al carrer el convencé que el desvari, en lloc de minvar, creixía. Les portes de tot el barri no existien, almenys ell no les veia. Veia, en lloc de portes honestes, un seguir de por-

tes metàl.liques, pintades d'un verd gris amb una gran combinació al mig amb lletres i números dins plaques rodones, platejades, brillants.. El tramvia s'havia convertit en una gran caixa de cabals amb rodes, i en caixes de cabals s'havíen tornat el monument a Livingstone, el carro de la netja pública i el cec de la cantonada del carrer d'Enric V. Es posà a córrer i la visió de caixes fortes no parà d'anar i venir al seu voltant. A poques passes d'on corria el malhaurat, una caixa amb rodes atropellà una caixa amb faldilles que de résultes de l'atropell quedà amb tota la combinació al descobert...Es trobà corrint, als afores de la ciutat. Suava. Per aixugar-se la suor es posà la mà a la butxaca cercant un mocador, i:

- No!!! - exclama el pobre home al trobar-se entre els plecs del mocador el ja famós rossinyol. Cerca un lloc per a deixar-lo. Li fa tombar el cap el xiular d'un tren que s'acosta. No sap què fer, si llençar-se ell i rossinyol dessota el tren o, dels dos, només llençar-n'hi un...Decideix, de moment, només llencar-hi el rossinyol. El deixa damunt la via, i espera. Quan la màquina passa damunt l'estri, puja cel amunt una fumera blanca que a mida que puja es fa morada primer i d'un vermell encès més tard...

Ara els carrers són normals, com ho són les portes, els tramvies, les estàtues d'homes il.lustres i les noies. Pongç respira a tot respirar, content. "Potser sí que aquest rossinyol era diferent dels altres",pensa,"però tot s'ha acabat, ja, si ho era". I es veu que ho era diferent dels altres perquè si bé tot el que el volta és normal, en lloc d'idees, al cap li van sorgint fòrmules i més fòrmules, vives, sonores, com si algú les hi anés dient a viva veu. De totes, una, aquesta: 373-4-2-9-H2 li martelleja el cervell més que les altres. Es ben debades que vulgui pensar en altres coses, al cap no hi té més que aquella fòrmula. Tant, que al trobar-se tu per tu amb la seva cosina Eulàlia i al dir-li ella bon dia amb el millor dels seus somriures, ell li

contesta amb una cerimoniosa llevada de barret:

- 373-4-3-9-H2.

Eulàlia se'l quedà mirant una mica desorientada.

- I ara...! - va deixar anar. No n'hi havia per menys, és clar.

Arribà a l'oficina ell, sempre tan puntual, una mica tard. No s'atura en lloc. Va de dret a la caixa i, davant l'astoració del personal que se'n cuidava comença a fer funcionar els ressorts. I,

-...2-9-H2!! - digué amb veu alta, obrint la caixa. I deixant-se caure a una cadira diu, alleugerit: "Gràcies a Déu!!""

- Però...però -deia el senyor Falguera, el caixer-...però com ha anat això? Si és un secret que només el vam posar ahir i no el coneix ningú més que jo i el senyor Melgar!

Allò i que mai se li avinguéssin els comptes foren els pocs misteris que comptava en la seva vida el caixer senyor Falguera.

A la nit, Ponç dormí tranquil fins a les tres. Es recordà que era l'hora que entrava en joc el rossinyol quan el tenia aprop. Mirà dessota el coixí. No, el rossinyol no hi era, però el pobre Ponç tenia ja dintre su quelcom pitjor: la influència d'aquell rossinyol extraordinari que no es mouria mai més de dintre seu. A partir de les 3 començava el ball de les fòrmules i Ponç ja no estava tranquil fins que, en un lloc o altre, podia aplicar pràcticament, això és fent-les servir per a obrir caixes tancades, les fòrmules que cada nit, a les tres li ballaven pel cap. Quelcom més fort que el seny i la voluntat s'ensenyorí de tot ell i acabà acceptant que en aquest món hi havia vingut per a obrir caixes que la majoria de la gent no podia obrir. I n'obrí moltes. Totes, gairebé: Infinitat de caixers repetiren aquesta frase al trobar-se, a l'hora de començar el treball, la caixa oberta: "Però si jo n'hi, com sempre, la vaig deixar tancada!".

Al principi, com que a l'obrir una caixa tancada la sensació de sofriment físic li passava com per art d'encantament, Ponç Adalbert

no passà de deixar les caixes obertes. Després, per tal que li compliquessin més els mecanismes s'anà assignant un jornal cada vegada més alt i, ja, emperador de secrets i combinacions obrí coses tancades prescindint de fòrmules de les tres de la matinada.

Sortiren al mercat noves caixes dites inviolables i les cases constructores oferiren primes extres als seus tècnics si les caixes no s'obríssin sinó a qui s'havien d'obrir. Fou en va. Aquell geni ho obria tot...L'agafaren quan obria el darrer model que sortí. Amagats vora la caixa hi havien els accionistes de la casa constructora, un equip de policies i les primeres autoritats. Presenciaren tota la operació d'obertura i, davant la netedat i precisió de la mateixa alguns dels assistents no es poguéren estar d'iniciar un aplaudiment. I és l'únic cas sabut d'un empresonat que se'l deixar sortir de la Presó per a anar a obrir la caixa de l'Estat quin pany es feu tan complicat que ni amb el secret ningú la podia obrir. Ponç Adalbert fou felicitat pel ministre de finances en persona, però la llei era la llei i se'l tornà a la Gran Penitenciaria...

332

Tothom es guanya la vida com pot, en aquest món. Ell, Vidal Verdier se la guanyava passant la maroma en circs de prestigi i, saltant, de tant en tant, damunt la gentada per a fer la cosa més emocionant. Sembla que tres vegades seguides saltà damunt les autoritats de tres llocs distints. Com que hi hagué, en els tres salts, baixes de consideració perquè foren tres autèntics salts mortals, se'n feu una qüestió política dels salts de Vidal Verdier i el tancaren a la Gran Penitenciaria perquè no es llencés mai més, de 15 metres d'alçada, damunt batlles i regidors. La política té aquestes coses, devegades...

531

Robinson parla totes les llengues conegudes. Es clar que no l'havien

pas tancat per això...Segons sembla, Robinson passava gent d'una frontera a l'altra. Ell feia el seu ofici sense mirar mai qui passava. Tenia unes quotes establer-tes i si la gent que volia passar, pagava, passava. Com que quan manaven els blaus havia passat gent groga i quan manaven els grocs havia passat gent blava, Robinson era ben considerat per uns i altres. Mudàven governs i règims, però Robinson era una institució nacional, inamobible perquè tots els colors sabien que un dia o l'altre podien haver de fer-ne dels seus serveis.Quan hi havia una revolució, que llavors n'hi havia sovint, si els revolucionaris s'ho veien mal-parat sabien que la solució era Robinson. Previament Robinson havia actuat portant fronteres enllà als anti-revolucionaris. I sovint es trobà havent de fer la feina al revés, és a dir, donant sortida als que havia fet entrar i entrada als que havia fet sortir. Fins que algú digué que allò no podia durar i que ja n'hi havia prou de mudar noms de carrers i que la culpa de tot la tenía Robinson per a possbilitar la sortida de reaccionaris una vegada i la de revolucionaris l'altra, i vice-versa. I s'agafà al pobre passador de fronteres. D'ençà que all és a la Gran Penitenciaría que els carrers porten els mateixos noms...

320

- I encara no la sap ningú, senyors! - es podia sentir que deia, de tant en tant, Enric Vilamarí Gosh, capità de fragata. Allò que ningú no sabia, era la seva illa, com en deia ell, perduda en la immensitat de la mar. Hi arribà a 19 anys, per casualitat, quan era segon de la dos-pals "SUN" després d'un temporal que desvià la ruta del vaixell. I ningú, llevat d'ell no sabia la ruta a seguir per anar a parar a la "seva illa". Ara que no hi havia res a fer, Enric en donava tota mena de detalls i en contava meravelles. "En primer lloc", deia,"no la trobareu en cap carta de navegar. Hi hauria d'haver una carta de naufragar perquè hi fos consignada...Per arribar-hi cal lluitar i,na-

turalment, vèncer, amb les corrents més perilloses, els vents més forts i els remolins de més preu que fa la mar...Tots els altres peratges perillosos de l'aigua, de totes Set són, al costat d'aquest, petits així. Però, ah, quan hi arribeu! Passat el freu d'una corona d'esculls que la volta, trobeu l'aigua manyaga com si fos de vellut, amb una platja mudada amb palmeres que té, al bell mig, un riu que és el camí de la glòria. Dominant l'illa hi ha unes muntanyes que són tres catedrals de verd mirant cada dia, de cel amunt, si manca res a la virolla de gràcies que la volta. Dalt d'una d'aquestes muntanyes hi ha dues inscripcions: una, de potser quan la van fer que diu..."Eu tem sido o primeiro em chegar e nao pode haver segundo". A l'altra s'hi llegeix:" Ep, que jo també hi he arribat". Aquesta és feta meva. Mireu..." I cada nou-vingut a la Gran Penitenciaria havia d'escoltar, un dia o altre, la història de l'illa d'Enric, i si l'escoltador no tenia pressa, la història no s'acabava mai. Tothom en coneixia versions distintes contades, totes, pel propi Vilamarí. Històries apart Enric havia estat un gran capità de vaixell. Era un home nascut, segurament, sota la protecció del mateix Neptu o d'algú gros de la mar perquè només estava bé quan tenia aigua a prop, i quanta més millor. El viatge de la "SUN" fou autèntic, com la tornada, la qual cosa li valgué el comanament del deumil tones "SAINT PIERRE". I es veu que la impressió que va deixar-li la seva illa i el camí d'anar-hi arrelà tan fort dintre seu que en els primers viatges al passar aprop d'on mesos enllà el temporal guià la "SUN" sentia un pessigoleig suau primer i de molt mal resistir després que l'obligava a deixar el comanament del vaixell a mans del seu segon i a passar-se dotze hores tancat al seu camarot. Llevat aquelles dotze horesperilloses que els mariners i els que fan llibres en diuen la veu de la mar, Enric Vilamarí era el millor capità del món. Feia uns viatges regularíssims, cuidava la càrrega com si fos filla seva, i el "SAITN PIERRE" lluia com el sol. Poc temps després li donaven, per a

portar-lo segur pels camins de la mar, el 30.000 tonés "ORIO", acabat de batejar. L' "ORIO" era una unitat nova de la Companyia Star destinat a fer la travessia América-Australia, i tenia tan bella estampa que n'estaven orgullosos els seus propietaris, la tripulació i els passatgers. El vell Mattersen, propietari major de la Companyia, diuen que va dir quan el portaren vora l' "ORIO":

Quan vegin aquest vaixell, tothom que no estigui malalt tindrà ganes d'embarcar-s'hi.

I fou gairebé així. En el viatge inaugural s'hi embarcaren 1500 passatgers.

Era el primer viatge d'Enric Vilamari portant un vaixell enterament de passatgers. Estrenà uniforme, aquell viatge. Durant uns dies tot marxà en normalitat, però n'arribà un, de dia, que fou el dia d'Enric Vilamarí. Fins llavors havia resistit, com sols ho fan els escollits, la gran temptació de la seva vida: desviar la ruta dels vaixells que comanava vers aquella seva illa idolatrada, però aquella nit, una hora després d'haver donat el timó al pilot, la temptació que el pobre capità considerava vençuda tancant-se unes hores al seu camarot, se li manifestà en proporcions fora de possibilitats humanes, quelcom semblant a l'aparició, per un adolescent, d'una senyora amb sabates...Si la culpa fou del capità, de la veu de la mar o del mateix Neptú, seria de molt mal aclarir. La cosa certa és que una hora després d'haver-se retirat al seu camarot Enric Vilamarí deixà de patir al sentir que la sirena del vaixell anunciava boira. I pujà al pont amb un somriure que ningú no entengué. Ho trobà tot ple de boira. L'"ORIO" navegava, aparentment, enmig de núvols. Digué al pilot que li tornés el govern de la nau i volgué restar sol al lloc de comanament. Eren les tres del matí i quelcom el sotraquejà tot. Enric sabía que es trobava exactement al lloc precís on on temps endarrera començà el temporal que portà la "SUN" a l'illa meravellosa. Ningú no veia res en aquella boirada. Ell

sí. Ell veia a cada costat de la nau un camí clarissim i de mides justes perquè l'"ORIO" el seguís. El cor ja no sabia com fer-ho per a bàtre-li més depressa. Enric Vilamarí plorava a llàgrima viva. "Arribar a l'Illa amb 1.500 passatgers", anava pensant.

A les 3.13 -dades del diari d'a bord que fou trobat mesos després per uns cercadors de corall-, l' "ORIO" començà a saltar polidament. A les deu els salts ja eren "molto vivaces", que deia un músic italià, i, a migdia, el cafè ja s'hagué de prendre amb el parament de temporals. A la nit la gent sopà d'esma, perquè el tenia pagat. Algú parlava de què no hi havia res com anar pel món en cotxe per les Rambles, Hyde Park, o el Bois...

- I anar a peu, que no és una gran cosa? - se sentí.

A les deu, uns músics tocaven ja amb un salva-vides aprop i la gent feia, en grans porporcions, cara de pena. Vora un ull de bou ja es comentava l'eficàcia de les prometences. "Convenceu a la gent que se'n vagi a dormir, deia el Capità a les dues de la matinada. "Tampoc li faran res al temporal, si no hi van..."Però la gent no sabia què fer davant l'extraordinari ball del vaixell que els ballava tots, i a salts Alguns es ficaren al llit amb cinturons de suro. Un banquer grec deia que allò era una temeritat i que la cosa que calia era que el vapor reculés...El tocador del contrabaix, a l'orquestra, tapava dissimuladament els forats de la caixa de ressonància del seriós i gran instrument pesant que, si pasés la pitjor cosa, les barques de salvament serien molt sol.licitades...Algú de diners consultà el Capità...

- Si hagués d'anar per a mi, jo el faria parar el temporal...Ara, tinguin en compte que jo sé on vaig, per estrany que sembli.

A les sis clareja, no hi ha boira però fa tot el vent que pot fer i el temporal d'unes hores abans ha progressat geomètricament. Se senten mitges converses a to amb les onades que porten l' "ORIO" a velocitats espantoses per aquelles muntanyes russes líquides:

-Vol dir que pot ésser, això?

- Oh, i només en diuen un temporal...

...

- Jo no sé a qui se li acudeix fer un viatge de noces a Australia! I tot per passar un mes lluny de la mamà...

- I tu creus que no val més aquest temporal, que la teva mamà?

- Vostè creu que en sortirem, senyor mariner?

- Tenim ordres de dir que sí.

- Però vostè què creu, senyor mariner?

- Amb aquest en porto 32.

- I no s'ha negat en cap?

...

- Capità, tinc de repetir-vos que ens hem apartat de la ruta.

- I jo repeteixo que sé on vaig. I d'aquest temporal no naufragarem. Recordeu-vos-en.

- Vos meneu, Capità.

...

- I pensar que d'aquesta joia de mar, els homes, que no tenen perdó, en diuen l'oceà Pacífic!

...

- Espéra'm. Vull estar amb tu per si passa quelcom.

- Ara te'n recordes?

- Sempre, en els moments difícils, m'hi has tingut a la vora teva.

- Sí, a la llotgeta del "Moulin" també hi estaves al costat meu.

- No m'ho retreguis, ara. Avui és diferent.

- Sí, la llotgeta no feia aquest salts.

- Oblida-ho. Ara, en aquests moments, és únicament amb tu que vull estar. Si s'ha d'acabar tot, que s'acabi mirant-te...Marga!

- Joan!

- Et recordes quan ens coneixérem...Tu portaves un vestit blanc...

- Era un quinze de maig... Ens dèiem ambdós que no podrien viure un

sense l'altre.

- Jo encara t'ho dic.

- Jo també.

- Marga!

- Joan!

- Benefit temporal!

...

- Suposo que amb el preu del bitllet algú te dret, si ens neguem, a alguna indemnització, dic jo...

- Negui's tranquil. Tot està previst.

Aquella nit el vaixell, llevat d'unes quantes senyores desmaiades, semblava un manicomi flotant. El mobiliari mudava de posició cada cinc minuts. El saló de fumar de primera, s'havia convertit en una piscina. La gent reclamava barques de salvament i salva-vides. Ningú no podia estar dret gaire estona seguida. Com petbot on hi ha massa gent, es perderen qui-sap-les criatures. El vapor, per la seva part, havia perdut ancles, pals i xemeneis...Els alta-veus d'a bord anunciaren que el Capità anava a parlar, i es pregà al passatge que deixer de cridar una estona, que ja tindria temps de tornar-hi...

- Amics -començà Joric Vilamari-: Conec aquests llocs que passem com els dits de les meves mans. Fins avui només havia trobat un altre temporal com aquest. Podeu tenir l'orgull de dir que heu navegat amb el temporal més temporal del segle. No portem pals ni banderes, tenim quelcom desconegut on al sortir portàvem la xemeneia, moltes barques de salvament són qui sap a on, les calderes funcionen per miracle i el timó està a punt de declarar-se independent, però ens en sortirem. Doneu-me un temps més de confiança i estic segur de poder-vos dir, quan us torni a parlar: descanseu en pau, sense segenes intencions!

Aquell parlament animà una mica la gent. Alguns aplaudiren. Encara duraven els aplaudiments, quan quelcom s'esbatanà i una gran part

de l'oceà Pacific es ficà "ORIO" endins.

- A tercera diu que ja comencen a negar-se...

- Veurà, també han pagat menys...

...

- Segons el Capità -dèia un professor d'Economía-, ens resten uns minuts d'espera. Pot succeir que el Capità tingui raó i que no naufreguem. Però, i si no en té de raó, el Capita? S'imaginen allò que ens espera? La cosa monstruosa de tots els naufragis: lluites, atropellps, crits, violacions...No tenim, sembla, més barques que les que la mar ha portat a la sala-cinema, ço que vol dir que s'acosta una tragèdia brutal. Som 1.500 passatgers sense comptar la tripulació que té, també, tot el dret a salvar-se, i els mitjans de salvament, per ara, no poden salvar, salvant molt, més de tres o quatre centes persones. Calculin allò que passarà si s'arriba a donar l'ordre d'anar a les barques i tots hi volem arribar primer! La única solució, ara que encara tenim temps, és fer un naufragi organitzat. Pensin-hi, senyors. Sabem, si el Capità va errat, que es negarà molta gent. Per què no fem els possibles perquè els que es puguin salvar ho facin amb tranquil.-litat? Podem ja senyalar els que ens hem de salvar de cada departament...Perdó, perdó...es pot fer per sorteig, per estat de salut, es poden nomenar comissions que poden tenir, per endavant, les barques escollides amb la llista de la gent que no s'ha de negar...El món marxarà igual si es nega un manobre o un escrivent, però no deixem negar savis ni compte-correntistes...una senyora gràvida ha de tenir preferència damunt una soltera amb reuma o un cobrador de contribucions...

La cosa feu efecte. Es nomenaren sis comissions i delegats heròics recorreguéren les dependències del vaixell, alguns ja ho tingueren de fer nedant, escampant i portant a la pràctica la proposta del professor d'Economía. A la classe preferent no es lligaven caps i la

gent de diners deia que ella havia pagat més que l'altra i volia més salvats a la llista. A la fi se'ls prometé que per cada futur salvat de tercera n'hi hauria quatre de primera...A la classe del mig no s'acabaven de decidir, com sempre. A tercera, la comissió no hi pogué ni entrar. Algú deia a grans crits que si en terra les coses anaven com anàven, aquell naufragi seria el seu naufragi i els que se salvarien serien ells perquè eren els més. Serà un naufragi revolucionari, aquest, i serà la primera revolució que guanyarem...L'alta veu anunciant que el Capità anava a parlar privà de veure com haguéssin acabat comissions i revolució. Un silenciós i esperançador "qui sap" anava i venia de pensament en pensament dels de la classe capitalista, de la classe mitja i dels revolucionaris.

-Senyors, passatgers -digué el Capità-: Jo no sé on sóc a dintre el vaixell, però hi sóc. Us queda un minut de patir. Si no naufraguem dintre seixanta segons, no naufragarem.

El minut que seguí fou memorable. Centenars de veus repetiren una pila de vegades "Ara!", tancades d'ulls. Tot el vapor era un seguit de petites catarates del Niágara, però la veu d'Enric Vilamarí, dominant l'esvalot de les catarates i els crits de passatgers i tripulants i com si intentés véncer el temporal a crits, deia:

-...potser ningú no havia vist mai un vaixell que li faltessin tantes peces com al nostre, però no naufragarem. Acabem de deixar la zona de perill, encara que sembli estrany...

Un moviment extraordinari del vapor privà els oients de seguir escoltant el discurs del Capità. L'"ORIO" cruixí espantosament i les tres classes d'a bord es convertí en classe de coberta, i es podia veure, si es volía, veritables muntanyes líquides anant a l'encontre dels trasbalsat transatlàntic. L'"ORIO" començà una ascenció vertiginosa. La marea de totes les onades se'l devia emportar perquè no acabava mai d'arribar a dalt. Els gemecs i els plors foren ja molt

més estridents que el mateix temporal. A la fi, l'ascenció s'aturà. El vaixell passà uns moments sospès a una alçada espantosa, inamidable, mortal de necessitat. La gentada feia tota mena d'esforços per a desmaiar-se i no ésser testimoni d'allò que s'anava a esdevenir. No reeixí tothom i els indesmaiats es disposaren a deixar anar l'"ai" més esgarrifós de la seva vida i a deixar-lo anar més fort que els veins...I, aquell "ai" retingut per centenars de pits, no arribà a sentir-se. Davant la sorpresa general, l'"ORIO" iniciá una devallada que no podia ésser més suau. Ningú no s'ho creia. El passatge estava convençut que algú havia fet trampa i que allò no valía. El vaixell, malgrat els mals pensaments dels embarcats entrà, com caminant damunt una alfombra, en un mar com una bassa d'oli... Quan Enric Vilamarí es presentà davant la gentada, la gentada no parà de picar de mans fins que literalment se les trencà...

-Mai m'ho vaig arribar a creure del tot que ens enfonsariem...

- Apart del perill, no hi ha cap espectacle com la mar enfurismada. I n'hi ha que prefereixen viatjar amb automòbil. Quin automòbil seria capaç de passar un temporal com aquest...

- Capità, Capità!

- Manu!

- Rompents a la vista.

- Ja ho sé.

- Però és que hi anem de dret.

- Ja ho sé....però qui és el Capità, aquí?

- Vos, és clar, però la gent ha pagat per a anar a Austràlia, i...

- Calderes a tota pressió. Si ja no hi ha carburant, tireu-hi gent a les calderes, però calderes a tota pressió!

- Diu que ara anem a envestir uns esculls...

- No s'ha parlat amb el Capità? Potser ne ens hem portat prou bé amb ell després del temporal. Jo per cassos així sempre tinc la cartera

a punt, però quan es parlà de fer un obsequi al Capità i se'n parlà de debó, es va dir que el preu del passatge dóna a dret a que un capità, si troba un temporal, que el capegi...

- Ja hi tornem?

- Tal com ho sent, però ara és cosa del Capità que aquí és com el President de la República!

Enric Vilamarí convidà la gent a contemplar la maniobra de passar entre els esculls. Digué que després d'haver tingut l'honor d'haverll lo acompanyat a passar el temporal més important del segle, els senyors passatgers el tindrien també d'acompanyar-lo a un lloc meravellós on només hi havia deixat rastre un senyor portugès i ell...Degut al temporal passat, els aparells d'a bord entenien les ordres al revés i el pas del freu tornà a esverar el passatge, però Enric en mar, feia, es veu, la seva santa voluntat i el vaixell passà el freu sense timó ni calorífes, obeint els crits d'aquell Capità únic....Quan els esculls roncaven al lluny es tornà, de nou, a aplaudir al Capità i, aquella vegada, la sotscripció es portà a cap amb totes les de la llei...I quan l'"ORIO" lliscava mansament damunt l'aigua més tranquil. la, quan ja a uns centenars de metres es veien les palmeres de la platja propera, quan al bar, això sí, amb aigua a coll, la gent celebrava, anticipadament, segons es veurà, l'alegria de l'arribada, quan ningú no pensava en res, ni el vapor, tingué lloc el naufragi. Llevat el Capità, es negà tot: vaixell, passatge, barques insumergibles, tripulació, orquestra...

Quan més tard Enric Vilamarí es feu a la mar dalt d'un vaixell de construcció local, fou recollit per un vapor de la Companyia X. i fou portat davant el tribunal que l'havia de jutjar per la desaparició de 1500 passatgers i vora 200 tripulants, les seves respostes no foren trobades prou satisfactòries. Ell prou repetia que a n'aqeulls 1500 passatgers i 200 tripulants que se li negaren ell, dos dies abans, els

hi havia salvat la vida a tots...A més a més, que en sap un Tribunal de terra de les coses de la Mar!

- Aquells 1500 passatgers - li contestà el Tribunal-, havien pagat per a anar a Austràlia...

Se'l condemnà a no veure mai més la mar, i a passar els anys que li restaven de vida a la Gran Penitenciaria, amb el número 320 a l'espatlla.

...

Després dels mots del 340, el petit grup es feu més compacte. Les mirades d'aquells homes, que els anys de reclussió havien apagat, brillaven amb lluissors noves pressentint que anava a tenir lloc quelcom fora de programa en la gran monotonía dels dies passats entre reixes, i es miraven el doctor endevinant que anaven a presenciar un d'aquells fets que li havien valgut la fama i el presidi. Fou una sessió per a parlar-ne anys i que hagués valgut, sense cap mena de dubtes, la felicitació del propi Charcot. El medium fou el 367, i la pregunta inicial "On és Enric Frost?" Al veure com havia quedat la cara del 367, una espurna de somriure es dibuixà als llavis de Fergusson al comprovar que, de nou, si volía tornava a ésser ell...El 367 anava responent a totes les preguntes d'aquell geni de l'hpnotisme. La petita assamblea s'assabentà de la reunio de banquers i del resultat de la mateixa, de l'afer de les joies de les marqueses, del desempresonament del tresor del Gremi de Joiers...

-...ara baixa al Moll...camina al costat d'una senyora...la senyora entra al número 24 del carrer...

- Es a Enric Frost que vull que segueixis!

-...entra a l'edifici de l'Aeronàtica...es posa una cigarreta als llavis...S'acosta a dos homes armats que guarden la Casa...D'mana un llumí...Quan un dels guardes va per complàure'l, Enric Frost li apunta un revòlver "Es de debó, li diu. I "Ho sento, no hi ha altre remei, amic"

Segons després un avió rondina i llisca damunt l'aigua. Enllà se senten les sirenes dels cotxes de la policia. Els dos guardes són desembarcats polidament de l'avio. "Ho sento perquè serà freda, però la vida té aquestes coses". I "mudau-vos de roba quan arribeu a terra" L'avio pren velocitat i s'enfila cel amunt...Hi ha quelcom que no va bé... L'avió...l'avió cau en picat...

- Què fa Enric Frost!

-...Pren i deixa aparells de comanament que no obeeixen, i amb un somriure amarg diu ja a punt d'enfonsar-se mar endins: "Després diran que els nostres avions són els millors del món"!

- Ja no en tinc cap dubte -diu el doctor Fergusson-. Enric Frost, viu, no serà agafat mai més. I, ara jo ja he començat i no dormiria tranquil sinó poguessim saber el segon misteri de la tarda: l'origen d'aquest 333 que en tanta de manera s'assembla al famós Enric.

L'assamblea ensaliva repetidament. Algú pensa que si no tota la condemna, sí una part val la pena per a ésser espectador privilegiat d'aquella sessió de miracle. El medium no té ni temps de dir que ho sigui un altre, aquesta vegada...

-...i veig un home a l'aigua...és Enric Frost...No, no ho és, però qualsevol al veure'l ho hauria jurat. No sempre hem de dir mal de la Poli...és...és el que avui porta aquest cap-i-cua a l'esquena i a la roba interior, és el 333. L'agafen. Li diuen que trobar-lo a n'ell has costat la vida al Cap Superior de Policia...ell abraça satisfet els seus capturadors senyalant el cel amb un braç...La Poli creu que es tracta d'una agressió i la sufoca a l'acte de forma contundent. La contundència segueix a cada mot que diu el naufreg. La poli diu que parla francès per a despistar i ataca França per tots costats. Veient que cada vegada que vol enraonar la Poli s'enfadava, ell acaba

arrençant-se d'espatlles que es pot fer en tots els idiomes del món. Arriben a terra. Ell es mira bocabadat, però temerós a l'hora, la gent i les coses que veu...el pas d'una senyora li costa un nou atac dels seus acompanyants...El posen violentment dintre un cotxe de serveis privats, i el deixen entre reixes. Ell sap que si diu res vindran els cops, i calla. El processen, i calla; el condemnen i calla; l'empresonen, i calla, li donen el 333 i calla...

L'interès dels presents pel segon experiment de la tarda arriba al cap-d'amunt. El somriure que portava tothora el 333 s'havia esvaït, i mirava tremolós els llavis del pobre medium que suava a tot suar. Els ulls de Fergusson, en aquell moment, esperveraven. Tres dels penats tenien els dits a la boca rosegant deseperadament.

- De on venia el 333?

-...?

- No parlaràs mai més si no ho dius. De on venia el 333!

-...veig un avió, un avió enorme, ple de gent mudada...el perdo cel enllà...l'avió no té estació de sortida, ho juro! Pel número que porto a l'esquena que dic la veritat! L'avió es perd cel amunt, sempre cel amunt...El seu descens el puc seguir bé. Es ple d'homes que no parlen com nosaltres...un senyor vestit de militar dóna, es veu, una petita conferència...Hi ha una gran explossió i l'avió es precipita, esmicolat, a l'aigua...Només s'ha salvat un home i aquest és el que avui porta el 333 a l'esquena...L'avió no ha sortit d'aquest món... ha fet un viatge sense sortida. Ni la mort em podria fer dir altrament!

- Unicament vos sabeu d'on va sortir l'avió que us portà a casa nostra -diu el doctor Fergusson després de tornar en estat normal al pobre medium que ja havia protagonitzat dues caigudes d'avions, al 333.

Hi ha una petita pausa. El 333 dubta una mica abans d'intervenir com un tenor davant un públic foraster al anar a cantar unaària de

compromís. Es concentra, repassa mentalment els pirmers compassos i diu:

- Amics, jo només us puc dir que allò que aneu a sentir és la pura veritat. Us semblarà, potser, que escolteu un home foll, ara. Potser d'aquí a uns anys la meva història, sobre tot en quant a la meva procedència, serà una cosa normal. Sé que m'exposo a no ésser cregut, i tingueu en compte que moltes coses encara no les se dir prou bé i potser no em faci entendre prou, però diré la veritat. No sé si el meu cas és el drama més punyent que hapassat d'ençà que el món és món o si, pel contrari, és la cosa amb més grau d'humorisme que han produit els segles...M'ha passat potser una vintena d'anys massa aviat...Es mira molt les estrelles, aquí?

Ningú no contestà. Algú es gratà el cap, que és una cosa que es sol fer quan no se sap què fer.

- Veuràs, potser si els escoltadors fossin uns altres en lloc de nosaltres...fes-te'n càrrec,nosaltres som aquí per activitats diverses que res tenen a veure amb l'Astronomía...Potser Andreu Milans que ha llegit tants llibres... o el doctor...Jo, pobre de mi, només m'he casat vint-i-nou vegades...Jo sé que els estels són molt lluny que el Sol és la que tenim més aprop, que hi fa molta calor al Sol, que de tant en tant li surten taques i, que, amb el temps, s'apagarà...

-I de més enllà d'aquest Sol, què en sabeu?

Intervé la poca gent de llibres de l'assemblea. Fergusson comença a encendre cigarretes que llença nerviosament a poc d'haver-les estrenades. L'animen a seguir. Andreu Milans parla de l'existència de senyals extra-terrestres que se suposa les fa el planeta Mart de més de seixanta milions de quilòmetres cel amunt...

- No, no és aquest el meu de planeta. Allà sabem que fa molts anys que no hi ha ningú, almenys gent com vosaltres, com jo...Jo sóc de

més amunt...Amics, penseu el què vulgueu de mi, però Fergusson ha demostrat que jo no sóc Enric Frost, i, en el segon experiment ha deixat clar que l'avió on jo anava portava volant setmanes i setmanes i que no havia sortit del vostre món...Aquell avió, amics portava la flor i nata del méu, de món, eviada al vostre en missatge de germanor sideral...L'avió havia sortit de Quint, el nostre número 1312...No sóc boig, us ho juro!

Es Fergusson qui té la paraula, ara.

- Segueix, segueix. Jo no sé qui ets ni si de debó vens d'on dius, però portes un número a l'esquena i per equivocació i, aquí, això, és un titol, una dignitat. Ningú t'escoltarà com t'escoltarem nosaltres. De mi et puc dir que han tingut la virtut de desvetllar l'apagat Joan Maria Rabell Fergusson, i qui sap les coses que pot portar aquest desvetllament...Segueix...segueix!

- Gràcies, doctor. Sí, companys, aquell avió srtí d'un món distant del vostre milions i milions de quilòmetres...Per la cara que feu tots plegats sembla que aquí anar d'un món a l'altre encara no és possible...Nosaltres comptàvem que aqui qui sap on foreu en matèria de viatges interplanetaris. Ma patria és Quint, Via...com dieu...sí Via Làctea enllà...quina policía veleu que em cregui? Però és així. Aquestes senyals que per volsaltrés són senyals misterioses, no són altra cosa que les que fa Quint preguntant per l'expedició que sortí devers Cras, la vostra Terra, ara fa una pila de mesos. Conec la gent de Quint i sé que no acceptaran passivament la pèrdua dels homes que s'embarcaren en la gran aventura de saltar d'un món a l'altre. Però comencem pel començament...Es clar, hi haurà tantes coses que tots voldrem saber...jo de vosaltres i vosaltres de mi...Així, a casa vostra, i ara a casa vostra vull dir a fora d'aquí, la gent no hi pensa en les coses dels astres?

- Sí, de pensar-hi sí -és Andreu Milans que torna a intervenir-, però estem a les beceroles. Per ara hem anat a la Lluna la qual, comparat d'on vens tu, està a tomàr la cantonada. No hi hem trobat res. El dia que hi van arribar aquí ens ho van deixar veure per la televisió. Tu encara no eres de la Casa. Eren americans els que hi van baixar. Aquesta gent es fiquen pertot arreu. Ja ho aniràs veient quan t'anem explicant coses del nostre món...però no s'ha passat d'aquí, per ara. Si tu no t'haguéssis volgut moure mai de la teva cel.la hauries vist,per la tele,que es van tirant coses espai enllà per a veure com van fets els nostres parents celestials...En general aquí encara en questions astronòmiques anem a remolc dels grecs, dels grecs d'abans, vull dir, que eren uns grecs de primera mà, que foren els primers de mirar-se el cel, de nits, i d'atrevir-se a dir com anava fet. Posaren noms als astres més aprop del nostre. D'un en diguéren Júpiter, que era un senyor que anava pel món amb un grapat de llamps a cada mà; d'un altre Venus que era, sembla, una senyora guapíssima; d'un altre Mercuri, que és una cosa que posen als termòmetres...d'un altre Mart, que és un senyor que pinten vestit de general amb sabre i cuirassa i que és el deu de la guerra, que aquí n'hi ha tantes...

- Però aquí també?

- Ui, sembla que les donguin aquí, les guerres!

- Així tenim el mateix programa...Així què haguéssim trobat a la Terra?

- Tard o d'hora guerres. En un lloc o altre sempre hi ha gent amb escopetes a coll a punt de fer-les servir. Primer es fan unes guerres petites, per a fer dits, es veu, que preparen les de debó que fins ara s'han declarat cada vintena d'anys. Fins ara, les grans, s'han fet sempre contra els mateixos que són la gent que les saben fer més bé les guerres, però les perden...

Un gran desengany es passejava per la cara del 333.

- Amb tot, la nostra embaixada era de pau. Portàvem gent que hagués convençut a la vostra que les guerres no arreglen mai res i que la majoria de canonades es tiren en va. I ja veieu, fou un general qui provocà la caiguda del nostre avió privant que la nostra embaixada arribés a la Terra, al donar, ja a pocs quilòmetres del desembarc, una conferència sobre les virtuts de la darrera bomba que els savis havien posat a la disposició de l'Exèrcit...

Perquè hi hagi algú més que els afortunats oients de l'home de Quint que sàpiguen quelcom de la història que anà contant aquest als seus companys de captiveri, es dónen a continuació un resum dels principals episòdis d'un planeta que únicament es pot veure, i encara no massa segur, de nits i amb ulleres especials. Hi hagué, durant dies, intercanvi de històries. Es feren comparacions i molta part de coses entre un i l'altre món eren calcades. "Igual que a casa", s'escoltà sovint. A Quint, però, es feu un gran pas en el camp de l'Astronomia quan una gran majoria de la població tingué telescopi particular...

UNA HISTORIA DE BUTXACA DEL PLANETA QUINT.

Els començaments foren, segons les darreres teories, semblants als d'infinitat de móns que volten per l'espai i que són tan apartats els uns dels altres que les distàncies llurs s'han de medir en anys de llum i, devegades, encara ens quedem curts, sempre, és clar, que les mides s'hagin pres bé. Potser ho sembla que siguem tan lluny uns dels altres. Un temps també es creguè que nosaltres erem els únics que teniem gent i que erem el centre de tot... Primer fou el foc, aquí no hi ha dubtes. Durant milenis Quint fou un braser, tan gros com vulgueu, però un braser. Sortiren, així que poguéren, els primers núvols, i vinguéren les pluges. Aquestes, al caure damunt el foc, originaren noves nuvolades que portaren noves pluges. La lluita, molt abans d'haver-hi homes i dones, ja N'hi havia, entre l'ai-

gua i el foc, durà milenis, fins que l'aigua arribà a refredar una crosta superficial del planeta el qual, al perdre temperatura, s'allunyà una mica del nostre Sol. Però el foc no cedí del tot, ni de bon troç. Ai, d'allò que no hi hagi foc pel mig, des d'un amor a una campanya electoral passant per un peix a la brasa...Brollà de tant en tant impetuós, inaguantable,en forma dels primers volcans que en tanta de manera han influit en la nostra història. Fins fa relativament poc els volcans eren considerats monstres sagrats a casa nostra i ens havien fet més baixes que totes les guerres plegades...Vingué,després, el domini del glaç en moltes regions de Quint, fins que noves mutacions deixaren les coses a punt perquè estrenessin planeta els primers éssers vius, que sortiren de l'aigua. Desembarcaren i s'ensenyoriren durant temps de gran part de les terres de la costa -foren els primers turistes, vaja- , al trobar que amb la humitat havien ja vingut el món les primeres plantes. I començaren a sortir, mal dotats primer, però més ben arreglats després, uns elements que de moment no eren res, però que a còpia de temps i paciència es convertiren en ocells, reptils i cavalls. A mida que les condicions d'habitabilitat ho permeteren ho aprofitaren noves espècies fins arribar als gratacels i a les senyores rosses de l'actualitat.

La teoria de que els primers pobladors de Quint foren els crancs, no ha trobat retop. Segons sembla, res extraordinari portaren a cap, comparat amb l'inventor del telèfon, per exemple, però foren els primers i les seves coses deguéren tenir ells amb ells ja que, de tots els éssers vius coneguts, foren els primers que degueren tenir gana i son, els primers que sentiren odi i amor, els primers que mataren i moriren, i els primers que tinguéren criatures i feren revolucions. Pel fet d'haver estat els primers en tot, tenen monument als pobles de més anomenada.

La constància del pas de l'home per Quint s'hi troba milenis enllà.

Es descobrí que l'home havia sorgit, dintre una mateixa época, en distintes parts del planeta. Ningú no el va refutar aquest descobriment perquè si ja modernament hi ha un bon percentatge de gent que mort de part, sobre tot dones, quina no hagués estat la tragèdia, deien els detractors de la parìla única, si la sola senyora existents hagués mort al deslliurar i el fruit dels seus amors arriba a ésser del sexe masculí!

Sobre l'origen i el pas de l'home per Quint hi han, no obstant, diverses teories, les unes contradint les altres. "No, no procedim del simi", deixà escrit Mlarri...és clar, no sabeu qui era, però la teoría no en patirà per això. "A Tarongina, enmig la selva, fa segles i segles que els simis en són els únics pobladors i, durant tants anys, cap a estat capaç de portar al món un sol descendent que s'hagi establert de sastre, o que hagi acabat la carrera de Dret. A cada món, a cada estel hi han hagut, hi han o hi hauran, quan el medi s'hagi posat o es posi a punt, homes i dones com nosaltres amb un cor un pensament i una voluntat. Es tracta de veure quin dels móns poblats sabrà conèixer millor quina és en aquesta vida, la seva missió". Tenim també la discutida teoría de Rombert quem resumida és aquesta: " Existim de la mateixa manera que surt el sol, cau un llamp i s'obra una flor. No som distints de les coses que ens volten, ja que sense elles nosaltres ni hauriem vingut al món. Procedim d'una força única i general que tan fa una senyora amb cames ben fetes, com fa mourel la mar, els ocells, els núvols, el foc i les vaques. I aquesta força general, no ens fem il.lusions, es troba en la mateixa mesura entre els components d'un Col.legi d'Advocats com en la llum, l'aire i el moviment. Aquesta força tant és a Quint com a l'estel més llunyà, a la vinguda de l'alba i al cant d'una merla. No hi ha res fet per atzar. Tot forma part d'una suma que no deixa res fora i que tan en formen part un presseguer, com un ministre, un terratrèmol, com una

anguila...No siguem pretencioses i no creiem que els infinits estels que veiem de nits, s'han fet perquè nosaltres els contemplem, o per a fer bonic. Hi han, hi poden haver o hi hauran, a cadascun, les mateixes coses que aquí: mitges de cristall, anarquistes, Sants i recaders...Si no fem les coses bé, si no utilitzem mans i pensaments com està marcat, la cara ens pot caure de vergonya quan arribi l'hora de saber, que vindrà tard o d'hora, com les han fetes, les coses, els homes i les dones dels atres móns...

El primer gran assot de Quint foren els volcans. Les baixes que han fet els seus set-cents en activitat han estat espantoses. Avui la ciència ha fet miracles. Començà predint les erupcions i molta gent pogué escapar de la tràgica fi de morir cremada. Arribaren, els savis de casa nostra, a desviar les xemeneies volcàniques i a provocar les erupcions a la mar o en llocs deserts. No obstant, ha mort tanta gent en el curs de la nostra història entre rius de lava o mars de cendres, que encara avui, malgrat el control que damunt els nostres enemics mortals té la gent de llibres, que tothom viu pensant que d'un moment a l'altre els temuts fabricants de foc es poden venjar en proporcions notables dels elements de batxillerat i laboratoris...

Les guerres, a Quint, han estat el pa de cada dia durant anys i panys. Hi morí tanta gent a les guerres que es digué que eren un mal necessari, i si eren una necessitat...Un home que en mata un altre és un criminal, un element repulsiu a qui la societat no admet ni tolera i a qui castiga Per l'assassí hi ha la vella llei: "Qui mata, mor". I la llei es compleix. Ara, l'home que en lloc de matar-ne un, en mata centenars de mils, es converteix en un heroi i té estàtues a desdir. Es clar, per a matar-ne tants hi ha d'haver una guerra pel mig...

De la primera operació bèl.lica que es té coneixement, és d'aquesta: Trena vivia content. Tenia una cabana vora el riu, un hort, una dona

i una vaca. La caça era abundant, el peix es deixava agafar, la vaca tenia unes grans mamelles, i Trena podia passar molts dies rient. Però era envejat. Un dels que l'envejaven era Dormei. L'hi envejava tot:la caça, la pesca, el riure, la dona i la vaca. Un dia començà per la vaca i la hi robà. Trena protestà i Dormei li clavà una gran garrotada que passà a la història. Algú va veure com s'havia de fer per a tenir les coses que tenien els altres i ja va estar. El primer de sofrir les conseqüències del sistema fou el propi Dormei, puix la vaca li fou expropiada amb un cop de garrot definitiu. Es pot ben bé sentir orgullosa aquella vaca, de les garrotades que costà a la gent que la posseí i de les conseqüències fatals d'aquelles garrotades. A partir d'aquelles primeres garrotades ja no hi hagué res estable: ni terres, ni cases, ni dones, ni vaques. I fou així com la guerra s'anà infiltrant en l'esperit de la gent, i guerrejar, fou, durant generacions i més generacions, la única aspiració de la humanitat. El que moria sense haver pres part en cap guerra, petita o gran, no era enterrat com els demés i se'l deixava sol i nu al ras perquè ocells de mal nom li llevéssin la carn indigna. L'afecció bèl.lica era tal, que lliuraven batalles gent d'un mateix país, d'un mateix poble, d'un mateix barri i fins d'una mateixa casa, quan no hi havia guerra oficial, i fins quan n'hi havia. Quan la gent començava a guerrejar ja no tenia aturador i la guerra era primer que tota altra cosa. Va arribar un moment que totes les nacions de Quint estaven en guerra contra totes, llevat d'una: Muïssa, que no comptava amb gaires canons, i es feia servir per a tenir-hi reunions de pau entre guerra i guerra. I, cosa curiosa, s'observà que, de guerra a guerra, el progrés feia un salt enorme. Això fou aprofitat pels progressites els quals: "Guerreregem, pel progrés", dien. I es progressà fins qui sap a on. Cronològicament els acontecimements bèl.lics de més anomenada han estat calalogats així:

Guerra de la Vaca.- Després d'aquesta primera guerra d'afeccionats surten les primeres destrals de pedra, els primers estris de cuina, l'home coneix l'ús del foc, i les dones no són ni tu ni vós.

Guerra de l'Agricultura.- Es crien les primeres gallines, s'inventen els pagesos, els marcats i les balances. Les dones reben fort.

Guerra del Ferro.- S'inventen les llances, es posen els primers noms als pobles, surten els generals i, amb la moneda, els primers rics. Les dones segueixen rebent.

Guerra del Cavall.- Es domestiquen els primers solipedes i el progrés fa un gran salt. Ja hi hauria gent que mai més aniría a peu. S'inventen les tartanes, les farmàcies i els pobres. Les dones segueixen rebent.

Guerra de les Dones.- Al principi es comprovà que servien per a ben poca cosa. Tothom podia tenir les que volía perquè no se sap per quina raó eren moltes més que nosaltres. Els savis diguéren que eren precisament més perquè cada home en tingués vàries. La democràcia s'inventà en aquella guerra, però no es portà a la pràctica sinó més endavant perquè si havien de governar els més, elles haurien governat, cosa que ja feren més endavant...Generalment elles treballaven i, per a tenir-ne més uns que altres vingué la nova Guerra que ha passat a la història amb el séu nom. S'inventen els llits, les ulleres, els metges, els alfabets i les bandes municipals.

Guerra de les fronteres.- Quint va geometritzant-se a base de canonades. Aquesta guerra la guanyà qui tingué més canons. S'inventen les bombes, els paraigues, la roba interior, els sabaters, i es prenen els primers cafès. Les dones encara reben.

Guerra de l'Art i la Cultura.- S'inventen els teatres, els llibres, el batxillerat -que mai més es deixaria tranquil-, es fan les primeres estàtues, s'organitzen les primeres vagues generals, es boten els primers vaixells a vela, es creen els primers ateneus, els ministres i els burots. S'estableixen les primeres modistes i les dones, una

vegada vestides, no reben tant com anys enllà. Neixen els poetes.

Guerra de la Indústria i el Comerç.- Surten els Bancs, l'or, les colònies i les lletres protestades. Les clíniques, el telèfon, les llaunes de conserva, els sindicats i l'enllumenat públic. Amb l'aparició del llit oficial i les camises de dormir, les dones van guanyant punts. S'inventa el vi, l'aigua de Caldes i els cuiners.

Guerra de l'Amor.- S'inventa el festeig, i surten dones amb més anomenada que cap general. Tothom que s'estimi una mica en té una a casa i diverses a fora. La naturalesa fa, amb elles, un dels seus prodigis incomprensibles i la Bellesa es fa, ja, mestressa de tot. Llastimosament es deixa de pagar-les i les dones acaben imposant la seva santa voluntat a rics i a pobres, a nobles i a plebeus, a metges i a malalts, a militars i a paisans, a caixers i a mestres d'aixa...S'inventen els duels, els marits enganyats, la bigàmia, les barberies i els puros.

Guerra Santa.- Els temes humans flaquegen i es tiren canonades pels divins. Es l'època dels primers diaris de gran tirada, surten les primeres fantasmes i les sabates de goma.

Guerra de les Conquestes.- Tothom troba que té poc terreny i si no en pot agafar al veí, va a cercar-ne a fora. Hi ha una gran cursa per a veure qui n'agafa més. Els que agafen, a canonades, paisos on encara la gent no coneix l'us del gramofon, de les sabates i de les aspirines, són rebuts al tornar amb nous paisos a l'esquena com a herois nacionals. S'organitzen els primers concursos de bellesa, els Himnes Nacionals i les bicicletes.

Guerra del Progrés.- Es creen les Universitats, surten els primers vapors de gran tonatge, els automòbils, la calefacció central i els diputats. Es crea la indústria pesada, els trens internacionals i l'alergia. Surten les emissions radiofòniques, el divorci, els barrets de copa, les Lligues de futbol, els Grans Presidis, el Dret de les

Dones, els grans contrabandistes, les revolucions i els ventiladors.

Guerra de la Independència.- Els paisos abans conquistats, es desenconquisten i tothom va per ell. Es fa una Soceitat de Nacions, creixen els primers gratacels, volen els primers avions, es proclama la primera senyoreta Univers, i s'inventen els partit polítics. El món anyora èpoques passades.

Guerra de les guerres.- Fou la darrera. S'inventà la bomba de les bombes, la televisió, l'home mecànic, i es provà una senyora de plàstic. Aquesta guerra es feu gairebé tota a base de robots per a evitar tantes baixes humanes... Surten els primers platets volants...

A cada guerra hi hagué epissodis abundosament lloats per poetes i literats, i les batalles de renom figuraven d'us obligatori en tots els programes de les escoles oficials. La gent que havia fet parlar d'ella en fets d'armes ho tenia tot pagat i era la seva la única casta que podia discutir i vetar si convenia, acords municipals, comarcals o nacionals. Els primers títols nobiliaris es donaren a la gent del garrot, la llança, el sabre i la bomba. Els ciutadans que no seguien la carrera de les armes o la seguien malament, eren rebutjats a les altures de la societat, pagaven més impostos que els altres i havien de cedir el seu lloc al cinema, als autobusos i a l'hora del festeig, a la gent d'armes en actiu o amb gran fulla de serveis.

D'entre els fets que es convertiren en epissodis nacionals, es parlà molt dels que tornaren la independència a la gran illa d'Audàrria. Vaixells de Maiterri prengueren possessió d'una part de l'Illa en nom de la civilització. La gesta es sabé i altres nacions imitaren els navegants de Maiterri en nom de la cultura i de la religió. I els pobres audarrians tenien tota la raó del món quan deien, al preguntar-lis d'on eren: " Durant anys hem estat audarrians. No fa gaire ens convertirem en maiterristes per a passar després a gruspiencs - de la gran nació de Grusp-, i més tard ens obligaren a ca-

nonades, a dir-nos que erem, respectivament, altesencs, cresos, igualadins...Avui som casalencs i, si les canonades apreten, demà potser ens convertirem en..."Fins que els conformats andarrians un dia digueren prou! i acabaren el continuat canvi de nacionalitat llençant a l'aigua a tots els forasters prescindint dels motius de la seva anada a Audàrris. Era l'època de les revolucions que començava, i se'n feren, ja, a tot el planeta. Es feren per a derrocar governs i per alçar-ne; per entronitzar reis i per a destronar-los; per a implantar règims i per a desimplantar-ne...Han fet revolucions els de baix, els del mig i els de dalt. N'han fet els minaires, els rentistes els carrabiners, les minyones...Les dones també feren la seva, de revolució, a la seva manera, però, i sense bombes. Es ficaren en mig de Capitans Generals, ministres, indústries, reis i tavernes...La tranquilitat s'acabà a Capitanies, Ministeris, fàbriques, palaus i tavernes!

En el curs de les guerres, que duraren tants anys, sortiren homes excepcionals quina fama s'aguanta jove i fresca encara avui. Un d'aquets homes d'excepció fou Mauriari. Mauriari era oficial d'Artilleria a Dric, capital de Bundrai. A Bundrai hi entraren els polítics i anava en camí de no ésser mai més altre. Passaven disbarats en gran s'apujaven els impostos, s'agafava gent, i tot, tot quan s'esdevenia el govern deia que eren coses de la política. I la política es feu mestressa dels malhaurats destins de Bundrai. "No tenim aigua" clamaven els ciutadans. "Es la politica", se'ls contestava."L'aigua d'aquí l'hem de donar a Torres Altes".. "Els jornals s'abaixen", deien els de Bundrai. "Són coses de la política", es contestava."S'ha d'evitar que la gent gasti tants diners" I, com aquestes, mil. I quan ningú sabia com arreglar les coses de Bundrai, Mauriari, un matí de primavera, donà un gran cop de peu a terra i exclamà: " Ja

n'hi ha prou!". Aquests mots es poden vaure encara a molts escuts de les ciutats més cultes del planeta en eterna recordança d'aquell colós. Entrà a la sala d'oficials de la seva caserna i els empresonà a tots. Mitja hora més tard amb tota l'Artilleria del Parc al seu darrera es llençà al carrer. Prometé un canó a cada soldat que el seguís i els jurà que serien els nous oficials del nou exèrcit que es formaria. I aquells canons feren prodigis durant tres dies per la capital. Al que feia quatre ben poca gent gosava contradir un argument basat en canonades, i Mauriari,al crit de "Ja n'hi ha prou!" , deixava no sols Bundrai sinó tot el país com una bassa d'oli. Alia, la nació veina comentà desfavorablement els aconteixements de Bundrai, i Mauriari dirigí els canons contra Alia. Una setmana més tard era rebut a la capital d'Alia amb els braços oberts i les cases a terra. Quan es digué que Mauriari exterdria els seus dominis, sortiren uns imprudents "Ja en parlarem!" de Grusp i Cresp, i ambdós estats feren la fi d(Alia, mala fi. I aquells canons ja no tinguéren repòs, canonitzaren mig Continent."Allò eren canonades!" deien fins els seus enemics. Hi havia molts pocs paisos que no parlessin bundraí o que no es pensessin haver de parlar-hi d'un moment a l'altre. I un dia Mauriari es despertà amb la idea d'acabar de bundraitzar tot el planeta. Ni ell ni la seva gent podien viure sense sentir canonades a prop. I una darrera l'altra anaran caiguent les nacions que encara no havien caigut. Aquells canons eren imparables. Un sol país restava lliure dels canons d'aquell meravellós canonaire: Arfa. Arfa, en plena mar Blanca, amb les seves costes altíssimes, les seves platges d'arenes d'argent, i els seus seixanta milions d'arfans gelosos de la seva terra i famosos pel seu coratge. I Mauriari preparà l'assalt. I volgué ésser ell, ell personalment qui decidís el lloc del desembarc. Es despullà de creus i medalles i, vestit de pescador sortí sol dalt del vaixell més petit de l'expedició, amb dues canyes i una airosa vela blanca.

A la poca estona era davant Cap Bra que resguardava la Platja d'Orient Una gran calma ho dominava tot i l'Artiller en Cap pensà que la Platja d'Orient era un gran lloc per a desembarcar-hi i començà desembarcant-hi ell. A garbí unes barques paraven el sol i unes dones cosien xarxa a l'ombra de les barques. Mauriari atracà i s'acostà el grup de dones que cosien. Ben poques n'havia vistes de prop, Mauriari, ja que amb tantes canonades com havia tingut de tirar no n'hi havia quedat temps. I, un accident, aparentment sense importància, evità un desembarc que se n'hagués parlat anys i eclipsà, com a guerrer, el millor de totes les èpoques, i enderrocà un imperi. Hi deu haver quelcom, al menys a Quint hi ha gent que ho pensa, que es complau de tant en tant en fer acabar un capítol d'història al revés de com pensa la gent que s'hauría d'haver acabat...Mauriari pujà platja amunt amb les canyes de pescar a l'esquena. De sobte un crit feu aturar-lo. El vent s'havia emportat el fil d'una de les seves canyes i l'ham s'havia embolicat pels cabells d'una de les dones que sargien malla. Allò era nou per Mauriari. Si hagués tingut un canó a prop ho hagués resolt molt depressa...De primer antuvi intentà estirar fort i seguir platja amunt amb canya, ham i dona. Ho hagués fet, segur, si hagués anat vestit de general, però al pensar que no hi anava decidí afluixar la canya que ja tenia a punt per a l'estrebada. La deixà a la sorra i s'acostà a la xxxxx dona que maldava per a treure's l'ham de la cabellera. Es miraren sense saber què dir. Ella amb les mans al cap, i ell aturat a dues passes d'ella, esperant. Ella foratégà una estona i acabà rient amb l'ham més embolicat que mai. I Mauriari rigué per primera vegada a la seva vida. "Jo no puc", digué la noia. I ell, conservant el somriure, s'agenollà al davant d'ella intentant desfer aquell malefit ham. Tenía dos ulls verds, purissims i brillants, a dos pams dels séus. I s'hi emmirallà. Els seus dits s'aturaren, relliscaren cabellera avall i restà agenollat amb la boca oberta davant aquelles

dues aigues marines vives que tenia a dos pams. Mai cap canonada, per grossa que hagués estat havia deixat Mauriari sense saber què dir i, sobretot què fer. En moments delicats ell sempre deia la mateixa cosa: "Foc!". "O el desfem, o m'hauràs de fer seguir", digué ella. El millor artiller del món espolsà el cap, i tornà a destriar aquells cabells que feien sentor de mar neta. "Si tingués un canó...", se li escapà de dir. "Un canó?". "No en facis cas, un ham embolicat fa dir unes coses devegades...". "I doncs, amb els peixos, com ho fas?". "Els peixos no tenen aquest ulls..." I ambdós riguéren sorollosament. Passà una estona de silenci. "Teniu uns cabells molt bells, les dones. Mai me n'havia adonat". "No?". "No". "Que no n'havies vistas mai de prop? "No." "No?" "No. T'ho juro!" I tornaren a riure..."Però on mires, per a treure'm un ham dels cabells?"...Puc contar tot això, amb aquests detalls perquè d'aquell desembarc frustrat i de la pèrdue de l'Imperi se n'han fet centenars d'històries i de novel.les que tot Quint sap de memòria...Quan l'ham fou, a la fi, desembolicat, Mauriari no es mogué d'agenollat a dues passes d'ella. En aquells moments, l'home que més canons havia disparat d'ençà que aquests s'inventaren, no podia passar-se de pensar que davant una dona com aquella, un home, per canonades que portés disparades, no hi podia estar d'altra manera que agenollat. Aquest pensament fou molt criticat per tots aquells que sostenien que si algú havia d'estar agenollat era la dona, ja que el donar-les-hi ales era més que provat que havia portat mals-de-cap a desdir...

Ella el convidà a dinar a l'ombra de la barca. La mar reia al lluny. I ell menjà d'esma. "Però, menja!" havia d'anar dient de tant en tant l'hermosa marinera. I ell seguía més mirant-la que menjant. I pensava ja, a la poca estona, que la fama de mil combats, la glòria de cent victòries, es podien canviar per aquell món tan reduït de la sombra

d'una barca, una llesca de pa fresc, una dona jove d'ulls d'aigua marina menjant al seu costat, i la mar rient al lluny. Els militaristes els bescantaren molt aquests pensaments del seu canonaire en cap. "Però qui ets, pescador, que em mires d'aquesta manera?". "Mauriari, emperador de Quint". I ella esclafí amb una rialla que feu extremir l'home-canó. "Vols raims?"..."T'ensenyaré a menjar-los com es mengen a Mirra, que jo en sóc...Mira, a Mirra les parelles es mengen els raims d'un mateix penjoll..." I n'hi menjaren de ra"ims del mateix penjoll. Fins que en restà un de sol. Quan Mauriari decidí amb els ulls tancats la mssegada final, trobà que ella també havia tingut el mateix pensament i el gra de raïm es menjà entre dos, amb els ulls tancats i fent-lo durar fins a l'infinit. Allà s'acabà el millor Artiller conegut. Els que esperaven la veu de Mauriari per a l'assalt d'Arfa, esperaren en va. I vanes foren les recerques per a trobar-lo. El famós guerrer acabà els seus dies a Mirra, menjant raïms d'un mateix penjoll amb una dona que tenia dues aigues marines als ulls...

Privats del seu capdill les forces de Bundrai no serviren per a res. Al saber-se la desaparició de Mauriari, els paisos que havia conquistat aquell home fabulós diguéren que quan sortis un altre artiller com ell ja se'n parlaria però que, mentres-tant, per a independents, ells. I mataren molts bundrains i cremaren-lis moltes banderes. I Bundrai perdé bous i esquelles restant reduït al petit estat d'ara feia un temps, on la gent s'hi ofega, hi vessa. De totes les maneres, el record del Gran Mauriari es conserva vivíssim a Bundrai i encara avui hi ha qui està esperant que qualsevol dia torni aquell canonaire únic i deide nou, a canonades, les coses al seu lloc.

Com el Gran Mauriari en el seu camp, sortiren genis en altres activitats. Drau fou el primer pacifista oficial del planeta, encara que hagué d'actuar extra-oficialment ja que fou perseguit i empresonat per les Forces Armades i ministres de la Guerra.. Fou el primer de dir

que parlant la gent podría entendre's, que quan es feu el món s'hi posaren arbres i rius, mars i muntanyes, ocells i peixos, però que en lloc s'hi posà cap canó ni cap sabre. Defensà a peu i a cavall que la pau era l'estat perfecte de la societat, i que les guerres no arreglarien mai res perquè sempre que se'n acaba una en pot començar una altra...Ara que fa tants anys que morí, Drau té monuments a molts llocs i la gent no té més boca que par alabar-lo.

Després hi ha Prita, que fou el primer en plantejar les coses del més enllà en un temps que la gent vivia només de cara al més ençà. Fou ell qui digué que era impossible que tot s'acabés al morir i que no era legal que després de morts tinguéssin el mateix tracte un que s'hagués passat la vida pegart que un que se l'hi hagués passada rebent. Proclamà la igualtat entre els homes i avisà a la gent que passar-se-la bé en aquesta vida volia dir passar-se-la malament en l'altra. Jurà que tant com hi hagués pobres no hi havia d'haver rics, i que els diners, no la manca, sinó l'excés, serien l'esca del pecat pels que en tindrien. Deia que davant l'eternitat tant era un ministre com un hortolà, i que tothom pensés que la vida era molt curta, curtíssima, i que el món no s'havia pas fet perquè la gent hi passés, a tot estirar un centenar d'anys i que no se'n parlés més...Tot això fou dit en un temps que a Quint tot es feia per a donar un bon dot a la noia, per a tenir més honors que el veí, i que alcaldes, governadors i ministres s'escollien entre els majors contribuents. I és clar, fou trobat una mica fort i el pobre Prita fou escarnit primer, declarat indesitjable després, i suprimit més tard de forma violent. Igual que passà amb Drau, ara que fa segles que fou borrat de la llista del cens de la població, la gent no es cansa de lloar-lo, ha tingut seguidors que per a seguir-lo s'han jugat, i perdut, la pell, i les seves doctrines s'han declarat d'utilitat pública a totes les escoles del planeta.

Després de Drau i Prita vingueren els filòsofs, uns en contra i altres a favor que anaren orientant i descrientat a la gent. L'esperit bèl.lic de casa nostra no se sabia acabar que la vida s'hagués de passar parlant de les doctrines de Drau i Prita , i la gent d'armes prengué partit per a donar la raó o per a no donar-l'hi, als dos doctrinaris, a canonades. S'hauria inventat, segur, la Guerra dels Filosfos sinó arriba a sortir Grònia amb la seva teoria de que una batalla que es guany avui es pot perdre l'endemà, o l'endemà passat. L'autoriat indiscutible de l'autor d'aquella teoria, frenà, de moment , la creació d'unitats blindades i batallons de paraxutistes. Darrera Grònia, vingué Marela que afirmà que el món seria de la Ciència, i que unicament aquells que arribéssin a posseir un coneixement cert de les coses per llurs principis i causes, guanyarien la batalla de tots els temps. I fou a partir d'aquí que la ciència es ficà pertot arreu, des de les fàbriques de bombes al tallers de modistes, des de les fàbriques d'automòbils als mataders municipals. Uns generals ho aprofitaren per a portar la ciència als ministeris de la Guerra i es treballà, secretament, per a la guerra futura ja que, de moment, no n'hi havia cap en actiu i començà a sortir gent dient que no hi valia anar a la guerra. I quan els savis més savis posaren la desintegració de la matèria, dient que ho feien per a estalviar petroli, al servei dels exèrcits llurs, quan la gent començava a posar-se les mans al cap al veure que feia molt temps que no es demanaven lleves i anava a exclamar "Ara!" per assistir a la guerra sense fronts ni reraguardes, a la guerra científica, aquesta durà una setmana. Ni un dia més. Fou incruent i demostrà que era una veritat com un temple que les guerres no servien ja, en temps moderns per a res...

-"Senyors", radià un dia un ministre "Tenim un exèrcit mecànic que ens evitarà baixes humanes, carros blindats que poden llençar, en lloc de bales, milions de quilovats com si en lloc de tanca fossin poderoses

central elèctriques mobibles...tenim cinc mil avions sense pilot dirigits per ~~dax~~ radi...tenim una esquadra inacabable i si volem invisible...tot disposat a demostrar el dret que tenim d'expansionar-nos vers l'Orient"

- "A Orient hi anirem nosaltres" -conestà un altre ministre- "que disposem del dble dels efectius que teniu vosaltres"

- "Així -feia un tercer- qui hi anirà a Orient serem nosaltres que tenim, tots sols, les coses que dieu que teniu vosaltres plegats"

-"Amics, o enemics, que de vosaltres depen- comentà un quart ministre- " els que anirem a Orient serem nosaltres. En primer lloc, com sabeu, tenim la frontera més estreta del planeta i a casa nostra ja ningú pot tenir jardí per falta d'espai. Per a defensar el nostre dret a anar a Orient comptem amb la primera esquadra atòmica del món..."

-"Després de la nostra!" interrompé el governant número cinc.

El sisè ministre no es quedà curt:

-" A veure, senyors, no juguem. A dos dits d'aquest micròfon, hi tinc uns botons elèctrics. Són el camí d'Orient. De pulsar-los , facilitaran el camí bombes de l'esternut etern, de la sordera total...Qui hi anirà a Orient?"

-"Nosaltres! - feu un nou ministre-." Tot és questió de que els toqui primer, aquests botons. Les nostres, de bombes, poden deixar l'aire incandescent durant mesos,..I qui respira, senyors, amb l'aire cremant?"

Es clar, la temuda guerra ~~xxxxx~~ final no vingué. El resultat fou que les autoritats provaren les bones paraules. I Quint fou dividit geomètrica i equitativament. Cada nació tingué, amb ben poques diferències,la mateixa extensió, la mateixa producció d'oli, el mateix cens, els mateixos telèfons i el mateix cup de petroli. Algunes militaristes al veure com havien acabat les coses es llevaren la vida. Altres es traslladaren a les regions més endarrerides i nuses i sense emble-

mes es posaren a guerrejar amb els nadius a cops de llança. Altres, per a sentir trets per darrera vegada es bateren en duel, i, un gran nombre, per tal de poder viure enmig d'armes de foc que servissin de tant en tant, engrossiren les Societats de Caçadors de cada ciutat.

Fou durant l'època científica que els savis iniciaren la seva lluita contra la nostra plaga mundial: els volcans arribant a desviar les llurs erupcions. No era del tot apagat l'esperit bèl.lic de la gent perquè algú proposà fer servir aquelles desviacions de lava per a rentar alguna ofensa rebuda de segons quins països, però els savis fou el primer estament que disposava de sindicat internacional -ho feu al crit de "Savis de tot el món, uniu-vos!"- i la seva solidaritat fou absoluta. Per a canalitzar l'afecció als galons i les seves coses, es crearen, i molt ben creats, els capitans d'indústria, els comandants de laboratori, els mariscals de l'Agricultura i els generals de Banca, entre altres. Durant l'era científica es desevolupà d'una manera sorprenent una ciència que fins llavors havia gairebé passat de llarg: l'Astronomia. De cop, tothom visqué mirant el cel i centenars de països, amb la fe que posem tots allà dalt en les nostres coses, es dedicaren a veure qui descobria més estels, astres i constel.lacions. I com que els telescopis, al menys a Quint, tots tenen la forma de canons, tot astrònom es feia una mica l'efecte, al contemplar un estel amb l'enorme ullera, que practicava una mena de bombardeig callat a objectius distants anys i anys de llum. Els observatoris es multiplicaren. Els telescopis es perfeccionaren i empetitiren distàncies fins llavors tingudes com infinites. I, de la mateixa manera que de tant en tant una malaltia ataca régions o una moda femenina continents l'Astronomia atacà la totalitat del planeta i no era rar sentir als Bancs, al mercats, a cases de modes i tavernes, converses en les quals els mots dominants eren eclíptiques i perihelis, excèntriques i paràboles, galàxies i nebuloses. I ja no hi hagué ningú, botiguer ni par-

ticular, rentista o senyor rector que, de la mateixa manera que anys enllà tenia escopeta, gos o canari, no tingués, més gran o més petit, el seu telescopi. Ja qui presumia més no era el que sortia amb el cotxe més potent o la senyora més maca. El que s'emportava l'admiració de la gent era qui posseia el telescopi d'idees més avançades.
I fou Ruamrra -astrònom genial- qui descobrí que un ambien sideral semblant al nostre es donava al vostre sistema planetari amb el Sol al mig. I quan digué: "A la Terra hi ha gent!" tot Quint s'extremí. Mai l'anunci de cap guerra, ni de l'erupció de cap volcà, havia causat l'esvalot que causaren aquells sis mots de Ruamrra. Diaris i revistes no parlaren d'altra cosa, il.lustrant les seves informacions amb mapes, plans i dibuixos de les vostres mars i continents. I tota una col.lecció d'interrogants campejaren en les més serioses publàcacions. "Com seran, els homes de Cras -la vostra Terra-?". "Seran superiors o inferiors a nosaltres?". " Han passat l'època de les guerres, hi són pel mig, o encara l'han de començar?". "Si són més avançats que nosaltres, no és impossible que vinguin a Quint!!" Darrpes d'això darrer la gent ensalivà fort. Els periodistes, com sempre, no s'estaren de res, i digueren que a Quint hi podia desembarcar gent de cent llocs distints procedents que tant altres móns...Una petita onada de pànic es passejà pertot arreu. El pànic cresqué quan unes senyals lluminoses destarotaren les nits de Quint, senyals que s'atribuiren a vosaltres. "Ja venen!", començà a dir algú. I ja se sap com van les coses quan hi ha por pel mig. Aquell "Ja venen" inicial, es convertí en un "Ja han arribat!" més tard...Els generals, una mica oblidats de feia temps, tornaren a tenir veu i parlaren d'organitzar-se contra un possible atac de gent d'un altre planeta que qui sap amb quines intencions vindrien a Quint...Les dones anaven més mudades que mai pensant que, si el cas arribava, valia més que els homes nous les trobéssin de bon veure...Uns, us volien rebre a canonades, altres amb tots els ho-

nors que la meravellosa travesia es mereixia...Sortiren uns escoltadors de ràdio jurant que havien sentit unes emissions extra-quintistes;algú havia vist uns aparells lluminosos creuant l'espai; un altre algú s'havia trobat amb uns éssers vestits de blanc, a Selva Negra, amb uns plans a les mans, orientant-se; uns aviadors havien tingut de fer un aterratge d'emergència perseguits per unes màquines volants de forma i velocitats desconegudes...La gent es deixà seduir en tanto de manera per aquestes coses que en pati la indústria i el comerç, l'ensenyament i la moda, les matemàtiques i l'amor. Fins que els governs decidiren intervenir per a trobar remei a n'aquell desballestament general. Es convocà un Congrés al qual assistiren tots els savis amb títol de cada Estat amb la missió de tornar, si era possible, el dormir tranquil a la gent. El Congrés durà sis dies, i la declaració final fou esperada amb més d'un ai al cor. La declaració del Congrés, fou una troballa, ja que els homes d'arrels quadràtiques i números negatius, declararen que qui faria senyals a móns distints serien ells, i que serien ells també qui engegarien cel amunt màquines volants i aparells interplanetaris...Es posà al servei del Congrés el tresor nacional i els particulars.Fou la primera vegada que tothom pagà la contribució sense protestar. Sí, es feren senyals primer - la primera nit que sortiren senyals vers la vostra Terra, la gent es passà la vetlla als terrats, esperant, i es registrà un encostipament general- i es llençaren platets volants després. I la Terra no contestà, hi aquella nit, ni en altres succesives. Els diaris que havien publicat les noves de senyals, d'artefactes voladors i d'éssers vinguts de qui sap a on, perderen molts sotscriptors. Fins que, com sempre, la por i el neguit s'anaren esvaint i la gent pensà que a casa vostra altres mal-de-caps devieu tenir que dir coses a Quint o a venir-hi, Els trens tornaren a arribar a l'hora, els Bancs tornaren a presentar lletres, els automòbils tornaren a atropellar

peatons, es tornà a festejar i sortiren nous impostos...és a dir, la normalitat tornà de nou, al seu lloc. Però hi havia algú que seguía treballant silenciosament amb un equip d'homes escollits, llunyy del món i les seves pompes: Ulta Farra, el cervell més prodigiós de tots els temps. Després d'haver llençat tota mena d'aparells pels camins de l'espai -molts deguéren arribar a prop de la vostra Terra, declarà que la temporada de traslladar éssers vius d'un món a l'altre havia arribat..."...i si no venen ells hi anirem nosaltres!"acabava la famosa declaració d'Ulta. Primer es passejaren per l'estelada rates i conills, que sempre són els que reben. Després tocà el torn als éssers més semblants als homes: els simis. El darrer viatge enterní milers de families. Sortí una parella i després d'un llarg vol per l'infinit, ella, que havia sortit gràvida retornà a casa amb un fill tingut entre galàxies.

Els viatges portant simis com a tripulació es repetiren diverses vegades i cada cop més amunt. Tots tornaren a Quint. I vingué l'hora de la veritat: Ulta anuncià al món que ell i qui el seguís aniria a Delfis, el nostre satèlit més proper. I sortiren, sí, senyors, sortiren. La petita i heròica tripulació la formaven Ulta, un ministre de l'Aire un periodista i dos mecànics. Grans personatges, que es quedaren a Quint, feren uns brillants discursos exaltant l'expedició. Aquella anada a Delfis la sap tot Quint de memòria. En síntesi les emissions radiofòniques del periodista foren:

-..."Hem assolit els 300 quilòmetres d'altçada...Acabo de fotografiar la més gran extensió del nostre planeta que mai els homes hagin vist"...Tenim Delfis a quatre pams, i la gran mole de Quint al damunt donant la impressió que d'un moment a l'altre ens caurà a sobre. El ministre plora...Senyors, comprin les faixes elàstiques dels Magatzems Nous"...l'aparell s'acaba de posar suaument damunt el sòl de Delfis. Ens posem caretes especials per si el satèlit va curt d'aire...Baixem.

...En aquest moment Ulta fa la prova del misto. N'encen un i la flama s'aguanta...Hora exacta? Rellotges Mercadal...Atenció, atenció... us va a parlar el senyor ministre...Ciutadans: En aquest moment, encara que sembli estrany i no ho veieu, acabo de plantar la bandera de les Nacions Unides a Delfis. Visca Ulta. Visca Grusp!...En passegem per Delfis...Un home! Un home!! Delfis està habitat!!!...Perdó, perdó, és el senyor ministre que s'havia apartat del grup i venia corrents per por de perdre's...Contra els dolors d'estómac: Aigua Blanca!... ...Un avió, se sent roncar un avió...Es el nostre! Fuig amb els dos mecànics!...El senyor ministre diu que és una qüestió política...

En veritat l'aparell fugí de Delfis i, segurament manejat de forma barroera no tornà a Quint. Passà de llarg i quan perdé la força de propulsió restà un temps en la regió de ningú fins que fou absorbit pel poder de captació de Driba, el segon i més gran satèlit nostre. Encara avui és possible, en nit de bon temps veure l'avió seguint Driba i voltant-lo regularment complint la general llei de la gravetat. Es interessant que escolteu un dels darrers parlaments del ministre, que digué: "Ciutadans: No ho puc dissimular. Estic espantat. Molt...Jo no sóc savi...només sóc, era, ministre. Sé que molts de vosaltres que m'esteu escoltant direu, potser, que la meva actitud no és prou digna...Es clar, els que direu això ho podeu dir a molts milers de quilòmetres lluny, amb un puro a la boca, vora el foc i amb una senyora amable al costat...Si jo em trobés al vostre lloc faria igual...Penseu-vos-hi bé, ciutadans, a dir que sì si mai us venen a oferir un ministeri i sobrétot si us volen fer ministre de l'Aire...

La cosa portentosa fou que aquella gent tornaren a Quint. Delfis era habitable i, per les restes que es descobriren, havia estat habitat. Existien grans zones verdes i una infinitat de conills. Assegurada la manutenció, Ulta començà a radiar a Quint com ansava fet l'avió que s'havia convertit en el petit satèlit de Driba. Diariament

s'enviaven missatges a Delfis dirigits als tres heròics ciutadans que havien passat a la immortalitat abans d'ésser morts i això que sense ésser-ne feia temps ja que eren d'un altre món...Tothom volgué dir una cosa o altra als homes de Delfis. Se'ls informà que es faria en honor seu el més alt monument conegut...El ministre, que ja no era ell, contestà que tant de bó aquell monument fos tan alt que poguéssin tornar a Quint a peu...

I, encara que costi de creure, aquella gent aguantà, a base de conills, fins que un aparell de salvament els tornà, això sí, enconillats, a Quint. El conill figura,d'ençà d'aquells epissodis, a l'escut de les Nacions Unides.

Temps després d'aquell primer sonadíssim assaig, Ulta anuncià que es tancava durant anys en el seu estudi a preparar la construcció d'un nou aparell que permetés la realització del somni daurat de tot el món: l'anada a la Terra. Quan Ulta feu públic que havia acabat la part teòrica del projecte, el meu seguit de matrícules d'Honor a l'Escola de l'Espai, em valgué ésser admès en la construcció del primer aparell interplanetari de llarga distància i, un accident que podia haver tingut consequències fatals per la fenomenal empresa, va ferme guanyar l'amistat i el reconeixement del propi home més savi de Quint. Ulta, inspeccionant la nau, tingué la dissort de relliscar d'una de les ales en curs de montatge. Eren vint metres d'alçada, senyors! i, d'arribar al sòl, aquella caiguda representava la pèrdua de la més preuada vida del planeta. Vaig tenir la sort de veure l'inici de la caiguda. Algú cridà senyalant el descens d'Ulta i durant segons les mirades de tots els que sentiren aquell crit anaren seguint la caiguda esperant, mossegant-se els llavis, la fatal presa de contacte del fràgil cos del savi amb el duríssim ciment del camp. "Vés-hi!", vaig sentir que em deia algú i, amb tota la velocitat que unes cames humanes podien desenrrotllar vaig interposar a temps el

meu metre-noranta entre el savi i el ciment. Mil.lèssimes de segons abans de convertir-me en paracaigudes vaig sentir que Ulta, havent-se adonat del meu acte, tenia temps de dir:"Gràcies". Vaig intentar dir que no es mereixíen, però no vaig poder. Després de la darra "s" del reconeixement d'Ulta vaig sentir el més formidable cop que portava sentit d'ençà que era al món. Mai m'hagués imaginat que un savi, per savi que fos, pesés tant. Diuen que vaig caure sense un "ai", i que el savi només perdé les ulleres... Aquell salvament extraordinari em valgué convertir-me en el braç dret d'Ulta,el qual no es cansava de repetir que el mèrit de l'anada a la Terra era més meu que seu. Vaig passar llargues estones al seu costat i m'anà confiant tot el llibre blanc de la construcció de la nau. I arribà l'hora que es van sentir aquests mots: "Podem marxar quan vulgueu!". Quan el món se'n assabentà d'aquets mots, no trobà res més per a expressar l'emoció que sentía que plorar abundosament en homenatge d'aquell home fabulós. Plorà tothom, de reis a ballarines, d'invertits a carboners, d'hortolans a ginecòlegs...A la nau, batejada "Quint", s'hi carregà el bo i millor de cada país, invents, llibres, vencedores de concursos de bellesa... Quan es parlà de la possibilitat de no tornar al lloc de sortida degut a altres causes que les físiques, es decidí, per allò que pogués succeir, destinar una part de la nau a caserna i un petit batalló d'homes escollits comanats pel millor general que es trobà, i amb les armes més modernes, formà part del fons secrets de l'expedició. Per dret propi tenia lloc a bord el periodista que ja acompanyà a Ulta a Delfis. El ministre declinà l'honor i digué que havia fet una prometença que l'obligava sempre més a anar a peu d'un lloc a l'altre. Unicament hi havia un punt negre, per a mi, en l'engrescament general:Jo. Jo no m'embarcaría. Jo era l'únic, després d'Ulta, que coneixía com anava fet "Quint" i el savi no volgué córrer el risc de no poder portar a cap una eventual sortida de rescat..."Ja veureu, Grara, -deia-

tanmateix no en sabem massa coses de la Terra. Per deducció podem assegurar que hi ha gent. Ara, com és aquesta gent? I sobretot, com pensa...Si fossin tan avançats com nosaltres, ja ens haurien vingut a veure, o, al menys ens haguéssin dit quelcom. I si hi trobem ciutadans que no han passat de l'Edat de Pedra? I si els trobem fent-se guerra ells amb ells? I, si els uns partidaris del "no" i els altres del "sí", no s'haguéssin entès mai? I com estan de política, a la Terra?. Ja sabem que a casa nostra quan els polítics actuaven no hi havia un pam de net...No, no, vós us quedàu..."

Es va marxar, i jo...jo no vaig poguer resistir la temptació, i quan em vaig acomiadar d'Ulta del seu lloc de comandament, em vaig ficar al reservat dels militars i em vaig alçar amb ells. Per una petita ~~xxxxxxxx~~ finestra del compratiment-caserna es veia la gentada voleiant mocadors, cada vegada més petita...Quint, planeta, es veu ja com una gran bola blava. El cel és blau, ample, net. La gent s'entretè de maneres distintes, llegint uns, preparant dis cursos d'arribada altres. Uns diplomàtics fan una partida de billar...La nau travessa espai de ningú, i les boles resten enlaire. Un diplomàtic, de l'ensurt, fa un set formidable, però el seu company fa una carambola que se'n parlaria durant anys mentres les boles de vori restaven suspeses a mig metre de la verda superfície del billar...Ulta per ràdio, diu a Quint que anem a entrar a la zona d'influència gravital de l'astre que aenm a visitar. Es destria ja la rodona de la vostra Iluna la qual vista d'on la veiem sembla que hagi tingut la verola...I: "Terra a la vista!" exclama algú. La gent s'abraçava, aplaudia, cridava... Sí, vestida de blau, la Terra es va acostant. Es veia, ja, la gran immensitat d'aigua que separa els vostres continents, amb la gorra blanca d'un Pol...I s'envia un curt, però triomfal missatge a Quint: "Ja hi som!!"....Es destrien ja, uns perfils costers. El "Quint" es va posant a la velocitat d'un avió normal que no tingués el compro-

mis del nostre.La gent vol i dol. Alguns no s'ho acaben de creure tot allò que els savis nostres han dit de la Terra. De cop: "Mireu, un vapor!!" Llavors és veritat, la Terra està habitada, tenen, de moment, vapors com els nostres. Algú caigué de genolls. Els homes s'afaitaven, les dones es posaven a punt...Al meu departament, el general no parava de posar-se condecoracions ...I vingué el daltabaix, ocasionat per l'entrada en joc, ben prematura, es veié, del general. Ja s'havien radiat a la Terra una pila de "Bona tarda, com anem? Som del planeta Quint que us venim a veure en so de pau", en tots els idiomes del planeta nostre. Ja diverses senyores tenien rams de flors a punt, quan el general, qui havia fet carregar secretament una bomba especial, volgué esvair la por que una part del passatge tenía pensant que qui sap de quina manera serien rebuts aquí, presentà la bomba, la seva bomba, a la sala d'actes de la nau. Ni mai ho hagués fet!. "No tingueu por -digué-, no hi ha ningú que resisteixi els efectes d'aquesta meravella. Veieu?: Aquest dispositiu fa que l'enemic, per nombrós que sigui, esdevingui sord. I vosaltres sabeu, en temps de guerra, què representa que un exèrcit no senti les ordres que se li donen? Us feu càrrec del què significa que un general digui: A l'assalt!, i el que tingui més aprop li porti un got d'aigua amb aquest comentari: Potser no la trobareu prou fresca, mon general... No sé per què, no ho he sabut mai, d'ençà que el general començà a fer l'apologia de la seva bomba m'entrà la convicció que allò acabaria malament, i vaig posar-me el vestit de goma, el mateix amb què la policia em trobà enmig la mar...La gent es mirava el general amb aire satisfet. Aquest seguía fent propaganda de l'artefacte: "Veieu aquest botó? L'apreteu i encomana la por, el pànic, les ganes de fugir...Aquest opera damunt la retina, un senzill fusell pren proporcions aterrants...Aquest porta la fulminació al comptat..." I vingué la interrupció fatal. "Així només polsant aquest botó...". "Sí, sí, aquest, teniu..." Em vaig llençar com un llampec per una finestra

d'emergència que sortosament tenia a prop. Barrejats amb el soroll de quelcom que es desintergrava sordament, encara vaig tenir temps de sentir un crits: "Ai, que ja ens han vist!". "Amics, ens han rebut amb bombes!". Germans, que veniem en so de pau"..."M'hi jugo el coll que el general s'ha embolicat..."

UN DIJOUS EXTRAORDINARI

La reacció dels oients del 333 quan hagué acabat la darrera de les seves conferències fou una i general: fugir. Molts hi havien pensat en fugir, els primers dies, els primers mesos, els primers anys d'ésser a la Casa. Quan al carrer en passaven de grosses: l'èxit d'un tenor, una vaga general, un invent de pes o un canvi de govern, els hi feia conjugar fins a l'infinit el per a ells més important verb del món: fugir. Fins que el pas dels dies iguals, calcats, monòtons, anaven reduint, seguint el pas del temps, els d'aquell verb estimat llimant la sensibilitat d'aquells homes que ~~ja~~ només vivien que, devegades, ja és prou. Ja qui sap on eren aquells pensaments del primers dies d'un tros de sorra groga dessota un pi, i un camí llarg, immens, que mai no s'acabava, i senyores enlleminadores, i Bancs amb caixes plenes...Els timbres, el trajo, el número, que mai ningú els hi prenía, les cel.les, el pati amb parets, l'anar de ventre amb escopetes al costat, com si fos pecat, havien acabat adormint les ganes de pensar amb el pi, el camí, les senyores i els Bancs. I bé, tota aquella sensibilitat adormida de feia anys, s'havia desvetllat d'una manera fulminant entre els oients del cicle de conferències del 333. I quan aquest digué:

- I pensar que he vingut de tants milions de quilòmetres per a passar la vida aquí!

- Qui ho ha dit, això? - respongué Fergusson.

Un vintena d'ulls es miraren el doctor com feia anys que no havien

mirat res.

- Però...

- Cap por, amic. Moltes vegades m'han proposat deixar això, i sempre he dit que era massa tard. Ara dic, sense que ningú m'ho proposi, que no és massa tard. Sortirem! La vostra història en té la culpa d'aquest "sortirem". A més a més tenim el deure, entre tots, d'ensenyar vos una mica aquest món nostre en el qual hi trobareu, em penso, malgrat les seves misèries, coses que ve valen la pena d'haver-hi vingut de tan lluny...

La gent torna a fer pràctiques de gramàtica. El "Jo fugiré, tu fugiràs, ell fugirà, nosaltres fugirem" anava i venia d'un pensament a l'altre.

- Sortir! -gemegà algú.

- La meva Illa!!- exclamà Vilamarí.

- Es dificil que em torni a casar més vegades, però...- feu Pomeranz.

- No ens precipitem! - renya Fergysson-. No ens vindrà pas d'un dia després de tants anys. Quin dia va el governador?

- Dimecres.

- Quin dia som, avui?

- Dilluns.

- Dilluns?...Dijous serem al carrer. Com estem de dits, 350? -fou preguntat a la meravella cal.ligràfica de la Casa.

- Juraria que d'ençà d'uns dies estic a punt. Em sento la mateixa forcigor als dits de quan estava en ple rendiment. Es clar que porto molts anys sense practicar, però ho devia fer molt bé quan m'han tingut tant temps tancat...

Segui una conversa en veu baixa, però picada. El 333 s'allunyà unes passes del grup i, seguint ordres, es tornà a posar, com si no hagués passat res, la llengua a la butxaca.

Aquella nit el 367, a qui es coneixía per Ganya, la passà espantat. No li cabia al cap que hagués de deixar aquelles reixes, aquelles cel.les, aquell menjar assegurat tots els dies, aquella seguretat, aquell ordre de tots els dies que formava part del seu viure quotidià. I, "jo em quedo!" s'anava repetint...Els demés escoltadors del 333 qui sap on començaren a anar aquella mateixa nit amb el pensament seguint un camí ample, folgat, inacabable...El que havia assegurat la sortida pel dijous portà a cap una petita sessió de pràctiques...El 333 veu un guàrdia davant la porta de la seva cel.la. El saluda amb el cap i el guàrdia no es mou. L'autoritat es lleva la gorra i diu:

- Mira'm bé...sortirem o no sortirem, dijous?
- Però...Si és...
- Xist! Guarda'm el secret. Ara, a dormir i fins a demà.

Més tard tot restava igual que abans de tenir lloc el petit experiment de Fergusson. Aquest dormia tranquil.lament a la seva cel.la, i el guàrdia de debó anava calmosament amunt i avall de la nau esperant l'hora del relleu. A les quatre digué al guàrdia entrant: " Res de nou a la meva nau, Pere. Bona guàrdia".

Hi ha una nova reunió general de la petita colla a la qual el relat del 333 ha transformat. Es ell qui té la paraula.

- He passat la nit pensant, amics, i he decidit fer-vos una proposta.
- No sortir! - fa el penat Ganya.
- No. He pensat que si jo i tots plegats ens haviem fet ja, per força, és clar, el càrrec de passar la vida aquí...Seré breu i no cal que si voleu, em dongueu la contesta ara...Per què no anem tots a Quint?
- A...a Quint?! - fan tres o quatre veus a la vegada.
- Sí, a Quint. He estat pensant que per culpa meva us han entrar ganes de sortir a tots. I he pensat també que la vostra vida, fora d'aquí, serà un patir continuat, un témer constant pensant que a qualse-

vol moment la policia us cerqui, us trobi i us torni a tancar. Hi heu pensat vosaltres, en això?

- Sí...però...a Quint, allà dalt?

- A Quint, a milions de quilòmetres de la "poli"!

- Però...però...ai, Déu meu! Com,,.com ho farem per a pujar-hi...

- Per les coses que m'heu dit del vostre món, aquí, amb diners,es puja pertot. Serà una pujada cara, però bona.

- Per diners no es perdrà - s'apressà a confessar en Gran Tomàs.

- Però...però on dimoni es pot construir un aparell com el vostre sense que ho sapigués la "poli"?

- La meva Illa!- exclama triomfalment Enric Vilamarí-. Allà no ens hi trobarà ningú!

L'esverament amb què fou rebuda inicialment la notable proposta, es convertí en entusiasme a mida que s'anaren creuant preguntes i respostes. De bell antuvi ells volien fugir i prou. Més tard pensaren que anar al carrer i tornar a la Gran Penitenciaria més d'hora o més tard era un negoci relatiu. Ara sabien que podien anar a un lloc on la policia els seus treballs tindría per anar-los a agafar, i l'emoció d'acompanyar al 333 en un viatge camí del Sol era superior a la de pensar que, dintre poc, es podría deixar la Presó de més anomenada del país. Silenciosament, però amb tota la seriietat que la cosa mereixia, unes mans es trobaren juramentant-se. Un jurava en fals...

Els segons, per uns quants empresonats, s'anaven convertint en inacabables Guerres de Cent Anys. Els que en saben, fan càlculs mentals dels que faltaven, de segons, per arribar al dijous...Tres-milisiscents per hora...demà, a n'aquest moment n'hauran passats vuintantasis mil-qàutre-cents...Dormint -pensen- passaran sense haver-los de comptar d'un a un. Però qui dorm? Només Pergusson. Els demés pensen i pensen i pensen. La majoria no es poden treure del cap aquell camí enorme, inacabable, que es pot seguir dies i dies. Caminer, cami-

nar, caminar sense haver de girar davant les parets de ciment armat del pati de Martí Duard...I si no fos veritat? I si Fergusson s'hagués fet vell? I si aquell 888 fos un guillat? I si fos un policia? Amb tot, fos com fos, aquelles ganes de sortir ja no es podien desarrelar de dintre seu. Alguns tenien son al cap d'estones i més estones de revolcar-se per les lliteres, però no volien adormir-se per mor de fer tard...

Dimecres ha arribat malgrat la impressió que tenien uns homes que el temps s'havia aturat. Se senten, enllà, els primers cants d'uns galls i, de més aprop, com durant mesos i mesos, un qui-qui-ri-quí humà, potent, admirable i amb un calderó final premiable, surt de reixes endins fora de présidi. Mai ningú no havia pogut aclarir qui cantava d'aquella manera...Es el dia de la visita del governador. A la gran sala d'actes té lloc el concert-vermut. S'enraona mentres els músics afinen, per tal de fer quelcom que molts feien quan no eren agafats. De cop es fa el silenci. Un gran 999 avança damunt unes cames primíssimes, unes ulleres de gran radi d'acció i unes solfes sota l'aixella en direcció a un ben equipat exèrcit musical. Es Mr. Wellington un director famós. Anys endarrera havia fet aquella mateixa entrada i amb la mateixa seriositat als teatres de més prestigi entre colls planxats, solapes enlluentides, collars de perles i pitreres admirades. .. Les mans més vigilades del món iniciaren uns aplaudiments. El 999 pujà a un entarimat, saludà amb una polida reverència, i feu amb veu de falset: "Està, senyor Coucou?". Pierre Coucou, degut a la seva formidable humanitat, sempre anava un parell de compassos endarrera degut a la seva manca d'alè. I afinant no acabava mai. Però Coucou era una bona trompa d'on en feia sortir sons meravellosos i havia tocat a l'Opera de Sant Petersburg davant els Tsars i bé calia aprofitar-lo. Oimés que era una mica dificil trobar músics bons a Presidi. A no tots els genis de les blanques i negres els dóna per

a fer-ne de grosses amb menors d'edat com el Gran Pierre...El concert començà. Mr. Wellington no era a la presó. A les primeres notes es transfigurà i volà amunt, amunt, seguint els compassos de la melodía escollida arfossegant en aquell seu vol de campanes de cristall un grapat de músics i centenars d'oients. I fou en aquella ocasió que el 333 amb els ulls immensament oberts digúe de baix en baix a Fergusson. "Que temps feia, doctor, que us volia dir que allà dalt no tenim música com aquesta!". "Calleu, amic, ara. Dintre poc tindreu la que vol dreu"...Uns aplaudiments furiosos coronaren l'actuació de Mr. Wellington qui, afinadíssim i panteixant, saludava la concurrència després d'haver-la passejada a cavall de la seva orquestra per allunyats camins i haver-la tornada a Presidi sense novetat. Ell trigà una mica més que els altres a donar-se compte que tocava, de nou, de peus a terra. Amb música a prop, ell en sortia sempre que volia de la presó.

La gent tornà a emocionar-se quan actuà Angelo Scavone, de solista

- Ha cantat davant del Papa - digué l'Alcaid a l'orella del Governador.

- Qúe no s'hi pot cantar?

- No us entenc...

- O que potser li cantà unaària llicenciosa?

- No hi caic, la veritat!

- Home, com que el ten iu aqui?!

- Ah...! No, ell deia que feia col.lecció de joies de capelles...

Vingué després, sense rés de nou, la resta de l'espectacle; una gran funció de circ, un partit de rugby, concert per l'orfeó...Havent dinat, després d'un ranxo extraordinari, l'acostumat repartiment de premis, rebaixes de penes i llibertats sense restriccions .

- Henry Brown!

- Sí, senyor.

- Un corretí, i llibertat per a tocar-lo fora d'aquí quan us vingui b

- Pere Sienkiewics.

- Sí, senyor.

- Sóu parent d'Enric Sienkiewicz?

- No, senyor. Què va fer?

- El Quo Vadis.

- El van agafar-lo ?

-No...Per bona conducta. Tabac i dos anys de reducció de pena.

- Joan Parserisses! Podeu merxar quan volgueu.

-Però...

-Sí, home. Aquí teniu la llibertat.

- Però, senyor Governador, si jo va ig cremar l'Ajuntament precisament per entrar aquí, pel cor, per cantar, jo...

- Torneu-lo a cremar l'Ajuntament, si voleu...però a vos se us concedeix la llibertat.

- Senyor, jo si no puc cantar em moriré...A vos, al país, no li vindrà d'un presidari més a menys...Si voleu pagaré per a estar aquí dintre...Per favor, senyor Governador!

- No us ho agafeu d'aquesta manera. Quedeuevos una temporada més, què voleu que us digui!

- Enric Frost!

Cap contesta.

- 333! - es crida de les altures.

Fergusson senyala al seu veí de banc que es presenti a la taula de les autoritats. Ell hi va amb una gran reverència. Centenares d'ulls contemplen l'escena .

- Estimat amic - comença el Governador-.Ja ho sé que no direu res,però penseu que parlant la gent s'enten. Devegades la policia també s'equivoca. Es pot revisar el procés...Ajudeu-nos, digueu quelcom, carai! encara que només sigui demanar l'hora que és, que l'Alcaid porta sempre la mateixa corbata, o que teniu gana! Si no sou Enric Frost, qui sou? El vostre mutisme us pot costar trenta anys aqui dins!

I davant l'astoració general, aquell callat 333, digué:

- Em dic Grara, Grara Dorrei, i fa tres anys que vaig arribar formant part d'un avió que vingué de Quint, un planeta distant del vostre milions i milions de quilòmetres, en missatge de pau sideral. Un general, fent demostracions amb una bomba ho tirà tot a rodar...

- Deixem-ho córrer! - feu el Governador.

Els penats aplaudiren de bo de bo. Fet el silenci, l'Alcaid anà presentant personalitats al Governador i sèquit.

- Aquest és Tuki-apel-exarra. Era guia de la Gran Esfinx i se li trobaren a les interioritats de la mateixa nou turistes americanes de molt bon veure però de mal trobar. Qui les tingués, senyor Governador.

...- Aquest és Pere Velàzquez, mexicà. Fa segles, un Velàzquez matà un Coronada i, com a repressalia, un Coronada matà un Velàzquez. D'ençà de llavors que Velàzquez i Coronades en van suprimint que dóna gust D'avui a demà estem esperant un Coronada que venjarà la darrera baixa que els feu un Velàzquez...Jo també ho faria...Aquest és Ponç Adalbert. El dia que no pugui obrir quelcom telefóni'm i veurà com van aquestes coses. Aquest home en lloc d'estar aquí hauria d'estar al defora carregat d'honors i amb pensió vitalicia...I aquest és Tomàs Yllanoga, un altre empresonat que mereix monument i noms de carrer a cada poble. Heu vist mai fer dubtar, fer equivocar, els savis de la Casa de la Moneda? Doncs encarregueu bitllets de mil a n'aquest home...Mal m'està el dir-ho però d'empresonats com aquests no n'hi ha pas a totes les presons !?..Ja feia estona, com daurà comprendre el lector, que Fergusson estava actuant. El Governador, ja tenia els ulls una mica oberts a mida que l'Alcaid anava fent l'elogi dels homes de la Gran Penitenciaria, però pensava que els temps muden i que potser el modernisme era que les dones tinguéssin de tant en tant cinc criatures a cop i que hi haguéssin Alcaids com aquell. Quan tocà el tron al Governador, la gent cregué de debó que aquell era un di-

mecres extraordinari. El Governador començà a estrènyer mans a la gent d'anomenada de la Casa tal com feia al carrer en actes oficials a gent que mereixia l'arrest perpètu, però que la ditxosa política mantenia al carrer, en altíssims càrrecs, i sense agafar. Els aplaudiments tornaren a fer acte de presència quan el Governador bescamvià la seva americana per la del penat 849, que havia estat, a fora, el rei de la droga, besàa cada galta al número 101, calador de foc internacional, i propsà, per a commemorar la visita, deixar la porta de la Gran Penitenciaria una mica oberta...

. . .

Dijous!. Plou. Uns homes, darrera una reixa esperen, mossegant-se els dits. S'acosten uns guàrdies amb unes llistes a les mans.

- Gràcies a Déu! - se sent.

- Silenci!

Funcionen uns panys. S'obren unes portes i s'organitza una petita columna que surt de la gran nau en direcció al despatx de l'Alcaid. Ningú no gosa mirar-se. Uns pensen que el projecte del doctor s'ha sabut a les altures i que els porten a les cel.les de càstig...

Es l'Alcaid qui parla: "Senyors" - diu - ."En aquesta Casa, quan no hi ha ningú més, l'amo sóc jo. I la meva missió és guardar, per ordre dels que cobren més que jo, la gent que em porten aquí fins que em diuen que la deixi anar, o que el contracte s'acaba...No els vull fer estar més estones aquí dins i aquí tenen, si són servits, un document que els permet deixar aquesta Residència tal com marca la llei. Abans de sortir, però, vull que sàpiguen que jo, en la seva entrada en aquest Establiment, no hi tinc la més mínima intervenció. Dic això perquè si mai uns trobem pel carrer -cosa una mica difícil perquè jo em passo la vida a Presidi-, no vull que diguin: "Aquest és aquell home que ens va agafar". Poden dir: "Aquest és aquell home que no ens deixava sortir" però jo crec que d'una cosa a l'altra hi va molta di-

ferència. I més n'hi va, és clar aque poguessin dir, si em trobéssin "Aquest home és aquell que ens va deixar sortir". Ara, per a descans meu, sols vull afegir: "No hi entenc pas res". Si mai passa quelcom que no s'hi cemptava relacionat amb aquest dijous, que tant-de-bo no n'hi hagin mai tres per setmana, vull que tinguin el consol de poder dir: "Aquell home ja ens ho va dir que no hi entenia res". I, ara, passint-ho bé.

Han passat uns dies. Encara som a la Gran Penitenciaria de l'Estat. Aquells dies l'Alcaid els passà, diuen, renegant. Se l'avisa que té una visita.

- Qui és?

- Un dels que sortiren, que...

- Que passi!

I entra el conegut per Ganya amb un vestit flamant, nou, barret a la mà i un gran clavell a la solapa.

- Vostè? - fa l'Alcaid.

- Jo, la veritat, sento que sigui el qui menys ells interessava que tornés, però eren massa anys els que portava aquí dins i al carrer m'hi hagués mort. Paraula. M'ha passat exactament igual que a un canari que anys endarrera tenia a casa. Un dia, pensant-me donar-li una alegria li vaig obrir la porta de la gàbia, i: "Vola!" li vaig dir. L'ocell, que portava mesos i mesos engabiat entre reixes, es mirà el cel, tan gran, amb cara d'espantat. Intentà moure les ales i no reeixí. "Es de debó, vola!" li vaig dir donant-li una petita empenta...Sí, volà, però a les poques hores tornà cridant llastimosament i ell mateix va obrir-se la portella de la gàbia i s'hi va tancar fins que hi morí de vell. Això mateix m'ha passat a mi, senyor. I, amb el seu permís me'n tornaré a la meva cel.la...

- No ens precipitem, no ens precipitem - bruelejà l(Alcaid -. Primer vull aclarur colls. On són els altres? Sí, tenen un paper de lliure

circulació, però no val. Es farà tot allò que calgui, malgrat portar signatures comprometedores, per anular-lo aquest paper...On són els altres?

- Quins altres?

- El pagès, no, sap? Això m'ho podia fer uns dies endarrera qué jo no era jo. Avui, no!

-Senyor Alcaid, jo sóc un presitari honrat. He passat aquí dins més anys que vostè, i vostè sap que si al carrer hi ha una llei que ens agafa, aquí hi ha una llei que ens prohibeix...

- Vostè té un paper de llibertat. Vostè aquí no hi torna si no em diu on són els altres!

- Jo no he tornat per a dir on són els altres. Jo he vingut perquè al carrer no se què fer-hi.

- He dit que vostè aquí no hi torna, i prou!

- Però...

- Res...Ai!!!

L'Alcaid deixà anar la interjecció des de terra on l'havia llençat una formidable plantofada de Ganya.

- Ni ara? - digué triomfalment aquest.

Els presents anaren per a inutilitzar l'agressor.

- No el toqueu! - gemegà l'Alcaid amb les cames enlaire.-. Encara que em mati aquí no hi tornarà a entrar! Tireu aquest home al carrer! Tireu aquest home al carrer!

Dos agents, com sempre, creguéren. Es miraren i, per tot comentari feren aquest bisbe: "No hi entenc pas res!". L'ex-penat Ganya mirant-se els dos sergents digué, per la seva part: "La culpa de la cosa que faré per a tornar a entrar aquí serà ínicament de l'Autoritat. Ella ho haurà volgut!".

UN HOME D'UN ALTRE MON TROBA NOU DONES A LA TERRA

Es cosa sabuda que amb l'Avinguda de les Palmeres, al peu de la mar a Rio, no hi ha res, segons diuen els nadius, que s'hi pugui comparar. De la mar, que sempre en venen coses bones, un vent fresc en porta aromes noves. Som a la nit. Centenars de llums es reflexen a l'aigua bellugosa i viva. El ram de verd d'una palmera jove, mogut per l'aire que ve de la mar juga amb la llum d'un fanal i, a intermitències, el meravellós regal de la cara d'Elena Rozzo s'encenia i s'apagava seguint el joc de llums i sombres. Quan el ram de verd deixava pas al raig de llum, el rostre de la noia feia una aparició radiant, enlluernedora. A més a més de la nit, que se la mirava ben orgullosa, hi havia un altre espectador i, aquest, a primera fila, que contemplava, mut, la magnífica carta de recomanació que pels que tenien la sort de veure-la de prop era la cara d'Elena Rozzo. Elena avançà una mà i sentí al tocar la que tenia aprop seu, una autèntica batzegada elèctrica.

- No ho sé -és Elena qui parla-...fa dos dies que em mires, em mires i em mires...I no passes de repetir-me el nom. Sembles diferent dels altres...

El lloc i la humanitat gloriosa d'Elena haurien, és clar, fet dir tota mena de coses a qualsevol altre, però l'espectador mut a qui encara no hem sentit la veu fa dos dies que hàn tingut el primer contacte amb una dona d'aquest món! I el pobre no sap fer altra cosa que mirar amb els ulls oberts a tot obrir, com si no s'ho acabés de creure que en el món que viu ara hi haguéssin dones maques com aquella que ara tenia al costat. Ell ja ho sabia que a Quint hi havia dones, però s'havia passat trenta anys voltat de llibres, cosa perillosíssima tant en un món com en l'altre, es veu, i ara es trobava davant quelcom que mai pensava trobar. Sí que hi havia dones al seu món, però com aquella!

- Elena...

La noia alça el cap al sentir-se anomenada, esperant. El seu acompanyant no s'acaba de decidir. No sap què succeirà si porta a cap tot allò que pensa. Ensaliva, i no passa de repetir el nom d'ella. S'alça. La noia somriu. Se la mira uns moments sense respirar. Dubtes de mal aconsellar li sardanegen pel cervell. Alça uns moments les mans...pica de peus a terra i, amb pas militar, fuig Passeig de les Palmeres avall.

- Desertor!- exclama la noia. I dues enormes llàgrimes, a to dels dos immensos ulls que té, li lliscquen cara avall...

- Digui, senyoreta?

- Però...on m'he ficat, Déu meu! Aqui...aqui no és pas l'Acadèmia Laurens...Jo...

- Vostè ha passat de llarg, senyoreta. L'Acadèmia és dues travesseres més amunt. Aqui és "La Casa de Tots" que comença a obrir quan l'Acadèmia tanca...

Es l'endemà.

- Elena...

- No tornem com ahir que no vas passar del nom.

Silenci.

- Jo t'he dit tees les mves coses. Em dic Elena Rozzo, fa un mes que vaig complir dinou anys, el meu pare és plantador de café, aquest anglès que parlo l'he après a l'Académia Laurens que devegades hi passo de llarg...Sóc solterá, m'agraden els homes d'ulls verds, com els teus, tinc una tia que es diu Matilde, m'agrada nedar, el futbol...Senyor! no em sortiré de saber qui ets, d'on vens, què t'agrada...

- Tu.

- Ja hem guanyat quelcom. Però qui ets, home de Déu...un estudiant, un comprador de cavalls, un refugiat polític...

- Sóc Grara Dorrei, tinc trenta anys i la familia a molts milions de quilòmetres d'aqui, a Quint, el planeta...El meu pare és director de

repoblacions forestals, fa tres anys que vaig arribar seguint el camí del Sol amb un avió interplanetari i he estat per això tres anys a presidi...

- Mira que maco! Doncs jo t'havia enganyat. El meu pare és el Presiden' dels Estats Units, la meva mare és una Richelieu autèntica...

- Es que jo t'havia dit la veritat...

- Doncs tindré un gran plaer presentant-te a les meves amistats. De gent que va a presidi n'he coneguda molta -aquí hi anem tots un dia o altre-, ara, un ciutadà que ve d'un altre món encara no l'havia vist mai dde prop.

I Elena mudà la tarda amb una rialla plena de cristalls sonors. Han arribat, aturant-se a cada pas, a un petit parc. Elena té el pressentiment que per primera vegada en molt temps, deixarà de visitar aquell dia la tia Matilde. Passa una vella neta, netíssima, amb un gran mocador al cap i una panera plena de clavells als braços.

- Vol aquest poemll, senyoret? Són vermells com les seves galtes, guapa. Guardi-la bé, senyoret, que és la més bonica del barri...

- Tots! - diu Grara sense saber què ha dit la vella.

- Però si no valen tant, senyoret...Gràcies, i que la vegi tots la vida maca com ara.

Elena, amb les mans plenes de clavells, els besa silenciosament. L'home de Quint, pobret, ni respira davant l'espectacle de la noia besant les flors.

Feia una estona que un home, carregat de globus multicolors s'estava davant la parella esperant que deixessin de mirar-se o que diguéssin quelcom. Ja li dolia, ja, a l'home dels globus, intervenir, però ell, al món, hi era per a vendre la seva mercaderia i no per a contemplar parelles com festegen, i:

- Quan les hagin comprades si en compren una cadascun, i només són a vint centaus, poden mirar qui estima més a qui. Les deixen volar totes alhora i la que voli més amunt serà la del que estima més...Gràcies...

Però si només són vint centaus cadascuna...Que Déu els deixi festejar tant com vulguin!

- El meu, el meu guanya! - diu picant de mans Elena-. Però on mires?

- Elena, miri on miri només et veig a tu. I no se com fer-ho, ara que t'he trobat, per a no deixar-te a tu i no deixar els altres...

La noia no arriba a entendre les raccions d'aquell home. Per primera vegada pensa que potser si que és d'un altre món. Malgrat tot, la noia, que porta sang roja, inquieta, explossiva, no es resigna a la passivitat d'ell. Ella sap que a la seva família hi han hagut festejadors impacients, i no s'ho sap acabar que tingui de fer el sord a les tradicions familiars...Dessota el banc on els peus d'Elena reposen, hi ha un minuscol desert de sorra fina de color d'or. Elena conserva la petita cenya de la bomba i fa a la sorra que deuria sentir-se'n ben gelosa, aquests mots: "Jo t'estimo més". I es mira a Grara rient amb els llavis, amb els ulls, amb tota ella. Grara tremola, i el pensament, ple d'Elena, li deixa un petit lloc per a pensar "Per què en tres anys no havia après de llegir en lloc d'aprendre a parlar?". Però la noia no en tenia prou amb aquest pensament, es veu, i volia una resposta escrita. I la volien tanta de manera, que donà la canya a Grara perquè, ja que no parlava massa, que almneys escrivis! L'home de Quint pensà que Elena no podia haver escrit res dolent i decidí dibuixar, al costat la frase de la noia les mateixes lletres que ella hi havia fet. Es veu que tingué un èxit perquè Elena sense deixar el somriure, s'apartà un centenar de cabells que li tapaven un ull, i, radiant, escriví: "Prova-m'ho!" I donà la petita vareta a Grara. L'home ja disposat a jogar-s'ho tot, dibuixà correctíssiment la magnífica frase. La contesta oral d'ella el desorientà una mica, perquè ella digué:

- Sí, home, això mateix!

Ella encara feu un nou intent a la sorra. I esborrant el "Prova-m'ho" "Ets un home molt estrany" escriví. I es mirà Grara com mai se l'havia

mirat ningú en cap dels dos món que portava vistos. L'home dubtà uns moments, però, heroic i gairebé tancant els ulls repetí la grafía. I quan encara no havia acabat la "e" d'home, Elena s'alçà i fugí sanglotant.

- Elena! - exclamà el desventurat. I si escrivint havía fracssat, volgué demostrar que a l'hora de córrer era potser tal com volia Elena que fos. Es plantà en dos salts davant la noia i agafant-li les mans i posant-se-les al rostre li digué de raig:

- Elena...no, no serà com les altres vegades...Elena, jo no se res d'allò que has fet a la sorra ni de les coses que hi he fet jo perquè, perquè, perdóna'm Elena, jo no sé llegir ni escriure com vosaltres... Jo...jo és veritat que he vingut de Quint, el planeta...

- Es que jo t'estimo!

- Es que el que t'estic dient és la veritat! Jo voldria ésser un dels vostres, del teu barri, del teu carrer per a veure't cada dia, però què hi puc fer si he vingut d'un altre món! M'has de creure...T'estic dient la veritat, tota la veritat i res més que la veritat...i el que t'estimo sóc jo...

Hi havia pena en tanta de manera en les paraules de Grara que la noia enamorada a la fi, se'l cregué. A ulls clucs. Ella havía llegit en algun lloc que l'amor nivella creences, races, comptes-corrents i nacionalitats. Ell era de molt lluny, sí, però ara era al costat seu...Què sería l'amor si no arreglés aquestes coses...

Quan anaven caminant depressa, agafats pel braç, Elena digué:

- Mira! -senyalant "La Casa de Tots"-, ahir em vaig ficar aquí.

- Aquí?

- Sí, pensant amb tu.

- Entrem-hi?

- Vols dir?...En fí, a casa ja em mataran igualment...

Quatre homes mudats, amb guitarres al coll cantaven, es veu, una cançó molt coneguda perquè tothom la seguia a mitja veu. L'home de Quint no tocava a terra. Elena s'adonà que la vella cançó captivava Grara i es posà a cantar, a pleret, amb els llavis tocant-li l'orella. Ell no sabia la cançó què deia, però l'alè diví de la noia n'hi encomanava tot l'encant. I l'home només tenia un pensament, que s'aturés el temps i que la cançó no s'acabés mai més. Però acabà tanmateix. I la gentada picava de mans dempeus, amb els ulls molls. Elena no parava ~~xxxxxxxxxxxx~~ d'aplaudir i ho feia amb tant entusiasme que el capità dels músics se'n adonà i li digué quelcom, amb la guitarra a la mà, que Grara no entengué. Observà que els aplaudiments de la gent redoblaren, i que Elena emvermellí poderosament.

- Déu meu...volen fer-me cantar!
- Sí, Elena.
- Es la cançó que més m'estimo i la cantaré per a tu...

Només li mancava allò al pobre Grara. La sala, la gent i els vestits dels cantaires començaren a donar voltes formant una gran virolla de colors quin centre n'era el rostre somrient d'Elena. S'apagaren els llums i allò fou un consol per l'home de Quint. D'un racó de la sala sorgí un reflector i la figura de primera divisió d'Elena Rozzo quedà il.luminada com un monument nacional, i Grara se la pogué mirar a cor què vols. Elena cantà, i ell tornà a demanar miracles al temps, i a declarar que aquell general que feu la demostració en ple vol de com anaven fetes les sevés bombes, havia fet molt santament. I posat a fer declaracions, declarà també que ell havia nascut per a viure aquella nit i que per a viure-la, tres anys de presidi eren baratíssims... Quan Elena acabà de cantar, cantà tothom a cor, la mateixa meravellosa cançó. Fins Grara la cantà. Cantà a tot pulmó i tothom es tombà vers aquella veu poderosa, mai no sentida. Es clar, es tractava d'una veu d'un altre món.

Després del cant, que ho deixà tot a punt de solfa, es passà una pel.lícula del desert, amb sorra, cavalls i senyores ondulants. Ells la veieren agafats de mans. A la pantalla, un galan de cabells rinxolats i sabre, per l'amor d'una senyora d'ulls negres, ja no podía matar més tuaregs. Quan no en restà ni un per a contar-ho, se'l veié entrar dins un palau a cops de sabre i, sense deixar de reduir devots d'Alà, obrí una porta darrera de la qual l'esperava, es veu, feia estona, aquella senyora d'ulls negres. Sortí un primer pla de dos rostres mirant-se, algú sospirà d'entre els espectadors i el cavaller del sabre i la senyora dels ulls negres iniciaren un bes que no s'acabava mai.

-Bé, ara sí que me'n tinc d'anar.

Grara ho havia sentit allò, aquell dia, vint-i-sis vegades.

- No.

- Fins a demà, Grara...No, si ja ho sé que t'ho he dit moltes vegades, però bé cal que vagi a veure si a casa em rebaixen quelcom de la pena de mort que a hores d'ara em deuen haver posat. No t'ho...

Ell no sabé per què no li deixà acabar allò que anava a dir. Feu una suma de les emocions i cops-de-coll d'aquell dia de gala, es deixà per a estar més en caràcter voltar de tuaregs, i acabà la suma amb un bes de festa major. Fou un bes entre éssers de dos móns distints i, segur, el primer que tenia lloc. Ella rebé la demostració callant -altrement hagués tingut molt difícil de poder dir res-, i es deixà portar per l'encantament de la caricia que més tinta ha fet gastar a poetes i novel.listes. Quan pogué respirar:

- Lladre! - digué. I fugí corrents.

. . .

Els companys de Grara fumen voltant una taula. Un dorm amb cara de satisfet: Es Enric Vilamarí i, per la cara, deu somniar coses de la mar. S'obre la porta i entre l'antic 333.

- Amics...què vol dir, lladre, quan ho diu una dona?
- Es que li has pres alguna cosa?
- No.
- Així, això vol dir que l'anada a Quint perilla.
- No, doctor, això no. Però què vol dir aquest "lladre!"
- Que la dona ha rebut, o que ha rebut algú altre.
- Però és que és una cosa divina, amics. Jo...Però n'hi ha alguna més com ella, aquí? Si per les d'allà els homes perdien el seny, què no farien davant dones com aquesta! Devegades arribo a pensar que ha valgut més que l'avió hagi fet la fi que va fer...Jo...deixeu-me uns dies per a refer-me. Això és nou per a mi. Jo n'he passat la vida entre compassos, binomis i laboratoris, jo...
- Sí, tu no ets ja el de la setmana passada...No, no, deixe'm acabar. Et faràs un pla de treball i la imatge d'ella se't barrejarà per mig de fòrmules i mecanismes. Dormiràs i ella et presidirà el son...Espéra't, amic, que tot això és tan vell com la història del món i desgraciat d'aquell que no ha tingut el grandíssim honor de fer disbarats en el temps de fer-los, per una dona...o per dues. D'infants hem de trencar vidres, fer de tant en tant campana a l'escola, i dir a casa que l'estudiar ens fa perdre la gana; de joves hem de festejar abundosament, córrer totes les festes majors i portar a cap algun pecadet de joventut; més tard s'ha de mirar de triar-ne una que duri,i, a la maduresa hem de tenir molta feina feta en questió de faldilles si no els disbarats, amb elles pel mig, són de l'ordre dels que no tenen remei.. Tu has passat una pila d'anys voltat de llibres, quan els devies haver passat, els anys, mirant quina t'agradava més. Que què has de fer? Ah, amic meu, les solucions, amb l'amor pel mig no és pas be tothom per a donar-les. Un que no l'hagi conegut l'amor, o que aquest no li digui res com hi ha gent que fa el sord a la música, al vi o a les Cataratas del Niàgara, et dirà que l'amor és una cosa que han inventat

les dones per a tapar molts disbarats, i que se'n pot passar sense. Que a les dones se'ls hi ha donat més importància, sense cap raó demostrable, que a coses infinitament més pràctiques com són els ventiladors, una bona cuina i els escalfa-panxes...I si el consell el cerques d'un enamorat, d'un que hagi fet amb bones notes tots els cursos de l'afecte més discutit que hi ha, et dirà que per una senyora es pot fer tot, tot, tot. I t'absoldrà sigui quin sigui el disbarat que per ella fassis i el deltabaix que per ella ocasionis...Trobaràs qui et dirà que només cal enamorar-se una vegada i fer servir un mateix amor fins a la fi de tot, i trobaràs qui et jurarà que no hi ha com dir "bona nit" una pila de vegades i sempre a una senyora diferent

- Jo no se encara en altres coses com esteu, però us torno a assegurar que en qüestió de dones ens passeu, de molt, la mà per la cara. I, d'aquesta que m'ha dit lladre...ai, aquesta...

- Tot això, quan trobeu la segona, us passarà...-digué Ponç Adalber

- No!

- Això digueu-ho a Enric Pomeranz que s'ha casat vint-i-nou vegades!

- Deixem les dones en pau...i seguim pensant que anirem a ...a Quint!

- Això, segur, potser ella hi vindrà, no ho sé, però hi anirem!

- Ja sabeu que el Capità ha trobat vapor?

Un poderós ronc d'Enric Vilamarí trenca la conversa.

- Ell és feliç -diu amb pena Grara-, qui sap en què deu pensar...Amb dones, no, perquè patiria molt...

- De tant en tant cal fer pràctiques -diu Fergusson-. Ara us ho diré amb què pensa...Té el pensament ple de cordes i veles i vents i horitzons que mai s'acaben...Navega amb un gran veler ple de mariners. Troba un temporal i, a cada onada, li cauen mariners a l'aigua. Fins que resta sol a la nau. El temporal no pot amb ell. Han sortit damunt les ones uns estels de sirenes. El criden pel seu nom i en honor seu organitzen un admirable ballet...Ara deu veure quelcom gros...Sí, s'a-

costa un vol de dofins arrosegant una gran curculla amb el propi Neptú a dins, amb el trident a la mà i la barba plena d'escuma. "Xo!", diu als cetacis. I la meravellos aparició s'ha aturat al costat la nau d'Enric Vilamarí. "Ep", li diu, "es pot pujar?". "Vos mateix", li respon Enric,"Jo no puc deixar el timó" I el rei de la mar s'enfila a la barca. "Et felicito", li diu."Ja no sabia què més fer per a fer el temporal més gros". I senyalant les ones amb el trident:"Quietut", mana. I la mar es torna com una bassa d'oli. Neptú s'asseu vora el timó, damunt un rull de corda. Fumen. Neptú li diu que li plau, de tant en tant, organitzar temporals per a matar l'estona, però que ara els homes fan uns vaixells molt grossos i costa molt fer-los espantar. Enric fuma i calla. Neptú, però, aquell dia té la bona i no acaba de parlar. "I què fem per la terra?...Fa temps que no en sé res. T'acostes un dia massa a les platges i els pescadors només es queixen. Mai agafen prou peix...Com si hi tingués obligació el peix, a deixar-se agafar!...I ara no me'ls deixen reposar als peixos. Ja no en tenen prou amb les vaques, que fan vapors i tot per a pescar-ne més...Fins que me'n cansi i rebi tothom...Es que la gent no sé com s'ha tornat! No fa gaire vaig fer sortir les noies seguint un vaixell en nit de temporal, i la gent, en lloc d'espantar-se, me les varen ratratar les noies!...Eren americans i sembla que tot els hi està bé. No fan cas de res, aquests americans! A veure, que en surti un, per aixerit que sigui i que organitzi un temporal a la mar. En altres llocs en poder fer de grossos, però aqui, a casa nostra! I doncs, una mica més de respecte, home...Les vols conèixer, les noies? Són molt simpàtiques..."Ep, vosaltres...Pugeu!" Ara pugen damunt la nau quatre sirenes del seguici de Neptu..."Mireu, aquí, un amic. Es dels bons, dels que només estan bé a l'aigua, com nosaltres". Les quatre senyoretes de la mar, rosses i belles a tot ésser-ho, es planten d'un salt airós, a coberta. S'asseuen a la falda del Capità, se li posen la go-

rra, li fumen amb la seva pipa, li miren el rellotge, i acaben cantant-li una cançó de la mar, que en saben un niu. Era, aquest moment quan Enric somreia dormint..."Què", li diu Neptú, "que et pensaves que badava, jo?". "Són bufones, oi?...Si no fossin elles, el dia que m'aixeco malament no es passejaria cap vaixell per la mar, per americà que fos!...Mira, a dalt han obert el vent...Llevants..." El Capità després de tanta estona d'escoltar i callar i de contemplar, cofoi, els jocs de les noies de l'aigua, es mira la mar, la vela i: "Garbí", fa. Neptú torna a mirar enlaire i:"No, no, llevants". "Garbí", repeteix el Capità. "Llevants!, diu ja, una mica picat Neptú. "Garbí, carai!" diu Vilamarí donant un cop de peu a la fusta del vaixell. "Això no ho ha estat mai, de Garbí!", brueleja el rei de la mar clavant un gran cop de trident a babord."Això, allò que no ha estat mai és Llevant!!" respon l'altre cridant com un carreter...Les noies de Posseidó, espantades, paren de cantar i es diuen coses de baix en baix mirant-se els dos discutidors. "Això són Llevants i a mi no em contradeix ningú!", fa Neptú ja fins a dalt de tot. "Ni tu, ni ningú té prous pebrots per a fer-me afluixar. Això és Garbí! i a dalt del meu vaixell l'amo sóc jo, saps?!", respon Enric Vilamarí alçant-se i encarant-se a Neptú que també s'ha alçat amb el trident enlaire. "Maleit grumet...Ara veuràs què cosa és saltar i com faig els temporals, jo!". Crida els dofins, recull les noies, i encamallat a la barana del vaixell: "Llevantsss!", escup. "Garbíiii!!" xiscle el Capità, "I el temporal qui el passarà seràs tu, llobregant!". I, abans que cap resposta surti de la boca del seu famós oponent, Enric rebot la pipa, empaita la divinitat per la barba i arrabassant-li el trident de les mans, el fa rodolar d'una gran empenta, per la coberta del veler. Les noies de l'immortal fugen esperitades...Enric lliga rapidament el déu aquàtic a la roda del timó i li diu arran d'orella abans de deixar el vaixell: "Garbí!". I salta, fitora en mà dalt la conxa ti-

rada per sis ardits dofins...Ara Enric Vilamarí té la falda plena de noies de Neptú que li alegren el viatge cantant-li totes les cançons que fins fa poc cantaven al seu antic senyor...

Tots riuen quan es desperta el Capità. Grara es mira Fergusson embadalit.

- Potser si amb ella...

- Abans de fer res amb ella, amic, tornaria d'allà on hem sortit.

Estones més tard es tornen a fer projectes. Caldran moltes coses, però tinguent Tomàs Yllanoga a prop els conflictes econòmics deixarab d'ésser conflictes. Fou Robinson qui proposà un viatge a Europa.

- Però...

- No ens perdonariem mai de deixar aquest món sense portar-vos a la vella Europa. Durant segles ha estat el rovell d'ou de casa nostra, la que ha dictat lleis, ha imposat criteris, vins i modes. I quan s'ha embolicat, el món en pes l'ha desembolicada.

- Però...i ella?

- Quan hi ha un "lladre" pel mig sense haver-se trobat a mancar res rai...

I es veu que quan hi ha un "lladre" pel mig és decissiu perquè en el domicili d'Elena Rozzo les coses aneven així:

- Casar-te?

- Sí, papà.

- Veiam, veiam, potser no ho he entès bé. Qui és que es vol casar?

- Jo.

-Així ja ho havia entès bé. Es clar, et vols casar...sí, un dia o altres'ha de fer. Hi ha molta gent que es casa i tu no podies pas ésser diferent del altres...I...amb qui et vols casar?

- Jo...Ell es diu Grara, té trenta anys i és enginyer.

- I què fa? Exerceix la carrera, porta algun negoci...

- Ara està preparant un viatge, un gran viatge.

- Bé. I quan penseu casar-vos?

- Demà.

- Carai!

- O demà-passat.

- Ja es va allargant una mica...Però, veiam, Elena, seu. Tornem a començar. Tu et vols casar amb un home que es diu Grara, que és enginyer, que prepara un gran viatge, i us voleu casar demà, o demà passat

- Sí, papà.

- D'acord, d'acord...Però a mi en sembla que abans de tirar endavant necessitem saber quelcom més d'ell...fer números...Veuràs, d'on és, ell?

Silenci.

- D'on és, ell, Elena?

- De Quint...de Quint 1392...

- Quint? quin Quint?

- De Quint.

- Bé, de Quint...però on ceu Quint? Perquè bé cal, si és possible, parlar-ne amb la familia d'aquestes coses. El matrimoni, filla meva, no és pas, encara que per a casar-se generalment se'n estreni algun, estrenar un vestit i convidar la familia a casori...

- Papà, tu em podràs dir que no ho vols, ja ho sé, però és que jo em penso que m'hi casaré encara que tu diguis que no...

- Així, Elena, filla, no calia dir-me'n res d'aquest projecte...

- Es que l'estimo, papà...Es que és diferent dels altres...és que...

- Parlem-ne, Elena. Ja ho sé que si vols t'hi casaràs encara que jo veti el casori...De tant en tant ens surt, a la familia, un Rozzo més valent que els altres. I t'ha tocat a tu, es veu, fer quedar bé la casa en aquest punt. El teu besavi es va posar al cap de fer diners, i va reunir la primera fortuna del país. En canvi el teu avi, veus, es va posar al cap de gastar-ne, de diners, i se'n va sortir

molt millor que el teu besavi a fer-ne...Ja ho sé, t'hi casaràs igual amb permís o sense, però qui és, Elena, aquest home que t'ha trastocat, i de on has dit que era. El lloc de neixement no és pas cap vergonya...Mira, la teva tia Magdalena és filla d'Hamburg i ben bé que ens l'estimem tots...Téns l'oncle Pere, de París...

- Ja t'ho he dit, papà. Ell és de Quint.

- Elena, jo, amb cafè, hi entenc com el qui més, i com que tot m'ho vaig jugar per a entendre amb cafè, no he tingut temps d'entretenir-me en altres coses...D'on és Quint?

- Mira'l...- diu Elena obrint una finestra.

Ignasi Rozzo es mira la seva filla una mica desorientat. S'acosta, però, a la finestra, guaita en totes direccions i, una mica desencantat, diu:

- Em penso que ja ho he entès bé, no...Que ho tinc de trobar mirant per la finestra...Ah! no se m'havia acudit...és el nom d'un vapor!

La cara de la noia li diu que no ho ha encertat.

- Doncs, filla, no el veig...

- Allà, papà, damunt del Turó...

- Elena, jo, on tu dius, no hi veig més que estels...

- Ell...ell és d'allà...

- D'on vols dir, d'allà?!

- De Quint, de l'estel...del planeta...

-A poc a poc, a poc a poc...Qui és que t'ho ha dit tot això? Ell, no? Però que es pensa...que et penses tu... que et penses que jo...que venim de l'hort, aqui?

-Et semblarà tan estrany que vulguis, papà, però n'és d'aquell planeta. Fa tres anys que en va venir amb un avió que un general dels séus feu esclatar provant una bomba...Ha passat aquest temps a la presó...

- No se n'haurìa hagut de moure mai, de la presó, aquest home!

- Es que t'estic dient la veritat...

- Elena...prou!

- Es que no hi ha res a fer, papà...

- Mira, mira, estic d'acord que no hi hagi res a fer, que et casis demà o demà passat i amb qui et passi pel senderi, però que ell sigui de..sigui d'allà, això era en el temps que la teva mare festejava que les enredàvem aixi...No en volia saber d'altra! Però a quin pais es pensa que som aquest home! Dir-te que ve d'un altre món...Això es diu a les criatures, com se lis diu que ens porten de Paris.

- Es que tu encara no m'ho has dit mai, papà, que no hi vinguem, de Paris!

- Bé, sí...hi venim i no hi venim de Paris. Ara es tracta, em penso, de venir de més lluny que de Paris! Jo puc passar que et casis demà o demà passat, però que t'enredin, no, sents? Que t'enredin, no. N'haurem de parlar molt de tot això!...Mira, ara arriba la teva mare...digues-li, digues-li i a veure que et respon ella!

La intervenció en el notable afer, de la senyora Rozzo, no fou la que tenia dret a esperar l'amo de la casa.

- Què teniu?

- No res! Que Elena es casa...demà o demà-passat. Què et sembla!

- Veuràs, bé s'ha de casar, un dia o altre. Es clar que sembla una mica aviat, però...

- No, si jo, amb això, ja li he dit a n'ella, no hi tinc massa coses a dir, però espéra't, espèra't...Ja sé que no sempre em dónes la raó però aquesta vegada...Es vol casar amb un home que no és d'aqui...

- Veuràs, Ignasi, no és pas obligació que la noia es casi amb el sastre del primer pis o amb el farmacèutic de la cantonada...

- Espéra't, espèra't! Es que es casa amb un home d'un altre món!

-Ai, mira, jo dvegades sóc més de l'altre món que d'aquest.

- Això ja fa temps que ho sé, però ell, ell no és que en sigui unes

vegades sí i les altres no d'un altre món...ell n'és sempre! A veure, on et sembla que ha nascut...I ja pots apretar.

- Ai, no ho sé...potser a la Lluna, ves! Què vols que endevini jo!

- Doncs t'hi has afinat. Feia temps que no te n'havia sentit encertar cap. Ara, que t'hi has afinat i prou. T'has quedat a mig camí. Es de més lluny! De Quint, d'un estel!

- No!

- Tal com ho sents.

- Elena...

- Sí, mamà...és la veritat.

- Ja ho has sentit. Què et sembla?

- Veuràs...

- Què vol dir veuràs? Si ve d'un planeta! I li ha dit ell!

- Bé, potser no és de tan lluny...Potser...ara la gent viatja tant...

- Ah, però, així...així tu també te'l creus?

- I tu trobes estrany que ella el cregui? Que ja no et recordes que jo et vaig creure de tot, a tu? I si no em vas dir que eres d'un planeta forester poc se'n hi va faltar...A més t'he sentit a dir mil vegades que tu volies, que tu exigies, per a la teva filla, un marit especial, que volies un gendre extraordinari. Si aquest no l'hi trobes ni mai!

Ignasi Rozzo afluixà a mitges. Sabia que la noia era una Rozzo autèntica i sabia que temps endarrera hi havia hagut cosetes amb un estudiant de medicina i que costà Déu i ajuda que Elena toqués de peus a terra. Costà mig any de tenir-la al convent de Santa Perpètua i no veient durant aquell mig any altra cosa que monges en edat de jubilació. Potser un temps amb l'Oncle Pere, a París, frenaria aquell foc poderós que era Elena. I si l'Oncle Pere no ho arreglava, doncs que es casés amb aquell home que havia vingut de tan lluny, o amb un francès que ja són una mica lluny d'Amèrica...

I es trobaren a Paris, Elena i l'expedició dels homes de Grara. Ells trobaren que Paris era Paris i que seria un pecat que l'home de Quint hi passés de llarg, encara que ell hi anava, deia, només a veure Elena. L'Oncle Pere feia de guia. Es pujà a la torre Eiffel -l'amor, al principi, s'enfila qui sap a on-; s'entrà a l'Opera, lloc adequat per a lluir-hi vestits de preu, dir-s'hi coses a l'orella i dormir-hi; s'aturaren a l'Hotel dels Invàlids - se sent un estat especial veure la tomba de Napoleó,amb una gran senyora al costat;visitaren el Louvre, on fou en va que l'Onlce Pere fes de ciceroni ja que la parella només tenia feina a mirar-se mútuament; el pas per Nostra Senyora, la Plaça de la Concòrdia, el Bosc i els Camps, es podien haver estalviat, i això que l'Oncle Pere no callava mai fent-ne l'apologia. Fins que l'Oncle presentà el Paris de nit que, deia, ha fet més per França que Voltaire, el Cardenal Richelieu, els degollaments del Terror i els braços del General De Gaulle. I fou, en veritat, aquest París nocturn qui cridà i convencé a un dels visitants que de més lluny havia arribat a la vella Lutetia.

X Ja feia estona que Grara mirava obsessionat al mateix lloc.

- Encara no l'has vista prou bé! - li diu Elena, nerviosa.

Cap consesta.

- Bara pla! - exclama la noia a plena veu al veure que l'obsessió de Grara sortia amb quatre pams meys de roba que els cinc que portava moments abans. Elena insistí una pila de vegades. Fou debades. Ell romania estàtic, mirant amb una llum especial als ulls. La noia llençà l'ultimàtum d'anarse'n, que no tingué cap efecte. Acabà somicant i dient que tots eren iguals, els d'aquest món i els de l'altre...I sortí de bracet de l'Oncle Pere, el qual li anava dient, per a consolar-la, que potser molt aviat, tal com anàven les coses, d'homes d'altres móns en vindrien a desdir...

L'home de Quint seguia mirant, mirant tant com podia. Sense deixar

de vista els giravolts que ja gairebé només amb sabates treballaven a la pista de ball, recordà que algú li havia parlat de la segona. I decidí que aquella dona que dançava amb tants secrets a la vista del públic era sense cap mena de dubte la que ell esperava trobar a la Terra. "Ah,tenir una dona amb tan poca roba tot el dia per a un", pensà. Aquest pensament li fou fatal. Tot allò que li encomanà la primera que vegé, aquell no gosà dir res del principi, era aigua passada davant Jeannine -al defora hi havia el seu nom en lletres de colors-, i experimentà unes ganes irrefrenables de fer quelcom gros. I fou Paris, l'esperit de Paris noctàmbul -què hi podia fer un pobre home de Quint davant un esperit com aquell-, qui li originà aquell pensament i d'altres, i qui el portà de la mà més tard. I Paris és Paris, senyors.. Seguiren unes combinacions de llum i fosca. De Jeannine es veien les dents blanques i, devegades, els reflectors deixaven veure la noia sense gens de malta. Grara no pogué esperar que els llums tornéssin a aclrir la sala. Deixà el seu seient, travessà amparat per la fosca i guiat per Paris, la petita pista de cristall i, abans que ell mateix es dongués compte de com ho havia fet, es trobà l'obsessió als braços. No pesava gens. Ells xiscla, just quan la llum tornà, i la gent acullí l'inesperat final d'escena amb un ruixat d'aplaudiments. Grara no feu cas de res i sortí amb Jeannine a coll en mig de les mostres d'aprovació de la concurrència.

. . .

- Quants?

- No ho sé...molts.

A Tomàs Yllanoga, en plena producció, no se li feia altra cosa que un gran favor al demanar-li quants més diners millor.

- I on la teniu, ara?

- A l'"Après-Midi"

- I què li dieu?

- Res... Tampoc m'entendria...Al principi es veu que li feia una mica de por. Després m'ensenyava que, amb sabates i prou encara no era moda anar-hi pels carrers. Vaig entendre que volia diners. N'hi vaig donar. A cada bitllet gros m'esperrucava i em cantava una cançó nova. Quan acabava els diners ploreva, i ara ja sé com eixugar les llàgrimes de les vostres dones quan ploren. Ah, per què no me'n havieu parlat de totes aquestes coses!

- Quan marxem, doctor ? - pregunta Andreu Milans.

- Ella també vindrà! -intervingué Grara, joiós-. De tot diu que sí..

I sortí apressadament. Encara no havia tancat la porta que Fergusson feia aquest comentari:

- Ara és segur que marxarem.

. . .

- La senyora Michelet...el seu marit. El senyor Grara, del planeta Quint.

- Eh?

- Servidor de vostè, senyora...

- Ja el tens aquí -digué baixet, el senyor Michelet a cau d'orella de la seva esposa-. Només te n'hi mancava un així a la col.lecció.

- Del planeta Quint...Oh! -. I la senyora Michelet posà la seva mà magnífica i enjoiada, a dos dits de la boca de Grara que en besà els cinc dits sorollosament.

- Sabeu el francès, senyor? - intervingué Monsieur Michelet.

- Es igual...La meva senyora quan té gent extraordinària a prop no sap com fer-ho per a complimentar-la. Sempre té por de pecar per poc...Oimés, vinguent de tan lluny com diuen!

- Oh, el senyor Michelet! -exclamà Jeannine que havia fet les presentacions-. Però ara és el meu hoste, oi videta? - feu més per a la senyora Michelet que pel seu marit. No hi havia pas massa dones, i això era veritat, que poguéssin presumir, davant el tot-París, de portar un

home d'un altre món al costat. I Jeannine es repenjà al braç de la seva parella. La parella, seriosíssima, es tregué la cartera i obsequià Jeannine amb un magnific bitllet del Banc de França, ple de coloraines. La noia emvermellí poderosament, però es guardà l'obsequi. Hi hagué un petit duel mut entre les dues dones. Es repassaren a fons per a veure què podia oferir l'una que l'altra no tingués.

- Balla?- digué la senyora Michelet, avançant el colze en direcció a Quint, en el precís moment que l'orquestra entrava en acció.

- Si no en sap! -digué Jeannine prezsentint que anava a perdre dos punts.

- I de què servirien en aquests casos les bones amistats de Paris? - contestà la Michelet posant-se a rodar amb Grara el qual no sabia del tot la cara que havia de fer. Per a Madame el fet era portar una cara nova a prop sabent que centenars d'ulls se la mirarien, i com, al saber la procedència de la seva parella que el senyor Michelet cuidaría, segur, de fer-ne coneixedora a la concurrència....I era veritat la cosa que Madame pensava del seu marit. Aquest feia, com gairebé cada nit, amb una copa a la mà, el seu habitual inventari als camarers del bar. Quan era vist amb el xal desfet i un grapat de cabells al front, l'auditori creixía i ja era cosa sabuda que llavors el senyor Michelet no s'estava de res i les seves notes de societat eren les que tothom hauria volgut fossin les que portéssin els diaris del món elegant.

- Aquest d'ara és d'un altre planeta. Sí, és el primer que n'ha vingut...Els adoradors de la meva senyora sempre han trobat un protector amb mi. Sí...Ho he protegit tot, jo. Vaig començar protegint l'automobilisme, xòfers,...l'aviació: pilots i passatge de categoria...L'art pintors, poetes i literats...la indústria: fabricants de màquines de rentar i d'abrics de pell...la guerra: generals en cap i tinents de la guàrdia...l'Estat: governadors i ministres...Si a Paris no ens

les agaféssim així, aquestes coses, ja em diran, senyors, qui se les hi agafaria!...Vol fer el favor de tornar-me a omplenar la copa? Gràcies. Beguin, beguin...I ara estic protegint l'Astronomia. Sí, senyors, l'Astronomia...Per si algú no la conegués, la meva senyora és aquella del vestit blanc. La més ben posada del ball...

Grara tenía, abraçat, quelcom nou. Era distint dels altres dos epissodis. Aquest d'ara era tot una rialla de convit constant, un contacte viu que emplenava tota l'anatomía de l'home de Quint, que ja pensava que passar la vida amb una senyora com la que dansava tan premuda a n'ell i que no deixava mai aquella rialla tan plena d'amabilitats, devia ésser la felicitat absoluta. A mida que el ball durava, l'home anava quedant més i més ple de senyora Michelet i ja, pobret, es deia que aquella, en lloc de la tercera, era la primera de les dones que havia trobat d'ençà que baixà de tan lluny. Madame, senyora del moment, feia tots els possibles per anar acostant cada vegada més la distància de la Terra a Quint que ja no era, de bon troç, la dels milions de quilòmetres que diuen els llibres. Tot veltava a l'entwon dels dos planetes, i ells també, formant, silenciosos, per rar que sembli als astrónoms que ens llegeixin, un magnific planeta doble...

- Ja har acabat...- fa la Michelet.

- Es igual...

- Oh! -diu ella. I sentint-ho infinitament, apartá la distància dels dos móns, deixant, això sí, tot un continent tocant a l'astre forastar...Li diu que demà es poden tornar a veure, sense tanta gent al davant, que hi ha moltes coses seves que encara no les sap, que...I Madame veu, astorada, que la parella no l'escolta i que la distància de Quint a la Terra és més cada vegada. I Madame, que no està acostumada a perdre i que no es resigna que tot s'acabi en un curtíssim ball, pensa ràpidament: "Jeannine, no ho és...fa estona que aguanta

aquell vell-verd de Monsieur Lapin que mai he tingut oli per a mitja vetllada, i ara es troba en direcció contrària d'on mira ell...la filla de l'embaixador portuguès va molt mudada, sí, però no m'arriba en lloc...la Dubois, que balla amb aquell anglès que ho compra tot, tampoc, no hi mira cap allà...Aquella, tampoc, és la noia que ven flors i tabac i avui va molt tapada...La japonesa?, no crec, què sap ella de coses de nit...Però, sí, si mira a la seva llotgeta! Però si a n'aquesta japonesa no se l'ha vista mai amb ningú! I què li deu haver vist? Si no són pas ~~xxxxxxxx~~ únicament els ulls que tinc més grossos que ella...I prement el braç de Quint, li diu costant-li acceptar una derrota:

- Que no m'has entès que t'he dit que demà ens podem veure...

Cap resposta. Madame Michelet intenta fer un moviment de rotació per a provocar un eclipsi entre Quint i el Japó, però Quint és tot un senyor planeta i aparta la Terra del seu camp visual...Jeannine es planta davant la parella i contempla somrient els esforços de la famosa Madame per a posar en òrbita l'astre que fuig. Es debades. Quint no vol noses en el seu camí vers el Japó. La senyora Michelet llença un llastimós "Oh...!". Jeannine, deixant la seva parella que treballava mig adormida i que es deixa anar damunt la tantes vegades pròdiga humanitat de Madame, es planta triomfalment davant Grara amb els braços oberts deixant anar aquell "Mon cheri" que sempre li havia donat excel.lentíssims resultats. Ell, recordant com resolía les coses amb Jeannine, li posa a les mans, rapidament, unes obres d'art de Tomàs Yllanoga. Jeannine, veient que l'escena havia estat contemplada per molta gent amb rialles grasses, "Mercure!", diu amb els bitllets a les mans. Grara s'atura un moment. Cerca Madame i li fa ofrena de noves produccions del genial argentí. Les dues dones es miren furiosament sense desfer-se de les cobejades notes del Banc de França. El senyor Michelet entra en escena, i Grara pensa que ell també havia de

cobrar i fa la tercera gran donació de la nit. El tot-París no sap com fer-ho per a no perdre detall del drama que té lloc acompanyat per les estridències del jazz. El senyor Michelet, ofès fins al cap d'amunt perquè li han rebutjat la muller, "Cochon", diu. Grara pensa que ha estat escàs i fa un nou repartiment abans de marxar obrint-se pas enmig la gentada que s'ho agafa, ara, aplaudint com en un final d'òpera de preu.

- Mais, mais..qu'est-ce que c'est? - anava dient el senyor Michelet mirant-se ara les senyores adès els bitllets que portaven a les mans tots tres. Les senyores, amb milers de francs als dits s'ho diguéren tot, o gairebé tot: "Vipère", "Vieille sartan", "Cocu"..."Merde!", etc. La gent s'arremolina entron els tres personatges, i Jeannine comença un llarg recital de les activitats de Madame. Quan, sense alè, arriba al final, el senyor Michelet es limita a dir, donant per acabada la seva intervenció de la nit:

- Se'n ha oblidat algun, senyoreta.

. . .

- La senyoreta fa estona que ha sortit - deia un cambrer a Grara. Ell no contestava. Insistía senyalant les cadires buides de la llotgeta.

- Es fora, senyor.

No es donava l'home de Quint. Tenia la japonesa fins a la darrera fibra i ja ho veia tot groc. I posà en mans del cambrer uns papers pintats per Tomàs Yllanoga.

- Espereu-vos. Feu-me el favor...

El cambrer tornà acompanyat d'un senyor vestit de francès mudat, grassó, blanquíssim de cara i un gran clavell a la solapa.

-No, no, ella! - protestà Grara.

- Un moment, senyor. Jo parlo anglès...Gràcies, senyor...i penso que li puc ésser d'alguna utilitat. Es la filla de Sim Ah Kaitani, un ja-

ponès molt ric que fa poc es troba a París en viatge de plaer. Ella és la senyoreta Yaoko, i el senyor Kaitani vol que França es dongui compte que al Japó no tot són cirssantems, pilots suicides, ni gent que no sap com moure's quan hi han blancs a prop. Demà a la nit hi ha ball de gala al "Nagoya Club" i puc facilitar-vos, si voleu, una invitació. Demà precisament fa anys que es fundà Hirosaki, prefectura de Kudoji, on nasqué el senyor Kaitani. Per acabar, tant la senyoreta Yaoko com son pare parlen un anglès sense laboristes...

- Veu? - deia Yaoko mostrant a Gara, que, com el començament amb totes, només se la mirava a n'ella, un magnífic tapís representant una formosa japonesa amb els cabells cascadejant-li més avall de la línia de flotació-. El pintà, ara fa 200 anys Maruyama, qui cobrà gran fama com un dels primers pintors de l'escola realista de tot el Japó. Observi que en aquest mestrívol estudi en blanc, negre i gris, l'escarlata dels llavis és la única nota de color. I observi, sobretot, els ulls. Us miren sempre per desviat que estigueu del quadre. Veu?, la senyora no té peus. Es una de les infinites històries que tenim al Japó. El no tenir peus vol dir que pertany a les coses sobre-naturals...La història diu que el governador Shogun encarregà a Maruyama que li pintés una ànima. Llavors Shegun no era amic dels realistes i al donar aquell encàrrec al pintor pensà tirar-lo per terra a n'ell i a tota la seva escola. Maruyama es desesperà ja que ell no havia vist mai una ànima i, com a bon realista mal podia pintar allò que mai no havia vist. D'altra part, Shogun mai havia sentit un "no" quan demanava una cosa. L'esposa del pintor s'adonà del seu desesper i li pregà de dir-n'hi la causa. Quan la sabé, i com que ella no volia que Mayurama sofris, li digué que aquella era una cosa en la qual ella el podia ajudar...Estones després Maruyama sentí un soroll prop de l'estudi on treballava plorant tot pensant com ho podria fer per a no desplau-re a Shogun. Sortí i tro

bà la seva esposa al sòl, morta, amb són llarg cabell voltant-li les espatlles i, piruetejant damunt el seu cos magnífic, hi havia la seva ànima...Quan Maruyama tingué el quadre pintat no volgué, de cap de les maneres, puix que el pintar-lo li havia costat la vida de la seva muller, que anés a parar a les mans de Shogun el qual se'l volía menjar, i l'envià perquè fos penjat al temple dels seus passats, a Kudoji. El quadre possei el poder miraculós de fer plòre a torrents quan era desembolicat del seu ric mantell de seda grisa pels sacerdots del temple...

La impressió que la humanitat i el parlar de la petita Yaoko estava produint damunt Grara, era digna d'ésser pintada per Maruyama. Imparcialment i prescindint de la manera baix la qual la veia Grara, Yaoko era una filigrana i, vestida de japonesa, dues. Portava una mena de túnica blanca fins arran de genolls, on s'hi veia un gran dragó, recargoladíssim, brodat amb fil d'or. No és pas que el dragó fos res extraordinari en quant a proporcions, però Yaoko era tan menuda que sobrava dragó per una altra. Perquè la cua no sortís del vestit la brodadora havia tingut de fer fer a la cua, dotzenes de voltes...Tenia uns cabells negres, joves i brillants, pentinats en forma de corona que feia semblar encara més petita la porcelana del seu rostre on s'hi trobava, sense cap mena de dubte, el nas més bonic del món. I tota ella era un somriure pur, dolç, emmelat, captivador, que era el dot que els esperits orientals que es cuiden d'aquestes coses havien donat a la petita Yaoko per a glòria de l'Imperi on hi surt el sol abans que a molts altres.

Ella es mirà Grara quan hagué contat la història de la meravellosa obra de Maruyama i es trobà, as esperar que el seu acompanyant fes algun comentari, amb la mirada de mal definit de l'home de Quint. Era un mirar sense parpelleig, constant, sense desenfocar per res la imatge mirada...un mirar d'un home d'un altre món, enfi. Yaoko que havia passat la vida al Japó tan ple de terratrèmols, cases amb punxes i japo-

nesos, pensà que potser aquell home era un escoltador d'ofici al no sentir-li la veu, perquè:

- Si és que li plauen les històries...miri: Aquest sabre és el mateix que usà el nostre primer avant-passat conegut, Shigayori Okamura quan Tamatsa Ah li robà les mirades de Nio, la seva jove muller...A cada generació un o altre dels nostres l'ha de fer servir aquest sabre...El darrer que ho ha fet fou el meu avi que feu bocins a una germana seva perquè la trobà al jardí diguent la bonaventura a un convidat...El meu pare encara no l'ha fet servir, i la tradició de la nostra família diu que quan algú deixi de rentar un agravi a cops de sabre, els esperits del més enllà del Japó, que a casa nostra són molt més enllà que els de França, no li franquejaran les portes del paradís...i els japonesos ens agraviem per coses que aquí, es veu, la gent s'agafa molt més bé.

I Grara seguia mirant i prou. La petita Yaoko li feia una impressió ben diferent de la que l'hi havien fet les altres tres que portava conegudes. La fragilitat i delicadesa de la noia, la mervaella de porcelana viva que tenia al costat, el mantenien com espantat. Tenía por de trencar-la només d'enraonar. La porcelana al sentir-se tanta estona la mirada d'aqeull home al damunt emvermellí una mica i el blanc delicat de les seves galtes formà, amb el vermell del rubor, dues minúscules i magnifiques banderes japoneses. Com que ell no es decidía a dir res, Yaoko, que tenia a gran honor fer agradable l'estada dels convidats del seu pare, seguí mostrant a Grara les coses que Sim Ah havia portat del Japó. Li mostrà perles que eren pàgines viscudes de sang, suor i llàgrimes; una camisa de dormir de la filla d'un parent de l'emperador, amb un petit trau en un lloc de compromís, el lloc on és obligació de portar a cap l'anomenat hara-kiri; un anell de Mah Lio Ti, que recorregué tot el món per a conseguir l'amor de la seva cosina, la bella Ah Jo, que sempre li fugía...

- Ui, si n'ha portades de coses el meu pare! Jo ja li deia que anàvem

massa carregats, però ell contestà que als francesos calia enlluernar-los una mica i fer-lis veure que hi ha quelcom més que Versalles i Monsieur Citroen...

La noia anava acabant els temes i encara que estava conveçuda que es trobava davant un escoltador de categoría, desitjava que la seva parella fes quelcom més que escoltar. I canvià de tema.

- Fa calor...- va dir.

Cap resultat. Yaoko, com a bona japonesa era pacient i sabia que la tenacitat es veia moltes vegades premiada si era portada a cap sense defalliments. Portà Grara vera un finestral, l'obrí i, plena de mel:

- Paris! - digué.

La tenacitat japonesa tingué un petit premi, mínim, però premi tanmateix,

- Paris?...Yaoko!

La porcelana s'animà.

- Quants estels!...Qui sap quanta gent se'ls mira en aquesta mateixa hora. Japó m'agrada molt, però qui hi pugués pujar allà dalt...M'agradaria veure'l de tan amunt...

- Yaoko...Yaoko...jo l'he vist el Japó d'allà dalt..Jo he vingut de Quint per a trobar-la, però...però ara no pari de dir-me coses, per favor! Yaoko, no n'he trobada cap com vostè...Jo...

La noia, per japonesa que fos, se'n sentí ben cofoia d'aquell elogi, i sabent que la seva petita conferència l'havia originat, es tornà més de sucre qu'abans i provà amb un incruent Pearl Harbour de conseguir potser alguna cosa més que elogis. I dissertà, ja a dretes, sobre coses de la seva terra plena de flors. De quan els primers dels primers es van establir a Sakhalin; de quan hi anaren els mongols, de pòmuls sortits, per Corea, i els malais, de pell bruna, pel Sud; de quan, en anys que ni els avis dels avis de Mao existien, la poderosa cultura de Xina fou destil.lada pels japonesos; de quan aquella raça mestissa del principi es multiplicava fins a l'infinit, i els volcans, que els mou-

en forces que no es poden contradir, trobant que n'hi havien masses, es dedicaven a suprimir japonesos com si haguéssin vingut al món amb menys treballs que els altres; de quan Japó es tancà dins les seves illes i no deixà que ningú que no fos japonès formés part del cens de la nació...contà la història del punyal animat del vell Michio, que tenia el poder de mirar; contà com els esperits, que al Japó són molts i ho poden tot, volien fer de totes les illes un gran jardí ja que ells viuen d'aromes, però que per haver arrancat els primers japonesos massa flors, els esperits els privaren de créixer...contà que els emperadors són descendents del Sol, que la gent no se'ls pot mirar, i que els americans havien tirat per terra aquestes lleis fonamentals amb dues bombes i perquè tenien més petroli...Ui, si en contà de coses del Japó la petita Yaoko!

- Més...-deia a l'acabament de cada epissodi el pobre Grara.

Fins que és clar, vingué un moment que fou de debó que la noia acabà els temes i, al veure que ell no passava d'un "Més!", digué ja sense massa sucre:

-En fi, ha escoltat una veritable guía del Japó. Ara parli'm vostè del seu de pais, que bé tinc dret a escoltar una mica, jo...I ja no dic res més si vostè no parla!

- Yaoko...jo...potser abans no m'ha entès bé...Jo sóc de Quint, del planeta número 1312. Què hi vol fer, però en sóc. I per a trobar-la a vostè he vingut a la Terra i he passat tres anys empresonat...i Yaoko

I Grara posà en joc les dues úniques coses que en questió de senyores portava fetes d'ençà que sortí de la Gran Penitenciaria de l'Estat: Voltà el Japó abans que aquest tingués temps de dir res,sense recordar que moments abans havia tingut por de trencar la porcelana només de parlar, en besà extra-territorialment els crissantems i, cosa incomprensible per la noia, amb la mà lliure, ja que amb un braç sol tenia el Japó més que bloquejat, provocà una petita pluja de bitllets de mil...

-...I aquí tenen, senyors -deia Sim Ah Kaitani a un estol de seguidors de diplomàtics i gent de gran cartera-, el famós sabre de Shigayori Okamura, el sabre que ha treballat més fi del país. El primer d'usar-lo a la nostra familia fou el propi Shigarori per a corretgir les mirades de la seva muller que es veu que mirava on el seu marit li havia dit que no mirés. Té una fulla i un tremp a prova de cops. Els centenars d'honors que ha rentat aquest sabre!. Jo sóc el primer de la nostra branca que encara no l'he fet servir...

Quan obria la porta, Grara, amb la petita Yacko tremolant-li als braços, deixava anar damunt la noia el darrer bitllet de mil que portava.

- Dacho! Totemo nozomi ga nai! - exclamà al veure l'escena Sim Ah Kaitani.

Yaoko deixà anar un "Oh!"llastimosissim endevinant el drama que s'encetava. Gara quedà mirant-se el que podia haver estat el seu sogre sense saber el per què del seu esveramen en japonès. Els acompanyants del senyor Kaitani no sabien què fer.

- L'honor, senyors!. El sabre!!- xisclà Sim Ah, i abans que ningú pogués reclamar calma, amb una lleugeresa impròpia de la seva edat però que tots els japonesos tenen quan balla l'honor, prengué d'una revolada el gran sabre de Shigayori, rentador de les taques de la familia, i es llençà damunt la parella al crit de: "Tokutakai kiku Nihon!"

Grara no l'entengué el "Tokutakai kiku Nihon", però sí que el cop de sabre anava per a ell, i quan Sim Ah, amb els ulls clucs per a pegar més fort intentava posar el seu gra de sorra a la tradició familiar demostrà, amb una finta perfectíssima, com s'agafa les coses la gent de Quint quan hi ha sabres pel mig, i el peu dret de Sim Ah rebé el formidable cop destinat al qui, segons pensà l'atacant, estava comprant el "sí" de la seva filla. Aquesta fugí cridant al veure la trajectoria final de l'arma. Sim Ah, amb el sabre clavat al peu, mirà desesperadament la fugida dels dos causants d'aquella fatal intervenció, i digué

estret de dents:

- Desenganxaeu-me'l!

Mentres els presents intentaven la lliberació del peu de Sim, un gran crit extremí la terrassa del Nahoya Club. Els convidats dubtaren uns moments entre acabar d'arrancar el sabre del peu dret de Sim o anar al lloc del crit. Es trobaven en terreny de ningú quan una senyora, que fou la del crit, entrà amb cara esperverada diguent que la senyoreta Yaoko, darrera un paravent, estava iniciant un hara-kiri.

- Jo ja li he dit que son pare ja s'havia clavat un sabre al peu...!

- Senyors - deia estones més tard Sim Ah Kaitani acomiadant els seus convidats-, jo n'aniré coix tota la vida i tindré una filla amb un forat al ventre, però no em negarà ningú que l'honor de la nostra família és tan net com el deixà anys endarrera Shigayori Okamura...Bona nit tinguin.

. . .

-...i no cal que us ho agafeu així. Jo us dic que no totes les dones d'aquest món nostre són tallades del mateix patró, ni els diners ho arreglen tot...Si voleu la més maca, sempre n'hi ha una que n'és més que l'altra. Allò que cal és l'quilibri, sabeu? Si una us fa una mica el pes, penseu-vos que és la millor de totes i ja està. No us hi capfiqueu més. Del contrari no viurieu mai tranquil. I aquí, de dones, en sobren. Podeu anar triant abans de dir "Ara!". Ara, quan ho digueu, que sigui ben dit . I si la tria us surt malament, aquí no tenim més remei que conformar-nos...Ja hi ha gent que canvia sovint, però és com un vici. Quan s'ha canviat una vegada ja no es té aturador i es pensa que s'ha d'anar canviant fins que es trobi la millor, la qual, com que no existeix, no es troba mai per vegades que es canvii. Hi ha hagut canviadors que al final han tornat amb la primera. Sí, no les enten massa gent les coses que hi ha dones pel mig...Ara us cal una cura de repòs. I la farem. Veureu que aquí, sense dones, també hi han coses que valen la pena...

I els homes de Fergusson portaren Grara pel pelegrinatge de l'oblit. S'intentà enlluernar l'home de Quint amb la Costa Blava francesa que els homes de Monsieur Poincaré cuidaren amb el mateix amor amb el qual abans cuidaven les coses de la cuina. Sí, ja mirava el pobre Grara, però els entesos deien que no era un mirar absolut. Bordejant la Rivière italiana, on per més esforços que feu Mussolini la francesa li portava molts anys de flors, color i savoir-faire d'avantatge, el portaren a Gènova la Gran on la gent, pensant-se qui sap què de les coses de l'altra vida s'ho gastaren tot per a fer el millor cementiri del món...Fou en el famós Palau Reial de Gènova, al mostrar a Grara les meravelles de Rubens i del Tizià, que aquell digué, mirant una obra d'aquest darrer:

- A Grusp hi ha un quadre d'aquest home!

- Amic - se li contestà-, aquí ja se'l tenia en un concepte molt elevat, però la veritat, no em penso que haguès anat tan lluny com dieu!.

- Doncs us dic que vosaltres mateixos jurarieu...podreu jurar, quan vegeu el quadre, que és la mateixa mà que ha fet les dues teles...Però si aquesta cara, el color d'aquest vestit...si és ben igual...

- A mi m'hauría agradat veure-li fer bitllets de banc al Tizià - comentà Tomàs Yllanoga.

A Milà Grara trobà que ja valía una mica la pena d'haver vingut de tan lluny al veure els marbres del Duomo. Es clar, l'equip que acompanyava Grara s'havia fet famós en actvitats que res tenien que veure amb el Duomo i els seus misteris, però Andreu Milans es passà tota una nit contant al seu hoste la història d'aquella blonda de pedra.

-...No, no són homes com els demés els que porten a cap construccions com aquesta. Aquí, al menys, només un surt un cada segle i segur que el seu pensament és mogut per quelcom extra-humà...I encara que per a tu les dones que has vist ho són d'extraordinàries, encara cap dona, pe cames ben fetes que tingui, ha estat capaç de fer un monument com aquest! I encara et diré més, de la manera que ara els homes es mouen

a casa nostra, és ben segur que mai més ningú farà res que s'assembli a n'aquest Duomo únic.

A Milà, mentres hi hagué monuments per a contemplar, i n'hi ha quisap-els, tot anà bé. Les dones havien deixat en pau el pensament de l'home de Quint, i l'anada al planeta era considerada molt probable. Però a Milà, a més a més de la Basilica di Sant'Ambrogio, del Castello Sforzesco, el Monastero Maggiore, Sant Simpliciano, el palau dell'Ambrosiana, i l'Arcodella Pace, entre els altres, hi ha, senyors, el teatre alla Scala, i al teatre alla Scala, hi ha dones que canten. La primera tiple lleugera que Grara sentí, esbandí en pocs moments el récord de palaus, arcs, monumets, esglésies i convents que l'home havia emmagatzemant d'encà que era a Itàlia. Ell es jurà, pobre, que no passaria d'escoltar-le i mirar-les les tiples lleugeres, tal com devien fer la majoria dels espectadors a les funcions alla Scala. Tres dies després d'haver-se fet aquell jurament se li escapà, després d'haver sentit Berta Fellini cantant "La Bohème":

- Ah, si jo em pogués casar amb una tiple lleugera!

I, ja, visqué noèms amb aquests mots al moll del pensament. I per a veure si la seva tiple lleugera era una dona com les altres , per a veure com era una dona que cada nit tenia centenars d'espectadors dempeus aplaudint sense parar, l'esperà a la sortida del teatre. S'adonà que no era sol esperant. Cada vegada que sortia una senyora de les que havien dit coses amables amb solfa una estona abans, s'avançava un espectador, li oferia el braç, ella s'hi repenjava rient, i es perdien tots dos, unes vegades pels carrerons sense massa llum que volten el famós teatre, altres via Manzoni avall, entre llums i cotxes. Quan s'anava via Manzoni avall, és que "ell" volia que la gent s'adonés que portava al braç quelcom que no l'hi podia portar tothom. No era una il.lusió de Grara, no, ell ho veia ben clar. Acada sortida d'una senyora per la porta dels artistes, es repetia la mateixa operació.

Ella mirava una mica, esperant, i ja, del grup d'esperadors sortía algú avançant el colze a recollir la bella ofrena que feia el teatre alla Scala cada nit als afeccionats al bell canto o a les senyores que el practicaven. Devegades elles sortien moltes a cop i, per més que fóssin, sempre hi havía braços a punt. Aquestes devien ésser les del cor general perquè gairebé cap trobava esperant-la mans enguantades ni barrets de copa. Fugien, amb por de fer tard, fosca enllà, ocupant cada parella tan poc espai com podien -és a base d'estavlviar en coses que no tenen importància que els pobles es fan grans-...Devia acostar-se'n una de notes cares perquè els esperadors es movien nerviosament diguent coses que Grara no entenia. "Cal afanyar-se -pensà ell al veure com es feia a Milà per a tenir senyora-, perquè les tiples un moment o altre s'acabaran". I quan la tiple lleugera causa del nerviosisme dels que esperaven feu la seva aparició, Grara trencà el cercle d'esperants i, apressadament posà el seu braç dret en angle recte davant la tiple. Aquesta, que portava una gran pell blanca voltant-li el coll i mitja cara, i que devia suposar, es veu, que algú l'esperava, s'agafà al braç de Grara sense mirar-ne el propietari. La tiple lleugera,a més a més de bona veu, era abundosament formosa i l'home de Quint pensà que potser sí que aquella seria diferent de les altres i, de nou, no hi hagué res més, per a ell, que no fos la humanitat esplendorosa que portava al braç que resultà ésser la mateixa Berta Fellini, tiple lleugera del teatre alla Scala, de Milà. Què s'esdevindria, què faría i què diría? No ho sabía. Unicament volia saber que portava al braç una dona que cantava com els àngels i que era molt més bonica que les que fins llavors havia vist...Un cotxe s'aturà davant la parella. Un xòfer uniformat obrí la portella del vehicle i, davant l'estoració dels habituals assistents a la funció que tenia lloc cada dia després de la del teatre, Berta i Grara s'acomodaren a l'interior d'un magnífic Rolls que se'ls emportà carrer avall...Un dels esperadors armat de barret de copa, mono-

cle, ram de flors i bastó, restà com si viés visions, tant, que acostant-se al "Private" del Teatre, digué a Bruno, l'emplat nocturn:

- Que aquest és el Teatre alla Scala, ja ho sé...,però estimat Bruno, jo sóc Beniamino Totellini, si o no?

- Fa una pila de temps que ho és, senyor, i jo li desitjo que ho sigui essent per molts anys.

- Gràcies. I tu has vist la Fellini pujar al meu cotxe, no?

- Sí, senyor.

- I has vist que el que hi ha pujat no era jo, veritat?

- Sí, senyor.

- Així no és que m'ho hagi pensat. No hi entenc pas res, però la culpa no és pas teva...

I donà a Bruno l'acostumada propina.

. . .

Interior del Rolls de Beniamino Totellini.

- A casa! - ordenà la tiple lleugera pel telèfon interior al xòfer. I alçant-se orelles amunt la pell que portava al coll, s'acurrucàa a l'encoixinat passant l'estona mirant-se el clatell del conductor, a quin clatell, i això que l'examinà curosament, Grara no hi sabé trobar res extraordinari. Passen uns minuts. Grara descobrí que el posat d'ella era d'estar enutjada d'allò més. Les altres havien sortit rient del teatre i ara devien estar cantant alguna cançó en privat a l'orella de llurs acompanyants. I mentres intentava trobar com dimoni anaven fetes les dones d'aquell món, ella, sense apartar els ulls del clatell del xòfer:

- Quina hora és? - digué.

- Sí! - contestà Grara per a veure si ho endevinava.

- Gràcies! - fue la tiple.

S'escolà un minut, i fou ella qui tornà a demanar la paraula.

- No, si ara resultarà que l'enfadat seràs tu. I ja saps que l'enutjada

sóc jo..I amb tot el dret que hi tinc! I et faig avinent que m'han proposat que em casi...I que demà, demà, sents?, tinc de tornar la contesta...I aquesta vegada no em conveceràs...La gent en pot haver pensat les coses que hagi volgut de tu i jo, però jo sé i tu també ho saps, que no hi ha hagut mai res d'allò que la gent es pensa...

Feia frases curtes, amb segons d'intèrval. Grara -què sabia ell de com eren les coses d'aquest món, esperava sentir-la cantar d'un moment a l'altre. Ell no volia saber res més que portava una tiple lleugera al costat i no comprenia una tiple, sobretot lleugera, d'altra manera que cantant.

-...I a mi no em dóna la gana, perquè no me la dóna, de passar-me la vida cantant perquè acabada la funció el més important fabricant de conserves d'Itàlia, segons ell, em passegi per les cases de nit de la ciutat perquè la gent el vegi al costat d'una dona jove i guapa, sí jove i guapa...Perquè has de saber que jo tinc dret, tan dret com qualsevulga altra, a fer de mi tot allò que em plagui. I ja que hem començat, vull acabar. Cantaré quan em donarà la ganas sense gent que piqui de mans i músics que toquin...Cantar, estudiar, cantar! No vagis a la platja que l'aire de mar és humit; no vagis al cinema que l'aire és viciat. No pots anar al camp, on l'aire hi és bo, perquè ha de venir el mestre a repassar el final del tercer acte; no mengis massa que és dolent pels aguts...Mira amb cara riolera a la llotgeta número dotze que hi ha el senyor Graziani que aguanta la temporada...No, no i no! S'ha acabat!

Silenci al camp de Quint. La Fellini respira adelaradament, com si acabés de fer una intervenció a les taules. Però seguí parlant. Ja ho havia dit que ho faria.

-...A tretze anys, perquè un senyor va sentir-me cridar al veure una rata -aqui la Fellini xisclà i Grara es pensà que havia arribat l'hora dels cants-, "Senyoreta" va dir-me, "Vol fer el favor de tornar-hi?"

Vaig xisclar de nou, i ja va estar. D'enç-à de llavors he fet centenars de milers de xiscles...Tres anys a una escola plena de gent que cantava fins dormint; tres anys més a un Conservatori on, si tenies la desgràcia de fer un "la" en lloc d'un "sì", semblava que s'havia mort algú de la familia; i, ja, fer gairebé vida marital amb un piano amb els pianistes més venerables que s'han fet. Una gent que sense tenir els dits damunt un piano faria anys que s'haurien mort, i que només esperaven el moment oportú per a dir-te: "Senyoreta, s'ha deixat una nota", i que era tot allò que deien a una noia jove que la tnien al costat mesos seguits...I, mentrestant, els millors anys de la meva vida havien passat entre claderonsa, semifuses, blanques negres..tenors que em doblaven l'edat amb l'alè carregat de ceba per mor de la veu...sempre la veu, com si no tingués altres coses jo, que la veu...I assatjos i més assatjos, i sentir-te, segons les òperes que cantaves, com et fan l'amor amb música amb centenars de persones que et miren, un amor que dura, anant bé, només que els darrers compassos del tercer acte...I al damunt d'això, vells que t'acompanyen en automòbil perquè la gent es pensi que són joves...Doncs, havia dit prou? Ho torno a dir: Prou! Queden deu funcions d'aquesta opera, no? Doncs que les canti qui vulgui! Jo tinc vint-i-set anys i no em vull recordar més de La Tosca, de Madame Butterfly, de La Traviata, del Barber de Sevilla ni del de la cantonada! I ni precs, ni diners, ni amenasses t'hi valdran aquesta vegada. I si vaig malament, millor... I...però digue's alguna cosa, digue's que no, digue's que tinc compromisos que no puc deixar, digues'm'ho, que tinc ganes de xisclar per acabar d'una vegada...

I feu un gran xiscle.

- Més! - digué Grara al sentir aquell bé de Déu de xiscle.

Per primera vegada ella emergí un ull d'entre els plecs de la pell

on s'havia redossat mirant en direcció del seu acompanyant. Estigué uns segons com si es resistís a creure el que estava veient. Aquell home no era Beniamino!

- Giovanni! Giovanni! - exclamà.

El xòfer que devia tenir instruccions especials per a quant sentís crits, baixà, sense tomabr el cap, una cortineta que deixà invisible aquell clatell que una estona abans tant havia preocupat a Grara.

- Però, qui és vostè? Què hi fa, aquí? Com hi ha entrat!

Desorientació en el camp de Grara al veure l'espant reflexat en el rostre de la tiple lleugera. Se la mirà mostrat-li el braç, amb el millor dels seus somriures. Ella, si bé trobà que aquell home tenia un mirar especial, s'anava espantant cada vegada més. I ell, espantada i tot, la trobà divina, molt més que Elena, Jeannine, Madame Michelet i que Yaoko. I no parava de mirar-la somrient. La Fellini, al veure'l amb aquell posat qui sap què es pensà i comença a sanglotar llastimosament dient, entre sanglots, que ella no era la que es pensava, que no era altra cosa que una pobra noia que no havia tingut més tractes amb els homes que els que es poden tenir de passar la vida voltada de músics, de tenors grassos i de dons de pit. Jurà que Beniamino, malgrat anar-la a esperar cada nit en automòbil i portar-la a llocs frequentats per gent que surt quan la majoria dorm, no havia passat mai d'agafar-la d'un braç, i encara quan hi havia algú a prop...de comprar-li algun vestit, joies, moneders...I en veritat que ben poques coses en sabia Berta Fellini, d'aquest món, i que tota l'experiència que dels diversos actes que dones i homes porten a cap, era la que havia trobat a les òperes que havia cantat. I mai n'havia cantat cap encara quina acció tingués lloc dintre un Rolls amb un desconegut per company de viatge...Al veure que aquell home era insensible a les llàgrimes es donà més que mai a pensar que s'anava a esdevenir quelcom esborronador, que, com que ella en alguna de les seves òperes ja ho havia mig cantat, pe-

rò una cosa és cantar-les aquelles coses i l'altra viure-les...De cop la tiple cansada de plorar, tingué una idea que se li plantà diàfana en ple pensament."No haver-hi pensat més aviat, es digué, que m'hauria estalviat plors". I:

- Tingui! - digué obrint un voluminós moneder i oferint a Grara un bon grapat de bitllets del Banc d'Italia-. Amb aquests diners en trobarà una pila que valen més que jo, que en aquest món només hi sé cantar...

L'home de Quint quan més anava menys les entenia les coses de la Terra. Fins feia poc, era ell qui feia donacions en metàl.lic a les dones. Ara en trobava una que n'hi donava a n'ell, de diners. I sense deixar de somriure, feu que no amb el cap. La tiple pensà que era un home car, aquell, i:

- Si és servit - digué donant-li un collaret de perles.

Al collaret, al veure que el posat d'ell no mudava, seguiren les arracades, dos anells...Ell seguia movent el cap en sentit negatiu. La noia estava convençuda que si no pagava més hi havia l'honra en perill i segui defensant l'honor d'una manera heroica. Aportà a n'aquella defensa, la pell que fins feia poc l'havia mantinguda d'incògnit, una capa d'ermini que deixà al descobert un vestit blanc liberalíssim al coll i a l'espatlla que motivà un gran sospir del seu acompanyant. La diva cregué arribat el moment de perdre-ho tot si no donava més coses, i a la capa d'ermini en seguí el vestit blanc, fins que al cap de cinc minuts la Fellini ja no tenía res més per a donar. I ell seguia esperant La noia pensà, en aquelles alturas: "Jo, si passa quelcom, he fet humanament tot el possible perquè no passés". Al veure que l'enemic no cedía, tornà a plorar com una Magdalena per a veure si les llàgrimes adobaven alguna cosa. I seguí un curt diàleg anglo-italià que, com molts que han tingut lloc no es distingí pas, precisament, per deixar les coses arreglades. Ell no comprengué per què ella li havia fet do-

nació de tot el que duia posat. No acceptà pensant que, veritablement a les dones no hi ha qui les entengui. Sobretot perquè ella plorava abans de despullar-se i seguia plorant sense gens de roba, en forma de quatre, dintre el Rolls de Beniamino Totellini. Les contestes a les dissortades frases de la tiple, eren sempre les mateixes" A song!". Fins que al veure que ella no parava de gemegar li posà la mà delicadament als cabells. La tiple lleugera, al sentir-se la mà al cap, pensà que allò temut havia arribat. La desorientà, però, la veu d'ell, dolça, suau, manyaga. Ella, a través de les seves òperes, creia que la causa de la seva por havia de tenir lloc entre crits i trompades -els seus tenors feien sempre uns aguts formidables en les escenes d'amor-, i es mirà descobrint tan poc ull com pogué, el seu incomprensible company de Rolls. Ell seguia amb el mateix posat de quan les primeres remeses en paper moneda. Aquella mirada no era la d'un home que està contemplant una senyora sense roba. Què esperava, doncs, aquell desconegut? Ella no podia passar-se la nit, que era fresca, en aquell estat esperant la cosa pitjor. I,

- Bé, senyor, una cosa o altra!- digué.

- Una cançó...una cançó...La meva il.lusió seria casar-me amb tu per a sentir-te cantar d'un cap de dia a l'altre...Perquè això sigui possible he vingut de Quint a la Terra...

- I pensar que tot això em passa -gemegà la pobra Berta-, per a cantar bé La Bohème!.

Grara, és clar, de tot no entengué més que "La Bohème", i un gran somriure l'encantà tot. I prement-li les mans,

- La Bohème, sí La Bohème! La que has cantat aquesta nit al teatre...

I Berta Fellini tingué la segona idea de la vetlla. "Perdut per perdut, provem-ho", pensà. I començà a taral.lejar la famosa òpera. Mai havia vist una alegria com la que es pintà al rostre del seu guarda-roba, però com que no li havia tornat ni una mitja d'embadalit com esta-

va escoltant-la, la tiple comprengué que per segona vegada a la seva vida s'havia de guanyar el vestir cantant. Cantà la seva particel.la com mai ningú no l'havia sentida alla Scala i potser en lloc més, sobretot en quant a la manera de presentar-la feia referència. A mig cantar senyalà una determinada i capital peça de roba...Ell la hi donà sense acabar d'entendre per què la hi demanava si abans...però ara ella cantava i Grara no volia pensar en res més. Berta Fellini s'anava posant roba sense deixar de cantar. Quan cantava la seva part de "La Traviata" ja anava presentable i, al refilet final de "La Tosca" ja anava per a sortir al carrer. Un parell d'intervencions de la Margarida del "Faust" li valguéren lesjoies i a les poques notes de "Luccia de Lammermour" ja tornava a tenir la seva primera donació en bitllets de banc...L'home de Quint ni respirava. Estava literalment encantat. Ni s'adonava que la tiple lleugere anava ja del tot vestida...I la tiple lleugere tingué la tercera idea de la nit per a sortir tal com havia entrat del Rolls de Beniamino Totellini. Obrí una finestra del cotxe i, xisclant a tot xisclar, comença cantant, a dir que dins l'automòbil hi havia un intrús que volia fer amb ella un disbarat gros. El Rolls entrava en aquells moments dintre el seu barri on Berta Fellini tenia gent que, per ella, ho hagués fet tot.

- Se'ns volen emportar Berta! - deia la gent sortint a les finestres.

Fins que el cotxe es parà, algú obrí barroerament una de les portes i feu sortir de forma poc amable al pobre home de Quint que rebé, en pocs minuts, milions de cops d'italians els quals, per a no perdre una bona veu, sempre estan a punt de donar. Es quan els han de donar per altres coses que devegades no ho fan prou bé...

. . .

-Què us sembla? - preguntava Andreu Milans a Grara, uns dies després d'aquella funció d'òpera extraordinària, mostrant-li la badia de Nàpols

- Si us haig de fer content, us diré que és millor que cap tiple...
- "Vedere Napòli e dopo morire" - diuen els d'aquí, la qual cosa segons Robinson, vol dir: "Veure Nàpols i després morir".

El petit grup, menat pel Guía, havia arribat vora un dels orgulls d'Itàlia: El Vesuvi.

- I aquest, senyors, és el Vesuvi, molt més vells que cap de nosaltres. Ell ja fa centenars d'anys que treu foc pels quixals -anava dient el Guía-. Es clar que ara també serien morts igualment, però a l'any 79 de la nostra Era, el Vesuvi ja enterrà Pompeia i vint-mil ciutadans seguiren la sort de la ciutat. I el torrent de cendra encendrà igualment Herculano. I dessota l'allau desapareixia de la mateixa manera Stabia...Es troben, senyors, dalt del Vesuvi. No en pot tenir tothom de volcà. I un volcà en actiu, senyors, que avui, demà, la setmana entrant, pot tornar a enterrar vint-mil italians. La darrera vegada que treballà fort fou l'any 1906. Un riu de lava de cinquanta metres d'amplada baixà de 1335 metres fins a tocar Torre Annunciata passant per Boscotrecase! I la meva casa, la Casa del Guía i jo teniem aquell riu de lava dessota nostre. Deixà anar cent milions de metres cúbics de cendra i palilli...cent milions de metres cúbics, senyors! Tot, des de l'antigua Pompeia fins a Cercola, Pollena, Marsiglia, Vitiello, tot quedà cobert per vint-i-cinc ventimetres de cendra. De l'altre costat, Ottajano i S. Giuseppe quedaren plenes de lapilli...I Carilla, Zabatta, Madnadella Scala. Bocci, entre altres figuraren en el programa. Mirint-se'l bé, senyors. Es un volcà constructiu. Quan no té; feina al defora es va fent ell tot sol la seva muntanya. La piràmide que es veu des de Nàpols l'ha feta en menys de 1800 anys. Ara, quan s'enfada es juga la feina de segles. L'any sis les explossions s'emportaren el seu cimal i l'alçada del Vesuivi disinui en 112 metres. Això no ho pot fer més que un volcà italià...Són tres mil lires, senyors...Gràcies, gràcies...Si el volen veure de més a prop

són mil lires més i, si volen, els puc preparar una petita erupcionetà i tot...Gràcies, gràcies...Això donava gust de veure ara fa dos mil anys! Plini el Vell, rebia carta de Misseno avisant-li el daltabaix i dient-li que els pobles de la costa únicament es podien salvar permar. I la tarda del 24 d'agost l'almirall sortí amb l'intent de socórrer els espantats habitants de la costa. A Herculano el desembarc fou impossible degut a les corrents de fang, les mateixes que havíen enfangat la ciutat fins a una alçada de vint metres. I, un detallet, senyors, que es farà quedar molt bé pertot on vagin i parlin del nostre estimat Vesuvi. Aquest secret costa cinc-centes lires, però són ben pagades, senyors...Gràcies, gràcies...Ni en la catàstrofe de l'Antiguitat, ni en la de Castellamare, intervingué la lava com element destructor. El pobre Plini morí precisament a Castellamare enverinat pels gasos mefitítics que portava el vent...

A poques passes s'alçava cel amunt la columna piniforme del volcà. Un soroll especial, com una colla de xantres de gran corda baixa, acompanyava la sortida d'aquella inacabable fumera. Grara es mirava el Vesuvi amb els ulls molt oberts. Durant centuries els volcans en feren de totes a Quint, i ara en tenia un de la Terra a dues passes.

- Quant voleu, per a portar-m'hi més a prop?

- El preu és el meu segur de vida, senyor. Pensi que no hi ha cap Companyía al món que m'hagi volgut assegurar. "Assegurar un home que dorm tot l'any al costat del Vesuvi?"em contestaven totes qual els deia de què es tractava...D'aquí ja no es pot passar, però si aquell senyor que paga, ho mana, passarem.

Tren, sense trampa, a tocar la boca del Vesuvi. La terra s'extremia dessota d'ells. La calor era asfixiant. El roncar del volcà feia tremolar les cames, pensar en l'eternitat i, a segons qui, en devallar cràter endins.. El Guia anuncià que si volien i pagaven, tindría lloc una petita sessió de gala en honor d'ells. Cobrà amb lires impecables

de Tomàs Yllanoga i, encara no havia tingut temps d'acabar el seu acostumat seguit de "gràcies, senyors", que el volcà feu una ràpida multiplicació del seu roncar, unes explosions de preu feren retrunyir el sòl i cossos sòlids s'enfilaren per la gran soca del pi de fum que passà del blanc dels dies normals, al gris primer i al vermell pujat després. L'atac volcànic obligà a la comitiva a col.locar-se a posicions previstes i durant uns segons no es sentí altra cosa que aquell concert de grans elements de percussió, com si fos un anticip d'allà on podia arribar el Vesuvi en qüestió de sorolls. A poc a poc s'anà desenvermellint la columna de fum i el volcà retornà al roncar dels dies que no hi havia sessió.

- No es pot anar més a prop? - demanà Grara.

- Ah, el senyor vol veure la fera de més a prop! Encara ningú s'hi ha vist en cor i això que n'han vingut que, com el senyor, eren atrevits. Seguiu-me...

Donaren ja ells dos sols, la volta al con del cràter. Al damunt seu la fumera pinifome semblava haver-se solidificat. Els xantres havien acabat de discutir i parlaven amigablement. La parella s'enfilà: per la paret del con. La columna de fum sorgia de pocs metres dessota d'ells, d'n con més petit situat al fons de la gran boca exterior. Abans de devallar, el Guia es mirà el seu company. Ell sabia que el Vesuvi a n'ell el respectaria per una pila de raons. Ara, a un foraster...

- Sí, sí, avall - digué Grara a la muda pregunta del Guia.

Devallaren. La calor creixía per moments. Els dos homes avançaven silenciosos, l'un per a demostrar que un Guia del Vesuvi era un Guia del Vesuvi, l'altre per a veure, pobret, si tot un senyor volcà era prou per a treure-li del pensament la moixor que unes dones de la Terra li havien encomanat. Arriben al peu del con interior. Abans de continuar, el Guia diu:

- Va?

- No sé què voleu dir, però va!

La conversa dels xantres se sent ja a quatre passes. Dintre poc els podran veure i tot potser. El Guia ha arribat al capdamunt del con interior i s'ha agegut a la superficie inclinada. La soca del pi de fum li desdibuixa més de mig cos. Amb signes, diu al seu company que fassi com ell. Ell creu i, de moment, no veu altra cosa que fum. Ben aviat però, contempla el glatir del cor del colós. Era un cor de llum i a cada batec en seguia una resplandor vermella, viva. L'espectacle era temptador, fascinant, únic...

- Fugi, que explota !-exclama el Guia veient una resplandor vermella més forta que les altres. I fuig corrents.

Grara no es mou. Sent extremir-se el sòl dessota seu en proporcions alarmadores. Infinitat de pedres toves i enceses pujen i baixen demunt el cor del Vesuvi fins que són llençades a grans crits qui sap a on segurament per a castigar que uns ulls humans l'hagin vist sense res al damunt. Més l'home de Quint no es mou fins que li ha vist tot. El foc, pensa, és igual que a casa. Ara, les dones...

. . .

Es feu tard i es decidí passar la nit a la Casa del Guía. Era una casa reduida, neta, que tenia la virtut d'encomanar una sensació especial, de mal dir, produida al saber que tenia una cosa tan inflamable com un volcà per veí de pis. Sopen vora una finestra que dóna de ple al golf del "e dopo morirre", i el Guia els diu que menjaran spaguetti, " I nostri spaguetti signori, ci hanno dato piu fama a Italia che il Dante e anche Mussolini!". S'obra una porta i surt Rosetta portant, gloriosa ella, una plata del menjar nacional italià. L'aparició origina un somrure de goig al Guía i Grara, de primer antuvi, es jura que menjarà spaguetti mentres visqui servits a la Casa del Guia del Vesuvi per aquella aparició admirable.

- Es Rosetta, la meva filla. Es la mateixa estampa que la seva mare

que, pobra, és una mica dificil que sigui al cel perquè ens va caure al Vesuvi - diu el Guia. I per poques lires conta la història de la mare de Posetta. La van escoltar tots, llevat d'un...

- Jo sóc el darrer d'una dinastia de Guardes i, apart de que les lires que demano les necessito per a viure, porto el meu nom amb tnata dignitat com li pugui portar el més il.lustre descendent de sang blava sense trampa. La nostra familia ve guardant el Vesuvi d'ençà d'anys i anys encara que aquesta casa fa relativament poc que me l'han feta. Avui em diuen "El Guia" perqué les coses d'aquest món van molt malament, però Giovanni Pellico Primer, del que descendixo en línia paterna, fou un veritable Guarda del volcà ja segles enllà. Es que creuen els senyors que ell, el Vesuvi, si no hagués estat la nostra dinastía que té una bona influència damunt seu, s'hauria contentat d'ençà que destrui Pompeia, fent aquella pantomima de l'any que jo em vaig casar? Ell té força, bombes, lapilli, lava, foc i cendres per a destruir tota la Itàlia i quelcom més de torna! Avui jo em tinc de guanyar la vida contant els rampells del volcà, però en vida de passats meus, per a ells eren els millors presents de reis i senyors. Els Guardes es muller aven amd dones de sang de nom i princeps i grans senyors pujaven a casori Vesuvi amunt. Giovanni Pellico Primer feu el jurament de no moure's mai més de vora el volcà fins a la mort i de fer-li ofrena, per a tenir-lo content, del primer fill que tingués. Tots els descendents de Giovanni feren, i el cumpliren, el mateix jurament, fins que arribà bàx Giovanni Pellico XXVè qui es vengué la jerarquia, el prestigi i gairebé la influència que la familia tenia sobre el Vesuvi. L'home llencà un manifest diguent que si algú volia acallar les ires del volcà tirant-hi criatures a dins, que pujés allà dalt i hi tirés les seves de criatures! Tot Itàlia tremolà davant el manifest de Giovanni Pellico XXVè, però no hi valgueren precs, amenasses ni prometences. D'ençà del desplant d'aquell passat meu, la dinastía dels Guardes s'abolí i s'inicià la dels Guies. L'ofici vingué a menys , els Guies ja

no es maridaren amb senyores de gran sang i calaix, i decidiren, entre altres coses, adherir-se al manifest del darrer Guarda i no tirar més criatures seves al foc. Malgrat tot, nosaltres encara tenim influència damnut el Vesuvi, una influència relativa sí, però influència a la fi. La millor prova d'això és el gran nombre d'anys que fa que el volcà es distreu fent una mica de fum i prou. I en aquesta activitat s'hi ha de veure si hi ha justicia, la mà de la gent de la nostra familia. Durant moltes generacions hi tirà fills la nostra familia al Vesuvi. I això pesa, senyors! Tant com hi queia algú de tant en tant Itàlia podia dormir tranquil.la. Per sort encara hi caigué un meu besavi, encara que la caiguda no fou voluntària. Hi caigúe en el moment just d'indicar a uns turistes que per allà on passava ell ja era perillós, que no hi anéssin...

Durant el temps que el Vesuvi reposava, la gent de fora digué que el volcà havia passat de moda, i els detractors pujaven a milers a riure-se-li als nassos. Vaig passar una temporada fatal...Uns anglesos s'hi retrataren fent una sardana al con interior; algú el tractà de fogó...Tot això tenia lloc quan la meva Itàlia passava per alguna de les seves èpoques flaques...Fou quan el Vesuvi no deia res que Mussolini va agafar fama, però modernament qualsevol hi tira criatures al Vesuvi per a evitar disgustos al país...El no ésser ja obligació casar-se amb senyores de la noblesa, em permeté a mi mullerar-me amb Maria della Mare. Era criada a Casarella i maca com un sol. I devia estimar-me molt -és clar que jo quan vaig casar-me feia el meu goig- perquè em va seguir a compartir la meva vida de Guia a n'aquesta casa bastida damunt fonaments tebis. Senyalàrem les esposalles pel dia 4 d'abril del 1906...Jo ja feia dies que em sentia influenciat per quelcom misteriós. Tenia sobre-salts, respirava malament, somniava desastres. Vaig suposar que allò era la proximitat del matrimoni i no n vaig fer massa cabal. Dos dies abans del 4 d'abril, ordenant la casa, vaig tro-

bar, en un diari que portava un Giovanni Pellico dels encara partidaris de tirar, pel bé d'Itàlia, criatures pròpies al Vesuvi, que cada cop que aquest es disposava a entrar en joc, els que vivien d'ell n'acusavem els simptomes. Però ja era tard i, altrament, per què posar la por al cos de la meva Maria della Mare que ja hi venia una mica espantada a viure a prop d'un volcà? Ens casàrem. Ah, quina nit de noces la nostra, senyors. A mitja nit, quan la meva Maria i jo erem dues gerres de mel, el Vesuvi rompé el foc. Al meu lloc hauria volgut veure, llavors als detractors del volcà! De la seva boca, de moment esmorteïda, en sorgí una erupció de festa major. Els rius de lava duraren fins el dia 7 i, els que seguiren, portaren la pluja de lapilli damunt Ottajano i Sant Giuseppe. I nosaltres dos, al mig d'aquella escaldadora funció de gala! I tota els dies que durà l'actuació del Vesuvi, la meva Maria no em deixà moure, tremolant, del llit, al costat d'ella. Jo crec que mai ningú del món ha passat unes nits de noces com les nostres. Malgrat la pena que em feia la meva Maria, jo sentia un orgull de no dir al veure que el volcà tornava pels seus furs. Les meves nits de noces haurien estat nits de noces de franc, però que vingüessin ara a fer-hi sardanes! Aara el veurien el fogó! Ara el veurien el volcà de butxaca!...Quan al cap de quinze dies la meva Maria i jo baixàrem de la nostra cambra nupcial, erem desconeguts. Quedàrem reduits a la meitat de quan hi vam pujar. La pobra Maria no ho pogué pair. A n'ella la nit de nuvis tota sola ja l'espantava...ara posint-hi el Vesuvi actuant pel mig! Jo em vaig refer aviat, ja que un Vesuvi apagat seria la meva fi, i perquè sé que quan ell ho engigui tot a rodar, de tot, restarà en peu aquesta casa que els senyors estan habitant ja que la nostra dinastia ha contribuit, i molt, amb sactificis de sang al funcionament de la misterios màquina que mou les entranyes d'aquest nostre pa de cada dia. Part de les cendres que els senyors han trepitjat aquesta tarda són, no en dubtin pas, cendres de passats d'un servidor

de vostès. Quan el Vesuvi crida algú, rai...La meva Maria li va tenir por sempre, sempre. Recordo que unes hores abans de fer-me pare em deia, "Ai, Giovanni, o el Vesuvi ha de tronar de nou o a mi me'n passarà una de grossa!" Quan les coses no anaven massa bé, sempre hi veia el volcà pel mig. I fou un hivern, quan la meva Rosetta no tenia més que tres anys que la meva Maria em caigué al pou de foc. La nostra Itàlia no sé amb què s'havia embolicat, tot pujà de preu i, com a conseqüència, ben pocs turistes pujaren aquí. El Vesuvi feia pena de veure. El carbó estava pels núvols i nosaltres sort tinguérem de tenir un volcà aprop. Maria cuinava damunt cendres calentes...Fou quan el Vesuvi la cridà. Jo la vaig veure pujar al con interior. "Maria, no t'hi acostis tant", vaig cridar-li. Quan em digué, "No!" m'ho va dir amb una veu que ja venia de sota terra. Era el preu que pagava Itàlia, sense saber-ho, perquè el Vesuvi la deixés en repòs una temporada més... Tots els Pellicos que no firmàrem el manifest del fundador, algú o altre hi tenim, malgrat no haver-ho volgut, Vesuvi endins.

. . .

- Jo no em pensava pas trobar-ne cap aquí dalt, de dona, la veritat - deia Fergusson al veure el posat de Grara davant la bella estampa de la filla de Giovanni Pellico. Potser aquesta que no comptàvem serà la de debó...No us preocupeu, podeu restar. He parlat amb els altres, i us tornarem a cercar dintre vuit dies...No, tampoc no patiu pel pare. Li hem dit que l'aire del Vesuvi us anirà bé pels pulmons, i l'home ha estat molt cofoi de sentir-nos-ho a dir...

. . .

El matí i la llum fan meravelles a la badia de Nàpols.

- Que bonic és, Nàpols, no? - diu Rosetta.

- Nàpols.

- Sí, allà és Nàpols. Jo sóc napolitana.

- Tu, Rosetta, napolitana.

- Molt bé. Dintre quatre dies parlarà l'italià millor que jo. Seguim. Aquell, mon pare, Giovanni Pellico.

- Giovanni Pellico.

- Vostè, el senyor americà.

- Vostè, el senyor americà...

I, cada vegada que Grara deia una cosa per l'altra Rosetta regalava al món una rialla sonora, brillant, afinada. Ell devegades s'errava a dretes per a sentir-la com reia. Solien anar a donar classe d'italiana vora unes pedres, d'esquenes al Vesuvi i de cara a la mar. Rosetta deia que el Vesuvi li feia molta por, com a sa mare, i que no se'l podia mirar massa estona seguida sense sentir-se plena de pensaments estranys. De tant en tant baixen a la mar, que era l'enamorada de Rosetta, llunyi del volcà, a una platja prop de la Torre del Greco. Rosetta hi anava sovint a la seva platja i deia a Grara que ella no n'ha vistes gaires més, però que aquelle, per ella, és la millor que hi ha.

- M'agrades més tu.

I les lliçons d'italià es comencen a complicar.

- Allò és la Torre del Greco.

- Pertot on miro hi veig Rosetta.

- Això no és la lliçó, senyor.

- Però és veritat.

- Allà hi han les cases del barri de Vincenzo, el gambet...

- Aquí hi ha Rosetta.

- Però...

- Rosetta!

Nàpols i Quint es miren. I cadascun amb la seva llengua es diuen, amb els ulls, una pila de coses que encara no s'han gosat dit de paraula. En aquelles curtes sessions d'oftalmologia Grara no fa ni una sola falta.

Rosetta té un amic a la platja, el vell Angelo, que els hi deixà

la seva barca en el maneig de la qual la noia era destra d'allò més. Feia goig de debó veure-la amb la mà a l'arjau, amb els llavis animats d'un somriure que no havia deixat d'ençà que era més llumy del Vesuvi que de costum, els cabells negríssims voleiant al vent que se'n sentía tot gelós, esperant el salt manyac que faria la barca amb la propera onada d'una mar allargassada i plena de bones intencions.

-...Ara veiem Sorrento..més enllà Punta Campanella i Montalto.

- Campanella i Montalto...

- Molt ben dit. Aquest Campanella li ha sortit ben napolità. Oí que és bonic aquest nom: Campanella...

-. Campanella...Rosetta Campanella...

Unes barques surten a pescar. Els mariners canten cançons a mitja veu, que són les bones. Un dels bots passa prop del de la classe d'italià.

- Rosetta!!!- crida un vailet emmorenit i ple de dents blanques fent voleiar una gorra plena d'escata-. Addio!!!

- Addio! - contesta Rosetta fent voleiar una mà, i provocant un "Addio" general a la barca-. Es la barca de Vicenzo. Tots em coneixen. Tots m'estimen...

- Tots...Es clar, tots...Tots estimem Rosetta Campanella...

La lliçó d'italià anà més aviat fluixa, aquell dia, però Nàpols i Quint es miraren una pila de vegades, i l'encant de la mar, que ambdós entenguéren bo i essent de móns distints, els deixà preparats. Tornaren cap-al-tard. De l'agua en sortien, voltant la barca, grapats de diamants líquids que es fonien aviat, com totes les coses bones. A Ischia ja hi encenen llums.

El vell Angelo els ajuda a pujar la barca. Sposaren al defora, vora la platja, dessota una parra per mig de quines fulles s'hi veien els estels com si fóssin penjolls de raims lluminosos i de mal agafar. Havent so-

pat Grara demanà una cançó a Rosetta. La noia cantà mirant-se'l i per primera vegada se'l mirà amb el Vesuvi als ulls. Es clar, sortí una cançó de foc. I Grara pensava que havia valgut la pena trobar abans Elena Rozzo, Jeannine, Madame Michelet, Yaoko i Berta Fellini per a convéncer-se que cap es podia posar al costat de la seva Rosetta Campanella...Angelo juntà la seva veu poderosa a la de Rosètta i la mar, la nit i un home nascut a milions de milkons de quilòmetres lluny escoltaven amb la boca oberta. Unes barques que s'acosten a la platja boguen més depressa al sentir el cant, i els homes junten les seves veus a les d'Angelo i Rosetta. De mar enllà nous cantaires engrandeixen l'improvisat cor, i el vent, que ja qui sap on era, recula corrents amb les mans a les orelles per a no perdre ni una sola nota. D'enmig la veu plena dels homes de la mar, en sobressortia, com un clavell blanc enmig de roses roges, la veu divina de Rosetta acompanyada per l'espinguet estrident dels nois d'a bord fent extremir l'aire net del país que més bons tenors ha donat al món. Per què no han cantat i prou aquella gent tan ben dotada per a fer-ho?

- Dos dies. Només queden dos dies -digué Rosetta amb els ulls a la mar.

- Aquest val per deu mil...

I ella se'l mirà. Ja als ulls no hi havia el foc d'abans i el seu mirar era el de la pobra Maria della Mare a qui tanta por feia el Vesuvi. El proper comiat li 'anava empobrint l'esperit, i el pensar que les glòries d'aquella nit amb els cants de la seva gent ja no serien més les mateixes sense aquell deixeble d'italià li encomanàven una pena de no dir.

- Qui és que s'ha d'endur Rosetta, filla del Guia d'un volcà...Per què m'he pensat que tu que em mires sempre...Tu, que no sé qui ets i que bo i no sabent-ho quan t'envagis jo ja no seré la mateixa...

Qui l'ha de volguer a Rosetta del Vesuvi...

- Això no ho he acabat d'entendre, Rosetta.

- Què en treuríes d'entendre-ho?

- A quina lliçó som, ja Rosetta Camp mella?

Ella no trobà cap més conestta que deixar anar galtes avall les dues llàgrimes més llastimoses d'Itàlia.

- Plores? - feu Grara espantat. I li vingué ràpidament a la memòria com solucionava els plors de Jeannine, però a l'anar a butxaquejar es recordà també de l'hara-kiri del Nayoga Club, i restà indecís, amb la mà a la butxaca pensant a tot pensar per què les dones ploraven i com s'ho devien fer els homes de la Terra per a consolar-les sense que s'esdevingués res extraordinari. Rosetta s'alçà de la sorra.

- Per avui, s'ha acabat la lliçó...

I es troba amb la mirada d'ell on hi creu veure la por d'haver-la de deixar. La noia dubta. Les dues Rosettes que porta dins, la trencadissa de Maria della Mare i el foc de la dinastia Pellico, malden per a passar l'una davant de l'altra, i aquella vegada la lluita es decideix a favor de Giovanni. I es veu que realment és així perquè diu amb l'alè alçant-se de puntetes per a no fer curt:

- Això, però, a ben poques gramàtiques, ho hauràs trobat!

I abans que l'home de Quint tingués temps d'analitzar aquells nou mots, posà, durant breus instants, el Vesuvi que la removia als llavis de Grara el qual es sotraquejà com si li hagués caigut un llamp en plena cara. I fugí corrents.

Quan més tard el vell Angelo sortí dient al forastER MPOOR que ja tenia la cambra a punt, Grara seguia encantat amb la boca plena de foc mirant vers on Rosetta havia desaparegut.

- Jo deia al senyor que ja té la cambra a punt - digué Angelo per setena vegada-...La cançó, veritat? Ah, quan jo era jove! També una napolitana així va cantar-me una cançó una nit com aquesta...El dia que

fosm un de l'altra davant la Madonna, me la tornà a cantar...Vingué-rèn dis tristos i aquella tonada feia sempre el miracle d'esbandir pe-nes...Aquí cantant ho arreglem tot, senyor...La cantà fins fa poc... Fa cinc anys al perdre-la per sempre aquí baix...Se'n va anar dient la cançó amb els llavis i mirant-me com el dia que me la cantà per primera vegada...La portàrem al nostre petit cementiri, vora la mar, i tots, a plaret, cantàrem per ella...Jo encara hi vaig sovint a can-tar per ella...fins que la poguem tornar a cantar ambdós plegats que ja no en falta gaire...

Semblarà estrany, però sense que pogués explicar-se'n la causa, Gra-ra entengué, mot per mot, el petit discurs del vell Angelo.

. . .

- Avui anirem a dinar a Pròcida - deia l'endemà al matí Rosetta, que ja semblava nova, a Grara-, i Angelo vindrà amb nosaltres.

- Sí -respongué Quint a qui la boca encara li feia mal de la cremada de la nit abans, i que no entenia de cap de les maneres que Rosetta no li fes menció per res d'aquell magnific regal nocturn que l'havia tingut tota la nit desvetllat. Però Rosetta anava i venia de la petita casa a la barca d'Angelo sense fer cas del posat del pobre aprenent d'italià que no sabia com agafar-se, després del famós bes de la nit passada, que la noia ni en parlés. Intentà tres o quatre vegades repe-tir-li aquell nom que ell trbava tan bonic, i no obtingué altre premi que:

- Va, no s'estigui així mirant, que Angelo ja ens espera...

Quan sortiren, la barca d'Angelo encara era tota plena de rosada.

- Aquell és Cap Misseno -anava dient el vell amb la pipa a la boca i la mà al timó-, i atracarem pel costat d'Ischia i, al tornar veurem San Angelo i Sant Pancrazio...

La mar, l'aire i les penyes, semblava que sabien que l'estada del foraster s'acabava i es veu que volien deixar-li un bon record. D'al-

tra manera no s'hauria comprès per què tot plegat brillava amb aquella llum i aquell color. Per força la meravella havia d'ésser fora de programa. Grara ho veia tot als ulls de Rosetta i encara ho trobava més bonic. La noia al sentir-se aquell mirar al damunt es tornava a sentir ganes de torçaments de coll, perquè:

- Demà al mati haurem de tornar a casa.

- No!

- No voldrà deixar-m'hi anar sola?!

- No!

- I demà passat...

- No! Jo ja no em moc mai més del teu costat...Jo et vull, jo et necessito...

- Tot això ja no és la lliçó, senyor...

- Rosetta, Rosetta Campanella, jo no vull altra lliçó que tu. No em deixis marxar, no sé prou italià per a marxar. Vull que me l'ensenyis sempre més...

- El tracte fou passar vuit dies donant-li pràctiques de prosòdia...

- I ahir anit, Rosetta, i ahir anit?

- Anit jo no era jo. Qui sap quan ho tornaré a ésser com ahir anit...

- M'esperaré, Rosetta, m'esperaré...per anys que siguin!

- Que fa estona que Angelo ens va dient els noms de cales i roques... Cal que s'acostumi a sentir algú més que jo parlant italià.

- Jo només et sento a tu.

- Angelo, on som, ara?

...

- Miri, Angelo encara ens fa adeu amb la mà.

I ambdós moguéren el braç per darrera vegada en honor del vell mari.

- D'allà dalt ja veurem el Vesuvi.

- Tant me fa. Jo només et veig a tu.

- Jo et veuré sempre, encara que siguis lluny...

- Rosetta, quan parles tan depressa no t'entec!

- I aniré a veure Angelo, i aniré a Capri i a Pròcida i a Ischia... a tots els llocs on t'he tingut aprop.

- Sí, Angelo, tornem amb Angelo.

- El pare ens espera avui.

- Ell ja té el volcà.

- I els teus arriben demà...

Ell feu acopi de tot l'italià que sabía i digué magnificament:

-Rosetta Campanella, a la primera vegada de veure't ja vaig saber que havia vingut d'un altre món per a trobar-te...

Ella s'aturà i el mirà una mica desorientada. Acabà somrient i pensant que ell havia dit aquells disbarats perquè sabia poc italià. I es veu que el Vesuvi obtingué una nova victoria, perquè:

- Ens han vist! - digué desfent-se dels braços de Quint-. Miri!

A poques passes d'ell un grup de persones se'ls miraven rient.

- Veum senyor Vendredi -deia un del grup-, és allò que dieun els programes: paisatge meravellós, cançons napolitanes, senyores que cremen...Segur que aquesta abraçada ens la carregaran en factura!

- Rosetta, Rosetta, on vas?

- Si ens han vist...Ens han vist abraçats!

- Que no ho volen?

- Però...però vostè qui és que s'agafi les coses aixi!

- Es que hi ha moltes coses que encara no les entenc prou bé. Jo fa només tres mesos que sóc en aquest món vostre. Ensénya'm més italià per a explicar-t'ho tot.

Rosetta es mirà a Quint novament desorientada. Anava a pensar qui sap què, però abans de pensar-ho preferí pensar que tot venía que aquell seu deixeble especial feia massa poc que rebia classes amb la llengua del Dant i Maria Jacobini.

- Anem, que aquesta gent m'enutja, -acabà dient.

A la Casa del Guia hi trobaren un paper signat per Giovanni Pellico, que deia: "Vincenzo m'ha vingut a dir que tinc turistes a Torre della Anunciatta. Miraré de pujar amb ells abans del migdia"

- El Vesuvi, sempre el Vesuvi...

- S'ha apagat?

- Ai, aquest italià Déu meu!...No, que el venen a veure de qui sap a on. Sempre la mateixa cosa. Voldrien veure'l amb activitat i, mentres no els toqués a n'ells, que cremés Nàpols, que omplenés tota Itàlia de cendres i lava...Ells venen a veure'l i jo que hi visc tan a prop, voldria no haver-lo vist mai. Hi ha dies que la proximitat del Vesuvi m'encomana pensaments esgarriats...

Una claxon fendí l'espai. Per la carretera de Marsiglia i Lo Sbirco, un autocar destapat carregat de tursites, pujava muntany amunt. Giovanni Pellico, dret al davant, amb un altaveu a la mà anava dient: "I aquest, senyors, és el Vesuvi, molt més vell que cap de nosaltres. Ell ja fa centenars d'anys que treu foc pels queixals! Es clar que ara també serien morts igualment, però l'any 79 de la nostra Era..." més fort i amb més delit a mida que s'anava acostant als seus dominis. Quan l'autocar passà davant la Casa del Guia, Giovanni llençà un estentori:" Rosettaaa! Pugeu!!.

Pujaren Vesuvi amunt agafats de la mà. Cap dels dos no deia res. Devegades s'aturaven uns instants i es miraven tant com podien. Ambdós pensaven que "allò" seu bé devia tenir un acabament. I estaven segurs que aquell acabament, fos el que fos, no trigaria a tenir lloc. A mida que s'acostaven al lloc de treball de Giovannin Pellico, Rosetta es transformava a ulls vistos. Ja no era la Rosetta prodigiosa de la platja, cantant vora l'aigua, amb els llavis com de sang i les narines obertes. Caminava d'esma, com si cada pas li costés un gran esforç, mirant al sòl amb cendres dels seus passats i de tant en tant s'aturava mirant a Grara. Aquest, al veure tanta tristesa al rostre de la noia,

fent un va-i-tot amb tot l'italià que sabía, va dir:

- No hauràs de patir més pel Vesuvi, Rosetta. Et portaré amb els meus amics a casa meva, a Quint, enllà de les estrelles, a milions de quilòmetres d'aquest volcà, d'on jo sóc i on virem sempre més tu i...

El rostre de Rosetta s'il.lumina cosa de no dir al escoltar els mots. Després el desencant més gran s'emportà tota la llum. "Es clar, pensà, "S'ha burlat d'una pobra noia...qui n'ha de fer cas, per important que es pensi ésser el meu pare, de la migrada filla de Giovanni Pellico Guía oficial del Vesuvi?" I sentí que un tremolor l'anava prenent cada vegada més fort, i s'anava convertint a cada segon que passava, més i més en Maria della Mare. Deixà anar la mà de l'home de Quint i malgrat have-se jurat no plorar perquè -es deia ella mateixa- ella era tan poqueta cosa per a tenir pensaments boncis, un sanglot li escapà del control.

- Però Rosetta, què tens? Jo sóc de Quint, del planeta...Maleït italià que no em surt allò que estic pensant!...però per què plores criatura si no t'estic dient altra cosa que la veritat!

- No és res...Mira, els turistes!

Enllà Giovanni Pellico deia dret al damunt d'un piló de terra fumejant:

- Jó hi tinc encara influència amb el Vesuvi, senyors...Amb unes quantes lires puc preparar una erupcioneta i tot...

Es feu ràpidament uns sotscripció i el Guía comanà un petit grup cap a l'embut interior.

- Què mira?...Es clar quin dret hi tinc a preguntar-li...

Cap resposta. Una turista indescriptible, a tres passes de Grara li deia en anglès:

- Que tambe li fa por a vetè?

- No!

-Doncs m'agradaria veure el Vesuvi de ben a prop amb algú que no li

fes por.

Grara contemplà l'erupció de pagament al costat de la gran forastera Rosetta era a poques passes xopa de llàgrimes. I començà a fer-se castells de mal baixar una vegada s'hi ha pujat. I quan una napolitana es fa castells! Pensà que els dies que Grara havia passat al seu costat, encara que mirés amb uns ulls que ella no n'havia vist mai, no havien estat altra cosa per ell, que aprendre una mica l'italià i passar l'estona al costat d'ella...que a n'ella algú ja li havia dit que tots eren iguals...I que aquell que per primera vegada havia provat els seus llavis era pitjor que tots perquè li havia dit que per ella havia vingut d'un món allunyat molts i mols quilòmetres del Vesuvi...

Intentant mirar tot el Vesuvi que pogués, aquella forastera enlluernadora perdé peu, i Grara evità la caiguda al pou de foc a un estrany a la familia dels Pellicos que eren els únics que tenien dret a caure-hi. Allò fou l'autèntica fi del món per a Rosetta. El ràpid abraç durà per ella, una eternitat. Vegé milers de somriures anant d'una boca a l'altra, vegé...ui, si en vegé de coses! Entre altres la ja petita quantitat de sang Pellica que li restava, i s'anà traduint imparablement amb aquella Maria della Mare que tan malament acabà. I s'hi assemblava tant ja, a Maria della Mare, que quan el Guia,acompanyat de turistes, la veïe d'un tros lluny:

- Maria! -exclamà-. De on has sortit?!

Ella no el sentí. Caminava portant al moll del pensament el goig del dies passats fins el dia de la gran mentida, fins que ell, com si ella fos un infant de sis anys, li va dir que venia d'enllà els estels, d'un altre món..Giovanni Pellico, que estava convençut que el Vesuvi era ple de misteris fora de l'abast dels homes, s'agafà les coses pel cantó d'una fantasia influenciada per tota una vida de respirar tradicions, llegendes i gasos tòxics. En són una prova aquests mots que an-

va repetint entusiasmat d'un turista a l'altre.

- Es ella, senyors, és ella! Es la meva vella Maria della Mare, que el Vesuvi me l'ha deixada venir una estona tal com hi caigué ara fa quinze anys! Potser ara de tant en tant deixarà sortir algun dels Pellicos que guarda. Qui és que en pot dir mal, d'un volcà com aquest? María, quan tornaràs? - digué al veure Rosetta al caire del cràter de debó.

- Rosetta! Rosetta! Rosetta Campanella! - cridà a continuació Grara.

- Si és Maria, senyor, la meva Maria della Mare que el Vesuvi m'l'ha deixada veure una estona després de quinze anys! - li digué calurosament Giovanni.

- Però...

La petita figura de Rosetta estigué uns moments en equilibri damunt l'embut interior. La columna de fum de l'enrunador de Pompeia es desvià una mica com si fos una cosa viva, i Rosetta desaparegué de la vista de ttos els que contemplaven l'escena.

- Torna aviat, Maria! torna aviat! - anava cridant Giovanni.

- Això, segur que també ens ho carregaran en factura - pontificà un dels turistes.

- ..La meva Maria, l'han vistam senyors? Potser m'ha vingut a avisar que se'n prepara alguna de grossa, que Itàlia perilla...

. . .

- No en vull veure cap més. Ara sí que va de debó. No en vull veure cap mes!.

- Jo us puc assegurar que no totes s'ho agafen com algunes d'aquestes que heu vist...Potser és que us ho penseu, que aquestes dones han fet aquests disbarats, qui ho sap! Em sambla haver-vos-ho dit alguna altra vegada. Quan hi han dones a prop ningú pot estar mai segur de res. Hom perd la personalitat, els diners, la memòria...Es una influència especial la que elles tenen sobre un gran percentatge d'humans. Quan un

savi famós, un governant honrat, un general extraordinari o un il.lustre pare de familia, porten a cap coses incomprensibles que malmeten unes fins llavors brillantíssimes fulles de servei, no falla, una dona que devegadea és la seva i altres no ho és, han obert portes de mal tancar. No sempre ha estat així, i també hi han casos, també, que per a uns homes, tenir una dona a prop, ha volgut dir que fundéssin universitats, es descobríssin antibiòtics i s'arregléssin carreteres. Els drames solen ésser quan hi ha més d'una dona en la vida d'un home. Al menys aquí. Algun cop també ha succeït, com us deia, que una dona ha fet venre coses que no han tingut lloc. Es per això que m'he atrevit a dir-vos que potser us ho penseu que us han passat aquestes malaventures...O potser, amic, ens trobem davant d'una cosa en la qual ningú no hi havia pensat. Potser la causa de tot és que una humanitat del vostre planeta no lliga prou bé amb una de la Terra si aquesta és de l'altre sexe...

- Potser si he fet un pecat sense perdó de venir d'un altre món..però si abans dels finals tràgics he passat uns moments al costat d'elles que ja valen el viatge!...Quan manca per anar a l'Illa d'Enric? No hi veig altra solució. Tornar com abans, a passar la vida entre màquines, aigua pesada, àcids i carburants...Treballaré com mai he treballat i construiré jo tot sol la meravella d'Ulta. Us portaré a Quint! Us en faig juament. Però us ho tinc de dir, Fergusson, us ho tinc de dir, Si no fossin tan maques! I només n'he vistes sis...

. . .

La petita expedició d'ex-penats va mostrant les coses de la vella Europa a n'aquell foraster especial, abans de traslladar-se a l'Illa d'Enric Vilamarí. Entraren a Suissa pel Gotard i amb gran contentament de tots tot fou trobar muntanyes, llacs, abets, prats i vaques. I núvols. Una gran, una variada col.lecció de núvols, però núvols en actiu, organitzadors de pluges. Allò eren núvols ! Es clar que el sòl

és una alfombra de verd, si els núvols no paren mai de treballar a Suissa..I, encara, si passa un dia sense ploure, la gent vol els camps molls, i els rega. Hi ha tanta abundor d'herba que les vaques poden tenir, si volen, tot el dia la boca plena sense fer mai més de quatre passes. A Ginebra, que amb l'excusa de les reunions internacionals, la gent hi va a veure senyores amb sabates, s'hi passà de llarg. Se li mostrà, al foraster, el sortidor del llac, el rellotge de flors i l'edifici de la Societat de Nacions. Andreu Milans el qual, com sempre, feia de guía, tement que alguna dona ho espatllés tot, anava dient que a Suissa tot se'n va en rellotgers de primera mà, Banc s on s'hi amaga tot el diner del món,quan té por, que en té molt sovint, flors, formatges i el senyor Guillem Tell que es feu famós tirnat fletxes a una poma que havier posat al cap del seu fill, i al pit d'un governador que no tenia cap poma en-lloc.

A Austria, la música ho salvà tot. En evitació de mals majors, només se'l portà a concerts. Les notes del malhaurat Franz feren trontollar de bo de bo l'edifici que dins l'ànima de Grara havien alçat sis dones. Els valsos de la familia Straus li tornaren una mica de melancolía perquè sempre que es senten sembla que hi ha d'haver dones a prop, almenys per a ballar-hi...Uns banys ben administrats de música de Mozart, deChopin, de Liszt, de Beethoven i companyía, dels que es toquen sempre i bé, en fi a Viena, ho deixaren tot arreglat. No se sap qui proposà anar a Grècia, i s'hi anà. Algú podria dir més tard que ni mai s'hi hagués anat...Grara ja mirava normalment, de nits domria com els àngels i trobava que el món, aquell món, sense dones pel mig, també podía passar....S'ha arribat a Ateneu.

- Mireu...una lletra d'Enric Pomereanz.

- S'ha tornat a casar?

- Escolteu - diu llegint Fergusson-: Estimats amics: Primer em mataría i això que dubto que hi hagi ningú al món tan autènticament encantat

d'estar-hi com jo, abans de saber-se, per mi, si mai m'arriben a trobar, on sóu vosaltres mentres sigueu a la Terra. Però jo no puc venir-vos a trobar. No, no em jutgeu encara. Jo voldria que ho fes algú que sentis el que jo sento quan veig una senyora-senyora. Ja coneixeu els meus gustos en qüestió de faldilles. Jo vull que n'hi hagi. I és que malgrat la meva brillant història, encara no n'havia trobada cap que em fes el pes de debó. Ara l'he trobada. Trobar-la m'ha costat casar-me trenta vegades i passar una pila d'anys a presidi, però aquesta que fa trenta bé val el sacrifici dels anterior vint-i-nou matrimonis. Quan algú arriba a trobar el seu ideal, tothom té el seu en aquest món, i el meu era trobar una dona com la que ara he trobat que té de tot, molt i ben posat, pot donar per ben empleats els mals-de-caps passats per aconseguir-lo aquell ideal...En fi, amics, ara jo m'he nacionalitzat argentí, tinc una casaeta dalt d'una muntanya, una casa que he triat ben reduïda perquè la meva dona hi destaqués més, i estic bé al món, tant, que crec que ni en un altre, per proveit que estés en qüestió de senyores revingudes, trobaria res que es pogués posar al costat de la meva dona número trenta...Aquí no m'hi sap ningú. Encara que em cerquin tota la vida no em trobaran. De totes les maneres si mai us interessa veure de prop la felicitat on és, poseu a "La Nación" un anunci de pianos de lloguer indicant el domicili del vostre magatzem. Us vindré a cercar i veureu la dona més ben proveïda que mai hagieu vist. I sobretot feu-me saber el dia de la vostra sortida. Us prometo dir a la Poli que us vingui a cercar a Quint!. Us abraça, Enric Pomereanz.....Ja veieu, Enric ha trobat la felicitat a la que fa trenta.

- Doctor, si li haguéssin passat trenta vegades les coses que m'han passat a mi, què creieu que hauria fet?

- Si aquesta d'ara hagués estat la primera que hagués trobat, potser s'hauria casat una vegada i prou. Hi ha gent que a la primera ja l'en

devina, i si no, ho diu.

Per la finestra oberta es veia Atenes plena de llum i de cases blanques, amb carrers amb botigues, anuncis de Coca-Cola, i gent amb coll i corbata. Tot això es trobava a moltes ciutats que no tenien l'anomenada de la capital de l'Atica. Ara, deixant l'escenari migrat de la finestra, ja es trobaven vestigis carregats de segles, de les coses que bastiren els grecs quan el món, per a ells i per a molta gent, era ells, que tenien els homes més savis, els generals més valents, les dones més ben fetes, els artistes més purs, els poetes més poetes, és a dir, quan els grecs eren grecs..."Sí", poden dir els grecs que avui van pels carrers,"Nosaltres agafem taxis, escrivim a màquina, paguem contribucions i sommiem dòlars, però uns avis nostres abans de la torre Eiffel i de l'Estatua de la Llibertat feren coses que encara el món en parla avui. Quin país, per moneda forta que tingui, ha comptat en el seu cens amb noms com Epaminondas i Temístocles, com Apel.les i Fidies? Els turcs ens feren la punyeta durant quatre segles, però quin turc es pot posar al costat de Pericles? Cerqueu l'Arcàdia a Turquia, i el Parnàs i l'Olimp...A veure qui el troba el Partenó, a Turquia?!"

- Mireu-se'l, és el Partenó. El decorà fa cosa de dos mil cinc-cent anys el senyor Fidies, i és considerat encara avui l'edifici més perfecte que ha sortit de mans humanes. Tot el que hi manca és a Anglaterra que va durar un temps que perquè tenien una gran esquadra es pensàven que tot els hi estava bé. Malgrat tenir pedres nostres a molts llocs, encara el que val és això que esteu veient. Sort en tenim, i si no fossin aquests temples i semi-temples, els grecs d'ara ja podriem plegar. A ningú que us parli de Grècia li passarà pel cap de parlar-vos-en epnsant amb aquests soldats amb faldilles i mitges blanques, amb un rei amb gorra de plat i amb carrers asfaltats. La Història és Grècia, i aquestes pedres que esteu contemplant són His

tòria autèntica. Posseir pedres de procedència grega a una finestra ha estat considerat, fora d'aquí, tan important com casar bé la noia o trobar pis...Fou tan important aquella gent en el seu temps, que els pobles per on ells passaren la gent hi neix amb una mena d'orgull original. Tenim, és clar, pobles que prefereixen més petroli que runes encara que siguin gregues, però com que a Grècia no n'hi ha de petroli, o n'hi ha poc, perxò estem tan gelosos de les nostres pedres que són les úniques coses que tenim que els altres paisos no tenen, llevat dels anglesos que se'ns emportaren moltes, però vaja, encara en tenim més nosaltres...A més a més, aquí tenim la Història. Els museus anglesos poden presumir de pedres gregues, però han de dir a llurs visitants que les pedres són de Grècia, i Grècia és aquí, senyors. Els nostres passats feren coses tan admirables, que els grecs moderns podem encara passar molt temps sense fer res. Som uns veritables milionaris d'Història. Pensin que cada grec que veieu té tot el dret a creure que descendeix de Sòcrates o d'Apol.ló. Fou quan els governs grecs es donaren compte de tot això que prohibiren tocar més pedres dels nostres temples i monuments ...S'han passat, però, temporades dolentes,i el tenir passats de pes a la familia no era prou per a resoldre l'anar a plaça amb tranquil.litat cada dia, i hi ha economista que diu que l'exportació de pedres i cavallets i columnes amb més de dos mil anys a coll pot ésser la salvació del país, o d'una part ja que sempre que es fan coses per a salvar un país resta una part que no té salvació. Manca de divises, senyors, manca de divises...- acabà el Guía.

La visita impressionà l'home de Quint. Sobretot perquè tinguent Andreu Milans a prop pogué anar coneguent històries, llegendes i contalles, dels homes que feren els temples i a qui aren dedicats. Les coses d'aquests darrers deixaren l'auditori, Guía incluit, admirats de tota admiració.

- I voleu dir que de tota aquesta gent no ha quedat ningú? - pregunta Grara.

- Qui ho sap - respongué el Guia -, No m'estranyaria massa trobar qualsevol dia algú de compromís entre aquestes runes. Sobretot ara que es parla de vendre-ho tot...A mi, francament, m'estranyen més altres coses...cobrar cada mes amb puntualitat, per a no dir-ne d'altres...Com que nosaltres ens hem de guanyar la vida contant a la gent coses de segles enllà, l'Estat deu trobar que voler cobrar cada més és impacientar-se molt aviat...Mirin! Més aviat n'haguéssim parlat de trobar algú extraordinari...

- Una grega! - se li escapà a Grara.

- Potser sí, però sempre hi ha senyores que venen a ballar aquí. Hi han vingut ballarines de tot el món. Es veu que sense passar per aquestes pedres, que tants peus il.lustres han trepitjat, no tindrien el plàcer de bones balladores...

S'acostaren a la figura que dansava voltant cloumnes. Portava una túnica de vol ample, plegada a la cintura i, de cintura en amunt, ajustada al cos modelant formes plenes i gràcils que es movien més o menys d'acord amb els giravolts i salts de la dansaire. Duia els cabells recollits al clatell lligats amb cintes amples i blaves, i anava nua de peus. A mida que voltava amb ritme sense falles, semblava que seguís un itinerari previst marcat per quelcom invisble als ulls dels visitants. Aquests es troben ja a quatre passes de l'aparició que segueix giravoltant sense fer cap cas dels forasters, i mostrant en giravolts picats, unes cames perfectes, sòlides i ben acabades.

- L'havieu vist alguna vegada a n'aquesta? - pregunta Grara ja amb veu tremolosa.

- En venen tantes a ballar aquí...Ara, aquesta sembla una nica especial, la veritat. Potser és alemanya. Hi tenen molta afecció a venir a casa nostra...Mentres no en preparin alguna de sonada amb l'excusa de portar dones a dansar al Partenó...Podem saludar-la...Bones tar-

des, tingui...

Cap resposta. La dona seguía dansant, saltant i ensenyant les cames, fent acció, de tant en tant, de recollir quelcom del sòl que els homes s'esforçaven en va de volguer veure què era.

- Es a vostè...-insistí el guía.

Després d'uns segons que la dansa es feu d'una vivor de torbellí desenfrenat, la dansaire restà uns moments rodant en forma de "I", i acabà amb un genoll en terra. Fou llavors que digué uns mots que deixàren els homes mirant-se.

- Això és grec d'abans! -xiuxiuejà el guía als seus acompanyants. I s'acostà a la formosa dansaire. Ella s'alçà i esperà la visita d'esquena a una columna que es veu que s'aguantava per a casos com aquell

Sostinguéren una conversa de molta durada. De tant en tant ella es mirava els homes del petit grup i, especialment, a Grara. Aquest volía i dolía. Pensava,sí, que la que estava veient no tenia comparació legal amb totes les que havia vist. A més a més de portar a coll uns elements perfectes, era d'una seriositat total, no reia com totes les altres. El joc inicial de mirades durava cada vegada més, fins que els quatreulls no es desferen. Ella no deixava de parlar amb el guía sense beure els ulls de Grara. Aquest, una vegada més renuncià a tot. Els ulls li mudaren de color i expressió una pila de vegades. En canvi, la mirada d'ella era aguantada, sòlida, mantinguent sense parpallejar l'enfoc inicial, seriós, fred, amb un posat entre orgull i condescendent...però no deixava de mirar tanmateix. L'home de Quint acusà aquel mirar nou, i propòsits i bones intencions anaven anant per terra. A darrera hora, el pobre, sì que pensà: "Qui sap què em passarà amb aquesta"

Estones més tard, el guía es reuní amb la seva clientela. El seu posat era una mica rar, i digué els primers mots amb la gorra a la mà i gratant-se el cap.

- Doncs veuran, senyors..N'havia vistes moltes ballant per mig d'aquestes pedres nacionals, però com aquesta, la veritat...Ella diu que no ha deixat mai de ballar-hi, i que ja hi ballà abans que aquestes columnes fossin bastides en honor de gent important de la seva familia...Què voler que els hi digui, jo...ella ho ha dit! Diu que quan feren el Partenó per Atenea, ella l'estrenà, de nits i solitària. I és que ella diu que és una filla natural de Cronos...sí, ella ho diu. Quan hem arribat ballava la dansa del fil que Adriadna donà a Tesseu perquè pogués sortir del laberint de Dèdal...Uf, es veu que en sap un niu d'aquestes coses. Diu que ella va ensenyar a dansar a Terpsicor, però que aquesta s'emportà la fama. Ella, que es diu Antea, diu que tenia dret a tenir temple propi, però que algú de l'Olimp li feu fer una gran injusticia. Que la propia Juno, en canvi, que no podia veure ningú, se l'estimava d'allò més. Amb Ceres recorreguéren, juntes, mitja Grècia fent amb els pagesos, una cosa molt semblant als moderns contractes de conreu...Presencià quan Mercuri feu les primeres balances i fou la primera que sapigué pesar bé. Diu que no fou de la familia imperial perquè quan Plutó va mullerar-se escollí Proserpina perquè era filla oficial de Cronos, i ella, sense tenir-hi cap culpa, n'era filla natural...En aquell temps ésser rebutjat per un dels set residents a l'Olimp o per qualsevol dels seus descendents era una mala nota. I això que a n'ella, segons diu, Proserprina no li arribava enlloc, que fou, el seu, un matrimoni de conveniència. Una part d'immortals, diu, es sentiren ofesos per la injusticia que se li feu i a Zeus li costà la mar de llamps fer callar els murmuradors. Una de les que més es disgustà fou Venus, i Júpiter, per a castigar-la i recordar a tots plegats que l'amo era ell i que sense disciplina no es va enlloc, la donà per esposa a Vulcà, el més lleig de la Casa. L'altre aliat de la senyora Antea fou Bacus el qual per a protestar de la reial disposició, es donà a la beguda. El propi Mart les seves coses tingué amb

Plutó. I una de les coses que els homes encara no saben és que d'encà de llavors Mart corrian amb una espasa complementària. El pinten malament els que el pinten només amb una sola espasa. A la fi, un dia que Zeus tenia la bona va dir a la senyora Antea: "No seràs dels nostres, però et deixaré de tant en tant venir a l'Olimp, això sí, sense vot ni veu, i si bé no et faran cap temple viuràs fins que dels que ens han fet a la familia no en resti pedra sobre pedra. Podràs parlar, fora de l'Olimp, amb tots, sempre que a Diana li plagui; et conservaràs sempre com ets ara i, un cop cada cent anys, podràs ballar pels templs de Casa en forma humana i visible. Els altres dies si hi vols ballar, ho faràs només amb l'esperit o el pensament que són coses que pels humans costen molt de veure...Ella ho diu, senyors jo sóc incapaç d'empesacar-me tot això...

- No la podrim saludar, guía? - demanà Grara que ja tornava tenir a tot tenir la febre femenina.

- Provem-ho...us hauré de fer de traductor...ja ho trobarem...

El guía acompanyà Grara al costat la senyora Antea i, a través d'ell tingué lloc aquest diàleg:

- Bona tarda.

- Qui sou?

- Grara Dorrei, de...del planeta Quint...

- Jo sóc Antea, filla de déus. Cada segle em deixen, si vull, parlar amb els mortals el dia que nasqué Atenea, que avui fa anys, i em deixen ballar en forma humana pels temples que en honor de la nostra familia ens feren uns grecs que ja no n'hi han.

- Jo, per a veure-us, he vingut d'un altre món.

- Llavors, sóu dels nostres? Mai he sentit aquest nom que m'heu dit, a casa...Es veu que el meu pare, abans de mullerar-se amb senyores de compromís en va fer de totes...Però ell és l'amo i hem de callar tots...Mira, entre nosaltres tots ens tutegem. Ens direm de tu, no?

Es que a tu també se t'ha fet la mercè de viure molts anys? Llavors per què vas abillat com els mortals? Quina cosa més absurda! T'imagines a Zeus amb armilla o a Afrodita amb talons alts? Ah, la gent, ni tan sols la de casa és la d'abans! I els altres, els de baix...Ja veus com ha parat Grècia per haver oblidat tan aviat la nostra familia. I les coses que li esperen, encara. Jo tot això ho sé per Apol.ló que és una mena d'encarregat del registre, de dalt i de baix. Aquest oblit de la nostra gent per part dels homes serà fatal. Us en dono paraula. I són Mart i Venus els encarregats de la venjança de les altures. No te'n dic res. Mart mobilitzarà canons, sabres i bombes a desdir, i l'altra, que a baix en diuen Afrodita, sense l'espectacularitat del nostre Eros, amb el reduit espai d'un cos de dona farà fer més disbarats que el nostre déu de les canonades. Per si no ho sabies, fou ella mateixa qui guià la mà de Praxitel.les quan la reproduí en marbre. Es que ara hi ha cap mortal, descreguts com són, que pugui fer una cosa com aquella? Si no hi ha el buf nostre, no hi ha obra de bon veure. Mira, un competidor de Praxitel.les, Escopes, intentà també reproduir la Mare de l'Amor, però= com que la divinitat no guià el seu braç li sortí una estàtua com les altres. Escopes s'enutjà, ui, com s'enutjà al veure la meravella de Praxitel.les i, un dia, contemplant l'estàtua del seu mestre li vingué un ramplell de follia i trencà a cops de massa els braços d'Afrodita. Us en dóno paraula. Creieu que si Atenea no s'hagués mirat amb bons ulls Fídias, quest hagués fet un Partenó com el que veieu? Creieu que sense la intervenció d'Apol.ló els versos d'Homer i de Virgili haurien estat res de l'altre món? ~~Rarmòxxx~~ Per què no totes les dones fan sentir els mateixos sentiments a tots els homes? Doncs perquè la mare Afrodita té les seves preferències. Si totes fossin iguals això seria un daltabaix. I creus que sensen Ares pel mig hi hauria generals més generals que els altres? I no! Com també és Neptú qui ensenya els camins de la mar a marins determinats. De

músics n'hi ha molts, però jo et puc assegurar que sense la intervenció del cosí Orfeu i d'altres practicants de la familia, totes les celebritats que han impressionat el món dels mortals no haurien passat de tocadors de contra-baix. Te'n dono paraula. I bé, amic, o parent, fas un posat d'encantament sentint-me garlar a mi. Parla ara tu. De qui et tingué Zeus?

- Jo vinc de Quint 1312, d'enllà els estels...Es dificil que cap de la teva familia...

- Què dius, dissortat? A l'Olimp es té recursos per a tot. Quina col.locació et penses que hi tenia el vell Cronos? Tu vens de Quint, el téu planeta i això ja és un grau per a sol.licitar l'entrada a la nostra parentela. A qualsevol de la Terra a qui fessis sabedor que vens d'un altre planeta se't posaria a riure als nassos, n'estic segura. Ui, els d'aquí baix van passar una pila de temps pensant-se que la Terra era el centre de tot i que tot s'havia fet pels terràquis. A un pobre que va gosar dir que la Terra no estava quieta el van cremar. La majoria dels immortals de Casa el volien portar a l'Olimp...I qualsevol altre que no fossis tu es faría un panxó de riure al sentir-me dir que jo ja vivia en temps d'Ares i Diana.

- Jo et confesso que en el poc temps que porto a la Terra ja no m'estranya res.Tu em dius que fa més de dos mil anys que vius? M'ho crec. I creuré cada cosa que em diguis...I tu no t'has mogut mai d'aquestes pedres en tant temps d'ésser al món?

- Es que hi ha quelcom fora de Grècia que valgui la pena?

- París...

- No segueixis. París, el bell fill de Priam, que robà Elena amb l'ajuda però, com deus suposar, d'Afrodita, no? I els disbarats que tot això portà!

- Aquells no els sé, però t'asseguro que el París que jo vull dir, per més que l'altre n'hagués fet, de disbarats, el deixa petit així...

- I a Casa no ho sabriem? Mira, amb les coses de la nostra familia s'hi

ha fantasiat molt, saps? Els poetes ens han atribuit coses que mai hem fet i s'han fet un galimatías de noms com no et pots figurar. Segur que aquest París teu és el mateix que el meu...

- Jo vull dir París, la ciutat...

- Paris...una ciutat? Però si Paris feia de pastor a les muntanyes de Ida! Si fou el que donà, com deuries saber, la poma a Afrodita després del dinar de noces de Thetis, que fou el primer concurs de bellesa que es feu al món...

- El meu París és el París del Sena, de la torre Eiffel, del Moulin Rouge, de Monsieur Citroen i de les senyores sense roba.

- Ni jo ni cap dels meus hem estat mai al Moulin Rouge ni a casa Monsieur Citroen...Et penses que si a Paris, que crec que existeix com a ciutat perquè ho dius tu que vens de Quint, hi hagués quelcom bo no hauria passat abans, per Grècia?

- Veuràs, encara sóc a les beceroles de coses d'aquest món...La majoria del temps que hi porto la vaig passar empresonat, i vaig sortir de la presó per obra i gràcia d'algú que tu que ho saps tot potser deus conèixer. Va fer-nos sortir d'un lloc que no se'n pot sortir...Sap allò que s'esdevé llunyd'on ell es troba...

- Ja ho sé: Apol.ló!

- No.

- Minos...Posseidó,..Diana...

- No. Fergussen!

- Aquest Homer...ell i els que l'han traduit s'han fet cada embolic amb els noms...

- Es que el meu pas per París...és qüestió de senyores. Jo no me les havia mirat mai, i d'ençà de la meva arribada aquí, dona que m'he mirat...

-I per què te les miraves, les dones?

- Es clar...

- Ja ho veig. Has fet més que mirar-te-les.

- Es que jo no sé com van fetes les dones d'aquí. No les entenc, jo...

- Ni entre les nostres s'ha trobat la manera de lligar caps. Us penseu que les dones som com un pom de flors, per a fer bonic i no dir res o com una posta de sol, admirable, però que tampoc diu res. Voldrieu escollir la més maca i emportar-vos-la. Tenir-la com un raspall de dents, unes ulleres o un paraigua, que tot són coses que serveixen i que tampoc diuen res. Les voldrieu com vosaltres us les heu imaginades, fetes per a vosaltres, per a dir "sí" a un "sí" i "no" a un "no" i, si pogués ésser, que no diguéssim mai res. I no, amic que has vingut del planeta Quint, per càstig al vostre egoisme Afrodita es complau de tant en tant en donar-lis ulls per a veure allò que no miren, orelles per a sentir el que volen, llengua per a demanar coses, un cor per a passar l'estona i un pensament per a no entendre'l.

- Però si són tan boniques!

- Això era la mateixa cosa que deia Aiteó quan fou convertit en cèrvol per haver assisit, a primera fila, d'amagat, un dia que Artemis es banyava. Mira si en fa d'anys que els homes s'ho juguen tot per a veuren's despullades.

- Saps que téns uns cabells molt negres?

- Vols saber què me'n deia, Apol.ló, dels meus cabells?

- I no et digué res, Apol.ló de les cames?

- Si no vingúessis d'un altre món, creus que t'hauria permès això?

- Veus... és aquestes coses que em fan rodar el cap. Tu tens uns cabells molt negres i t'agrada que t'ho digui. En canvi, tens unes dames admirables, i tu ho deus saber, vaig per alabar-te-les i t'enutges.

- A totes les que has vist els hi has parlat de les cames?

- Jo et puc assegurar que cap les tenia com tu.

- Quantes eren filles de Cronos?

- T'han dit mai que eres molt bella?

- Ho sap tot l'Olimp.

- T'han dit mai que t'estimaven?

- Home de Quint, oblides amb qui parles?

- Es massa, una filla de parents de déus, per un home que ha vingut d'un altre món per ella?

- No saps que l'amor, si Afrodita no el porta de la mà, no fa miracles? Si jo desacato les regles de l'Olimp...Seria terrible aquest moment per qui estés al meu costat i, més encara si aquest estés enamorat de mi. Tota la frescor de la meva carn que ara et captiva, es traduiria en lletjor i decrepitut i jo em veuria al damunt, en pocs segons, tots els segles que han passat d'ençà que sóc a la llista dels immortals. Com vols, home de Quint, que jo parli d'amor o me'l deixi fer sense que Afrodita hi sigui pel mig?

- No diuen que l'Amor no troba barreres en res?

- L'amor sol, sense el toc de Mare Venus, és una passió d'estar per casa...Però per què m'has escollit a mi, precisament, per enamorar-te?

- Per què sóu, perquè ets, la més bella que he trobat.

- Llavors creus amb l'amor visual?

- Si no t'hagués vist, com ho hauria fet per enamorar-me de tu?

- En l'amor hi ha quelcom més que el plaer de mirar-te'l. Si no hi hagués quelcom més, davant dues dones iguals en bellesa, quina escolliries?

- Totes dues!

- Es unicament als privilegiats de l'Olimp que se'ls permet estimar-ne més d'una. Vull dir, que davant dues dones indèntiques fisicament, o davant tres o deu, si l'amor t'entrés ínicament pels ulls, et passaries la vida dubtant. En canvi, si sentíssis l'amor de debó n'escolliries una entre dues o entre deu mil.

- Estic segur que seria a tu a qui escolliria entre dus o entre deu mil!

- Ah, però és que no t'han ensenyat d'ençà que ets a la Terra que l'amor no és individual? L'amor, sense dos, no és res. Res. Tu et pots

enamorar de qui vulguis, és cert. De la més bella, de la més virtuosa, de la més bona, de la més noble i de la més rica. Però, i ella? Es que tu creus que pel sol fet d'anamorar-te d'una dona ella té l'obligació d'enamorar-se de tu? Es això que ha portat tants drames entre els humans...i els que no en són. Obtenir un "sí" sense reserves de la dona que estimis, sigui qui sigui, només es pot aconseguir amb la intervenció de la meva cosina-germana. Quan això s'esdevé el món veu astorat que una princesa es casi amb un futbolista, i un rei amb una vidua sense sang especial. Quan Afrodita vol, rai...

- Però a tu no et plauria estar enamorada?

- Però com vols...Que no m'has entès bé quan t'he dit qui era?

- Sí, tu ets Antea, filla i germana de déus. Està bé. Però téns uns cabells negres, i uns ulls vers i una boca roja i unes cames admirables, i ets viva i palpitant al davant meu, i els dos tenim un món per a nosaltres, què dic un món, dos en tenim de móns si volem, Antea! Et demanaré al teu pare, per mal geni que tingui. Estic segur que Afrodita serà dels meus, ja ho està essent, perquè bo i sabent qui ets tinc prou alè per a dir-te que et vull, per immortal que siguis, que sense tu ja no sabria què fer ni en aquest món teu ni en el meu...I això, si a l'Olimp hi ha justicia...

Aquí el guía es gratà el cap per segona vegada. Les darreres intervencions de Grara i el to amb què foren expressades l'emocionaren de bo de bo, i se les feu seves. Tradui com mai ho havía fet, no de forma mecànica, sinó amb tota la passió que cada mot tenía. Es pot dir que eren dos contra una, i quina senyora, per ben emparentada que estigui pot aguantar una declaració en duplicat, en dos idiomes a la vegada, un cap-al-tard al Partenó, després de no haver sentit parlar d'aquestes coses d'ençà que 250 segles enllà la rebutjà una divinitat? I es veu que la senyora Antea, ja sigui per la novetat de la declaració o per haver-la rebuda a dos o tres mil anys d'edat, començà a dub-

tar. Per primera vegada no troba la contesta justa per a donar a un mortal que, la veritat sigui dita va pensant ella, no és tan mortal com els altres ja que ve de Quint on potser cap dels seus hi ha estat mai. A més a més, segueix pensant, ell m'ha trobat bella, cosa que a tota dona agrada de sentir, sigui mortal o immortal, li han agradat els meus cabells, els meus ulls...i les meves cames...

- Antea, Antea, digue's que sí...

I Grara diu aquests mots prement entre les seves mans interplanetàries, una de les meravelles que per mans tenía la filla de Cronos. El guía, que aquell dia podia haver guanyat, d'haver-hi testimonis periòdistics lliures de censura, el títol de millor intèrpret conegut, per tal de donar més eficàcia al preu de l'ex 333, s'agafà passionadament a la mà lliure de la vice-deesa, i els dos a la vegada demanaren, pregaren, insistiren, prometeren...La immortalitat de la senyora Antea no sabía com girarse. Fins que tancant els ulls, posà una mà al cap del guia i digué:

- Aquesta nit, quan la lluna surti damunt el Partenó, t'espero...Hauré parlat amb la meva parenta...

- Un moment, senyora, que em penso que us equivoqueu! -digué somrient el guía.

Antea canviá la mà de cap, exclamant pianíssim:

-Ai, Afrodita, quines planxes em fas fer.....-I parlant pels mortals, afegi: - Ara us ho prego, deixau-me sola que no sé què tinc...

. . .

La nit. A la mar, bellugosa i gran, una lluna vermellosa hi fa un camí de llum. Dues ombres surten de la ciutat camí de l'Acròpolis.Una d'elles porta una maleta. Es el guia que hem conegut abans. S'atura i diu:

- Per el que pugui ésser he pensat que valia més anar-hi preparats... Estarem més en caràcter, no us sembla?

I obra la maleta i en treu dues magnífiques túniques.

- Fa molts anys que són a casa...Qui sap, potser les va estrenar algú que tenia prou influència. Posem-nos-les.

I dos homes, abillats a la moda del temps de Pericles, pugen Acròpolis amunt. Passen vora columnes que al contacte de la llum freda de l'astre de la nit que més gosa acostar-se a la Terra, deixen anar lluisors de coses vives. El guia, ho confessa, està una mica espantat. Ell ha sentit contar tants episodis de la gent a qui els homes bastiren aquells monuments que ara ells recorren, que està segur que aquella nit en passaran per a contar-se. Uns núvols que venen del Peloponès, o de molt a prop, prenen un bany de lluna, grassos, inflats, altíssims, intocables. El silenci del lloc es fa anguniós. El guia, per a dir quelcom, ja que el seu ofici és enraonar, diu:

- A n'aquesta gent els agrada molt la puntualitat, sabeu?

I es veu que tenia raó perquè algú vestit com els dos, s'acostava sortejant pilastres.

- Es ella! - diu Grara llençant-se a l'encontre de la figura que s'acostava. I té lloc ma estreta de mans col.lectiva entre una dona de segles, un home de Quint i un guía-intèrpret dels nostres dies.

- I el teu pare?

- Ara vindrà Artemis, quan la lluna passi davant d'aquella columna, al mateix lloc on Fídies hi aixecà la gran estàtua d'Atenea...Vosaltres, ni la veureu ni la sentireu. Jo, sí...

Un ocellàs es posà damunt el lloc més alt del Partenó, i llençà un crit estrident, llarg, mig humà. I reprengué el vol cel amunt fins que es feu petit com una mosca.

- Artemis ve...potser tot anirà com tu vols -digué Antea. I per primera vegada una aproximació de somriure il.luminà el seu rostre. S'apartà dels dos homes que la contemplaven amb ulls molt oberts, i s'agenollà graciosa i devotament al sòl enllosat. Els dos mortals senten

la presència de quelcom, però són incapaços de dir de què. I veuen com Antea allarga una mà i es posa una cosa invisible a la boca i la besa. Camina com si portés algú agafat devotament per l'espatlla. Diu quelcom, però només se senten les paraules d'ella. El guarda diu amb l'alè:

- Us aniré traduint el què diu ella. Sé que algú li diu coses però no en sento la veu..."Es aquest"..."No, l'altre, el dels ulls verds..." "Et penses que si no hagués estat diferent dels altres m'hauria fer trontollar"..."T'ho juro, del planeta Quint, i m'hi vol portar"..."Es Afrodita qui ho ha volgut"..."Ho sé, però si els anys, o dies, o hores, que em queden les puc passar amb ell"..."Dona, ben bé del nostres no, però ha voltat el firmament per a trobar-me..."Sí, però tu què hi dius?"..."Ni Apol.ló ni Afrodita?"..."Sempre n'ha tingut Zeus de mal geni"..."Oi que ho faràs, Artemis bonica? A tu no et passarà res. Si el pare de tots s'enfada serà al meu damunt que caurà el seu enuig... Que tinguis eternament bons viatges i perdóna'm per tot allò que ens pugui passar a tots plegats per aquesta follía meva...

I Antea es reuní, radiant, amb Grara i el guia. Era més bella que mai i se li veia la felicitat pertot arreu. Quan una dona arriba a posseir la felicitat que llavors tenia Antea, voldria que tot el món la veiés, i, per aquell goig estava disposada, com es veurà, a jogar-s'ho tot.

- Artemis parlarà amb Apol.ló, i si aquest té un bon dia ho dirà a Minerva aqui Zeus rarament nega res...I jo, jo dansaré per a tu la dansa de l'amor primer que només ballo cada cent anys, i que pot ésser, anit, la darrera vegada que la balli, perquè ara, encara que ells s'hi oposin jo ja no sóc, pobra de mi, la d'aquesta tarda...

I començà la dansa més airosa que mai mortals hagin pogut somniar. Mai els marbres del Propileus, del Partenó i de l'Erecteu, entre altres marbres d'anomenada, que n'hi ha molts, havien vist una dansa com

aquella, i això que en el temps de la gent de l'Olimp, les Gràcies i les Hores ballaven que era un gust. Les núvols negres s'apartaren del dessota de la lluna com si algú qui n'era senyor, prescindint del que més tard es pogués esdevenir, no es volgués deixar perdre l'espectacle inoblidable d'Antea ballant la seva dansa de l'amor primer. De llocs de molt mal localitzar se senten moltes veus a la vegada deixant anar incontenibles murmuris d'aprovació. Grara i el guia contemplen l'anar i venir de la bella literalment subjugats. Antea balla amb una rialla de triomf als llavis. El guia juraria que en un moviment que ha fet, per a veure millor aquella actuació sobre-natural, ha trepitjat una cosa sòlida i que ha sentit a l'alçada de la seva oreella una maladicció reprimida...Quan la dansa s'acabà, el vent portà de cel amunt unes remors com d'aplaudiments llunyans. El guia no se'n pogué estar i aplaudí furiosament. Antea s'acostà a Grara i, mirant-se'l a fons, posà un genoll en terra i li llençà quelcom invisible a mans plenes.

- He dansat per a tu com mai he dansat per a ningú de l'Olimp. Tu potser no ho entendràs gaire, però al ballar així per a tu, t'he donat més que la vida...Segur que em treuran de Casa, però Antea de Ida és ja tota de Grara de Quint!

Fou llavors que començà la segona part d'aquella nit memorable. Els dos únics homes visibles senten com molta gent a la vegada llencen exclamacions d'angoixa, de súplica...el guia arriba a sentir un "No ho fassis, no ho fassis!" clarissim. Antea, mestressa dels seus actes, afronta el desengany primer i el càstig que en vindrà després, contenta de saber que ho perdia tot per un home que li havia fet trobar l'amor al cap de dos mil-cinc-cents anys d'ésser al món.

Aquells núvols grassos que prenien banys de lluna fugen com un llamp, com si de la seva posició a les altures haguéssin vist venir quelcom paorós. Amb la pressa es deixen, pel cel, enormes trossos de la seva vaporosa camisa fosca. De l'Egeu pugen altres núvols deformes, mal-ca-

rats, ventri-negres, i la seva cursa va acompanyada de trons fora de la llei. Per la pissarra negra de la nit uns llamps fan, a intermitències, signatures ininteligibles pels homes. Plou. La claror d'un llamp mostra la humanitat irresistible d'Antea avançant devers Quint amb els braços ben oberts, somrient.

- Per tu -diu-. Per tu!

I s'agafa a Grara. Ell la té uns segons als braços. I malgrat abraçar se furiosament, una força contra la qual ni l'amor res hi podía els va separant. Ella, revinclant-se, es llença de nou al seu únic i breu amor mortal. Mans invisibles la desfan, ~~xxxxx~~ altra vegada de l'home que no sap què fer, impotent contra coses que s'aparten de totés les que ell porta vistes fins ara.. Antea, amb un darrer esforç deixe uns segons la seva boca jove als llavis de Grara que senten dolçor de roses.. Fins que un tro poderós ho fa trontollar tot. El guía fuig corrents escales avall. Ires sobrehumanes van i venen. Quelcom s'emporta Antea pel camí de la violència. Una veu rogallosa remega pel mig dels núvols, i un gran terratrèmol fa estremir la terra i temples i columnes tremolen i cauen. Un veritable diluvi cau impetuós i ple de males intencions. Un xiscle esgarrifós, de follía, sobressurt d'un cor d'exclamacions espoguides.

- Antea! Antea, on ets? - gemega Grara intentant obrir-se pas entre el diluvi, la ventada que en segui, els capitells que cauen i aquells crits que venien de núvols enllà i que es veu eren del qui havia organitzat tot aquell bé de Déu d'espectacle.

- Sóc aquí, estimat...però per allò que més vulguis, no em diris, no em miris! Per la teva Antea de fa uns minuts, no em miris! Fuig d'aquest lloc emportant-te la visió que de mi has tingut fins fa poc...Tinc al damunt ja la maledicció del pare dels déus i dels homes, però amb tot sóc Antea de l'home de Quint!

- Què us heu pensat, tots plegats?! - digué clarissimament aquella veu

que se sentia escandalosa per damunt de tot.

I seguidament un llamp més llamp que els altres esqueixà les tenebres que cridaren, totseguit, com si algú les estés garrotejant fort. A poques passes de Grara, una vella fabulosa, amb milions d'arrugues, es movia caminant insegura i balba. A la boca sense dents s'hi dibuixava una rialla inexplicable.

- Tu?!

- En tant a les altures em deixin pensar, pensarè amb tu, estimat, i estaré contenta durant els anys que em deixin viure d'haver acabat així per tu...

No pogué passar d'aquí. Aquella veu rogallosa i prepotent que cridava més que tot, digué:

- He dit que ja n'hi ha prou! I d'ara endavant tothom rutllarà, ho sentiu! Tothom rutllarà, de dalt a baix!

I com si volgués donar a conèixer a algú l'abast del seu poder, a l'acabar aquelles paraules amb veu terrible, el vent multiplicà els seus embats, els trons treballaren extraordinari, el diluvi caigué amb totes les aixetes obertes...Partint dels peus de Grara s'aixecà una onada de terra molla emportant-se la que estones abans era l'encarnació de la joventut i de la bellesa. A cada llamp ell la veina més petita, amb les mans extenses devers ell. Quan la veié per darrer cop, la pobra vella reuní totes les seves forces i llençà un estentori: "Visca l'amor". I no se'n parlà mai més. Fins ara, que se'n torna a parlar.

La veu mestressa de tot deia amenaçadorament dirigint-se a Grara:

-I una altra vegada t'hi mires més a demanar relacions a les dones de casa! Us penseu que perquè aneu en avió i heu inventat la ràdio i el telèja ho podeu fer tot. I encara hi ha distàncies, home! I a mi em sobren llamps i trons per a fer respectar a qui sia les faldilles de la familia encara que no siguin primeres faldilles, i, sobretot, les meves ordres!

I dirigint-se a algú altre, afegí:

- Et dic que no, i prou! I no volgueu tots plegats que us converteixi en òlibes o sargantanes. He dit prou, Apol.ló. I tu, Juno, a casa! Res ni Thetis ni romanços! L'amo sóc jo i fa massa temps que sembla que us en descuidàveu...Res, el meu germà que es cuidi dels temporals que la mar fa una pila d'anys que és una vergonya...Ja ho sé que era mata i ben feta, però no em feu, pel cop de peu que vaig clavar a Hefaistos, pujar els llamps al nas. A callar tothom! Un mortal per Antea?! On hem arribat...Un dels meus va refusar-la perquè no era prou per a ell i ara entre tots em volieu fer sogre d'un home que porta elàstics! I tu, Afrodita, amb ells, amb els de baix,fes-hi tot allò que et passi pel cap, casa'ls, descàse'ls, torna'ls a casar...però amb la familia ja se t'ha acabat de fer-hi més combinacions, em sents? Ja estem bé com som. Preferir un mortal a mi, a mi que...Sentiu? (aquí un tro fenomenal s'ensenyorí de tot) Encara tinc la caixa dels trons, jo! Tothom a casa, he dit! Artemis, a tu te s'han acabat les passejades nocturnes fins que a mi em plagui...Mal llamp, que avui no estic per estirades de barba, Atenea!!!Que no m'enfadi? Ja ho estic d'enfadat! ...Que venia d'un altre món? Així, que hi engatussi a les de baix. A casa els vull amb carnet d'identitat, sentiu?...Es clar que vosaltres us ho haveu cregut, però de mi a vosaltres hi ha molta diferència, i si insistiu allò que faré serà fer una neteja a l'Olimp i m'hi quedaré tot sol...Que...que jo de jove també havia fet disbarats per les senyores? Llamp, de llamp de llamp! Es que jo era jo, l'amo, i l'amo és amo precisament per a fer-ho tot...Que no vull sentir ningú més, he dit!...I tu, home, avisa els teus que ens deixin les dones en pau si mai em plau tornar-ne a deixar baixar alguna...Del planeta Quint...La llufa! Això a les bledes de baix. I si us voleu emportar alguna cosa al lloc d'on veniu, emporteu-vos-hi l'Estatua de la Llibertat, o el senyor Hitler, que la Terra quedarà descansada!

. . .

Barcelona.

-...I això els la Porta de la Pau. Aquell senyor amb el braç estirat dalt d'aquella columna xxx és Colom el qual, ja veieu, gràcies a una senyora, i era reina, va descobrir un món nou. N'hi ha que diuen que ja hi havia estat abans a n'aquest nou món i que per això quan hi va anar oficialment hi va trobar desseguida. I sabeu quina va ésser la paga de donar un continent al país? Doncs que el carreagren de cadenes i va estar més temps a la presó que vos. No, ara té monuments aquí i a fora...Ara venen les Rambles. Segons aquest follet, hi ha una font amb àigua especial que fa que qui en begui torni a Barcelona per lluny que se'n vagi. Sembla, però,que l'aigua ja no és la mateixa d'abans. La Sagrada Familia. Qui la projectà era pobre com una rata i morí aixafat per un tramvía i no pas, sembla, per haver fet aquest monument de pedra...La Catedral. Mireu el regal petri de les torres velles i la filigrana de la façada nova...La mireu o no la mireu?

A Grara se li escapa un sospir, i diu:

- Ara sí que no me'n miraré mai més cap.

- De catedral?

- De dona!

- Però...

- Es que ara ja s'hi fica pel mig gent de les altures quan em miro les vostres dones. No són per a mi, ja ho veig...Tendu la mar de raó quan em dieu que no són fetes per a tenir tractes amb un home d'un altre món

- Deixem les dones en pau...El segon "ORIO" d'Enric Vilamarí està a punt. Podem sortir quan volguem cap a la vella Anglaterra a recollir el primer carregament amb destí a l'Illa del Capità.

- Sí, sí, marxem, marxem totseguit...

- Mireu, Fergusson -diu entrant a l'habitació de l'hotel Enric Vilamarí vestit de capità general de marina-, a qui podem anar a veure aques-

ta nit.

- Onofroff...- fa el doctor llegint un prospecte-. N'he sentit a contar meravelles. Anem-hi, Grara. Et plaurà. I, sobretot, no hi ha cap perill, és un home...

. . .

El teatre és ple. Totes les llotgetes són ocupades llevat de la del costat dels homes de Grara. L'hora de començar la funció ha arribat i, algú, a les altures, diu en veu alta quelcom a favor de la puntualitat. A les deu la gent cridava de bo de bo. A les deu i deu, en el ple de l'esvalot, dues persones entren a la llotgeta veïna de la dels homes de qui més s'ha parlat en aquest llibre. Entra primer una senyora que voreja la cinquantena, en deficient estat de conservació. I, seguidament la cosa, en dona, de més bon mirar de l'any. Part dels esvalotadors, que tinguéren la sort de veure-la frenen una mica el seu despotricar contra la puntualitat del famós artista. Fou un moment, només, però. La gent volia cridar, n'anava endarrera es veu. Un dels que cridava més era Enric Vilamarí, i les seves intervencions sonores enriolaven la bonica veïna de llotgeta. A les deu i mitja, quan ja la gent defensava l'import de l'entrada a crit pelat, s'encen els llums de l'escenari i, pausadament, s'alça la cortina. Sembla que allò ha de fer callar la gentada, però llavors es crida precisament perquè s'he alçat, la cortina. Entre els pocs que no criden hi ha Grara. L'home de Quint ha vist de reull la bella veïna i està lliurant una gran batalla entre la seva voluntat i els seus sentits. Ell no vol tombar-se a mirar, és de debó que no ho vol, però sent una força que no té aturador que li té el cap agafat i malda per a tombar-li en direcció a "ella". Ell posa tota la seva potencialitat en joc per a no cedir a la pressió física i real que sent a la seva galta esquerra que, milimetre a milimetre, vulgues que no, va descrivint, inatürable, un pe-

tit moviment de rotació. Ell, que ja es veu a venir que té aquella batalla perduda, pensa, pobret, que qui sigui que es complau en fer-li tombar el cap, no reeixirà perquè el tombarà aclucant els ulls...Però el seu enemic deu llegir-li els pensaments, es veu, perquè amb la mateixa força imparable que li fa tombar el cap, li fa obrir les parpelles a tot obrir tan punt ell ha volgut tancar-les amb un inicial somriure de triomf. No estem encara prou dotats per a lluitar contra forces com les que impotenciaren a l'home de Quint, què hi volen fer. El resultat fou que "Ella" el veié mirant-se-la amb aquell somriure de les grans solemnitats...

Del fons de l'escenari surt, amable, sòlida, la figura del Professor Onofroff avançant fins els dominis de la conxa de l'apuntador.

- I encara riu! - crida algú més fort que els demés.

L'escàndol, per molts assistents, ja val l'entrada. El Professor alça un braç reclamant silenci. Quan el darrer espectador ha deixat anar la seva darrera estridència vocal, Onofroff diu:

-Senyores, senyors: Crec que ací hi ha alguna confusió. Jo havia anunciat el començament de la meva actuació a les nou i mitja...i. fassin el favor de mirar-se els rellotges - i ell ho fa amb el seu-...Són les nou i mitja en punt. Ni un minut més ni un minut menys...

La gent intenta reprendre l'escandalera i se senten alguns crits escampats. Els que abans de tornar a cridar es miren llurs rellotges, es contemplen dues vegades. Veuen les nou i mitja.

- Vostè, senyor, fassi'm el favor, miri-ho bé -diu Onofroff a un espectador de la fila 7.

El senyor de la fila 7 es mira el rellotge, i passa de la ira de les passions violentes, a la sorpresa total. El senyor de la fila 7, però es vol esbravar d'una manera o altra i diu furiós a una senyora que porta al costat:

- No és pas que no t'ho digués que sopàvem una hora massa aviat!

- Doncs, mira -li respon ella vermella de galtes-, que has tingut la mateixa gana!.

El Professor repeteix la prova amb diversos assistents que no volen donar-se per vençuts fins que veuen que, efectivament, el rellotge marca, seriós, les nou i mitja...

- I aquest és, senyores i senyors, el meu primer experiment de la nit. Poden, si volen, tornar a mirar-se els rellotges...

Els rellotges senyalaven les onze. Onofroff inicia una elegrant reverència i el respectable es trenca les mans aplaudint. I el Professor segueix la seva actuació que és un veritable èxit: endevina la xavalla que porta a la butxaca un espectador; coneix el contingut d'una carta rebuda aquell matí per una senyora rossa que se'n fa creus; organitza declaracions d'amor; troba una agulla amagada en un lloc de compromís: adorm espontanis que pugen a l'escenari; deixa gent amb poca roba; un sastre diu els noms de tots els que li deuen vestits (aquest fou l'únic experiment que un espectador que era a la llista del sastre digué que aquest havia donat diners a Onofroff per a poguer dir públicament la seva llista)... I s'arriba al descans.

- Sortim a fumar una cigarreta?

- Què us ha semblat, doctor?

- Admirable, admirable. Pagaria qualsevulga cosa per actuar a la segona part! - riu Fergusson.

Surten. El darrer de fer-ho és Grara. Quan tanca la porta de la llotgeta la tanca també aquella veïna de tan bon mirar a la qual ella havía contemplat vulgues que no. El soroll de quelcom que cau el fa tombar. Es el moneder d'ella. Ell s'apressa a recollir-lo. Coincideixen en l'acció i el resultat és una petita col.lisió entre els dos caps que origina una rialla.

- I beg your pardon - gemega Grara.

- Americà? - diu ella amb l'idioma que més parlà Abraham Lincoln.

- Sí...sí, senyoreta. Li he fet molt mal?

- No té importància. El cop podia haver estat més fort.

I riuen tots dos. L'estri torna a caure, amb culpa o sense de l'interessada i, aquesta vegada és un empleat uniformat qui en fa l'entega.

- Ens hem estalviat un altre cop de cap -digué la noia.

I torraren a riure. I es veu que ell degué convidar-la a quelcom perquè se sent que ella respon:

-Oh, gràcies. Es molt amable.

. . .

Falta poc per acabar l'actuació del famós rus, o que diu que ho és, quan s'obra la porta de la llotgeta del costat de la dels homes que no fa gaire anaven numerats dia i nit. De cua d'ull els ex-numerats de la Gran Penitenciaria es donen compte que hi havien entrat "ella" i Grara. Senten uns xiuxiueigs i suposen, molt ben suposat, que acaba de tenir lloc una presentació. Algú deixa anar: "Si que en fa avía aquest home...!". La contesta és: " No ho sé, aquesta m'escama una mica...Li ha obert la porta, encara que sigui d'una llotgeta, una mica massa aviat..."

. . .

- Del mateix Nova York?

- Sí...

- De quin barri?

- De quin barri...què hi fa, no ho sé fa poc que hi sóc...Es que el que sigui d'un barri o altre té cap influència en què ens hàgim trobat aquesta nit?

- Doncs jo sóc nada a Kansas. Els meus passats es barallaren durant anys amb els pell-roges, i a casa encara hi ha plomalls, destrals, llances i pipes que recorden aquells temps...I els vostres, de passats amb qui es batien?

- Els meus? Ah, sí, els meus...Suposo que no farà massa cas si faig contestes rares...Dic això perquè si jo a vostè li fes la mateixa im-

pressió que vostè m'ha fet a mi, qui sap quines coses m'hagués dit al parlar dels seus avis.

- Curiós, curiós, que a un americà les dones li facin aquesta impressió.

- Si el no ésseme d'americà ha de dispensar-me'n, renuncio a la nacionalitat.

- Oh! Això és americà pur...Però hem d'acomiadar-nos. Miss Knox s'enutja molt aviat...Sí, és la meva professora d'espanyol - diu la noia davant la porta d'un hotel en plena Rambla de les Flors.

- Quina dissort...I jo que he voltat mig continent per a veure-la.

- A Miss Knox?

Riguéren per qui-sap-la vegada.

- I si li demanéssim ben demanat, vol dir que Miss Knox...

- No vol que vagi al llit més tard de la una, i avui...

- Però no farà una excepció en una nit com aquesta, a Barcelona, on hi ha les Rambles de més anomenada...

- I una font d'aigua especial que té virtuts insospitades...

- Sobretot si es beu acompanyada d'una parella com la que jo porto...

- Oh, que coses sabem, ambdós, de Barcelona, sense fer més que poques hores que hi som...

Es fa, ràpidament, una petita societat anònima per a convèncer a Mis Knox, la qual claudica als set minuts d'ofensiva dient que baixaria a recollir Ethel dintre deu minuts justos.

- Ethel?

- Sí, Ethel Rickson. Ja li havia dit abans.

- Es clar, però...jo ja no sóc el d'abans, i vaig siguent un altre cada vegada a mida que la tinc al meu costat.

Van i venen entre la gentada. Beuen aigua de la font de Canaletes. Boden per la Plaça de Catalunya...S'han mirat una pila de vegades al aturarese al davant la porta de l'hotel. Ella parla mirant amunt.L'hò

me de Quint té el posat que sempre ha tingut quan s'ha trobat vora les senyores de la Terra.

- I bé, Miss Knox deu estar a punt de baixar...

- No, un moment...No ho sé, la veig, pobre de mi, diferent de totés.. i potser amb vostè no hi haurà cap drama. Estic segur que no té el pare japonès, que a Barcelona no hi ha Vesuvi, i que no té res a veure Ethel, amb gent que tinguin a l'abast de la mà, quan s'enquimeren, llençar llamps i trons fins que el cor ens hi diu prou! Per què no puc agradar-li a vostè, tant com vostè m'agrada a mi?

- Vol dir que no va molt depressa tot això? Amb totes ha anat tan cremat?

- Miri, amb les altres val més que ho deixem córrer perquè són històries de mal recordar...però amb vostè...li puc jurar que Onoforff al seu costat és un aprenent...Pot, ja, disposar de mi de la manera que ell disposava dels hipnotitzats...Per què no s'hi dedica a hipnotitzar? M'ofereixo per a les primeres pràctiques. Li prometo que tinc d'obeir-la en tot. Provi-ho, Ethel...

- Però no sabem que un americà, en qüestió de senyores, no ha d'obeir, sinó manar?

- Ah, si tingués Fergusson a prop?

- Fergusson, ha dit?

- Sí, el doctor Fergusson...Ell li endevinaria els pensaments més amagats.

- Era amb vostè al teatre?

- Que el coneix?

- Som una mica emparentats amb una branca dels Fergusson...potser el seu amic és d'una branca coneguda...

Grara, literalment subjugat per la bella que tenia al costat, i multiplicada aquesta subjugació per la influència de la Rambla i per l'aigua d'aquella font de tanta anomenada, no deu cap cas d'aquells

darrer mots de la seva parella ni s'adonà que un somriure que la noia passejava triomfalment feia estona, s'esllanguí una mica. Pel goig de tenir-la unes estones més al costat anava dient coses i, sense pensar-s'ho, deia les que ella volia que digués.

- Sí...ella era el que estava al costat d'Enric Vilamarí, aquell senyor que anava vestit d'Almirall. I Robinsons que parla tots els idiomes que vol...L'altre? Andreu Milans, que es recorda de tot...però és a vostè que vull sentir parlar, Ethel!

- Quedem que fem pràctiques d'Hipnotisme, no? M'interessa saber qui eren els companys de llotgeta. Li ho mano! - feu la noia rient.

- L'altre era Ponç Adalbert, que té els deu dits més portentosos que es pugui imaginar...I Tomàs, el gran Tomàs Yllanoga que te la vida guanyada a tots els paisos del món...Enric, el Capità, com li diem nosaltres, té una illa en propietat que no la coneix ningú sinó ell.

- En veritat que té uns companys extraordinaris de debó. Jo voldria saber, si fos possible, com les va fer unes coneixences semblants.

- T'ho contaré tot Ethel, tot, si em deixes la glòria de la teva companyia...

- La senyoreta Ether Rickson?- digué algú darrera la parella.

- Jo mateixa, senyor. Què se li ofereix?

- No res, que Miss Knox va dir-me que l'avisés a vostè si ella es quedava adormida.

- I s'hi ha qeedat?

- Sí, senyoreta Ethel.

- Vinc totseguit. Gràcies.

- Això és justicia! - intervingué Grara.

El diàleg que seguí fou de mal seguir ja que era dit a mitja veu i a distàncies mínimes. Quan Miss Knox sortí cridant: "Ethel", ja clarejava. Ethel i Grara, asseguts a la voravía, eren, es veu, qui sap a on, perquè Miss Knox hagué de reptir el nom d'ella quatre vegades.

- Oh, Miss Knox! La mà! -digué Ethel maldant per a retirar una de les

seves d'entre les de l'home de Quint que no s'avenia a deixar-la-hi.

- Per favor, Grara, torna'm la mà. Miss Knox ens veu! Que ve!

- Adéu, Ethel...Mis Knox, la recordaré tota la vida, perquè me la pren.

- Potser sí, senyor.

- Fins a demà Ethel.

- Fins avui, que ja es fa de dia...

Grara les veu desparèixer hotel endins. Resta una estona mirant, i la seva espera es veu recompensada per una aparició ràpida d'Ethel que li fa adéu amb la mà i li envia un somriure que pel pobre home de Quint és com si sortís el sol...

Els primers tramvies, vermells i escandalosos, corren Rambles avall. Homes amb cara de son deixen uns grans poms de flors al costat d'uns estris de ferro ennegrit vora unes taules de pedra llisa i molla. Les floristes comencen a fer rams garlant de parada a parada. Una, canta. D'enllà ve el so de la sirena d'un vaixell. Uns llums s'apaguen. Uns nocta=mbuls massa carregats de beure pugen Rambla amunt a la seva manera. Ciutadans vestits de blau arrossegant mangueres amb rodes, refresquen l'esquena dels carrers. A les cadires de les Rambles encara hi ha gent que hi dorm amb els peus embolicats amb diaris. Uns vailets magres i lleugers corren airejant el nom dels diaris del matí... Barcelona, es frega una mica els ulls, es renta bé la cara i diu "Bon dia".

. . .

- I bé?

- Mai no havia trobat res tan fàcil. Aquest home, davant d'una cara bonica diu que sí a tot. I mira d'una manera!

- De quina manera?

- No ho sé...d'una manera especial. Vet-ho-aquí. I és la història més extraordinaria que mai hagis sentit. Nasqué, on diríes?

- Al pont de Brooklyn...Ves jo qué sé.

- Més enlaire

- Al terrat de l'Empire!

- No ets ni a mig camí. Passaries mil anys dient llocs alts i no thi afinaries.

- Eleanor, que has rebut?

I Eleanor regalà una gran rialla a la solitut de la cambra.

- No, no ho crec, però té un mirar especial.

- Sí, ja ho veig, una cosa fàcil.

- No tinguis por, Mary.

- Bé, però hi ha planxa o no hi ha planxa. Es Enric Frost o no és Enric Frost?

- Prepara't! Ell és...ell és Grara, i hem passat dues hores al teatre al costat de la majoria que sortiren de la Gran Penitenciaria...

- Bé, però aquest "teu" Grara?

- Prepara't, t'he dit. Nasqué a Quint, el planeta 1312 ara fa...

- Eleanor, això és el que va dir la noia de Río! Em sembla que entre una dona que ve de familia de tres rombs i desenganyada, i la millor policia femenina de Mr. Clive hi ha, em sembla, o hi hauría d'haver, una diferència!

- T'ho asseguro, Mary. Quan m'ho ha dit el tenia en un moment que els homes no diuen una cosa per altra..

- Però tu creus, criatura, que podem anar a Mr. Clive amb una història com aquesta?

- Si hi anem amb una altra, ens l'haurem d'inventar.

- Eleanor, t'han encomanat cassos dificils i sempre has reeixit... Aquest has començat dient que era fàcil...

- Et juro que ho és, Mary...Al menys, ell. Als pocs minuts d'haverte'n anat tu ja m'ha dit qui era ell i tots els de la llotgeta. M'ha contat la sortida de la Penitenciaria tal com la tenim nosaltres, i les afeccions de tots com si tingués el fitxa al davant. Fins, t'ho confesso, em feia una mica de pena de veure que tenir una noia al davant el tornava gairebé com un adolescent que en veíes una per

primera vegada. I això, Enric Frost mai ho hagués fet...

- Enric Frost, per tal d'enrèdar-nos, és capaç de dir que encara ha vingut de més lluny que d'allà on has dit tu!

- Es que el "meu" Grara, que dius tu, és de Quint, del planeta, Mary. Jo què vols que t'hi digui. Ho és. I per ell es feu l'hara kiri una japonesa i una napolitana es tirà Vesuvi avall...

- Eleonor!

- No tinguis por. Es tic en acte de servei, ara. M'han ensenyat a tenir un cor de glaç i sóc l'agent amb més diplomes del Cos, no? Però té un mirar especial, i ha vingut de Quint.

- La millor gent ha fet miracles per a localitzar-los fins aquí. I tu no voldràs que ara nosaltres...

- Et repeteixo que estic en acte de servei.

-Però, amiga meva...Passo que aquest home tingui uns ulls especials.

- Molt més que els de Mr. Clive!

I Eleanor es posà a riure de nou, aquesta vegada ebojarradament.

- Eleonor, per favor...Potser tots estem una mica descentrats. Aquesta ciutat és molt bella, però aquesta humitat que hi ha deu donar estats d'ànim distints de llocs de clima sec. A veure, Eleonor...

- Sé el que vols dir, que això són coses serioses, i potser penses que un dia o altre puc donar un disgust a Mr. Clive, no? No temis, Mary, sé l'encàrrec: Posar aquest 333 en mans de la policia al preu que sigui...al preu que sigui, sents? I ho faré. Amb tot, ell és fill de Quint i és, ell, un afer fàcil, facilissim.

- Dormim-hi, Eleonor, dormim-hi...

. . .

-,Es meravellosa, Ethel. Això encara no ho havia dit mai a cap.

- I m'ho diu a la segona vegada de veure'ns. Què em dirà a la tercera?

- La tercera...

- O és que no hi haurà tercera?

- Sí...no...sí...vaig dir que marxàvem avui, però...jo ja no sóc jo. Ja li dec haver dit una pila de vegades, això...Però és meravellosa, Ethel. No li plau, el mot: me-ra-ve-llo-sa. Mai l'havia dit tantes vegades. Vol que el digui cridant aquest nom perquè tothom el senti?
- Grara...Jo...jo també tinc quelcom per a dir-li...Jo no sóc Ethel Rickson...Jo vull, jo necessito dir-li tota la veritat...

Ell la sentía, però no l'escoltava. Es trobava de ple en aquell estat que tenir una dona d'aquest món a prop li encomanava. Tenir-la al seu costat era com tenir-hi un campió de drogats la droga que segons ell necessita per a viure. Grara estava malalt d'aquella dona que li estava parlant i la única medicina, per a ell, era la dona mateixa. Què em sabem de les reaccions d'un home d'un altre món? Potser no tots reaccionen de la mateixa manera davant les dones maques de la Terra. Això no ho sabrem fins que en vinguin més.

- Jo deia que no sóc Ether Rickson, em sent?
- Sí, Ethel.
- No he vingut a Europa en viatge d'estudis...
-Sí, Ethel.
- Sé que vostè tindrà un gran desengany quan sàpiga qui sóc.
- Sí, Ethel...

Ella ja se'l mirà una mica desorientada. Allò era nou per a ella. Aquell no lligar caps d'ell l'anguniejava.

- Potser havia d'haver dit que no, ara...Però sigui qui sigui per a mi seguirà essent meravellosa.
- Jo sóc Simone Gray.
- Es igual. Té els mateixos llavis, els mateixos ulls i les mateixes dents blanques...
-...Simone Gray, perseguida per la policia pr haver-me escapat de la presó de les dones...

I enfonsà el cap entre les mans que Grara cuità a apropriar-se'n. Ell no pogué acceptar de cap de les maneres que una cosa tan bonica

com ...Simone Gray, fos desgraciada. Devia haver-hi un mal entès, segur, pensà.

- Simone...la meva meravellosa Simone...no temis! - digué besant-li els cabells -.Vindràs amb mi, anirem a Quint...

- Mai ploraré prou el mal que et faré quan sàpigues totes les coses meves.

Se'l mirà molla d'ulls. No eren les ploralles de Jeannine, ni les de cap que ell havia vist plorar. En aquells moments Grara no es recordà d'altra cosa que de que la seva meravellos Simone se'l mirava plorant. I començà a proposar solucions.

- Però, Simone, Simone, si això de la presó no és cap inconvenient. Si totés les meves amistats, si jo mateix hi hem passat una pila de temps a la presó! Us veu que en aquest món vostre hi deu anar tothom un dia o altre...

- Vostè...tu saps quina vida m'espera? Fugir, fugir sempre, fins que la poli sempre guanya la darrera batalla.

- No, no, amb mi no t'agafaran. Em van agafar per equivocació, perquè m'assemblava tant amb un dels millors lladres que heu tingut. Jo, Fergusson...

- No, Fergusson, no!

Ell no volgué parar-se en aquell " No, Fergusson, no" i seguí oferint solucions.

- Fergusson ens ajudarà. Amb ell per aliat no hem de témer res, sents Simone?. Res.

- No, Grara, aquesta meva confessió ha de restar entre els dos. Jo... jo no sé perquè m'he confessat amb tu...perquè et veig distint dels altres. Jo t'he dit la meva veritat. Digues-me tu la teva, ara...

- Jo no et vaig mentir, la primera vegada, Simone. A tu, criatura, no et puc mentir. No en sabría. I tu m'has de creure. Que no em creguin els altres, tant me fa, però tu no, tu m'has de creure...Jo formava

part de la primera expedicio que sortí de Quint en missatge de pau i confraternitat a la Terra. En mig d'un carregament il.lustre hi havia per a ensenyar-vos-el, un general. Donant una conferència sobre una bomba especial quan ens trobàvem molt sprop d'unes costes, feu, potser sense volguer, una demostracio poràctica de les viruts d'aquella bmba i, de l'aparell i del seu carregament amb general i tot, en vaig restar unicament jo. Jo, per a tenir la sort de poguer rodar mig món i trobar-te a tu. I et dic, la meva Simone, que per a mi, l'haver-te trobat bé val la demostració del general.

- Aixi la teva vinguda de...de Quint, mira'm als ulls, és certa?

- Com cert és que mai més en veuré cap que no siguis tu.

- I Enric Frost...

- Enric Frost, ho sabem per Fergusson, caigué a l'aigua fugint amb avió d'un seu amic policia, unes hores abans de tenir lloc la sonada conferència del nostre general. No sóc Enric Frost per més que ho sembli. Si...si per a estimar-te vols que ho sigui, seré Enric Frost, Simone, Enric Frost o qui vulguis que sigui. Simone, deixe-la estar a la policia. Vine amb mi, vine amb nosaltres...

- Però on anirem?

- A l'Illa d'Enric Vilamarí. No la sap ningú i allà construirem un aparell germà del que em portà a mi a la Terra. Jo el puc construir perquè conec tots els secrets de l'avió...

- Jo no puc venir...ho tiraria tot a rodar. Els meus tractes amb la poli fa anys que duren i són dels que no poden trencar-se ni fugint-ne. Es quelcom més fort que jo...Et prego que m'oblidis perquè et puc jurar que la meva coneixença no et portarà més que una gran dissort i maleiràs l'haver-me conegut...

- Però per què, carai! les dones de la Terra sou aixi?! Per què aquesta vegada també ha d'acabar me lament!

- Deixa'm Grare, t'ho prego. No passem d'aquí. Seria terrible si m'es-

coltés el cor. Han passat anys ensenyant-me a no escoltar-me'l...

- Res, fins ara, m'havia fet sentir el que sento al tenir-te a prop. Ni el venir d'un altre món, ni el sortir d'aquells tres absurds anys a presidi, ni altes ulls que jo m'imaginava definitius perquè no havia vist els teus...Aquesta tarda, sents?, aquesta tarda et vindré a cercar amb Tomàs Yllanoga i Ponç Adalbert. Fergusson...

- No!

- O és Simone, que potser hi ha algú que és per a tu alló que jo en voldria ésser?

- Déu meu, no! Es que a mi em fan valdre aquest físic que t'ha enlluernat per...No!

- Jo no et perdo, Simone! Jo sé que tu no faràs disbarats grossos per haver-me trobat. T'ho veig als ulls, Simone. Aquí no hi ha volcans ni elements que quan s'enutgen ho acaben tot amb llamps i trons com aquell ciutadà de Grècia... Aquí hi ha un home que t'ha vingut a cercar de milions de quilòmetres lluny...

Simone fugí amb una mà a la boca. Ell no vol donar-se per vençut i diu:

- A les sis vindrem per tu, Simone!

. . .

A Miss Knox -Mary Donovan- li costa Déu i ajut posar la seva companya a to. Li contà històries de renunciaments i sacrificis que formaven les fulles d'or del Cos. Li anava repetint que deixar-se guanyar pels sentiments era de gent de poca volada; que uns homes que tenien a les mans els destins d'un gran país tenien els ulls posats en els resultats d'aquell viatge a Europa; que l'havien escollida a n'ella, entre moltes pel seu tarannà a prova de defalliments...que l'amor és un sentiment passatger - per això s'ha inventat el divorci-, que fa veure la vida d'una manera del tot apartada de tal com és...que n'era una prova ben palesa la que un home, per ulls especials que tingués, feia creure a

unes quantes dones que venia d'un altre planeta...

-...Tu rai, Eleonor, que ets pots enamorar les vegades que vulguis! El veritable turment és per a nosaltres, les que no som boniques. Tu no saps el que sofreix una dona com jo quan veu que tot es fa per a vosaltres: mirades, regals, paraules escollides, cançons...Tot això a nosaltres ens passa de llarg perquè no tenim els llavis prou rojos, els ulls prou negres, la cara prou maca...Mai ens han fet cap encàrrec, a les poc agraciades, per a obtenir una informació seduint els homes. I els anys passen i, en lloc de dones ens convertim en una mena de paper de barba...Recordes quan em deies que era absurd allò que surt a les pel.licules i a les novel.les al veure que dones del Servei Secret traien el Servei i el secret davant uns ulls per especials que fóssin...Recordes quan em deies que si es té vocació, i tu la tens...

- Prou, Mary, no segueixis.

Passen uns segons en silenci. Mary Donovan es mira la seva companya que fuma una cigarreta mirant a terra, i pensa:"Evidentment, aquest home vingui d'on vingui, hauria d'ésser boig del tot per a no haverse'n enamorat". Però Mary Donovan és, tenia tota la raó quan ho deia, feta de paper de barba que és un paper que per ell sol és incapàç de sentir afectes per a res ni per a ningú. I sap que hi ha quelcom en la vida d'Eleonor que ella no hi pot fer el sord.

- Bé, què penses fer?

- No ho sé.

- Jo, sí. Mira'm. Recordes per què entrares al Cos? Recordes a qui portaren a la cadira elèctrica aquell 25 de gener...?

- No! Això no m'ho recordis, Mary. Mr. Clive tornaràx a estar orgullós de nosaltres!

. . .

Les sis.

- La senyoreta Ethel...Ethel Rickson?

- Un moment, senyors - i l'empleat de l'Hotel s'acosta uns instants

a la centraleta telefònica. I diu, tornant-ne-: La senyoreta Ethel els està esperant a la seva habitació. La número 70. Per aquí, faci'm el favor...

- Amic -diu Ponç Adalbert- sembla que tinguis por de no trobar-la...

- Ah, quan la vegis, Ponç.

Es Miss Knox qui obra.

- Passin- diu.

- Simone! - crida Grara.

Simone Gray espera somrient vora una finestra.

- Mira, aquest és Ponç Adalbert...i aquest Tomàs Yllanoga.

- Senyoreta - enceta el més genial falsificador agafat-, mai havia vist res tan bonic. Li ju...

No pot acabar.

- Ni un moviment, senyors! - diu algú darrera els nous entrats mostrant-lis un amenassant revòlver.

Mentres dura l'operació d'emmanillar-los, Grara no treu els ulls de la seva meravellosa Simone.

- Tu, Simone...per què?

- Silenci, senyor - ordena un dels policies.

- Però tan mal fet és enamorar-se en aquest món! -diu malgrat l'avís el pobre home de Quint.

I per a començar a contradir la policia ara que de nou hi tenía tractes, Ponç Adalbert diu:

- Maleides dones! Es clar, amb ell precisament que no n'ha vistes més enllà de mitja dotzena...Perquè no ho intentava, senyoreta, amb Enric Pomeranz que s'ha casat trenta vegades?

La intervenció de Tomàs Yllanoga és aquesta:

- No saben pas si encara dirigieix l'orquestra, Larsen, aquell norueg? Què creien, senyors, que ens posariem a plorar?

-Suposo que no tindran cap inconvenient en acompanyar-nos, veritat? -

pregunta un dels policies.

- Amb molt gust. -diuen, fent un bisbe Tomàs i Ponç.

- No t'hi amoinis, amic -diu Tomàs a Grara-. Totes són igual...Quan menys hi penses et surten amb un ciri trencat.

- En fi, senyors -intervé Eleonor dirigint-se als homes armats-. Aci tenen el 350 - Tomàs Yllanoga fa una airosa revenrència-, i aci el 329 - Ponç Adalbert s'arronça d'espatlles-, i aci tenen el famós 333. Ara ja no podrà fer més la vaga del parlar perquè parla un bon anglès, i podrà dir a la policia que no és Enric Frost, i podrà contar-li la història de la seva vinguda d'un altre món tal com que l'ha contada a mi...

- Simone...no podré pensar més que amb tu els anys que em tornin a tocar d'estar tancat...

Simone es porta una mà a la boca. Surt Miss Knox i se l'emporta fora de l'habitació. Quan agafats i agafadors eren al passadís senten un gran crit. Grara intenta recular. No li ho permeten, és clar. A la cambra Mary Donovan arribà a perdre una mica de paper de barba davant el desesper d'Eleonor, la magnifica Agent 478 considerada a les altures com la més perfecta anatomia contra tota mena d'emocions. Passà molta estona sense que gosés dir res a la seva companya. A la fi, amb veu baixa, gairebé humana, li diu passant-li la mà pel cabell:

- Eleonor, pobra, no ploris més...

. . .

-Senyor - diu Ponç al policia que tenia més a prop abans de pujar al taxi que se l'emportava -, això s'ha desfet...- i li mostra les manilles. Aquesta funció la repetí deu vegades. A la que feiz onze, el policia, amb una gran dignitat professional, obrí la portella del cotxe i llençà les manilles al carrer.

. . .

- Les neu, Robinson, i cap dels tres ha tornat -deia Fergusson mirant-

se el rellotge per qui-sap-la vegada. Fa tan poc que ha vist Onofroff i té tantes ganes de tornar a ésser Fergusson que, sense donar temps al gran linguista de posar-se en estat, li agafa barroerament el cap i mirant-se'l com quan amb aquelles mirades es guanyà la cel.la 340, li fa contar, fil per randa, els episodis de les darreres hores.

-...I Ponç Adalbert es desfà onze vegades les manilles...S'aturen a una casa del carrer X. Els surt a rebre un senyor amb ulleres que exclama repetidament: "Molt bé...molt bé...molt bé!" Va a l'aparell telefònic i demana el posin amb l'habitació número 70 de l'Hotel B. "Felicitats -diu a algú que l'escolta a l'altre costat de fil-... "Feliciti-la en nom meu...Que està indisposada? Es igual la feliciti igualment". I dirigint-se als tres detinguts amb uns papers a les mans, diu: "Senyors, un dia o altre havia de passar. Jo els prometo portar-me bé amb vostès si vostès s'hi porten amb mi...Vostè és Ponç Adalbert, retingut durant tretze anys per a obrir caixes que no es podien obrir.." "Es podien obrir o no es podien obrir", diu Ponç. "Vostè sí que les podia obrir i per això el tenien agafat! Mai he cansat a la gent. Els altres, on són?". "Jo puc jurar-li que ací no hi són" "Res més, senyor". "Vostè, fa dirigint-se a Tomàs, ha portat alguna vegada el número 350 a l'esquena?". "Una pila d'anys...i no és que el trobi a faltar, sap?". "Sé que tracto amb gent, dintre el seu ram, de gran categoría però jo no faig més que cumplir ordres. Em pot sir on són els altres?". "Li ho diré si fa uns bitllets de banc com els que faig jo!". "Res més". I ara toca el tron a Grara. "Vostè és el més jove. Es mala cosa pasar-se tota la vida a la presó...Sabem que vostè ha dit que no era Enric Frost...Qui és?. "Jo sóc Grara Dorrei, i vaig arribar del planeta Quint 1312..." " Deixem-ho córrer"

. . .

- Potser ens porten el sopar...

Sobra la porta i un policia, amb les claus a la mà, pregunta:

- Qui de vostès és Grara Dorrei?

- Jo...

- Acaben de portar aquesta lletra i no l'hem oberta per indicació especial del remitent que té prou influència, es veu, per a fer aquesta mena d'indicacions...Si desitgen quelcom...

- No podriem sortir una miqueta? - diu Ponç que havia reguanyat el to d'ençà que havia obert onze vegades unes manilles. El policia sortí somrient.

- La signa Eleonor -diu Tomàs abans de començar a llegir el correu.

- Eleonor?...Llegiu, Tomàs...

"M'imagino què pensaràs de mi en aquests moments. Únicament puc dir que envejo aquella que per tu es tirà al Vesuvi. Sóc, ja no en deus tenir cap dubte, una més a la colla de gent abnegada que ajuda a convertir-se en realitat la famosa frase de que la policia guanya sempre la darrera batalla. Elena Rozzo, la teva primera coneixença fou la que ens donà les primeres informacions. Recordo que quan acabà la història plorà com he plorat jo fins ara. I ens digué que ella creia a peu i a cavall que tu havies vingut del planeta Quint...Jo vaig riure i vaig tenir un gran interès en seguir-te les passes i veure't de prop. Vaig estar a Paris i vaig parlar amb Jeannine i amb Madame Michelet. Em digueren només que eres un home molt ric. Vaig saber el drama del Nagoya Club, el del Vesuvi...A Atenes ens despistàrem una mica ja que el guia d'ençà d'aquella nit de llamps i trons mudà d'ofici...Fins que es reben confidència de la vostra arribada a Barcelona. Hi havia Onofroff a Barcelona quan nosaltres hi arribàrem i vam suposar que Furgosson no es voldria perdre l'actuació del famós professor. Hagués estat fàcil detenir-vos al mateix teatre però hi havia Fergsson al que teniem ordres d'evitar...Les coses que seguiren després de l'actuació d'Onofroff les saps tan bé com jo mateixa. Allò que ja no saps és que la primera vegada de veure't em vaig sen-

tir captivada, i enamorada més tard. Per què? No ho sé. Una mentalització d'anys se'n va anar en orris en uns moments. Es un absurd creure que vens d'un altre món. Malgrat aquesta absurditat, jo sóc de les que ho crec. Ho diré a qui sigui, diré que no ets Enric Frost, que ets Grara Dorrei, del planeta Quint....Sé que ningú em creurà i em prendran per boja. Millor. Em podré passar tota la vida tancada pensant que ho estarè per tu...Perquè t'estimo i, ja veus, jo que t'estimo tant t'he posat en mans de la policia...Com les maleiràs les dones de la Terra i, de totes, a mi serà a la que més maleiràs..Encara poc abans d'entrar a l'habitació de l'Hotel estava segura que sortiria a avisar-vos que hi havia la policia a dins. I us vaig veure entrar i quelcom més fort que jo em mantingué clavada vora la finestra sense dir res. Ah, aquells mots tens: "Tan mal fet és enamorar-se en aquest món!" no se'm mouen ni se'm mouran del pensament per anys que visqui. Res em treurà el dolor de saber el mal que t'he fet deixant-te enamorar de mi primer i fent-te tot el mal del món més tard. Però és que jo també t'estimo i ara que no hi ha res a fer, amb tota la força del meu cor...Una cosa, però, et vull jurar. Que no era jo qui permetia que la policia se t'emportés sense protestar-ne. Mary Donovan, la que tu coneixies com a Miss Knox, va recordar-me a qui electrocutaren ara fa uns anys. Quan em va dir això encara estava segura que aquell récord seria damunt qualsevol altre, i ara estic convençuda que el record del teu curt pas pel meu costat és, serà per a mi superior a tota altra cosa. I sàpigues que et crec de tot quan m'has dit. I que vindria al teu costat fóssis o no Enric Frost, vingúessis o no vinguéssis de Quint...Tot això què hi fa si t'estimo? I ja veus, Grara estimat, jo que amb tu he estimat per primera vegada, jo t'he posat, a tu i als teus companys, en mans de la policia que sempre guanya la darrera batalla. Simone Gray...Eleonor."

Ningú no digué res durant una estona. Grara mirava al sòl. Ponç se'l mirava llastimosament.

- A mi - acabè dient Tomàs per a dir alguna cosa-, una carta així em donaria per a fer els bitllets de banc més ben fets...

- Que us veieu en cor de tornar-ne a fer, Tomàs?

- Qui ho sap...I bé, Grara...

- Ara si que serà de debó si tornem a la presó que aquesta serà la darrera que hauré vist. Definitivament, les dones d'aquest món vostre no són per a mi. I pensar que per culpa meva us tornaran a tancar...Ah si la pogués tornar a veure, només una estona...

- Què faries?

- No ho sé, però ella és la que us tornarà a presidi...

- Truquen.

- Ara sí que ens deuen portar el sopar...No!!! - i al dir aquest "No" Tomàs Vllanoga obrí uns ulls com mai no havia obert -. Com ha anat això?! - exclamà al veure entrar Fergusson amb el millor dels seus somriures a bord.

- A vos també? - diu Grara.

- No perdem el temps fent preguntes. Enric ens està esperant.

- Però...-fa espantat Ponç Adalbert.

- Es de debó? - vol aclarir Tomàs.

Grara només diu: "Es clara vos..."

Abans de sortir, com si estés actuant a l'escenari del teatre, Fergusson diu a la gent armada que miraven i no veien:

- I aqui no ha passat res, senyors. Desitjo que trobin una bona excusa per a contar a qui ho vulgui saber què ha passat aquesta nit. Vostès de tot això no en saben res i aqui no han portat cap detingut.

. . .

- Però. com dimoni ho heu sabut, com ho heu fet?

- Onofroff, amàs, feu coses més dificils al teatre.

- Encara que algun dia ens agafin de debó, aquesta d'avui val la pena - diu Ponç amb cara de festa major.

- Al Port! -comana Fergusson.

- Un moment! - diu Grara.

- Que us en desdiu?

- No...seria molt desgraciat si no ho pogués fer...Acompanyeu-m'hi, doctor.

- A on voleu anar, home de Déu?

- A veure-la. Serà un minut just. Us ho prometo. La vull veure per darrera vegada...i recorriu a tot el vostre poder si passats aquests seixante segons no sóc amb vosaltres.

- Ja penses que és la que ens ha fet agafar?

- Si, però la vull veure. Ja no en veuré cap més...

L'automòbil s'atura davant l'Hotel. Grara en baixa amb posat extrany. No sap què farà, encara, quan la torni a veure, però necessita veure-la...Truca a l'habitació número 70.

- Endavant...-diu una veu femenina de l'altre costat de porta.

- Tu!...-fa Eleonor deixant caure una tassa de tè,que s'esbocina. Ell,davant la meravella viva que té al davant, se la queda mirant. No sap, no pot fer res més que mirar-se-la. Ella espera quelcom violent. Té, a dues passes,un home que fa poc h'ha posat en mans de la policia. Es deixa seduir pel pensament que ell ha vingut amb totes les males intencions que un fet semblant ha d'originar en homes de presó. I s'acosta al seu amor interplanetari tancada d'ulls, esperant la cosa pitjor. Ell sent en plena cara l'alè d'ella. I no pot fer altra cosa que començar a comptar els seixanta segons promesos a Fergusson. S'ha convertit en una mena de despertador humà amb corda per a un minut. Ja en porta comptats molts...trenta-quatre, trenta cinc...Ella creu que va allargant el moment fatal per a fer-la patir més...Al segon número quaranta s'esdevé quelcom que d'haver entrat algú en aquell moment,

- Ah...perdonin! - ben segur hauria dit. I hauria tancat la porta. Perquè quan Eleanor esperava sentir un tret de revòlver o unes mans

al coll llevant-li la vida a poc a poc, el què sentí fou una gran rialla, la primera que Grara havia fet d'ençà de la seva vinguda de Quint. Durà exactament cinc segons aquella rialla. I quan ella pensà "Ara!", Grara parà en sec de riure, se la mirà seriós com sempre i, enllaçant-la per la cintura la besà furiosament prement amb la mà que li réstava lliure el cap de la noia contra el seu. I bo i besant-la anava comptant mentalment, quaranta-nou, cinquanta, cinquanta-un.. Al arribar a seixanta, acabà la corda i fugí ràpidament abans de passar-se a la policía...

- Quí hi havía? - pregunta Mary Donovan entrant a l'habitació.

Eleonor no contestà. Mirava la porta per on Grara havia sortit i tenía una mà a la boca com per a privar que se n'hi escapés quelcom.

- Eleonor, ha vingut algú?

Mary Donovan esperà una estona. I Eleonor, a la fi, digué:

- M'he adormit, Mary i dec haver cridat somniant...Però si no ha estat un somni, benefit sigui Fergusson que me l'ha deixat veure per darrer cop...

. . .

Alta mar. Fa tres dies i tres nits que Grara no ha sortit del seu camarot. Hi ha llum sempre. Un cuiner xinès - si no hagués pogut tenir un cuiner xinès a bord Enric Vilamarí haurìa estat molt dissortat-, el visita tres vegades al dia. Un dels mariners de guàrdia, durant la nit, li porta cafè repetidament. I fa setanta-dues hores que tant el cuiner xinès com el mariner diuen el mateix: escriu, dibuixa, dibuixa, escriu.

- No ho sé, diu Robinson dins el sagrari d'Enric Vilamarí;que de nou toca la lluna amb les dents dins la cabina de comanament del seu segon "ORIO"-, ho creieu de veritat que vingúe de Quint i que nosaltres arribem a anar-hi?

- Jo, ara n'estic segur - contesta Fergusson.

- Si vos ho dieu...

- A mi la única cosa que m'apena és que no s'hi pugui anar per mar - fa el Capità...- Estem passant les Illes Normandes, amics! Aquesta de la dreta és la Illa Gersey, al fons la costa de França...Al davant, retallada a l'horitzó la de Guernesey...més amunt no trigarem a passar la D'Alderney i ben aviat ens passagerem pel braç de mar que ha portat més vaixells al damunt! Ah, com fou possible que pogués passar tants anys reclòs en una cel.la de 27 metres quadrats! Sort que cada nit somiava cordes i grues, timons i xemeneies, ports i temporals...

- Bones tardes, amics -és Grara qui parla-. On ens porteu, Capità?

- A Londres! Allá tota la vida que hi cap tothom. No demanen papers a ningú. I allà trobarem de tot. Té el món enter de proveidor, Londres. Hi veureu vapors de totes les banderes i, si tinguéssim temps, la d'ells, de bandera, la veurieu a tots els ports de la terra. Des del Canadà, que el general Wolfe...com ho hagués fet el general per arribar al Canadà si no hi hagués hagut la mar pel mig!...escamotejà als francesos,fins a Nova Zelanda, que és a l'altre costat del món, trobarieu la bandera anglesa pertot. Els seus vaixells fa anys i anys que es mullen a totes les mars. Va durar un temps que gairebé pertot on anaven els seus vapors i velers era seu. Ningú gosava contradir a una gent que tenia tantes embarcacions. Es clar que perquè no els contradíssin els vaixells anglesos anaven grassos de canons...Tots ens hi entendrem a Londres, perquè una de les aventatges que té aquesta enorme ciutat, gran perquè s'hi ha d'anar per damunt de l'aigua, és que tothom parla anglès i ells no velen parlar d'altra manera ni a casa seva ni a fora...

Boira. Devegades, entre el vapor espès de l'atmòsfera, es veuen dos metres de policies de tràfec, amb maneguins blancs perquè la gent els vegi, uns llums enterenyinats i cases grises, fosques, humides. En dies així, Londres dóna la impressió d'una ciutat camuflada, com

si els londinencs no vulgúessin que la gent de fora veiés que tenen una ciutat tan gran.

A Londres, Grara hi passà sense novetat en questió de senyores. Les poques anglesas que veié, cosa curiosa, jurà que eren molt semblants a les deQuint.

- Teniu molts Londres, a Quint?

- Jo, sense boira, no sé com serà aquesta ciutat, però si és tan gran com dieu, en tenim moltes. El conflicte era, al principi, el portar la gent d'un lloc a l'altre al migdia sortint dels llocs de treball. A Frura, per exemple, hi tenim més de quinze milions d'habitants. Solució? Vingué quan es trobà el menjar sintètic. Ah, quan vegeu menjar la gent de Quint a les grans ciutats... Un plat d'arròs vostre és l'equivalència, allà d'una cosa com les vostres aspirines... Un pollastre a l'ast, o el seu equivalent en vitamines, és simplement una injecció. Es fan dinars de gala en els quals l'acte de menjar és questió d'un parell de minuts ... La gent s'emporta el dinar a les fàbriques i oficines, i un veritable menú cap dins una capceta com les vostres capces de llumins...

- Es curiós, és curiós -diu Andreu Milans- que siguem nosaltres, nosaltres que un any endarrera portàvem tots un número pertot arreu, que siguem precisament nosaltres els que tinguem la missió de mudar les planes de la història per obra i gràcia d'haver empresonat en la nostra companyia un home que venia de Quint i que la policia es pensà que es tractava del més famós delinqüent del segle... Qui ens ho havía é dir quan ens van donar aquella pomposa cadena perpètua que seriem nosaltres els que aniriem, camí dels estels, a la recerca de gent d'un altre planeta per a convéncer al nostre que la guerra, bo i matant tanta gent, no arregla les coses desarreglades, i que tot allò que es vol aconseguir a canonades es pot aconseguir sense... Quines paradoxes té aquesta vida nostra tan plena de sorpreses, desenganys, esperances... i policíes!

Abans de deixar Londres, amb l"ORIO" mig ple del material encarregat per Grara i pagat al comptat per Tomàs Yllanoga, l'home de Quint diguè:

- Una sola cosa fora de programa us demano d'emportar-nos a la Illa d'Enric i després a Quint...

Tothom tremolà esperant. Demanaria una dona, és clar.

- A Quint no tenim dones com les vostres, però tampoc tenim música com la vostra. Segur que les dones de la Terra han influit decisivament en els vostres compositors. Allà tenim molta música metàl.lica, mecànica, estrident, monòtona. Les cançons semblen calcades una de l'altra. He sentit a dir a gent entesa, jo com sabeu no tenía temps d'escoltar música, que amb una cançó que s'hagués fet n'hi hauria prou perqué totes són iguals...Doncs encara que només sigui un quintet. Allà quedaran meravellats, estigue-ne segurs. Es demanar massa?

I fou d'aquesta manera que cinc músics anglesos formaren part de l'expedició sense saber que havien estat contractats per anar a fer concerts a milions de quilòmetres dels llocs on en feien normalment.

. . .

De nou, la mar. El vaixell va deixant, segons el Capità Sheerness, Margate, Dover, Hyther, Winchelsea...S'arriba a Burdeus i, per a evitar dificultats Grara no desembarca i passa el temps lliure a bord fent pràctiques de lectura. No calia, per raons d'estratègia, anar a la Illa vía Canal de Panamà ja que el Canal era relativament a prop del llonc on tenien uns homes tot l'interès posat en tenir de nou, per hostes, els evadits de la Gran Penitenciaría.

Durant la navegació, de tots, els més engrescat era Enric Vilamarí. Deia mirant-se la mar:

- Heu vist res més gran, més poderós, que l'aigua? Mireu-vos-la! Totes les coses dolentes són en terra...Presidis, ministres, cobradors de contribucions,carreteres dolentes, lleons, restriccions elè-

triques, tribunals i farmacèutics...

Ara, Grara ja llegía com la majoria dels mortals i aprenia la història del seu nou món, en les hores de lleure, en llibres que Andreu Milans havia adquirit per a ell a Londres. Tingué temps de llegir molt perquè el Capità feu donar a l'"ORIO" la volta a les set mars. Semblava que tenia por de no tornar-hi més a l'aigua, de tant com la solcà de dalt a baix. "Veieu??,deia, " Ara si ens miréssin de fora naveguem de cap per-vall! Mai he entès perquè no quèiem quan passaven aquestes mars!". Li fou donada una gran alegría al Capità quan Grara volgué passar a prop de Santa Elena ja que les biografíes que en llegí, el deixaren admirat de les condicions bèl.liques del senyor Bonaparte el qual, segons ell, a Quint hauria també fet una gran carrera en el temps que guanyar una guerra era molt ben considerat, prescindint, és clar, de l'opinió dels que la perdien...

. . .

El camí és el mateix que seguí el primer "ORIO" que negà 1.500 passatgers. Enric Vilamarí retrassava l'arribada. Ell hauria volgut trobar un temporal per petit que fos per a fer una demostració a l'home de Quint, però aquesta vegada fallà el temporal i el segon "ORIO" pogué entrar a la Illa amb tots els elements en actiu. El desembarc es feu, doncs, en mig de l'entuassiasme general i el Capità fou sorollosament felicitat per tothom ja que la seva Illa era, en veritat, tota una capça de belleses.

- I és meva, amics, és meva! No hi hem estat ningú més que jo i un portuguès. I no la sap trobar ningú,i, menys ,si hi ha temporal!- anava repetint Enric cada vegada que se li lloava aquella propietat privada perduda en mig del Pacific i allunyada de tota via normal de navegació.

Es veu, però, que alguna propietat passà per alt al Capità durant les anterior visites perquè:

- Mireu! - exclamà Robinson senyalant al fons d'una vall- Una casa!

- Però qui dimoni...Si aquí no hi havia estat mai ningú abans que jo i un portuguès col.leccionador de "saudades"! I, per altra part jo estic segur de no haver-me equivocat d'Illa.

- Suposo que no serà un lloc de policía! - digué bromejant Fergusson.

- Donaria deu dies de navegació, que ara per a mi és donar una fortuna, per a saber qui diantres s'ha fet una casa aquí sense jo saber-ho.

- Perquè no hi anem - proposà algú.

- Anem-hi. Penso que en aquest lloc tan apartat de tot no m'hi esperarà la que fa nou...- diu Grara.

L'expedició es posa en marxa. Es camina en silenci fins que s'arriba a poques passes de la construcció. L'herba i brossa dels voltants fa pensar que, o no hi havia ningú, i si hi havia gent feia molts anys que no s'havia mogut de dins la casa. Truquen. Cap contesta.

- Que jo no hagués arribat mai fins aqui...! I és ben bé aquesta la meva Illa. I qui, per quarenta-mil diables....- varondinant el marí.

Segueix el silenci a les repetides trucades.

- Senyors, aquí no hi ha ningú, i, si hi ha algú, no vol obrir.

- Obrirem nosaltres...-és Ponç Adalbert qui parla disposat a fer entrar en acció els seus deu dits llegendaris.

La porta no te pany visible.

- Calleu! - diu Fergusson.

Uns sorolls, incatalogables de moment per la seva extemporaneitat, surten de dins la casa. Els homes del defora es miren en silenci. Un dels múscis que formava part de l'expedició, diu:

- Això darrer ha estat un la!

- Un la? - pregunten a la vegada totes les veus del grup.

Seguidament, aquell soroll catalogat pel filharmònic de la colla com un "la" es repeteix de nou i, en menys d'un minut, una cinquantena de notes ràpides i clares passen del "la" del començament a les més altes i de més mal arribar de l'escala musical.

- Senyors, aquí dins hi ha algú que toca el piano!- aclareix el ciutadà músic.

- El vostre pianista, potser, que se'ns ha anticipat?

- No. L'he deixat a la platja dormint i us puc jurar que és un dels pianistes que drom millor del món...

Robinson va demanant qui hi ha a dins amb totes les llengues que coneix. L'interès dels homes de Grara augmenta al veure que a dins no voeln obrir. El Capità demana amb quin permís s'han establert a casa seva, i dón grans cops a la porta amb els seus punys poderosos. Sempre, resultat negatiu.

- Bé cal obrir, tanmateix! - es diu. I algú pega un gran cop d'espatlla contra la porta que no cedeix ni un milimetre. Però ells són homes d'acció i han dit que calia obrir. S'armen d'un tronc d'arbre sec i comença un assalt en tota regla contra aquella porta tancada que quan més costava d'obrir més ganes hi havia d'obrir-la. Eren molts contra una porta sola i a la fi la porta es donà...S'entra amb els ulls molt oberts i gairebé sense alè. La primera sensació és la que hom experimenta quan entre en un lloc que fa molts anys que no ha estat obert. Les sensacions que segueixen a la primera ja són més complicades. Troben una gran taula de fusta plena de papers els quals, examinats de prop resulten planes de solfeig, i un gran nombre de planes manuscrites. Darrera la taula hi ha un gran piano obert.

-Mireu! - diu algú senyalant quelcom arran del piano.

Damunt del téclat hi ha restes del que degué morir, molts anys enllà, al fer la darrera nota. Unes robes de tela gruixuda mig s'aguanten damunt la col.lecció d'ossos grisos i brillants del dissortat pianista.

- Es una mica dificil -diu en veu baixa Tomàs Yllanoga-, que aquest home fos el que tacava ara fa una estona...

Segueix un silenci.

- Gran Déu! - xiscla Grara-, Mireu! La que fa nou!!!

I senyala amb el braç estès i els ulls a tot obrir, una gran caixa de fusta quina tapa superior és de cristall. Dins la caixa hi ha el cos més perfecte, la cara més bella, en questió de dona, que cap fantasía humana pugui suposar.

- Dorm...no feu soroll...-xiuxiueja Grara.

- Dorm el son que no té despertar, amic - li diu Fergusson-. Quina criatura més extraordinaria...I l'embalsament, un prodigi...

En veritat, la senyora encaixada era la cosa més formosa que mai cap dels presents havía vist. Tenia una rojor de llavis com acabada de fer, un cos acabadíssim que deixava entreveure una cabellera brillant i negre que li arribava fins el ventre delicat i de proporcions indiscutibles. Les cames...les cames valien una fortuna. Hauria estat un crim haver posat roba damunt aquella col.lecció d'encants. Per les restes que voltàven el cos de la bella s'endevinava que havia estat posada, qui sap els anys que feia, damunt un llit de flors.

- Què diu ací?...No feu sombrea...

Vora el peu esquerre hi ha un paper escrit. Diu: "Mireu quina injusticia ha fet la mort". Es el dia de les sorpreses, aquell, perquè:

- El pianista! - se sent.

Un petit esquirol empren una ràpida cursa damunt el teclat i desapareix de la vista dels homes. Costava deixar d'admirar aquella admirable inquil.lina de la caixa, i fou al cap de molta estona que la gent procedí a fer un petit inventari de la casa. Grara no es mou de vora el cristall que mostra que no hi ha res al món comparable a una dona ben feta, jove i silenciosa. Quan pot pensar quelcom, pnesa: "La que fa nou tampoc serà per a mi" I segueix mirant, seduit, captivat una vegada més per un impossible.

Damunt el piano hi ha unes pipes: quatre. I un retrat, fet a ploma, reproduint admirablement el rostre de la senyora de la caixa. Fan guarda al retrat, dues fragates miniatura polidament tallades. Una porta

dóna a una segona habitació on s'hi veu una llitera molt semblant a les dels vaixells d'anys enllà i, al peu de la mateixa, aquesta curiosa inscripció: "Ja ho veieu, ella no hi ha estat mai!". Per les parets hi ha quadres amb vaixells de tota mena. Un d'ells representa la lluita d'una tres pals amb un temporal desfet i una formidable serpent de mar. Hi ha encara dibuixos i estampes de diversos ports destacant-se'n el de Dublin que es veu reproduit en sis dibuixos. Damunt una taula, prop de la llitera, unes cartes de navegar.

- Ell es deia Mac Murray, i ella Joana Latimer...mireu! - I Ponç Adalbert que tenia ocasió d'aprendre una nova història mostra als presents una col.lecció de fulles escrites amb lletra apretada amb les ratlles gairebé afegides...lletra d'irlandès, vaja. La primera començava així: "Bona tarda. Qui sap què hi trobareu ací quan llegiu, si mai algú "els arriba a poder llegir, aquests papers. En primer lloc, si com "suposo trigeu molts anys a trobar-me, aquests ossos són meus. Tots. "Segurament moriré amb les mans al piano i tocant la cançó que tant "plavia a n'ella...la seva cançó. Sé, ja avui, 7 de juny del 17.. que "no la tocaré gaise vegades més la seva cançó, ni cap. Jo sóc Thomas "Mac Murray i la meva història és la història d'amor més trista que "hi ha. Si heu tingut la sort de veure la meva Joana i encara és com "jo la vaig deixar, veureu que no n'hi podia haver una altra com ella "I jo la vaig conèixer quan reia i cantava...

Aquelles fulles eren el relat de Thomas Mac Murray i Joana Latimer contada pel primer. A Joana, que era una Lancaster, la pretenía per muller un parent del duc de York, però el pare de Joana, partidari a més no poguer de la Rosa Roja, afirmà que per anys que passessin es recordaría que per un color de roses Anglaterra es baté 30 anys, i que ell no estava disposat a donar bonicament la seva filla a un descendentdels causants d'aquella guerra. El parent del duc era poderós a tot ésser-ho i declarà que ell a qui volia era a la noia i que no

li feia res que el seu sogre el seguís odiant. Declarà, a més a més, que Joana era tan bella que era del tot impossible que no portés sang dels York, i que si no en duia era per equivocació, i que ell posava, a fer-la seva, en joc el seu prestigi, la seva influència, la seva espasa, el seu compte-corrent, la seva vida i, si convenía el mateix Parlament!. El pare de Joana era tan Lancaster com vulguin vostès, però uns implacables i continuats atacs de gota el mantenien immòbil en un silló de rodes, i no poguent portar la lluita pels camins que la volia portar el de York, decidí enviar la noia a Dublin on tenia uns familiars. I fou el vaixell de Thomas Mac Murray el que portà la bella Joana de Maldon a Dublin. Segons sembla Joana ocupà durant la travessia el camarot del capità, i el jove Thomas tingué ocasió de veure-la i parlar-li una pila de vegades abans de desembarcar-la a Dublin.

"Ah, vosaltres, sigueu qui sigueu que em llegiu, hagéssiu fet igual, "senyors. Pujà a bord amb la cara tapada per una caputxa. El seu ca "minar decidit i gracióos ja feia endevinar que no totes les senyores "podien caminar d'aquella manera...Va cridar-me al meu camarot que jo li havia cedit, i va dir-me: "Bona nit, Capità...Ah, però...jo havia fet cridar al Capità!". Ella creia que un Capità havia de portar una gran barba roja, tenir dos metres d'alçada, i una veu poderosa. "Doncs jo sóc el Capità, i us demano perdó per no ésser la mena de Ca "pità que vos haurieu volgut que fos", li vaig conestar. Jo llavors "tenia 29 anys i tots els esforços que portava fets per afaitar-me o "deixar-me la barba, els havia fet de franc..."Doncs, no. Em plau que "vos sigueu el Capità", digué al veure el meu atabalament. "Teniu un "bell camarot...El llit una mica de mal pujar i perillós si el vai- "xell es mou més que del compte...Amb tot, em plaurà dormir-hi al vos- "tre llit, Capità". "Meu i vostre". "No, Capità, o meu o vostre...de "tots dos, no. Al menys per ara!". I rigué, rigué amb una rialla sana, "alegra, sonora, que feu estremir d'agraiment la fusta d'aquell meu

"camarot que mai havia sentit riure d'aquella manera...Em demanà quan "duraria la travessia, com era Dublin, quants anglesos es menjaven ca- "da dia els irlandesos...a quants ports havia estat, si havia trobat "molts temporals..." I les balenes, són molt grosses, les balenes, Ca- "pità?...Poguer parlar de les meves coses m'anà posant a to. I n'hi "vaig contar de coses de la mar!...."Ah, però també toqueu el piano, "els mariners?", va preguntar-me adonant-se d'aquest piano que ara, se- "gur, té un os meu a cada tecla, i que llavors jo tenia al meu camarot. "He tingut dues passions en la meva vida: la navegació i la música.He "solcat les Set Mars i he tocat la música dels genis. No hi ha plaer "que iguali tocar en alta mar, a la nit, acompanyat pel xipolleig de "l'aigua a la fusta d'un veler. La música, sentida als teatres amb "gent mudada i altra que estossega, perd cosa de no dir. Tocada a la "mar lliure en la solitud d'un camarot ser se llum que pots repetir uns "compassos encertats una i altra vegada, la música us transporta enllà "del temps i de l'espai, us torna net de pensament, devot, aèri...I "vaig tocar per a ella. Els que governen els destins dels vents es com- "padiren una vegada més dels volers d'un marí, i perdèrem aire davant "Cherburg. El vaixell passà hores i hores amb les veles desinflades, "gronxant-se damunt una mar com una plata. Ah, bella Joana meva, haver- "te trobat a la mar!. Quan a la fi haviem arribat a les illes Scilly, "Joana m'havia somrigut més d'una vegada! Beneïda ruta, que al entrar "al Canal de Sant Jordi ja ens miràvem els dos llargues estones...Però "arribàrem a Dublin, i a Dublin vingueren a prendre-me-la...

Quedaren en veure's sempre que pogüessin, i Thomas Mac Murray diu que es vegeren una pila de vegades. Els verds marges del petit Liffey contemplaren el començament d'un amor amagat que és l'amor més bonic que hi ha...I s'esdevingué que mentres l'amor d'abdos creixia, el pare de Joana decidí donar-la en matrimoni a un noble de gran prestigi partidari, com ell, de la Rosa Roja. I quan Joana digué que per a ella al món no hi havia més home que Thomas Mac Murray, Capità de vaixell, hi

hagué llamps i trons en gran a casa les parentes de la pobra Joana Latimer. I la tancaren. Thmoas Mac Murray ressegui tot sol,amb el dol més viu a l'ànima per sol acompanyant, aquelles anyorades ribes del Liffey que tantes coses sabien de la jove parella.

"D'aquell temps són les meves cançons "Per què plores, mariner", "Al "petit Liffey, enamorador", i "Tu, Joana, i prou!". Proveu d'enamo- "rar-vos, vosaltres que llegiu aquestes ratlles i teniu els meus os- "sos a prop, proveu d'enamorar-vos i que la dona que us enamori si- "gui com era la meva Joana! Veureu, si us la roben, com me la "robaren a mi, quin món més negre trobareu al voltant vostre. Res no "us abellirà, com no m'abellia a mi, la vida se us tornarà una càrrega "feixuga, serà una cosa buida, sense objecte, apagada, trista. Sembla "estrany que aquesta pila d'ossos que esteu contemplant hagin patit "tant com patiren, però és així. Jo us puc assegurar que són els ossos "que han patit més del món. I a més a més de patir per a mi, que ja era "patir, encara patien per ella perquè sabien que ella patia tant com "jo...

Thomas decideix fer un cop de cap i emportar-se Joana de casa les seves parentes. La portarà a una illa perduda en mig la mar on no hi hagi ningú més que ells dos sols. I passa els dies deixant-se guanyar per aquell pensament que no se li mou del cap. I Thomas fa amistat, vagarejant desolat pels molls de Dublin -l'anar per les verdes ribes del Liffey el fan massa dissortat-, amb O'Connell, un irlandès de tota la vida, carregat d'ossos i de mals pensaments contra els de l'altre costat.

"I vaig contar les meves penes al meu amic O'Connell. "I vos, d'on sóu "va dir-me. "Jo sóc de Kerry, de la Illa Valentia". "I dieu que els "seus pares són anglesos?". "Si". "I vos sóu irlandès...Quants n'heu "mort d'anglesos, en la vostra vida?". "No cap". "Cap...? Ni un?...Bah "sóu un irlandés de butxaca...Però parlem-ne. Jo us ajudaré, amic ena-

"morat. Per a mi hi ha dues coses al món per les quals val la pena "haver-hi vingut: Irlanda i les dones. Per una i per les altres ho he "fet tot jo d'ençà que em persigno. Per Irlanda m'han empresonat ca- "da repic de campanes, i per les dones...per les dones he fet més dis- "barats que per a esborrar del mapa a súbdits de la Illa Gran...Els "seus pares són anglesos, heu dit? Si no se'n pot eliminar cap cal "al menys donar-lis tot el mal viure que es pugui. Pel disgust que "s'emportaran els pares anglesos de la vostra bella Joana quan sàpi- "quen que serà pera vós i no pel noble anglès que li havien triat, em "teniu al vostre costat...I O'Connell em portà a una casa on s'hi reu- "nien elements actius al servei de la causa anti-anglesa. Hi havia gent "de totes edats i condicions que només estaven bé al món descarregant "de la manera que fos el seu odi contra l'enemic etern. Des de l'atac "en ple dia contra el primer anglès que trobaven al sortir de casa, "al trencament de fanals. Des d'anar-se'n sense pagar dels cafès an- "glesos, a orinar-se als molls de Londres. Des d'emmetzinar fonts a "cremar lliures esterlines...Tot, mentres fos afegir llenya al foc, "mantenir l'odi, que no es refredés...escriure anònims i si podia és- "se amb explossius dintre l'envelop, a les més altes personalitats; "enviar versos lloant la bellesa de les argleses lletges: dir que la "boira de Londres era un vel de vergonya que el cel li posa per haver "sortit d'aquell Londres brut les ordres de matar irlandesos; dir "anant pel món, que l'únic rei que s'havien merescut era Enric VIII... "Ells deien que calia que cada irlandès a l'aixecar-se hagués, al menys "pensat malament d'Anglaterra i dels seus anglesos...I quan tota aque "lla gent s'hagué desfogat una mica, el meu amic O'Connell digué que "tenia una opotunitat de donar un fort disgust a alguns vassalls de "sa graciosa majestat britànica...

Thomas Mac Murray contava després com aquella gent en feu una qués- tió d'honor nacional que la bella Joana fos per aquell fill de Valen-

tía. I com els irlandesos aliats d'ell assaltaren la residència de les parentes de Joana Latimer i trobaren la noia fora. Calgué, es-
"rivía Mac Murray, estomacar amb mà irlandesa a una pila de servents per a saber on s'havien emportat l'enamorada del marí.
" I jo no vaig volguer que aquells meus amics d'acció directíssima
"portéssin a cap nous assalts ja que a la segona intervenció les bai-
"xes que feren foren de consideració, i vaig passejar la meva dolor
"per molts castells de la verda Irlanda. Que gent s'entristí sentint-
"me cantar de nits el "Per què plores, mariner?" pels camins de May-
"nooth, Longford, Carrick, Monagham, Armagh...Tot pobles de l'inte-
"rior per allunyar-me-la de la mar. Fins a Donegal vaig arribar. A Do-
"negal vaig oferir la darrera moneda que em restava de la sotscrip-
"ció que em feren la gent d'O'Connell, a un criat que també havia pa-
"tit mal d'amor, que en aquell temps en patia molta gent,, i va dir-
"me que la meva Joana es moria d'aquell mal, el mateix que havia tin-
"gut ell encara que per desgràcia no en morí, i que la tenien al cas-
"tell de X. Ah, amb quina pena vaig cantar aquella nit la meva can-
"ció! I ella la va sentir, la meva Joana! Que blanca i a punt de tren
"car-se em va semblar més tard quan no sabiem com fer-ho per abraçar-
"nos més fort...Va dir-me que li havien assegurat que jo m'havia obli-
"dat d'ella i que m'havia fet a la mar a cercar noves cares boniques
"pel món...I ella, la meva Joana, deia que bo i sabent-me fora, sentía
"cada nit la cançó que feia poc m'havia sentit cantar...I per besos
"que jo li donava, no li podia fer dir cap cosa que no hi posés la
"paraula morir pel mig. Jo li deia, i ho creia a ulls clucs, que era
"impossible que una dona com ella es morís com les altres...I ella
"s'anava tornant més i més blanca, i els ulls li brillaven enfebrats.
"Parla'm de la teva mar, Tom". I jo li vaig parlar d'un viatge que
"fariem a un lloc on s'hagués de travessar tota la mar que així la veu
"ria tota..."Te'n faig jurament, Tom, d'acompanyar-t'hi i d'esser

"amb tu fins després de la mort..." va dir amb un fil de veu."

I Joana Latimer, massa malalta de mal d'amor, en morí. I la tornaren a Maldon pel camí de la mar. I els homes de O'Connell obtinguéren que una bona part d'ells, amb Mac Murray, forméssin part de la tripulació del vaixell que portava Joana plena de flors i embalsamada per centúries. I tinguéren ocasió de llençar a l'aigua una bella col.lecció d'anglesos, i feren possible que es complís aquell penós jurament de la noia. I el vaixell no tombà el Land's End, i feu proa a la mar gran. I un timoner normand, quins passats a còpia de temporals la vien desembarcat a llocs que només ells sabien, menà, es veu, la nau fins a n'aquella Illa que Enric Vilamarí deia que era seva. I el timoner jurà al dissortat Capità que mai ningú, durant anys i més anys, torbaria la pau ni el son de Joana. I Thomas Mac Murray restà sol a la Illa, amb la seva benamada i el piano d'a bord, feu aquella casa pels tres, i cada nit, amb salut o sense, amb bon temps o tempesta, cantava el seu "Per què plores, mariner?" a la bella Joana. I deixà la seva dolor escrita i la continuitat del seu amor en centenars de papers. Qui estima, avui, com s'estimàven Joana i Tom? Es la diferència entre un amor etern i un amor de mesos el qual a mida que es va guanyant l'enganyosa participació "per capita" va perdent mesos. Més "per capita", menys amor. L'amor de sempre passa, de sempre, a mesos, a setmanes, a dies. Veurem, si va pujant el "per capita" i baixa l'amor, i no entre ciutadans de sexe distint, un amor amb números vermells? Es clar, els anys passarén i el pobre Capità acabà de molt mal acabament.

" Avui fa anys que l'anava a cercar a Maldon. La travessia va durar "dotze dies i jo passaré dotze dies sense fer altra cosa que mirar-la "sense parar. En faig jurament. I eó sabut que hi ha ben poques coses al món que pugin fer desdir a un irlandès d'un jurament".

Es veu que complí el jurament, perquè escrivía més tard:

"Si la travessia arriba a durar unes hores més no se pas si l'hagués

acabar-se."

Seguien altres planes i el desvarim ja era notable.

"Acabo d'inventar un rellotge. Es un rellotge especial que va d'un mo-
"dest segon a un orgullós segle. Així podré compter el temps que viu-
"ré amb ella al meu costat. De quina manera la veuré quan ja no la ve-
"gi amb ulls mortals? Ni l'amor em pot donar solució a n'aquesta pre-
"gunta. Una cosa sí que la puc dir. I és que moriré estimant-la. Si
"hi ha justicia, se'm tindrà en compte"

El desvari puja de to.

"Avui, Joana m'ha dit coses. Era ben entrada la nit i la lluna entrava
"per la porta quan ella ha parlat...Ha perdut els papers que vaig fer
"ahir a la tarda. Els he cercat pertot arreu i no els he trobat. I es-
"tic segur que vaig escriure que Joana m'havia dit coses...I és impos-
"sible que ella digui mai més res...Amb tot, que se'n faci càrrec qui
"em llegeixi: he passat dotze anys, dia per dia, al costat d'una mor-
"ta, la morta més bella del món, i això deu haver-me fet sentir coses
"que mai han estat dites...Jo no sé com vaig poder escriure que Joana
"m'havia parlat. Això és, deu ésser, si és que vaig escriure que Joan
"m'havia dit coses...que...Em resisteixo, encara, a dir que estic ex-
"perimentant simptomes de bogeria, i això que hi tinc tot el dret a
"tornar-me boig!"

Vegem noves fulles. Mac Murray, amb lletra on no s'hi veu ni un tremo-
lor, diu:

" No, senyora, no era boig!. He esperat una, dues, tres vegades per a
"veure si en veritat sentia la seva veu. I ho era la seva, de veu. Pa-
"raula d'irlandès. "Tom", m'ha dit. I jo he esperat. En la mitja llum
"de la cambra es veia blanquejar el seu cos magnific. "Tom", ha dit
"per segona vegada. No li aparto els ulls de la boca que mantenia clo-
"sa i, no obstant, "Tom" m'ha dit per tercera vegada. "N'estic ben or-
"gullosa del teu amor, i jo et puc dir que quan siguis per sempre al

"meu costat veuràs que existeix una mena d'amor que no es pot sentir "quan el cor batega. Aquí no ens fa nosa res per a estimar, i és on es "prova que l'amor és per damunt de tot, que perdura després de no "veure'l amb els ulls, sentir-lo amb el cor i mantenir-lo amb el pen "sament..." I jo estic segur, ben segur, que tot això m'ho digué "ella. Sóc incapaç d'haver-m'ho dit jo mateix!".

Segueixen plens ab diverses variacions sobre el tema. En unes, el pobre marí segueix afirmant que la veu sentida és ben bé la de Joana. En altres, escriu que Joana no podia haver dit res i que era ell que vivia sota influències mentals de mal catalogar, que sentia coses que ningú no deia. Ve un moment que es declara alienat. Afegeix, però,que essent produida pel record de Joana, ell la troba sublim aquella follía...La darrera etapa de la vida de Mac Murray no triga a venir.

"Ara ja no menjo ni dormo. La meva Joana em diu que això no està bé, "i que un home, per irlandès, mariner i enamorat que estigui, ha de "menjar i dormir. I jo sofreixo perquè no la puc creure, però quants "més dies passo dejunant i vetllant més bé estic al món. M'acompanya " una mandra dolça, tèbia, agradable. Sóc, sense cap mena de dubte, "un home feliç. M'acabo, però l'amor a Joana és més fort que mai".

Més endavant, diu:

"Avui he sentit unes altres veu que no són la de Joana. A la Illa hi "ha gent. Es deu tractar, segur, de familiars d'ella que han sabut "on la tenia i me la venen a prendre de nou. No me la prendran... "He passat tot el dia abraçat al taut emparant el tresor de la meva "Joana. He passat hores i hores per a tancar aquestes enormes por- "tes. Ho he aconseguit. Les he tancades! M'he tancat amb la meva "Joana per sempre..."

L'acabament devien ésser aquestes ratlles:

"...i no puc fer una ratlla més, Joana. Tocar el piano em serà potser

"més fàcil i et podré dir coses que per escrit no sabria com dir-te--
"les..."

- Pobre capità...- diu algú.

-Això passa -intervé Vilamari-, a tots els marins que moren fora l'aigua. L'obligació d'un mariner és morir en alta mar, lluny de les misèries de la terra. T'embolcallen amb un llençol o un tros de vela esparracada i et tiren per la borda amb deu quilos de plom als peus perquè no te'n desdeixis. I si téns la sort de colocar-te bé amb cent braces d'aigua al damunt, és segur que mai ningú no t'arribarà a veure amb els ossos escampats damunt el teclat d'un piano, per bo que aquest sigui.

- Ni que l'hagués poguda portar viva ací, a la seva Joana, on serien també, ara, els dos...- diu Grara.

-Ací tampoc s'ha pogut contestar bé del tot aquesta pregunta - se li contesta.

- Més enllà de les estrelles que es veuen hi ha móns que només sabem que són més vells i més grans que els nostres. Qui sap si ells ja fa temps que la tenen aquesta resposta.

- El món és molt vell, amic, però només té quatre dies!

Es parla de marxar. Grara proposa emportar-se Joana a Quint perquè la gent vegi com són les dones de la Terra.

-No, amic - li diu Ferguson-, que qui sap si de Thomas Mac Murray en resta quelcom més que aquest munt d'ossos.

Tornen a deixar les coses com eren, i Pong Adalbert fa, en pocs minuts, un pany genial que si el Capità enamorat l'hagués pogut veure li n'hauria estat agrait cosa de no dir. I qui sap si ho veia perquè quan eren a poques passes de la casa, els homes s'aturen mirant-se esvarats.

- L'esquirol! - es diu.

- Tanta estona?

De dins la casa on dormien aparentment el son etern la bellesa incorruptible de Joana Latimer i els pobres ossos escampats de Thomas Mac Murray, en surten clares, sonores, tristes, unes notes executades en aquell piano centenari que no en té pas ningú cap dubte, després de les coses que han llegit, que es tracta de la famosa cançó "Per què plores, mariner?". El vent mou branques i branques d'una manera suau, i cadascun dels homes creu que aquells sons són producte de la història que acaben d'aprendre que els ha predisposat a tocar malament de peus a terra, però entre les remors del vent i desafiant als que no volen creure, una veu dolça, dolcissima, canta la mateixa tonada de la cançó original de Mac Murray acompanyada al piano d'una manera justa, precisa, acabada,,,Els homes dubten, però ni els més decidits resolen tornar a la casa. Tots estan segurs que, de tornar-hi res no s'aclariria d'aquell misteriós concert de darrera hora. I no s'hi torna a entrar.

. . .

Ha passat temps. L'"ORIO" ha fet uns quants viatges i l'Illa és un formiguer de gent en peu de treball. L'home de Quint desplega unes activitats que deixen meravellats els seus companys. A la seva cambra de treball no s'hi reposa mai i va bastint -poema de lletres i números- el que dintre poc es traduirà en un altre poema de màquines i ales. Grara, entre plans i modelatges torna a ésser el d'anys endarrera quan vivia sense dones a prop: feliç..

- Hi anirem, doctor, hi anirem! - deia a Fergusson assistint a un descarregament del vaixell.

-D'allà on venim encara no hi ha res segur, però la gent parla d'una nova guerra. Sería curiós que fossim nosaltres, uns fora de la llei, els que l'evitéssim portant a la Terra l'experiència del vostre planeta. A fe de Déu que sería curiós.

- Hi anirem, hi anirem. Evitarem la nova guerra. Per altra part ja

estic segur que a Quint no s'han pas agafat passivament la desaparició de la nau d'Ulta. Aquestes senyals que els vostres homes atribueixen al planeta Mart, són senyals autèntiques de Quint que demanen preguen, exigeixen que se'ls digui el paradder d'Ulta i els seus homes...Hem de donar-nos al treball amb veritable passió. A tots ens hi va acabar amb el crim de noves guerres i, a mi particularment, de mostrar a dos móns que Ulta no va fracassar...

Dies més tard, Vilamari deia, tornant d'un nou viatge:

- Encara no hi ha canonades, però es veu que ja n'hi ha que ténen els canons fets i bales a punt. La gent diu que aquests senyors que s'han gastat tants diners amb bales i canons no voldran haver-se'ls gastat en va. Els savis i homes de prestigi clamen contra la guerra, però els propietaris dels canons se'ls miren amb cara de "no hi ha res a fer". Ja es parla dels que començaran rebent, els de sempre, els veins dels canonaires. Tothom els plangerà, però seran molts els que no seran a temps de sentir els planys. Els dels canons diuen que faran la guerra perquè hi hagi mil anys de pau, i que l'únic diàleg que admeten és el de les canonades perquè sembla que són els que en tenen més de canons. Què hi voleu fer...encara hi ha gent així a casa nostra.

- Ara més que mai és precis treballar de ferm. Hi hem d'ésser a temps, hi serem a temps! Tomàs, dón una fortuna a cada operari, o sigueu vós doctor qui faci el miracle de fer rendir la gent més que del compte.

-Tothom treballarà per quatre, estigueu-ne segur -digué Fergusson-. Serà potser la meva darrera actuació, però serà memorable!

I el dotor reuní la gent dessota els grans coberts. I portà a cap, en veritat, la seva darrera gran actuació en vida. Tothom sortí de la sessió amb el convenciment irrevocable de que el treball dignifica l'home, que treballar és tan necessari com menjar i dormir i que té el mateix mèrit tenir una fortuna en diners, com fer-se milionari de treball. I es podia sentir més tard entre la gent que es movia a les

ordres de Grara:

- Jo, si no pogués treballar, em moriria.

- Heu sentit? Diu que ens deixaran treballar de dies i de nits!

- Jo, la veritat, em trobava malament i ara, n'estic segur, que anava poc treballat.

- Jo sempre he sostingut que un martell és per a fer-lo anar.

- Mai una senyora, per ben posada que estés, m'havia fet sentir el que sento ara tinguent un torn a prop...

I es treballà com mai ningú havia treballat. Es menjava tot forjant un tros d'acer, es dormia damunt les màquines, la gent s'afaitava pujant i baixant escales...La febre del treball s'havia ensenyorit dels homes, i Joan Maria Rabell Fergusson, en la seva darrera actuació coneguda, havia originat a tot un poble una nova malaltia: la del treball. Al revés d'altres llocs on la gent sol emmalaltir de treballar, a l'Illa d'Enrè Vilamari els homes emmalaltien si no treballaven. El treball, tan lloat pels que no han treballat mai, s'apoderà de les voluntats com un pecat capital més: l'octau, que résultà el més seductor de tots. Pel treball aquells homes haguéssin mort i cremat, robat i violat...

Fins que aquell treballar imparable tingué l'ansiat triomf, i: "Heus-ací la nostra obra! - arribà el dia que pogué dir Grara mostrant la meravella gemana a la d'Ulta a la seva gent.

I aquell mateix dia sortí el primer missatge devers Quint. Fou de salutació i, en missatges successius Grara informà els seus amics de les altures del resultat final de l'expedició d'Ulta, del perill d'anar pel món amb generals impacients, i de l'anada que ell estava preparant amb homes de la Terra. L'emoció per a veure si els missatges havien arribat a destí i per si el planeta parent contestava fou, durant uns dies, de mal contar. Grara, voltat dels seus antics companys de presidi, no apartava els ulls de l'estelada. Algú començà a dubtar

de la veritat de tot plegat. Unicament Fergusson es mantenia heròicament al costat de Grara, esperant.

- Contesten! Contesten!!!. Contesten, amics! -digué una nit, boig d'alegria, Grara.

Els que l'escolten, ni espiren. Hi ha llàgrimes a molts ulls.

- Diuen que no han parat de dir coses d'ençà que l'aparell d'Ulta fou destruit per un general conferenciant...Diuen que fa vora de quatre anys que en tots els idiomes de Quint demanen noves d'aquella expedició que han tingut contestes d'altres planetes consultats, però que de la Terra no en saben res...Han captat els nostres missatges...Saben que hi anirem, Fergusson, amics...Hem trimmfat!!!

I Grara es llença als braços dels seus amics i, formant tots un sol grup, no saben fer altra cosa que caure de genolls en terra i mirar cel amunt...

. . .

Grara baixa de l'avió (l'hi havien posat "ORIO" per nom en honor d'Enric Vilamarí) on tot està a punt per a la gran aventura, per a passejar-se per darrer cop per la Terra. Passa per davant del petit poble que la construcció de la nau creà a l'Illa, ix segueix per un corriolet groc que fuig per la petita jungla verda del lloc. Tanmateix el retorn a Quint és ja una realitat. Dintre poc es llençaran cel enllà inaugurant la ruta Terra-Quint...I ara que l'anada entre els seus és només questió d'hores, Grara es troba pensant el seguit de coses que li succeiren d'ençà de la seva arribada en el món número dos que portava conegut. Com si tingués al davant una llanterna màgica li passen ràpidament pel seu davant les escenes viscudes...La caiguda en plena mar; la rebuda especial que li feu la policia; els tres anys de mutisme; els rostres coneguts: Fergusson, Ponç Adalbert, Tomàs Villanoge , Vidal Verdier, Artur Mallart, Robinson, Andreu Milans, Pomereanz, Vilamarí, Ganya; els guàrdies de la Gran Penitenciaria, tan seriosos sempre; l'Al-

caid; el dia de la fugida...I, de cop, en aquella llanterna màgica no hi veu cap més imatge. Només una gran claror, enlluernadora, poderosa, que li obliga a tancar els ulls vulgui que no. I bo i tinguent els ulls tancats, la claror creixia i creixia i, enmig de la claror cegant i blanca, hi sortí un punt vermell, d'un vermell intens i viu que s'anava fent més gros cada vegada fins a convertir-se en una gran rosa que s'anava obrint i esbardellant. I cada fulla es convertí en un formós cap de dona i, oh, meravella, les fulles es posaren a sardanejar, pausades primer i vertiginosament després. I no obstant la cursa embogidora de la roda de caps, es destriaven del tot els rostres de cadascuna...Elena Rozzo, Jeannine, Madame Michelet, Yaoko, La Fellini, Rosetta Pellico, Antea, Simone...

- Les dones! - diu Grara en veu alta-. Ja me'n havía oblidat... I me'n hauré d'anar sense haver trobat la meva de debó, la que em faría oblidar les altres...Però qui les pot oblidar, les altres! Les dec tenir al pensament degut a la febre de treball d'aquest darrer temps. No, no és questió de dones, ara.. Que em deixin en pau. No les conec, no les he vistes mai. Ha estat un somni tot plegat, com el del Capità amb Neptú...

Es posa les mans al cap i posa tota la seva voluntat a esbandir tot pensament relacionat amb la sardana de belleses que li recorden el pecat d'havr preferit, quan encara hi era a temps, la geometría de l'espai a uns ulls blaus, i una declinació a unes cames ben fetes...I, amb les mans als ulls camina fins a un clar de la petita jungla. El sol és fort, vertical, coent, i uns ocells que en són partidaris en canten les excel.lències. El desvari sembla que passa i Grara s'asseu, ja tranquil, vora un enorme arbre blanc, altíssim i dret com un pal de fragata. Encen una cigarreta. El fum puja cel amunt piruetejant i blau. I una gran rialla surt de bosc endins. "Qui és que riu?" pensa l'home de Quint. I una segona rialla segueix a la primera. Eren dues rialles sonores, estridents, femenines, que quan volen en saben,de riu

re. Una tercera rialla l'acaba de convèncer de que qui reia era, en veritat, una dona...Potser Enirc Vilamarí n'havia entrada alguna d'amagat en un dels seus viatges.

- Per què, ara...--gemega Grara. No pot dir res més. Sortint de l'alcre costat del clar, amb el mateix foc als ulls que el captivà per primera vegada, Elena Rozzo, que tant se li enfadàà a Paris la nit que ell veié la poca roba de Jeannine, s'acosta més bonica que mai.

- Et pensaves poder fugir de mi, no? -diu.

Grara es refrega els ulls, una, dues, tres, set vegades.

- No és cap pesombre. Sóc ben bé jo, Elena, la primera que vas besar. Te'n recordes del teu primer bes?

I reia, reia, amb un riure que retrunyia per tota la jungla. I era ella, bella, bellíssima, amb la seva pell bruna i aquells ullassos negres.

"Es clar, perquè me'n havia oblidat? - pensa Grara- d'aquesta Elena Rozzo. Fou la primera que conegué la meva procedència i bo i conegueut la, m'havia d'estimar molt, no sols la cregué sinó que la comunicà a la familia"...Ni per un moment s'atura a pensar el per què de la presència de la noia a l'Illa d'Enric Vilamarí ni com ho feu per arribar-hi. Ell sap que les dones de la Terra han fet per ell coses de mal entendre. La cosa certa, real, és que aquella dona és a poques passes d'ell, que s'hó acosta amb aquells dos uàls sense fons, una rosa al cap i un vestit vermell, d'un vermell que sembla viu...

- Elena...-diu com én aquells dies de Rio que no passava de dir-li el seu nom.

I es disposa a anar a l'encontre de la seva Elena que, ara ho veia clar, era la primera i la única. Quina altra podria haver trobat l'Illa d'Enric sinó ella? I, de nou, ni l'anada a Quint, ni l'aturada d'una declaració de guerra, són prou per a impedir-li omplenar-se tot ell d'Elena Rozzo,de la seva Elena Rozzo la que primer cregué que ve-

nía d'un altre món...Si l'estimava tant per haver-lo seguit als dominis del Capità, el seguiria a Quint a on fos. Per l'amor, a la Terra,no hi ha distàncies. Ara ho veia clar...I quan es llença il.lusionat obrint els braços devers aquell somriure inaguantable, una nova rialla s'ensenyoreja de l'espai! "Era massa bonic perquè fos veritat", pensa el dissortat. "No és de debó..." Para de respirar per si hi ha hagut un mal entès, i la rialla es repeteix. No, no és Elena qui riu d'aquella manera. La té al davantmi el riure ve d'enmig els arbres, de molts llocs a la vegada...Es tomba furiós vers on li sembla que es riuen d'ell i veu, darrera seu, els cabells rojos i esclatants de Jeannine fent corona al rostre tan ben pintat de la parisenca. Era la mateixa Jeannine d'aquella nit a Paris, plena de llum, engolosidora. Ah, que bé sabia Jeannine que aquelles dents blanques era la primera cosa que li mirava la gent quan sortia o entrava d'un lloc. Per això es presentà ensenyant les dents i, per si les dents no fossin prou, amb aquelles dues unces de vestit que portava quan Tomàs Yllanoga havia de treballar extraordinari a Paris, mesos enllà. Era, pobre Grara, la mateixa Jeannine que originà el retorn a Rio d'Elena. I ell pensa qeu aquelles dues dones s'hna posat d'acord per a fer-li passar la vida amb el gran dubte de veure per quina es decidiría. Intenta apartar la mirada del Paris nocturn tan temptadorament representat per les dents i demés elements naturals de Jeannine, i es troba amb la humanitat palpitant d'Elena. Ah, perquè al món hi havien d'haver dues dones com aquelles, o al menys per què havien vingut totes dues a la vegada! Elena comença a cantar aquella bella cançó que el subjugà a Río, i quan l'home de Quint està a punt de decidir-se, Jeannine fa escruixir el bosc amb l'espinguet estrident de les tonades de les cançons de nit que diuen que encomanen ganes de mossegar a qui les sent. Si les dones haguéssin portat el mateix vestit vermell potser hagués guanyat Elena, però si les dones sempre es posen, o es treuen, les co-

ses que saben que els fa més desitjables. Perxò Elena portava aquell vestit vermell, i perxò Jeannine gairebé no en portava, de vestit.

- Jo sóc Paris -li repeteix Jeannine ja només amb sabates i ballant quelcom prohibit¿. Paris. No cal que dubtis que, com Paris, com jo, no trobaràs res. El món ha donat voltes, hem tingut reis i emperadors, república, governs que canviaven cada setmana, el General De Gaulle, però Paris, és sempre Paris, per baix que estigui el franc!.

I quan ell, tancant els ulls, agafa el camí de França, Elena diu:

-- Es que els ulls ja no et responen? No veus que aquesta dona és com un fanal, que només crema de nits? No veus que aquest fanal l'ha encès i l'ha apagat qui ha volgut? Jo sóc la mateixa de sempre i només tinc un nom a dintre meu: tu.

I ell s'atura en mig dels dos continents sense saber per quin decidir-se...

- Altra vegada?! - exclama al sentir de nou aquella rialla sortint de la jungla-. Qui és que riu?. Qui és que riu així?.

Cruixen unes fulles al sol de vora l'arbre blanc on fa poc Grara fumava tranquil. Un perfum intenssissim li fa tombar el cap. A dues passes, aquella famosa Madame Michelet, plena i poderosa, la més genial col.lecionadora de representant s del sexe fort, diu:

- Bona tarda. Ni ara tampoc?- I mostra una llista incacable, atapeida, que diu ben clar un prestigi on pot arribar-. Només hi manques tu. I, a més a més, et porto la solució pels teus dubtes. D'elles dues no saps quina escollir. La solució és ben clara...

I era veritat. I Grara ho reconegué amb un gran sospir d'alleugement.

I Quan Madame Michelet, llàpiç en mà es disposa a fer el darrer assentament sensacional al seu envejat bloc de notes d'alta societat, l'home de Qimit exclama rabiós amb els punys closos al sentir novament aquell riure sense entranyes:

- Qui, de totes, és la que riu aixi, per favor!

I, sense esperar resposta, es llença bosc endins, vers on li sembla que es riuen d'ell. No té temps de fer gaire passes quan ressaltant la seva cara blanquíssima d'entre el verd intens dels arbres s'acosta la petita Yaoko amb el, indiscutiblement, nas millor del món.. No, no era la petita Yaoko qui reia ja que ella, en els seus vint anys d'ésser empadronada al Japó no havia passat de somriures de llum. No era Yaoko qui reia però malgrat que no ho fos, Grara està content de trobar-la. Ella no era com les altres. Si Elena era la passió amb dos ulls negres i un vestit vermell; Jeannine una mostra de gràcies que no tenía res seu, i Madame Michelet la millor atracció de forasters de l'è poca, Yaoko era tot ella un terrosset de sucre, encara que fos sucre japonès. Era el repòs adequat per l'angúnia que el matava...Mentre s'hi apropa esperançat recorda que Yaoko es feu l'hara-kiri, per ell, al Nayoga Club, però d'allò ja fa molt temps i potser no en mori ella d'aquell hara-kiri. La prova: ara era al seu davant amb aquell nas que feren expressament per a ell les celestíssimes altures del Japó.

- N'havies d'estar segur que jo vindría. N'hi ha ara ja ben poques ni el Japó mateix que es vulguin llevar la vida per un home. Jo, si no vaig morir-me no fou pas per ganes de no matar-me perquè sabia que el meu pare volia matar-te a tu. L'amor ha fet que les coses anéssin d'a questa manera i no d'altra.

- Yaoko, petita i bella Yaoko, seré el millor japonès del món, però salva'm de les altres! Et portaré a Quint perquè vegin com són les ja poneses...- implorà més que demanà Grara agenollant-se als peus de la delicada filla de Sim Ah Kaitani.

Però resulta difícil, dificilissim, fer l'amor a una dona quan n'hi ha tres que volen ésser part interessada. I Grara sentia just darrera seu:

- No vull fer valer, ara, els meus drets d'haver estat la primera,però tinc un gran interès en fer valer les meves qualitats de dona - déu

Elena-, de dona jove. Quina de totes et pot mirar amb uns ulls com els meus? Mira'm, estimat, mira'm...

- Qui ha plorat per tu, com jo? - fa Jeannine-. I si no vols mirar-me la cara, mira'm altres coses...Quina d'elles té tot això com jo? Madame Michelet no queda curta. I exposa:

- Qui et pot presentar un balanç com el meu? Alguna cosa deuen trobar els homes en mi que no troben en les altres. Llegeix aquesta llista...Hi ha un 65% de Legions d'Honor! No et diu res, això? O és que al teu país no la tenia la Legió d'Honor?

De nou, algú riu enllà fent deixar a Grara el petit fedòs dels minúsculs genolls japonesos. Quelcom el fa aturar quan emprenia una nova cursa de dolor. Algú s'acosta cantant, i la veu i la cançó són conegudes. On l'havia escoltada, ella, aquella veu i aquella cançó.On? Obrint-se pas entre les lianes i branques baixes, Berta Fellini s'acosta cantant La Tosca. Sí, era aquella Berta Fellini que ja li havia fet exclamar un cop: "Ah, si jo em pogués casar amb una tiple!".

- Anem a un altre lloc, que hi han les altres!

Grara pensa ja, que qui sap les dones que podien haver entrat de contraban a l'Illa mentres ell passava els dies tancat a la seva cambra de treball. No el sorprengué massa, doncs, l'aparició de la Fellini. Potser, arribà a pensar, Ferguson ha hipnotitzat a distància i me les ha fetes venir totes, perquè escolleixi.

- Qui et pot fer l'amor com jo, cantant La Tosca?-i a l'acabar de dir això la Fellini envestí les aries de la famosa òpera a tot envestir.

- Calla, per favr, que vindran les altres...No, no callis, que vegin que va ésser la teva veu que em va fer oblidar de totes...

I quan la divina veu de la diva li anava regularitzant el seu respir alterat d'allò més, quan comença a creure que aquella veu serà l'escut protector de la seva malhaurança, una nova edició d'aquella rialla maleïda el desesperà de nou. I fugí sense saber on anava i sense fer cas ni esperar l'acabament del tercer acte de la més cantada de totes les

òperes.

- Surt! Surt d'una vegada, siguis qui siguis! A un home de Quint no se'l rifa ningú! Si això és el pecat per haver-me mirat dones d'un món que no és el meu, no et riguis de mi, qui siguis. La culpa és vostre per tenir les dones que teniu!

Pressent la presència d'algú prop seu. Es tomba, i:

-Ah! - exclama amb l'alè-, tu...Tu sí que no et riuràs de mi!

Té, barrant-li el pas, la seva Rosetta Campanella. De totes, era la única que s'havia tirat al Vesuvi per ell. Ràpidament veu Pròcida i Ischia. I sent, durant breus segons, les cançons d'una nit a la Platja de Torre del Greco. I la sentor del mar. I aquella darrera lliçó d'italià...

- Nàpols és encara la més bonica que hi ha, i jo sóc per a tu la mateixa Rosetta, i Sorrento té encara l'encant de quan t'hi ensenyava la llengua de Fanfani. Grara, torna a Sorrento!

- Ja era hora! La meva Rosetta Campanella. Sí, anem-hi al teu Sorrento. Allà, n'estic segur, no veuré ni sentiré les coses que veig i sento ací. Perdòna'm Rosetta, ara ho veig tot clar, només al costat teu puc trobar la pau perdudа. I volia marxar havent-hi tu i Nàpols, marxar sense tu...Perdona-m'ho, Rosetta, perdona-m'ho...Elles, Rosetta, elles que venen! Anem-nos-en...

Les veus se senten ja de molt a prop. Grara es tomba i veu la junenvermellida reflexant el vestit d'Elena Rozzo. França, que sempre ha enviat la seva gent als llocs de més compromís, es veu representada en aquella batalla per les dents blanques de Jeannine i la inacabable llista de Madame Michelet. La Fellini s'acostava cantant Madame Butterfly, i la porcelana de Yaoko venia, és ben cert, arrossegant aquell mateix sabre que el seu pare es clavà al peu la nit del Nagoya per a rentar taques d'honor.

- Només podem anar a Quint, Rosetta. Es a l'unic lloc que no podran

pujar. Allà ens deixarà tranquils tothom!

I quan esperava anguniós la resposta d'ella, Rosetta, eixamplant una mica més el seu somriure dirigí els ulls devers la boscuria com si esperés quelcom que ja devia haver-se esdevingut. Grara seguí la mirada d'ella i esperà també. Fins que el que ella esperava tingué lloc, aquella rialla.

- Però per què s'ho agafen rient, això, Rosetta? Qui és, qui és que riu?!

No hi ha resposta, i Grara torna a seguir la seva interrompuda cursa de follia per aquella jungla que bo i essent l'Illa de Vilamarí una illa de lloguer baix, no s'acabava mai. Corra gemegant desitjant trobar-se amb el rient misteriós per a bàtre-se, per a demostrar-li qui és un home de Quint amb la mosca al nas. Per tal de convertir el seu dolor moral en físic envesteix uns matolls plens d'espines que, cregui's o no no deixen cap senyal damunt la seva pell...

- Clar, no podia ésser ningú més. Mare meva, perquè no hi havia pensat més aviat -diu davant l'equilibrada carn d'Antea, parenta de déus, qui s'ha presentat a la contesa amb la túnica de les grans festes de l'Olimp-. Sempre m'ho havia semblat que no era una rialla com les que fa la gent normal.

"Es la darrera", pensa Grara. "Ara em deu haver arribat l'hora del repòs".

- Estic a punt d'obtenir, per tu, un lloc a la familia. Apol.ló i Atenea han gairebé convençut Zeus de que t'admeti. Adhuc ja els intelectuals de la Casa, amb Metis pel mig, t'han assignat un càrrec: Grara, semi déu interplanetari...

- Sí, Antea, és al teu costat , tu que tens la bellesa eterna, on trobaré el repòs que se'm nega. Quina d'elles podria anar pel món sense perdre punts amb dos mil anys al damunt? Quina d'elles pot entrar a l'Olimp? Es que hi han ja poneses i tiples lleugeres, a l'O-

limp? Es per a passar els segles a la vora teva que he vingut d'un altre món. Qui, ni a l'Olimp mateix es pot ventar d'una cosa aixi? I hi anirem tts a n'aquest altre món. Jo no sé els de l'Olimp com viatgeu, però us portaré a casa meva, a Quint, amb avió. Ens emportarem un carregament de déus. Estic segur que cap dels teus parents hi ha viatjat mai amb avió. No temis, els tornarem tots a Grècia. Només els ensenyarem, a Quint, perquè vegin quins parents tens. Mai cap carregament tan il.lustre haurà anat tan lluny, i jo...

Tallà el petit duscurs una altra rialla, impossible de saber d'on venia.

- Ah, tampoc eres tu qui reies...De què serviu, doncs, a l'Olimp, si no sabeu qui és que riu? Maleida rialla, on ets?! On ets!

I segueix la seva interrompuda cursa, corrent amb ràbia pintada al rostre. Oh, aquella jungla és inacabable. No és possible que sigui en aquella illa de butxaca d'Enric Vilamari. On l'han portat, amb les seves coses, aquell estol de dones de la Terra? S'ha perdut, segur, en un món que no era cap dels dos que portava vistos. S'atura, intentant posar en ordre el desvarieig que el té pres. No, no dorm...la sentor del bosc és intens i dormint no es flaire, ell ho sap bé...Sent passes a prop. Elles deuen acostar-se de nou! S'amagaria, sí, s'amagaria on no el trobés ningú. Justament a poques passes hi ha dues enormes pedres cobertes de molsa que formen una petita cova. S'hi llença febrós, i tapa l'entrada amb branques que té a l'abast, que al bosc en sobren. I no ha acabat de col.locar la darrera branca protectora, que per mig les fulles de la seva verda defensa pot contemplar una picada escena.

Reunides en grup, criden Elena Rozzo, Jeannine, Yaoko, la Fellini i Rosetta Pellico. A més distància veu Antea qui segurament no es vol barrejar amb les mortals. Arriba Madame Michelet la qual, es veu, caminar pel bosc no és pas la seva flaca, i ho fa dient:

- Què, ja l'han trobat? Per quina s'ha decidit? Jo no tinc pas pressa.

Elena: - Es meu i tornarà amb mi.

Jeannine:- Bé, era, seu, quan la deixà a Paris, per mi.

Elena:- Fent trampa!

Jeannine: - Doncs què es creia, que a Paris la gent hi anava a prendre les aigues?

Fellini:- Jo hi renuncio mentre no se l'emporti aquest pam de roba.

Jeannine: - Però és que una dona quan sap quatre òperes de memòria, encara té ganes de festejar?

Yaoko:- Les havia vistes a totes quan es decidí pel Japó.

Rosetta:- Qui s'ha tirat el Vesuvi com jo, per ell?

Jeannine: - Qui sap què es pensen a Itàlia perquè tenen el Vesuvi. També tenen Mussolini...A més s'hagués hagut de tirar al Sena, a l'hivern.

Fellini:- Doncs ara en tinc tantes ganes com la que més, d'ell. Què s'han pensat perquè no saben de solfa!

Elena: - La nit de noces era amb mi que la tenia contractada...

Michelet:- Ai, nena...jo ja n'he perdut el compte de les nits de noces que he passat. I les que em queden, encara.

Rosetta: - Que sigui ell qui trii.

Yaoko:- M'escollirà a mi.

Michelet: - Què n'ha de fer, un home, d'una dona que pesa mitja lliura.

Antea s'acosta a les discutidores, i diu: Ben poques vegades m'han sentit els mortals. Ell, el que totes volen, fou dels únics. I és que jo senyores, sóc filla de Cronos.

Jeannine:- El meu pare és Pierre Duval.

Antea:- A Casa tenim llamps i trons i pluges a l'abast de la mà.

Jeannine:- A casa fa molts anys que fem tronar i ploure!

Antea:- Per quina de vostès va baixar de Quint? Per quina que no hagués estat emparentada amb el pare dels déus i dels homes hagués vingut d'un altre món?. Amb nosaltres, la cosa lliga. Com volen que lligui un home que ve d'un altre planeta amb dones de paisos que tenen

restriccions elèctriques, que paguen impostos, que hi ha presons, manicomis i que els govens muden cada setmana? A Casa fa milenis que mana el mateix i tothom creu...

Pellini:- Si la memòria no em falla jo tot això ho he cantat en alguna òpera.

Antea: - No vull abusar dels meus parents extraordinaris. Trobem-lo, primer, i després en parlarem. Que cadascuna li digui l'amor que li porta i per quant temps li pot mantenir, aquest amor. A Casa no fem trampa i jo, pel govern de vostès, confesso que a l'Olimp m'han tornat a donar corda per dos mil anys més...

Això provocà un formidable aldarull i se sentiren intervencions ben poc parlamentàries. A Madame Michelet li semblà sentir soroll darrera seu i dissimuladament s'entafora per la verdor. La maniobra fou vista per la general i totes es posaren a seguir la gran francesa convençudes que Madame, que en qüestió d'homes en sabia un niu, havia trobat la pista del fugitiu. I fugen envalotant-se a la recerca de l'home perdut bosc endins empenyent-se i cridant per a arribar primer no saben a on...Grara respira a fons. Les dones han marxat...No, totes no. Algú s'acosta caminant silenciosament damunt la brolla del bosc. Quina haurà reculat? Grara té por, però alhora curiositat per a veure quina és... S'aparten unes branques i entre les fulles de verd jove del refugi, se'l mira, maca com mai, la cara premiable de Simone Gray.

- Ja t'ho podien pensar que jo, essent de la policia, era la única que et podia trobar...

- Simone! Gràcies a Déu!

- Sí, sóc la matexia. La teva meravellosa Simone, te'n recordes? La que va portar-te a Barcelona a mans de la policia...Perdóna'm estimat, mai cap dona ha plorat, i això que en saben, com he plorat jo per tu. No m'hagués tornat a veure més ningú si no t'hagués trobat. Mira què porto...

- Unes manilles!

- Sí, i ara no hi ha Fergusson a prop.

- Així...així havíem d'avabar!

- No, no temis. Aquestes no les obra ni Ponç Adalbert, que ho obria tot. Ens hi emmanillaren tots dos per a no estar mai més separats l'un de l'altre.

- Simone, meravellosa Simone...

- I farem aquell viatge a...Quint, a Quint o al més apartat planeta al qual em vulguis fer anar, anirem on tu vulguis encadenats per a sempre.

- Sí, sí que hi anirem, Simone. Ah, quin consol sento al costat teu quan he estat a punt d'enfollir-me. Elles, les altres, em cerquen pertot. No en facis cas...eren les primeres que veia...Ah, per què no et vaig veure a tu primer que a cap, que...

- Surt, vine. Elles et cerquen lluny d'ací.

Grara sortí del refugi. Els ocells cantaven. El sol deia versos de claror. Simone somreia. El món era bell.

- Per a no separar-nos mai més, estimat - i Simone Gray clogué al munyó esquerre de Grara una de les dues "os" de les manilles.

De no se sap d'on, de nou, aquella rialla fantasma, pesada, insatisfeta, desfà una vegada més cada víscera del pobre home de Quint.

- Simone, ho sents? Ho sents, encara riuen! Qui és que riu? Tu que ets de la policía ho deus saber...No és que s'hagi d'agafar a la gent que rigui, però aquesta rialla no és hormal, no és...

Simone, per tota resposta, posa el seu somriure a segona.

- Tu, tu també...? Tu també ets com les altres?!

I Grara s'embosca maleint faldilles a tot maleir, amb les manilles penjant. No pot dir l'estona que durà la seva cursa. Es troba després de córrer i córrer, dalt d'un petit comal, bleixant, acabat. Al lluny l' "ORIC", avió, brilla al sol.

- Benet...benet "ORIO"! - diu.

Al voltant de l'aparell una gran gernació va i ve. El camp on reposa la seva obra genial és ple de banderes.Es clar, és la solució. Fugir, fugir d'aqell món, fugir de les seves dones, fugir-ne milions i milions de quilòmetres...A poques passes hi ha un camí que baixa en direcció al salvador aeròdrom. Se'n hi va aprofitant les ja migrades energies que li resten. El camí es fa ample, acollidor, sense noses. Fins que comença a córrer en mig una muralla d'arbres altíssims. I, cosa admirable, a mida que va corrent té la impressió que els arbres clouen el camí just al darrera seu. Ja no pot recular ni que vulgui, ni aturar-se tan sols perquè els arbres s'ajunten amb una pressa que no admet vacilacions. Segur, ben segur, que allò que s'esdevé deu ésser agafat com un avís que li diu que el seu únic camí a seguir és el que mena a la nau que l'espera per a portar-lo al seu món real...Com corra el malhaurat, com posa en la correguda tota la seva voluntat per a demostrat, si hi ha algú que el mira, com corren els homes de Quint...Alguna cosa li barra el camí, i ha de frenar la bella cursa. El sol és tan fort que de moment no pot veure clar quelcom que relluu ja ben a prop d'ell. Ja té l'obstacle a quatre passes, a tres, a dues...Al seu davant hi té una gran caixa de fusta quina tapa superior és de cristall...Es el taüt que uns mesos enllà trobaren a la petita residència de Thomas Mac Murray, amb la bellesa imperial de Joana Latimer. Es ben bé ella, jove, formosa, llavi-roja i amb els mateixos encants de quan la vegé per primera vegada...Orara es refrega els ulls furiosament i mira endarrera. La columna mòbil d'arbres s'havia aturat arran d'ell. La cosa més incomprensible de totes les que fins ara li han passat, li està succeint. Ell acaba pensant que no n'ha de fer massa cas perquè hi ha dones pel mig, dones de la Terra...Potser la solució de la seva odissea la té amb Joana Latimer. Per altra part, si no hagués estat per Fergusson ell ja se la volia emportar la primera vegada que la va veure..."No, ho ho ha mirat malament...Respira. Joana La-

timer viu!" I s'acosta al taüt, agenollant-se al costat la presó en miniatura de Joana. No és que el seu alè enteli el vidre, ho veu bé, Joana té els ulls oberts. Se'l mira...I un somriure de centenars d'anys que són els millors que hi han, il.lumina el seu rostre...I parla, sí, diu quelcom, però la tapa de cristall priva a Grara de sentir les coses que li diu. Cerca quelcom per a trencar aquell vidre. Ni una trista pedra enlloc, per petita que sigui...Però bé cal obrir, ella li diu coses.

- Tanca els ulls! - li crida.

I dóna un formidable cop de puny al mig del vidre. Ella somriu esperançada.

- Un moment, Joana, un moment només. T'obriré. Després de tants anys, tingues uns segons de paciència...

I dóna un nou cop al cristall del taüt, i un altre, i més. Utilitza ara, per a pegar, la mà on portava les manilles de Simone. Pega com si li anés la vida en aqeull pegar...Li sembla veure dues grosses llàgrimes als ulls de Joana.

- No ploris, Joana...Ho tornaré a provar!

I martelleja el vidre amb els dos punys, amb el cap, amb els peus.

- No puc...no puc, Joana!

Iavors sent clarissimament la veu d'ella:

- Vaig morir d'un gran amor a la bella Irlanda per el més airós i valent Capità. Es ell qui t'envía?

- Joana, el Capità ja fa temps que no hi és, i segur que no el veuràs més. Jo t'estimo, t'estimo més que ningú...

- No et sento...Qui ets? Què dius?

Ell ja només pot petaquejar la caixa amb el pensament.

- Llamp... perquè van fer aquest vidre tan gruixut!

- Per què no m'obres? Si ho fas potser serà que tu et mereixes el meu amor que potser no el vaig donar ben bé del tot. Obra'm i seré per a

tu...Tenim tota una vida per davant...Si un gran amor em va matar, un altre gran amor encara ho pot arreglar tot...Però obra'm. Jo a dins i tu al defora seria un mal viure...

Grara fa definitivament el seu darrer esforç. S'alça i deixa anar tot el seu pes damunt aquella intrencable tapa de cristall. No para de rebotre's fins que Joana surt despullada de gala, radiant i sexy, espolsant-se espures de cristall de la cabellera que, amb el sol, brillaven com estrelles d'altíssima magnitud.

- Per fi...ets la que m'has costat més, però el meu esforç val la pena Ara no tinc temps de dir-te qui sóc en detall, però un avió fet meu ens espera per a portar-nos a Quint, el méu món, on tindrem temps de passar els anys que ens resten estimant-nos tant com volguem...

Joana se'l mira i puja més una escala el somriure iniciat unes estones abans, i quan Grara anava a pensar: "Aquesta és la meva de debó, la que algú m'havia dit que un moment o altre trobaria", no pot passar de "Aquesta és...". De nou, el bosc s'extremeix amb aquell riure de nit de bruixes que enfolliria tant a un home de Quint com a un que fos d'on fos. Es pesat, però més ho és pel pobre Grara. I ara la rialla, que abans era femenina, és un riure mascle, poderós, de volum progressiu que martelleja el cervell d'un pobre enamorat d'un altre món que creu estar pagat la gosadia d'haver-se'n mogut i d'haver-se mirat les dones d'un altre....Joana Latimer deia quelcom, però Grara ja no la sentía, sentia només aquella rialla monstruosa que es presentava ja amb el vestit de les coses sobrenaturals, més enllà de la raó dels homes. Llavors, no cerca qui riu, sinó fugir-ne i no veu altre camí que el seu "ORIC". I de nou torna a córrer segur que tot tindrà fi quan es trobi amb els seus amics dalt del seu aparell camí del seu Quint on les dones, pel descans del cens, sòn totes una mica com les de mal mirar de Londres...

Ja té l' "ORIC" a prop. Algú l'ha posat en marxa. Ptser Fergusson

que, si vol, ho sap tot. Algú acaba d'entrar a la nau i està a punt de tancar la porta situada a la proa de l'avió, a quinze metres del sòl.

- Ep!. Ep!!. Esperau-me!! Sóc jo, sóc Grara - crida aquest posant en aquells mots tota la seva ànima.

Uns avions volten damunt l'"Orio". Grara veu, a les ales, el distintiu que portaven els guàrdies de la Gran Penitenciaria.

" La policia! Era ella qui reia...Reia perquè creia que em tenia de nou a les seves mans. Ha estat la policia qui ha portat aquestes dones a l'Illa", pensa sense deixar de córrer. Comença a pujar l'escala de l'avió que li sembla que té mil graons. Veu la gran planta de l'aparell, que sabia que era blanca, grisa del tot i plena de puntets que muden de color sense parar. Enlloc veu línies precises. Tot és ondulant, difuminat, borrós...Mai s'hauria imaginat que un home sol pogués reeixir de tantes proves de categoria infernal. Segur, segur que tot era l'expiació del seu pecat per haver canviat de món i per haver volgut emportar-se dones d'un altre al seu. I també, també, per haver volgut evitar que esclatés una nova guerra a la Terra que es veu que encara no en tenien prou...Les dones, si mai tornava a venir a la Terra ja se'n parlaria, però la guerra...la guerra ell i la seva gent la privarien, encara que fos per força!. "Maleida escala, que costes de pujar...però jo sóc d'un altre món i la pujaré!"

I la pujà. Obrí la porta i es desplomà al sòl mecànic, esbufegant, esbufegant, però vencedor al fi. Era a casa seva. Allà l'amo era ell. Passa uns minuts reposant. No sent altra cosa que un xiulament constant a les orelles.

- Fergusson! - diu quan s'hi veu en cor.

Ningú no respon. S'alça. Va recorrent, una per una, totes les instal.lacions de l'"ORIO". Totes són plenes de gent desconeguda.

- Però, on és Fergusson? - demana a tothom.

I ningú no li respon.

Se'n va al lloc de comanament. Desert. On és la seva gent? Vilamarí, Ponç, Tomàs, Artur, Andreu, Robin...La darrera sil.laba del cognom de l'home que coneix més llengues del segle no la pot acabar de pensar.

- Altra vegada! Fins aquí us veniu a riure de mi?!

No s'atura a fer-se cap més ~~xxxxxxxx~~ pregunta. Sap que no tenen resposta. Vermell de cara i tremolant de despit s'asseu a una de les cadires de pilotatge. L'"ORIO" comença a rodar pel camp d'atterratge. Dóna tota la força als poderosos motors de l'avió que va prenent alçada. "Ja ho veurem qui riurà darrer", pensa...L'Illa d'Enric Vilamarí tota verda, voltada per la franja groga de la platja, es ve empetitint dessota la nau. Ja era lliure! No, mancaven encara aquells avions de la policia. Ara els veu piruetejant al voltant de l'enorme mole de l'avió gegant, acostant-se i allunyant-se...

- No podreu, amb l'"ORIO" no podreu! - diu mentres força més i més la velocitat de la seva màquina meravellosa. Els avions es veuen cada vegada més petits fins que, impotents, la darrera cosa que fan és engegar unes ràfegues de metralladora contra el fugitiu, però Grara fa pujar l'aparell ja a velocitats desconegudes pels homes que el veien volar. L'home, creient-se vencedor, engega l'emissora de a bord i diu tan fort com pot, nerviós, emprenyat:

- Escolteu, escolteu, la policia de tot el món. Jo sóc Grara Dorrei, l'antic penat 333 de la Gran Penitenciaria dels Estats, i us parlo de dalt del meu avió interplanetari, i des d'una alçada encara no assolida per ningú d'aquest món vostre. No sóc, com es pensava algú, Enric Frost ni amb ell hi tinc altra cosa comú que el meu físic. Ja no em pot privar ningú d'anar a Quint, el meu planeta, el meu món per estrany que sembli a molta gent, de on us arribarà un dia no llunyà la solució d'una pila de coses que us semblen insolubles. La nostra primera embaixada de pau fallà per un dissortat joc de mans que feu un

general de l'expedició amb una bomba especial. Però no fracassarà la segona, ni la tercera. Ben poca gent he trobat en aquest món vostre que no se m'hagi posat a riure a la cara o coses pitjors quan he confessat la meva procedència. Només m'han cregut les dones. Què hi farem! Les dones, i un grapat d'homes que vosaltres havieu retirat de la circulació. De les dones us puc dir que me'n vaig sense haver-les pogut entendre-les i penso, no sé per què, que aquí, en general tampoc les enteneu massa...Heu fet, en algunes coses, uns avenços remarcables, però marxo segur que la gent d'anys enllà era millor que la d'ara. A Quint potser no pintem com els mestres d'abans, però si mai envieu algun pintor a casa nostra, que no porti quadres com els que es fan ara: l'agafarien! La vostra falla capital són les dones i la passió bèl.lica que us mou cada vintena d'anys. A Quint hem arribat a véncer aquests dos mals nacionals. La veritat és, però, que si les dones de casa nostra fossin com les vostres, un d'aquells dos mals continuaria essent invencible. Les teniu massa maques! I pel que he sabut en tots els disbarats de categoria hi han hagut dones pel mig. Heu d'alliberar-vos-en...Res de tot quan he vist a la Terra, malgrat els meus consells, es pot posar al costat d'uns ulls que vaig veure a Rió, unes dents i un nas a Paris, una cara a Nàpols, una tiple lleugera a Milà, unes cames a Grècia i un tot a Barcelona...Saludeu-les a totes, i digueu-lis que un home d'un altre món ha sentit per elles una afecció que recomençava a cada una de nova que en trobava, que no té definició possible. Afegiu-hi, a n'això, que a despit dels mal-de-caps que han encomanat al món d'ençà que hi són, aquest, sense elles, no tindria objecte i, entre altres coses, s'acabaria molt avit...I que me'n vaig enamorat de totes perquè trobo impossible enamorar-me d'una sola...Amb tot, no us deixeu dominar per aquests davants que allà no podem veure, i sobretot no les tingueu a prop quan hàgieu de portar a cap coses de compromís. Sigueu-hi amics, però no en sigueu socis:

enamoreu-se'n, però poseu-hi pa; adoreu-les, però amb tassa; estimeu-les però no en sigueu masovers; volgueu-les, però amb seny; digueu-lis que sí, però no a tot...Tot això,si podeu. Pel que fa referència als que sortiren amb mi de la Gran Penitenciaria, estan tots bé de salut i són amb mi en algun lloc d'aquest avió camí de Quint...

La nau espacial segueix pujant, pujant, lleugera, sense trabes, camí del més enllà devers un punt encara invsible cel amunt. La Terra és una gran bola blavosa que si els seus homes la veiéssin de tan lluny potser afluixarien la seva sobergeria al adonar-se que no és res més que un petitíssim gra de sorra que volta per l'espai en mig de milions i milions d'altres grans de sorra que, com ella, sardanegen a l'entorn d'un astre carregat de calories que per moltes que en tingui cada día en va perdent, fins que en quedi sense. Només és questió de temps...

- Impossible! impossible en aquestes altures!!!- diu amb ràbia Grara. Mira al seu darrera i troba la cabina de comanament plena de rostres coneguts, que el contemplen riant, ofegant amb el seu riure incansable i sorollós, el roncar de l'avió. Gent que feia anys que no havía vist, riu al costat d'amistats de pocs mesos. Condeixebles de l'escola, amb els primers policies que conegué en ple Atlàntic; el doctor Ferguson en funcions d'hipnotitzador únic; Tomàs Villanoga carregat amb bitllets de banc de tots els paisos; Andreu Milans dient, entre rialla i rialla, la història del món; Ponç Adalbert obrint i tancant caixes de formes imprecises; Enric Pomeranz acompanyat de les seves trenta esposes; Enric Vilamarí, riu amb uns rems a les mans; el malvat Robinson, que ho fa en tots els idiomes que sabia; Artur Mallart, qui riu confeccionant un pa de colzes monumental...I l'alcaid de la Gran Penitenciaria, i Mr. Wellington, i Pierre Coucou...I elles, totes, d'Elena Rozzo a Joana Latimer...:Era enfollidor, irresistible, mortal de necessitat...Un pensament esgarriat se li planta en mig del cervell i, armat d'una enorme clau, extraordinaria com extraordinari era tot el que li estava succeint,

- Vosaltres ho heu volgut, insensats! Ni homes,ni dones, ni policies es riuen de franc d'un home de Quint!- diu. I hi afegeix unes quantes interjeccions gruixudes, mentres, Hèrcules modern vingut d'un altre món comença a donar cops, posseït d'una ràbia quintiniana, a tots els aparells que regulen el moviment de l'avió. I, a cada cop,fa una dedicatòria. "Aquest per la policia!". "Aquest pels presitaris!". "Aquest per a les dones!!!". El cop dedicat a les dones encerta, es veu, quelcom fonamental per l'estabilitat de la nau i aquesta es tambaleja primer, i poc després empren una devallada furiosa, en picat, i en tenta de manera que sembla que no hi fos a temps a caure..."Maleïts habitants de la Terra, de mi no se'n parlarà més, però tampoc se'n parlarà de tots vosaltres i dels que reieu!!"

Centenars de crits deshumanitzats i de xiscles sense trampa acompanyen aquella devallada mortal. Uns pics nevats pujen a velocitats de llamp a trobar el camí de l'"ORIO" que comença a cremar d'algun lloc. El fum es torna irresistible, però llavors és Grara qui riu per damunt dels crits dels homes, els xiscles de les dones i el xiular de la nau. La fi és questió de segons. De cinc...de quatre...de tres...de dos...L'espetec de la caiguda és imminent, i Grara Dorrei, home de Quint, espera el darrer segon per a dir: "Ara!".

... ...

EPILEG A QUINT

- Grara!...Grara!!!...Però què tens? De què rius? Què et passa? I amb la finestra del jardí oberta sabent, com saps, que quan la fundició treballa tot el fum ens entra a l'habitació...Però què diantre tens amb aquestes rialles? No, si no els pots celebrar tu els fins de curs! Ells són joves, tu vols fer com ells i cada any els mateixos treballs...I sempre el beure...tot l'any bevent aigua mineral, i perquè s'ha ababat el curs, au, a fer d'estudiant! Ganàs, més que ganàs.

Grara Dorrei, catedràtic de Ciències Econòmiques de la Universitat de Gruandra passa uns moments mirant al sostre obrint i tancant els ulls una pila de vegades. Es revè, mira a qui li havia acabat de parlar i, saltant del llit, diu:

- Lira!!!

tot i abraçant una senyora més aviat revinguda, feta, que voreja, volguent esser-li simpàtic, la cinquantena, i la qual resta ben sorpresa davant aquella explosió d'entusiasme, per a ella del tot injustificada.

- Però, què tens...què t'agafa, ara?

- Lira, Lireta!, després de sis anys...després de sis anys t'estranya!

Hi ha un curt estricoleig. L'anomenada Lira no les veu massa clares aquelles sorolloses demostracions d'afecte perquè sap que, de sempre, el seu marit, com a bon Professor d'Economia, raciona fins les seves expansions i més aviat es fa pregar per a complir les que són més que abraçades. Es més, ho troba exagerat que l'abrassi d'aquella manera, i així ho diu a Grara.

- Després de sis anys?...Estiga't quiet. D'on surten ara aquests sis anys...Perdut, més que perdut!

- Però és que no vols recordar-te...

- De la vergonya de dos dies endarrera?

- Veiam, veiam, Lira...Aquí hi deu haver un mal entès, teu o meu, però: hi ha un mal entès. A veure...així és que vam fer un mal aterratge?

Vam caure aprop d'aquí? No tinc el cap clar jo, ara...Feste'n càrrec, ho volía matar tot...Així hem baixat a Quint i no a la Terra...I Fergusson, i Elena Rozzo i Rosetta...

- No, si dones, donotes i tot! I això a cinquanta anys i amb tres criatures...Tot per volguer-se ficar en mig dels joves i fer com ells...

- A veure, Lira, ja rondinaràs, carai, que jo vull aclarir quelcom molt interessant!...El teu pare, que era l'únic que valía quelcom de la vostra familia, fou la primera cosa que em digué quan li vaig parlar de casori. "N'hi ha que no poden viure sense anar mudades. Aquesta filla meva, si no pogués rondinar es feriría. Ara ja ho sap: rondina. Vostè mateix"...Ja tindràs, doncs, temps de rondinar. Ara a mi em cal lligar caps. Com hi vaig arribar, jo, aquí?

- Tu? Si t'hi van portar, si no t'aguantaves, si...

- Així fou una caiguda sorollosa...Espéra't, ja explotaràs. Ara deixa'm dir. Encara que haguéssim caigut malament i per molt que t'agradi rondinar, crec que un home que ve d'un altre món es mereixia una altra rebuda. Ei, dic jo.

- D'un altre món? I quin cinisme, senyor! Això és aquesta joventut que t'ha perdut...Es la història de cada fi de curs. L'any passat vas passar dos dies sense poder donar classe, petonejant, al tornar a casa totes les veïnes del barri. Mireu-se'l tot un senyor Professor petonejant veïnes! I enguany, enguany qui sap a qui has petonejat...

- Pare! Mare! - diu entrant a l'habitació un vailet ros com un fil d'or-. L'orquestra, ja ve l'orquestra, amb més músics! I ja fa temps que passen cotxes, imés gent!

- Ram! Però què li heu donat per a menjar a n'aquest noi aquests sis anys que jo he estat fora?! Si el trobo igual que quan me'n vaig anar!

- Ram - digué Lira-, veste'n que volem cridar.

- Lira, et repeteixo que aquí hi ha un mal entès, i gros...No ho sé, jo, aquests sis anys amb tu no hi he comptat...

- No, si amb mi tu no hi comptes mai! Aquí jo no passo d'ésser la senyora del Professor. A casa sóc un zero a l'esquerra...Què dic un zero, deu zeros a l'esquerra sóm jo!

- No t'embalis, Lira, no t'embalis, que vull ligar caps, et dic.

- Però és que la borratxera, sí, senyor, la borratxera, de dimarts t'ha fet perdre la memòria? Que no saps quin dia som avui?! En tenim 30 i és el dia que Ulta empren el seu viatge a la Terra. I ens perdrem l'espectacle per tu, de resultes d'haver abusat de coses que no va bé abusar-ne ni de jove.

- Com ha anat això, Lira. A veure repeteix-m'ho.

Lira li ho repetí. Grara tancà i obrí els ulls una pila de vegades abans de tornar a fer us de la paraula. Com entre boires, va recordant...Sí, la festa, la festa de fi de curs. D'allò n'estava segur. Segur que ell havia anat a la Terra després de la festa...però d'on els treia, Lira, el dos dies...Però, i Ram? Ram era igual de com l'havia vist ultimament. Si fos veritat que ell hagués estat sis anys fora, Ram els acusaria aquells sis anys. No vol donar encara la raó a Lira. Si allò dels sis anys fos veritat i ell hagués vingut a Quint amb el carregament que portava l'"ORIO" què en faria, amb Lira,pel mig, de les nou dones que portà de la Terra? Aquest pensament li feu desitjar que Lira tingués raó, però volgué provar, encara.

- No em trobes canviat, Lira, d'ençà que no m'havies vist?

- Sí, fa dos dies que me'n tinc d'anar a dormir a la cambra dels nois de pesta de licor que se sent ací dins !

- Així...no he estat agafat...

- No ho has estat, però més hagués valgut!

- No, Lira, no tinguis por. I no cridis. Si no he passat sis anys fora de casa, i tres a la presó, no tinguis por...Tot m'ha semblat tan real amb noms i rostres...Jo no tenia trenta anys quan em vaig ficar d'amagat a l'avió d'Ulta...

- Però...però aquesta vegada et dura més que cap any!

- No cridis. Hagi anat a la Terra o no, no cridis . Potser no no hi he anat, i potser sí que tot és culpa d'haver volgut beure una copa més que l'estudiant que tenia al costat, però no cridis, i tinguem la festa en pau. Ja m'aniré posant a tot si és que de debó no he anat a la Terra i tornat...Tampoc n'hi hauria per a cridar! I encara tinc els meus dubtes, ja veus! A més a més ja saps que la festa de fi de curs només té lloc un cop l'any i que els estudiants boicotegen els professors que no hi asisteixen...

- Pare! Mare! Ulta!! -diu a grans crits el petit Ram tornant a entrar a la cambra del licor com en digué durant un temps Lira del dormitori on regularment hi dormien ella i son marit cada nit, llevat dels fins de curs de feia uns anys, que només hi dormia ell.

Grara i Lira surten al balcó. Ell es torna una mica vermell al veure uns veins que se'l miren somrient. Les seves eren, moments després, dues banderetes més que voleiaven pel matí ple de claror d'aquell memorable 30 de maig, en honor de l'home més extraordinari que Quint ha produit. El cotxe que transporta à genial inventor es perd carrer avall entre una pluja de serpentines i papers pintats. Grara el veu molt distint de com es pensava que era. Allò el fa creure que potser aquella vegada Lira tenía raó. La gentada no deixa de victorejar l'idol fins que arriba a tocar el seu fantàstic aparell que brilla al sol,a punt d'iniciar el seu gran salto espacial. Llavors tothom calla i ell, obrint els braços,

- Ciutadans!, diu-....

. . .

Han passat uns dies. Es la una de la tarda. Grara arriba, com cada dia, de la Universitat portant el diari dessota el braç. No té el posàt d'abans d'ençà dels aconteixements que segons Lira ocasionaren la celebració del darrer fi de curs. I és que ell encara devegades no acaba d'estar del tot convençut que Lira tingués raó. Va com obsessionat i més d'un cop a classe, algun alumne espavilat davant d'una

intervenció del Professor, es veié en cor de dir:" Vol dir, senyor Grara?".

- Hem fet tard - diu a l'entrar al menjador.

- Quí ha fet tard? - demana Lira.

-...Ulta. A la Terra acaba d'esclatar una nova guerra. Mira.

I li mostra un gràfic a primera plana en el qual hiha un esboç de front i, pintats amb colors, els probables paisos que prendran part en la contesa.

- Devegades encara dubto...Jo era un dels que l'havia d'evitar aquest conflicte...

- Apa, apa a dinar! Mira, Proll s'ha de comprar un vestit nou. Al col legi volen que tots vagin vestits igual, sinó no hi ha col.legi, i demà-passat venen les teves parentes de Gres, que no es poden aguantar, a passar uns dies.

- No fossin de més mal aguantar les teves, de parentes!

- No comencem, no comencem, que no sóc pas jo sola que rondino...Pleguem, que hi ha els nois. A dinar, a dinar.

Grara dina d'esma, aquell dia, amb el mateix posat que duu a classe, anant pel carrer i dormint.

- Pare, que estàs menjant del meu plat!

- Eh?. Ah, sí, perdóna'm Ram...

. . .

Aquella nit, amb el diari estès al seu davant, Grara pensa i més pensa. Sí, ell havia celebrat la festa dels estudiants a tot drap. Sí, ell té cinquanta anys i quan va arribar a la Terra no n'havia fet trenta. Es un argument fort, aquest, però ell havia llegit en algun lloc que en viatges d'un planeta a l'altre, si la distància és molta els anys, a més de no passar, s'escrusen...Sí, el que ha anat, ara, camí de la Terra, és el propi Ulta...Però d'on han sortit aquests sis anys que segons Lira han estat dos dies a la cambra del licor? Lira m'ha

contradit sempre, i l'argument, aquí, és a favor meu...En tots aquests dies ningú no ha parlat de la caiguda de cap avió a prop d'aquí...I si l'avió hagués caigut, m'hauria salvat jo sol? Això és a favor de Lira...Però si jo no m'he mogut de Quint, d'on he tret l'empresonament Fergusson, Tomàs Yllanoga, Ponç, el Capità, tots ells? I les dones? D'on les hauria tretes jo, les dones? I d'on ho hauria tret que són més maques les de la Terra que les de Quint? I les ciutats que vaig visitar, me les hauria inventades? I si fos cert que a la Terra hi ha Rio, i París, i Gènova i Milà, i un volcà anomenat Vesuvi? I, si no hi hagués anat, com ho sabria jo que una tiple lleugera entusiasmava a la gent cantant "La Tosca"? D'on l'hauria tret jo, aquest nom? I les cames d'Antea, i el discurs de Zeus? Tot seria culpa de la festa dels estudiants? Sigui o no sigui tot a causa de dos dies, i segons Lira, de dues nits, jo tot això que m'ha esdevingut, i, a contracor, que m'ho pensa que m'ha esdevingut, no vull deixar-ho córrer. Serà la meva protesta per no haver-me mogut mai de casa a la Universitat i de no haver vist altres dones que Lira! Es troba una estilogràfica als dits, que mai no havia vist i, sense pensar d'on havia vingut ni qui n'hi feia ofrena ni per què, quan el dia entrava ell començava a escriure les per a ell autèntiques memòries d'aquells sis anys passats amb milions de quilòmetres pel mig entre ell i les coses que feia anys i anys formàven el seu programa diari: ensenyar economia a qui en volgués aprendre; sentir rondinar Lira a la taula, al jardí i al llit; comprar el diari cada dia; fumar les festes senyalades; dir que tenía classes extres quan sabia que s'acostava la visita de les parentes de la seva muller, portar a cap empelts al jardí, que Lira desempeltava, i fer d'estudiant un cp cada any per la festa de fi de curs...

Així que l'avió d'Ulta volà camí de la Terra, es llençaren als quatre punts del firmament missatges tant d'ànim pel famós inventor,

com d'avis als homes del planeta a visitar. Centenars de màquines sense pilot sortiren espai enllà en totes direccions per a captar possibles missatges per si Ulta hagués vist les coses poc clares a la Terra i hagués decidit baixar a qualsevol altre lloc. No seria gens rar que aquests aparells haguéssin estat vistos a molts astres habitats a la vegada. Algun dia o altre se'n tindrien noves d'aquestes visites d'aparells nostres sense tripluar, o tripulats, que tot seria començar...

Aprofitant els temps de vacances, Grara escriví les memòries de raig, sense esmenar una plana, un mot, una coma. Ni les relegí quan les tingué llestes. Estava del tot segur d'haver deixat escrit els esdeveniments de sis anys de la seva vida passats a la Terra i enmig d'homes i dones d'aquell planeta. I per a passar la vida tranquil sense els dubtes constants del darrer temps, es dedicà a acceptar com a bo que, si no els hi havia passat aquells sis anys a la Terra, els hi podia haver passats.

Tenia un amic Grara, amb el qual solien passar estones parlant de lles plantes i els seus misteris, Mateu Trull, rector de la Universitat on Grara ensenyava Economia. Mateu Trull era un savi de debó i, com se'n troben alguns, era tan bon savi com bon desmemoriat. No era rar veure'l amb una sabata de cada color al seu despatx de rector, anar a un convit un dia per altre i errar-se de pis al anar-se'n a casa seva. Però era savi, que no ho pot ésser tothom encara que es sigui desmemoriat. I Grara donà a llegir a Mateu Trull aquelles memòries d'aquells sis anys. I les coses anaren d'aquesta manera:

Mateu Trull tenía l'encàrrec oficial de revisar els textos dels missatges que Quint llençava trisetmanalment als espais. Aquella nit acabava de revisar una crida especial quin punt de destí era la Terra. Damunt la seva taula de treball, plena de papers com totes les taules de treball que s'estimin, hi havia una arqueta metàl.lica

on devia dipositar el text de la crida destí "A tots els habitants del planeta germà". El Rector, esperant la son, que no en tenia mai, complia la promesa que havia fet a Grara de llegir les seves memòries. De tant en tant, pensant-se que revisava correspondència sideral, feia unes anotacions al marge dels fulls manuscrits.

- Senyor Rector?

- Passi.

- Els de l'Oficina de Relacions Exteriors venen a recollir uns papers.

I Mateu Trull, amb tota la seriietat del món, aplegà les planes que Grara havia escrit, les col.locà dins l'arqueta i entregant-la al seu majordom,

- Si és servit - li digué.

. . .

Estones més tard un raig de llum pujava cel amunt, i milers d'ulls seguien encuriosits la bella curda d'aquella màquina volant que portava, oficialment, una crida especial camí de la Terra...

Fou aquella l'autèntica arqueta trobada a Cala de Cabres vinguda amb un aparell que havia sortit d'un altre planeta, o bé a Cala de Cabres hi caigué qui sap què, i els papers de l'arqueta que s'hi trobà eren fets per algun afeccionat local que, amb tot el bon seny del món se'n desfeu perquè la gent no es fotés d'ell? Hi ha molts interrogants, encara, a casa nostra...